

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלזני שבת

פרשת יתרו ♦ תשפ"ו

מיטב עלוני השבת:

לקראת שבת מלכתא

סיפורי צדיקים

אזמרה לשמך

שבת טיש

פאר מקדושים

לקוטים וסיפורים נפלאים

באר הפרשה

טוב לחסות בה'

אוצרות הפרשה

נר לשולחן שבת

היכל החתם סופר

דברי שיח

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת יתרו פ"ו | גליון מס' 519 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

עבר הסבא מקלם בסמוך, ומצאם משוחחים בהתרגשות. התעניין: "במה אתם דנים?" השיבו: "ברוח קדשו הגלויה של הרב... איך עמד על טיבו עוד בטרם עלה באשו והתגלתה צחנתו". אמר ה'סבא': "אין כאן שום חידוש"

מגיד המישרים הנודע הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א,
על חשיבות הגדרים והסייגים שתיקנו רבותינו לשמירה על מצוות התורה הקדושה

"השְׁמֵרוּ לָכֶם עֲלוֹת פֶּהָר וְנִגְנַע בְּקִצְהוֹ" (שמות י"ט, י"ב)

במתן תורה הורה הקב"ה לגדור את ההר סביב. ויש להבין, מה החומרה הגדולה ומה פשר האזהרה הכפולה ומכופלת והעונש הנחרץ? אלא, רצה הקב"ה להשריש בנו שזה התנאי למתן תורה - הגדר והסייג, שאין לפרצו! על התורה נאמר שהיא "סוגה בשושנים" (שיר השירים ז, ג), ופירש רש"י: "גדורה ומסויגת בגדר שושנים, די לה בגדר קל ואין אחד מכם פורץ בו ליכנס". הסבא מקלם זצ"ל הקיף את בניין ה'תלמוד תורה' בקלם בגדר אבנים. היה שם שער, ומפתח תלוי על וו מבפנים. והיה פשפש בשער, דרכו ניתן לשלוח יד וליטול את המפתח, לפתוח מבחוץ. וחובה על כל הבא והיוצא לנעול ולתלות את המפתח, חוק ולא יעבור. וממונה היה

המשך בעמוד 28

זעם רפואי

הפרופסור הבכיר רחם מכעס, וביקש להשוות את עצמו לראש ישיבה, בניסיון להסביר את זעמו המתפרץ

הרב פנחס ארלנגר - עמ' 4

מאחורי סורג ובריח

כשבחור חסידי צעיר הגיע מהאגף השמור בכלא, לקבל הדרכה ממרן הגרא"ל שטיינמן

הרב יחיאל צוקר - עמ' 9

שידוך מחשמל

כיבוד הורים עם חשמל מהודר בשבת, הוביל לשידוך שנסגר מיידית, והציל את המהנדס בחברת החשמל

הרב צבי גטקר - עמ' 22

קבלת קהל בפיצריה

הסיבה להחלטתו המפתיעה של מרן הגאון רבי דוד פיינשטיין זצ"ל, לערוך את קבלת הקהל שלו בחנות הפיצה

הרב טוביה פריינד - עמ' 6

שאלתי פעם אב ביקורתי, האם יוצא לו מדי פעם לפרגן לבנו, אך הוא ענה לי בצורה מזלזלת, שאיננו מחזיק מה'שיטה' של היום. בהמשך השיחה, יצא לי לשבח את האבא בעצמו על פעולה מסוימת שעשה עם בנו...

הגאון רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א, מראשי ישיבת 'משאת המלך' וראש כולל בישיבת אברכים 'מדרש אליהו' עם סיפורו המפעים של ראש הכולל האלעדי

"וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלֶכֶת כְּהַנִּים... אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות י"ט, ו')

לא מכבר נערכה בבני ברק חתונת בנו של ידידנו הגאון רבי אליהו שפירא שליט"א, מרבני ישיבת 'נתיבות אביעזר' של הגר"ד וולפסון שליט"א ומרביץ תורה בכמה בתי מדרשות בעירנו המעטירה אלעד. וכך סיפר לי רבי אליהו שליט"א, מספר ימים לפני החתונה: "בימים אלו אני מזמין לחתונה בנו בשעט"מ. במוצ"ש האחרון שלחתי סדרת הזמנות, בתוכם להרבה מבוגרי הישיבה. אני משתדל מאוד לשלב בהזמנה להרבה מבוגרי הישיבה כמה מילים חמות של הערכה, געגוע וזיכרון טוב להתמדתו ורצינותו של כל אחד מהם בתקופת לימודו בישיבה.

"קיבלתי הבוקר מכתב חוזר, מרגש במיוחד, ואני מצטט אותו מילה במילה: "הרב שפירא שלום רב. אני לא מכירה אותך ובעלי לא דיבר איתי אף פעם עליך ולא יודעת כמה הייתם בקשר. אנחנו עוברים כעת תקופה קשה מאוד והוא היה שבור מאוד. ההזמנה שלכם שהגיעה במוצ"ש עם מילים טובות היה טל תחיה, פשוט מים קרים על נפש מרוסקת. הוא כבר שלשה ימים קורא את זה ומחייך, פשוט מחייך. הוא לא אומר לי כלום, אבל אני אשתו מרגישה ויודעת שזו הייתה מילה נכונה ברגע שבור. רצייתי להגיד תודה. יהי רצון שתהיה המצוה המיוחדת הזאת זכות לבית שייבנה על אדני תורה וחסד ושיזכו לראות שמחה ונחת כל החיים".

ומעשה שהיה

סיפרתי את הסיפור שקראנו זה עתה בשבוע שעבר, לידידי הטוב, ראש הכולל הגאון רבי יהושע בחר שליט"א, תלמיד חכם נודע בשערים, והוא הגיב וסיפר: "בשבוע שעבר השיב אחד האברכים בקבוצתי מבחן מסכם על מה שלמדנו החודש. התשובות היו מצוינות, משובחות ומסכמות ואני כתבתי על גליון המבחן כמה מחמאות מעודדות בשבח ובמעלת האברך.

למחרת הגיע אלי האברך ואמר: "אנחנו, אני ועזרתי, שוקלים זמן ממושך את המשך דרכי בכולל. יש לנו קשיים גדולים שאין כאן המקום לפרטם. כששבת הביתה עם המבחן עם המחמאות הנלוות,

אחזה רעייתי את המבחן בידיים רועדות. בעינים מצועפות בדמעות היא פסקה: "חיים, אנחנו נסתדר. את הכולל אתה לא עוזב!..."

כבוד שנצרב לאורך שנים

לפני מספר שנים פרסמתי את הקטע הבא: "כילד התפללתי, כשהיינו מגיעים לסבא וסבתא ע"ה, ב'שטיבל' של חסידי ויז'ניץ בפתח תקוה. סבא שלי הרב מיכאל גנוט זצ"ל, היה הגבאי של בית הכנסת. כל מתפלל שהגיע לבית הכנסת, בפרט אורח, לא משנה אם הוא אורח מוכר או לא, זכה לקבלת פנים מלבבת. 'גוט שאבעס... שלום עליכם' מלווה בלחיצת יד. גם ילדים זכו לקבלת פנים חביבה שכזו, ומתפללים זקנים ונשואי פנים לחצו ידיים בחום וחיוך לילדים שבאו להתפלל. זה היה כל כך נעים ומחמם את הלב, להרגיש שרואים אותך, אתה קיים, ושמחים שבאת".

אין לתאר כמה תגובות ודרישות שלום הגיעו על הקטע שקראתם זה עתה. יהודים התקשרו וכתבו, סיפרו שהתפללו בשטיבל בקביעות מרוב התמוגגות, שנקלעו אליו והוקסמו מקבלת הפנים החמימה והמאירה, שנכנסו בכוונה כדי להתפלל בו, רק כדי לקבל "שגלם עֲלֵיכֶם" עסיסי ולחיצת ידיים איתנה מכל כך הרבה מתפללים.

לפניות בנושא פרסום בגליון 052-7144937 מוטי

משקוה חלב

שעשה עם בנו, אינני יכול לתאר איך הוא יצא מגדרו, ו'נמס' מרוב התלהבות על הפירגון שקיבל... לפתע התברר כי ה'שיטה של היום' דווקא רלוונטית לחלוטין, ואף לגבי מבוגרים...".

מחמאה בונה

שמא נחשוב כי ה'שיטה' הזו נצרכת רק עבור החלשים, או הנחשלים לא! גם הילדים המוכשרים והמתמידים, זקוקים לכך לא פחות. ניקח לדוגמה את מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, אשר היה כידוע נכדו של 'בעל הלשם', הלא הוא הגה"ק רבי שלמה אלישיב זצוק"ל, מגדולי המקובלים, בעל הספר 'לשם שבו ואחלמה'.

לעת זקנותו של בעל הלשם, כהו עיניו הקדושות, וכאשר חפץ לכתוב את ההקדמה לספרו, "שהוא מדבר בכלל מציאות המלאכים וכל צבא מרום" (כלשונו שם), קרא לנכדו מקורבו יוסף שלום אלישיב שהיה אז נער כבן שלש-עשרה, והקריא לפניו את דברי ההקדמה, כשהנכד חוקקם עלי גליון.

בסיום ההקדמה הארוכה מביע הסב את רוב הוקרתו לנכדו במילים הבאות: "לא עלה בידי לעשות הקדמה להספר כחפצי בו, כי כשל כחי וכהו עיני למאוד, עד שקשה לי אפילו לכתוב מילה אחת, וגם הדרוש הזה כתבתי אותו בתלאה רבה וסדרתי על ידי זולתי, על ידי נכדי הילד כמ"ר יוסף שלום שליט"א בן בתי מרת חיה מושא תחיי".

כח וחשק גדול

לכאורה, כמה מילים של הכרת הטוב, ותו לא. אולם היה בהם הרבה מעבר לכך! לימים, סח מרן הגרי"ש זצוק"ל בפני תלמידו הגר"י דרזי שליט"א, כי בשעתו התעודד מדברים אלו שכתב עליו סבו הגדול, ושלב מכך כח וחשק גדול ללימוד התורה.

ברור שצריך לשמוע ביקורת. אי אפשר לגדול בלי שנתיישר, שנדע כמה אנחנו לא בסדר, איפה אנו טועים ומה כדאי לשפר. אבל ברוב המקרים, בפרט בימינו, גם הצעירים, גם המבוגרים, וגם המבוגרים עוד יותר, גדלים טוב יותר ממחמאות, מפירגונים, מדברי שבח, עידוד וחיוך, מחיוך גדול.

סח הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל: נאמר בזוהר הקדוש בפרשת וירא, שבשעה שיש ח"ו דינים בעולם, בשעת צרה, שעת סכנה, והקב"ה אוהב יהודי ורוצה להצילו מהסכנה, הוא שולח לו דורון, מתנה. והמתנה היא "מסכנא" - "עני". יכול להיות עני בכל דבר, יש עני למזון, ויש עני הנצרך לכבוד, למילה טובה, ויש עני למאור פנים, ויש עני שצמא שישמעו אותו. וכשהקב"ה אוהב יהודי מסוים ורוצה להצילו מסכנות גדולות, הוא שולח לו במתנה יהודי הנזקק למאור פנים, למחמאה או לטפיחת שכם. בזכות החיוך, המחמאה וטפיחת השכם, הוא ניצל מהדינים. זו סיסמת חיים.

חז"ל הקדושים גילו לנו כאן סוד עצום: כל מי שבא לבקש ממני משהו ונראה שהוא בא להטריד, כביכול, זה לא מטרד! זה סימן שהקב"ה אוהב אותך! מי שהקב"ה אוהב אותו - הוא מזמן לו מצוות וגמילות חסדים.

סיפר הגרי"מ וינגרטן שליט"א ראש ישיבת 'משנת שלמה': מנהג

יהודי נקלע למדבר הלוהט, לאחר שתוכנת הניווט ברכבו הטעתה אותו. הוא נכנס עמוק יותר לתוך מדבר השממה, ורכבו שבק חיים. החום העיקר עליו בצורה שלא ניתן לתאר בכלל. שרב נורא, שמש יוקדת, חום מדברי. אין לו טיפת מים והוא משווע לשתות. החילוץ, כך הבטיחו לו, יגיע בעוד שעתים. והוא צמא, גרונו ניחר, שפתי דביקות. היהודי מרים את עיניו השמימה ומחכה לנס גלוי. מי יגיע לכאן, בסתם יום לוהט של קיץ, ויתן לו משהו לשתות?

ואז, אז מגיח לו ג'יפ, דוהר ברחבי המדבר, מתקרב לעברו. על הג'יפ, הפלא ופלא, צוהלים בני משפחה חרדית, האבא נוהג וילדיו מונפנים לו לשלום ופאותיהם מתבדרות ברוח, כשמהג'יפ בוקעים צילי מוזיקה יהודית שמחה ומקפיצה. "יש לכם משהו לשתות?", הוא שואל בשארית כוחותיו.

"סליחה, המים בדיוק נגמרו לנו, אבל יש לנו במיני-מקרר בג'יפ כמה בקבוקי חלב קרים כקרח". הם עוצרים את הג'יפ בבת אחת, פורצים החוצה ומגישים לו בקבוק חלב קר וטעים, בהשגחה מהודרת. היש משהו טוב יותר מזה!?

וְלִבְּנוֹ שְׁנַיִם מִחֶלֶב (בראשית מט, יב). "טוב הַמֶּלֶבִּין שְׁנַיִם לְחֶבְרוֹ יוֹתֵר מִמִּשְׁקוֹהוּ חֶלֶב, שְׁנַאֲמַר וְלִבְּנוֹ שְׁנַיִם מִחֶלֶב, אֶל תִּקְרֵי לִבְּנוֹ שְׁנַיִם אֶלָּא לִבְּנוֹ שְׁנַיִם". (כתובות קיא, ב).

ללא הגבלה

וורט נפלא התפרסם בשעתו מהקדוש רבי ישעיה קרישבסקי הי"ד, ביאור נחמד מדוע טוב מלבין שינים לחברו יותר ממשקוהו חלב, כי לפעמים רוצים לתת לאדם חלב, אך הוא אינו יכול לשתותו משום שכעת הוא בשרי, ועליו להמתין שש שעות. מה שאין כן חיוך - אותו נתן להעניק לזולת בכל עת ובכל שעה, בלי שום הגבלה...

חזנות מופלאה

מסביבנו נמצאים כל כך הרבה יהודים שאנו לא חשים בהם כמעט. אברכים בכולל, מתפללים בבית הכנסת, שכנים בבניינים סמוכים, יהודים שנוסעים איתנו בתחבורה הציבורית.

לפעמים מילה אחת טובה, חיוך מאיר, מחמאה - יכולים לחיות נשמות, לשנות את יומם. לפעמים להאיר להם את כל השבוע, את כל החודש. "אה, איזה שחרית התפללת! עשית לי סוג של 'עונג שבת' ביום חול"... "החזנות שלכם במוסף-גיוואלדיק! חיוב תפילה מדרבנן, אבל 'עונג שבת' דאורייתא, זה בדיוק מה שעשיתם..." "הבן שלכם מושי, שיהיה בריא!! איך הוא מתפלל!! איך הוא לומד!! מתי שאני רואה בבית כנסת, אני נמס מרוב מתיקות!!!"...

סיפר הרה"ג ר' מרדכי פיש שליט"א, משגיח בישיבת אור אלחנן לצעירים: שאלתי פעם אב ביקורת, האם יוצא לו מדי פעם לפרגן לבנו, אך הוא ענה לי בצורה מזלזלת, שאיננו מחזיק מה'שיטה' של היום... "כל הזמן מטיפים למילה טובה, ראוי להפסיק עם הפינוקים האלו", טען בלהט.

בהמשך השיחה, יצא לי לשבח את האבא בעצמו על פעולה מסוימת

שלפתי את המסמך הרפואי מכיסי, ובקשתי בעדינות שיואיל בטובו להעיף בו מבט ולחוות את דעתו. בחלומותיי הגרועים ביותר לא פיללתי לתגובתו. גרונו האדים. זעקותיו הרעידו את הפרוזדור, וכמה עוברים ושבים העיפו לעברנו מבטים סקרניים

הגאון רבי פנחס ארלנגר שליט"א עם מעשה נוראה המלמד על כוחה העצום של התורה הקדושה לעדן את מידותיו של האדם העוסק בה

"וְהֵייתֶם לִי סֶגְלָה מִכָּל הָעַמִּים" (שמות י"ט, ה')

בכח התורה לעדן ולזכך את מידות האדם. גם אדם שמצד מדותיו וטבעיו מתנהג באופן בלתי ראוי, או אדם שנתוני הסביבה שלו הטמיעו בו הרגלים מגונים, נעשה לאיש אחר מכח לימוד התורה, ולא ניתן כלל להשוות בינו לבין אדם אחר במצבו, אשר לא זכה לאור באור התורה.

בצהרי אחד הימים צלצל הטלפון בביתי. מעבר לקו פנה אלי מנהל מוסד לבנות וסיפר לי כי בשעה טובה ומוצלחת עומדת אחת הבנות הלומדת אצלו לבוא באותו ערב בבית האירוסין עם בן תורה ירא ה'. שמעתי מיד בנימת קולו כי דבר מה טורד את מנוחתו, והוא אינו רגוע מן השידוך הזה. עד מהרה התבררה לי הסיבה לכך:

אמש יידע החתן את כלתו, כי בעבר סבל ממחלת לב, ובמשך מספר חודשים היה בסכנה גדולה. לבסוף הבריא לחלוטין וכיום אינו סובל ממאומה. בידו מסמך רפואי המאשר עובדה זו. מלכתחילה לא רצה לדבר, אך לאחר שהבין כי הרבנים שיבואו לאירוסין ישיחו אודות הנס שנעשה לו לפני שנים, החליט להקדים ולספר בעצמו.

נקל להבין שבני משפחה הכלה נלחצו מאד. הם לא ידעו מה לעשות, ופנו למנהל המוסד שבו לומדת בתם כדי להיוועץ עמו. המנהל שאינו יודע לקרוא מסמך רפואי, התקשר אלי לבקש את עזרתי.

קשה להשגה

המקרה נגע ללבי. מאחר וגם אני איני יודע איך קוראים מסמך רפואי, פניתי לאחד מעסקני הרפואה הידועים בירושלים. הלה חקר את פרטי המקרה, ולבסוף נתן לי את שמו של פרופסור בכיר ביותר. התקשרתי מיד, אך לא הצלחתי להשיגו. בכל פעם נענית על ידי אחת משלושת מזכירותיו כי הוא עסוק ביותר.

לאחר שחלפה מחצית השעה בניסיונות סרק, החלטתי לעשות מעשה. עליתי על מונית ונסעתי אל בית החולים, בתקווה שאצליח לאתר אותו שם בקלות. הגעתי לשם, והנה חלף על פני רופא שנראה כפרופסור. הצצתי אל תג הזיהוי שבחלוקו, והנה הפלא ופלא - זהו הרופא שאותו אני מחפש! יד ההשגחה זימנה אותי אלי! נגשתי אליו ביראת כבוד וסיפרתי לו כי אני זקוק לו.

מדוע? - שאל הפרופסור תוך כדי שהוא ממשיך ללכת. הצטרפתי לצעידה ובינתיים סיפרתי על החתן והכלה העומדים לבוא הערב בבית האירוסין, ועל המידע שהתברר רק אתמול. הכלה ומשפחתה אינם יודעים כיצד להתייחס לעניין - סיימתי - והם מוכנים לשלם ככל שיידרש עבור חוות דעתו.

הפרופסור הקשיב וכשסיימתי שאל בקצרה: "לשם מה באת כעת?" ראיתי בכך מעין הסכמה מצדו לעזור לי. שלפתי את המסמך הרפואי מכיסי, פתחתי אותו לפניו, וכשראיתי שאינו פונה לעברו, בקשתי בעדינות שיואיל בטובו להעיף בו מבט ולחוות את דעתו. בחלומותיי הגרועים ביותר לא פיללתי לתגובתו.

הרופא עצר את הליכתו והתפרץ לעברי בזעם: "חצוף שכמוך! פרא אדם! חסר תרבות!"

גרונו האדים. זעקותיו הרעידו את הפרוזדור, וכמה עוברים ושבים העיפו לעברנו מבטים סקרניים.

הרופא עדיין לא נרגע: "איך אתה מעז לפנות אלי כך במסדרון?! איך מתבייש?!..."

"אבל, אדוני" - השתדלתי לשמור על קור רוחי למרות הסיטואציה המביכה - "ניסיתי לקבוע פגישה דרך אחת משלושת המזכירות, ולא הצלחתי. מדובר בעניין דחוף ביותר שחייב הכרעה מיידית."

הפרופסור מאן להירגע, וכשהערכת שהסיכויים להרגיע אותם אפסיים, הסתובבתי ופניתי ללכת כלעומת שבאתי.

שאלה לראש הישיבה

כשהייתי בקצה הפרוזדור שמעתי את קריאתו: "בוא הנה לרגע!" נעצרתי במקומי. מן הסתם הוא התרכז מעט, וכעת יסכים לענות - סברתי לתומי. בצעדים מאוששים חזרתי על עקבותי, וכשעמדתי שוב לפניו הושטתי לעברו את הדי. הפרופסור האדים בין רגע וכמעט לקה בשבץ מוחי בו במקום: "שלא תעז להראות לי את המסמך!... רציתי רק לשאול אותך שאלה". נעצרתי והלה המשיך: אם היית בא לישיבה וניגש לשאול את ראש הישיבה שלך שאלה בתלמוד תוך כדי שהוא הולך בפרוזדור, האם הוא היה מסתכל עליך בכלל? בבת אחת התמלאתי ברחמים על היצור האומלל שמולי. פרופסור גאה שמתאמץ לרדוף אחר הכבוד. "פרופסור נכבד" - לא הצלחתי להתאפק עוד - "חבל שלא זכית להכיר את גדולי ישראל. הם היו קשובים לכל שאלה של ילד קטן שתפס אותם ברחוב..."

הפרופסור הפנה לי את גבו והלך. 'צאתי גם אני ומחשבות געוגע הציפו אותי. נזכרתי בימי צעירותי, כשלמדתי בישיבת 'קול תורה' שבה הרביץ תורה רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל. כמה פעמים הטרדנו את ראש הישיבה בשאלות נעורים? ממרחק השנים התקשיתי לזכור זאת, אבל ידעתי בבירור שמעולם לא ראינו אצלו קוצר רוח או חוסר סבלנות. תמיד היה משיב לנו במאור פנים, ומיישב את שאלותינו בטוב טעם ודעת. נזכרתי כי בימי זקנותו, כאשר בחורי הישיבה המבוגרים לא הניחו לאף צעיר לגשת ולהטרידו בשאלות, ידענו כי הזמן היחיד שבו ניתן לתפוס את ראש הישיבה ולהתבשר מגדולתו ומקומת הענק שבו, היה ברדתו במדרגות, או בלכתו במסדרון...

זה לעומת זה

שבתי הביתה ויצרתי קשר עם אותו עסקן רפואי. סיפרתי לו את קורותי ועל כך שלא הצלחתי להיעזר בפרופסור הנכבד. על אתר הפנה אותי לפרופסור אחר והורה לי להתקשר למרפאתו. הייתי מלא חשש כשהתקשרתי, כבר היטבתי לדעת מה אני צפוי לעבור.

מעבר לקו ענתה לי מזכירה, שמעה את בקשתי, ותוך רגע שמעתי צליל חיוג אל הפרופסור. התפלאתי, אך כשענה לי מעבר לקו קול אדיב במיוחד והתעניין לרצוני, הבנתי כי הפעם נכונה לי חוויה מסוג אחר.

הוא האזין לשאלה בקשב רב, ולאחר מכן אמר: "ברגעים אלו ממש אני יוצא לביתי. שלח את המסמך לביתי, לפקס שמספרו... כשאגיע בעוד שעה אעיין בו ואענה לך מיד".

מיהרתי לשלוח את הפקס והתקשרתי כעבור שעה. הפרופסור החל להרצות לי בסבלנות על המחלה כולה, פרטיה

"אני מבין למה אתה מתכוון, ורוצה אני לומר לך כי יש סיבה להתנהגותי השונה מן הרופאים האחרים. בצעירותי למדתי בישיבה, וכאשר עזבתי לטובת לימודי רפואה הבטחתי, שלא יעבור עלי יום בלי לימוד דף גמרא. זה מה ששומר עלי עד היום!"

ואופני הריפוי שלה. הוא התייחס אלי כאילו אני אב המעוניין לדעת כיצד מרפאים את הילד שלו. כשהשיחה התארכה הצצתי לעבר השעון. ברגעים אלו ממש מתפתלת משפחת הכלה בייסורים. הכלה אינה יודעת אם תהיה הערב כלה או לא. חשתי אי נעימות גדולה, אך התערבתי בהרצאתו: "סלח לי, אדוני, אך מדובר כאן בבחור שכבר הבריא, אני זקוק לתשובה קצרה וחד משמעית - האם יש ממה לחשוש בעתיד? האם נכון שהוא כרגע ככל האדם?" נימה של תרעומת השתרבבה לקולו: "האינך חושב שלכלה מגיע לדעת את כל הפרטים הללו? נניח שאני עונה לך שהוא בריא, והאירוסין נחגגים, אבל הכלה נכנסת לדמיונות, ובכל בוקר היא קמה בבהלה לבדוק אם בעלה נושם או שמא חלילה חזרה מחלתו מן העבר לתקוף אותו..."

שתקתי - הצדק היה עמו. הוא סיים עוד שניים-שלושה משפטים, ולבסוף קבע: "הבחור בריא לחלוטין ואין שום סיבה לחשוש!"

סוד השוני

הודיתי לו מקרב לבי, ובטרם סיימתי את השיחה, הוספתי: "אדוני הפרופסור, אני מעריץ אותך ואת היחס שלך".

השתררה שתיקה קצרה, ואחריה נשמע קולו: "אני מבין למה אתה מתכוון, ורוצה אני לומר לך כי יש סיבה להתנהגותי השונה מן הרופאים האחרים. בצעירותי למדתי בישיבה, וכאשר עזבתי לטובת לימודי רפואה הבטחתי, שלא יעבור עלי יום בלי לימוד דף גמרא. זה מה ששומר עלי עד היום!"

הוא נפרד ממני לשלום, ובעיני נצצו דמעות התרגשות. מדהים היה להיווכח בפעם השנייה ליום זה, עד כמה מעדנת התורה את מדותיו של האדם!

(דורש טוב' - שבועות)

אחד מתלמידיו בישיבה שהיה מקורב אליו ביותר אזר עוז ושאלו פעם, כיצד הפך להיות לגדול בתורה בזמנו ופוסק הדור. בהבחינו שהעלם הצעיר שאל את שאלתו בתמימות וברצינות, וכידוע שאבא זצ"ל, ענה לכל אחד...

מרן הגאון רבי דוד פיינשטיין זצ"ל, בנועם שיח אודות אביו מרן שר התורה רבינו משה פיינשטיין זצ"ל, ומידותיו המיוחדות

הרב טוביה פריינד

"וַיַּעֲמֹד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבְּקָר עַד הָעֶרֶב" (שמות י"ח, ג)

פלאית ומאירה היתה דמותו של הגאון הנודע רבי דוד פיינשטיין זצ"ל מגדולי הפוסקים בארה"ב, ראש ישיבת 'תפארת ירושלים' וחבר מועצת גדולי התורה בנו בכורו של שר התורה, רבן ומאורן של ישראל, עמוד ההוראה, פוסק הדור מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל, שגדל על ברכיו דלה והשקה מתורתו.

בספר 'שש באמרתך' מובא מעשה נפלא אודות רבי דוד זצ"ל: במנהטן, העיר הגדולה שבה חיו בעבר יהודים רבים - צדיקים, אדמו"רים וגדולי תורה - נשאר הגאון רבי דוד במלוא מחויבותו למורשת אביו. אף שרוב יהודי העיר כבר היגרו, סירב לעזוב את המקום שבו הקים אביו את ישיבתו, בידעו שעזיבתו תסמך שקיעת חיי היהדות ברובע העסקים של ניו יורק.

מסופר כי היה לו קבלת קהל יומית - מקום בו באו אליו יהודים להתיעצות, לקבל ברכה, ולעיתים חיזוק רוחני. אך המרתק שבסיפור הוא היכן נערכה קבלת הקהל הזו: לא בבית הכנסת, ולא אף בישיבה - אלא בחנות פיצה. סיפור זה מתחיל כשבעל חנות פיצה פנה אליו בצער: 'אני מוכר פיצה כשרה, אך הלקוחות היהודים שלי מעטים. אם לא יהיה שינוי, אאלץ לבטל את ההכשר, ולא - אפשוט את הרגל'.

רבי דוד זצ"ל, שאישיותו נשאה את ערכי החסד והדאגה לרווחת חבירו, נחלץ לעזור. הוא קבע את קבלת הקהל שלו בחנות הפיצה, והאנשים שבאו לשמוע עצתו ולהתייעץ איתו התיישבו בין ריחות האפייה, תוך שהם רוכשים לעצמם פיצה.

במסיבת יום הולדת

בנושא זה נזכרת דוגמה נוספת לאופיו הנדיר של רבי דוד זצ"ל. ידוע כי בעלי מסעדות נוהגים לתלות על קירות המסעדה תמונות של אישים חשובים הסועדים אצלם. באחת המסעדות בניו יורק תלוי צילום של רבי דוד פיינשטיין יושב עם אדם מבוגר - תלמידו הרב התפלאו: מיהו היהודי המבוגר הזה ומה הביאו לסעוד עם רבם במסעדה?

התברר כי היה זה יהודי גלמוד נשאר לבדו. ביום הולדתו הראשון לאחר פטירת אשתו, נסע רבי דוד לביתו במשך זמן רב, כדי לברכו

ולהקל על בדידותו ועצבותו. רבי דוד הציע לו: "בוא נלך למסעדה לחגוג את יום ההולדת שלך".

בעל המסעדה הופתע לראות את הרב המפורסם יושב בחברת יהודי זקן, ומיהר לצלם את המפגש המיוחד. התמונה הוצגה על קיר המסעדה, ומאז כל סועד שראה את התמונה ידע על חסדו הגדול של רבי דוד והחסד שגילה למבקש עזרה, גם במקום הכי בלתי צפוי.

חצי שנה שלא הכהתה את השמחה

סיפר אחיינו רבי שבתאי רפפורט שליט"א: "פעם, בעת שהותו בארץ, באנו עם בני משפחתנו לביקור במעונו. ישבנו יחד, שוחחנו בלימוד ובהלכה, וכשהשיחה הייתה בעיצומה, קם לפתע והלך לחדרו. לאחר זמן קצר שב בידי מעטפה ופנקס צ'קים, והתפלאנו לראות את כוונתו.

"להפתעתנו, הוא הוציא מהמעטפה את ההזמנה לבר-מצווה של בנו, שנשלחה אליו כחצי שנה קודם לכן, ופנה לרעייתו בבקשה לכתוב צ'ק כמתנת ברכה לחתן שהגיע לביקור. אז הבנו: במשך שישה חודשים שמר את ההזמנה, מצפה לרגע בו יוכל להביע את שמחתו עם הילד, ולהפגין אהבת ישראל ומסירות אמיתית בדרך הכי פשוטה וישרה - במתנה ליום חגו".

הזמנה מילתא היא

עוד סיפר אחיינו, כי פעם הגיעו אל רבי דוד זצ"ל הוריו של ילד

משה'. עצם אמירת דרשות שכאלה תחת השלטון הקומוניסטי היה מעשה גבורה ומסירות נפש. והוא ראה בזה הדרך היחידה להקנות תורה לדורות, רק ע"י לימוד תורה בצורת "שיבה". וכך נהג עד ימינו האחרונים".

רבי דוד אף הסביר כי הוא מבקש למקד את הדיבור אודות מידותיו וענוותנותו של רביו, ולא אודות גאונותו העצומה: "כשבאים להעלות זכרו של אבי זכרוננו לברכה, יש להדגיש ולהתמקד יותר על מידת הענוה שלו ומידת החסד שהיה נסוך לכל אחד ואחד. גאונותו של אבי ידועה לכל, אדם שלא נתברך בכישרונות ולא ניחן בגאונות, או שאין לו את כוח ההתמדה, הדברים לא יתרמו כלום, כי מה יאמר ומה יענה: הלא אין בי מעלות אלו ומה יתרון יש בסיפור הגאונות?! אך בבאינו להעלות את המעלות הטובות שאדם גדול כמוהו ירד לדעתו של כל אחד ואחד, אהבתו לכל יהודי באשר הוא".

"במקום להרחיב את הדבור על גאונותו מלידה וזכרוננו המדהימה של אבי זצ"ל, מוטב שנבחן את הדרכים בהן השיג את גדולתו בתורה, ומכך נלמד כיצד אפשר ליישמן אצל אנשים פשוטים כערכינו [כך התבטא הגר"ד על עצמו ברוב ענוותנותו. ט.פ.]. ובמיוחד לבחורי ישיבות הק' שזהו הזמן שקונים קנייני תורה.

קל לזכור מה שלמד

"אבי היה רגיל לומר שאדם יכול לשמור בזיכרוננו את לימודו גם מבלי שיהיה לו כשרון וזיכרון טוב במיוחד. כשאדם מבחין ורואה בעיניו מחזה נדיר בלתי רגיל ושיגרת, הוא יזכור את הדברים שראה לפרטי פרטים עוד רבות בשנים. אין צורך בשביל כך כשרון של זיכרון טוב כדי לזכור דבר שנתרשם ממנו עמוקות ונצרב בזיכרוננו. כן הדברים בזכירת התורה שיש בזה מצות זכירה, מי שמשיג את הערך היקר של לימוד וזכירת התורה, ומענג על טעמו של כל הלכה, רעיון וסברא, יווכח שקל לזכור ולהיזכר מה שלמד.

"ידוע בשם ה'חתם סופר' שהיה אומר: 'לא נתברכתי בזיכרון טוב במיוחד, אולם השקעתי זמן ומאמץ כה רבים בלימוד נושא כלשהו בתורה, שפשוט יהיה לי בוושה לשכוח אותו...!', אפשר, שאהבתו העמוקה של אבי זצ"ל לתורה, והכרתו הברורה שאין כל טעם לחיים בלעדיה, היה ביסוד כישורו לזכור את מה שלמד, באותה רעננות כמו של זה שלמד את העניין בו ביום... בכל יום יהיו בעיניך כחדשים אמרו חז"ל, וזה לפי הכלל, שדבר חדש אדם מתבונן ומתעמק בו יותר מדבר ישן, ועל כך כבר נאמר קשה עתיקא מחדתא".

כיצד נעשים רבי משה פיינשטיין?

עוד סיפר מרן הגר"ד אודות אביו הגדול: "אחד מתלמידיו בישיבה שהיה מקורב אליו ביותר אזר עוז ושאלו פעם, כיצד הפך להיות לגדול בתורה בזמנו ופוסק הדור. בהבחינו שהעלם הצעיר שאל את שאלתו בתמימות וברצינות, וכידוע שאבא זצ"ל, ענה לכל אחד ואפילו לילדים, ענה לו: "בר מזל הוא מי שניחן בכישרונות ברוכים, אולם עבודה מאומצת והתמדה הינם הכרחיים להצלחה

הלוקה אוטיזם, לפני הבר מצוה שלו, בלב מלא דאגה ושאלות, לשאול האם בנם מחויב במצוות? והאם יקנו לו תפלין והיכן ובאיזה אופן יניחם? - הגאון רבי דוד בחן את המצב ברגישות ובדקדוק רב, שאל על מצבו הרפואי והיחודי, הקשיב לכל פרט, והעמיק בלבו ובתבונתו. לאחר בחינה מעמיקה השיב בחיוב, והוסיף הדרכה ברורה כיצד ומתי להניח את התפלין, על מנת להבטיח שהחינוך התורני והקשר עם מצוות ה' יתבצע כראוי, מתוך אהבה ודאגה אמיתית לנשמת הילד.

ההורים, מלאי הכרת הטוב והתרגשות, השאירו בביתו מכתב 'הזמנה' לבר-מצווה של בנם, מבלי שציפו לרגע שהרב יוכל להגיע. במשך כל החצי שנה שלאחר מכן נשא הגר"ד בליבו את ההזמנה, וזכר את הבקשה הפשוטה והטהורה, והמתין לרגע בו יוכל לשמח את הילד בעצמו.

ביום הבר-מצווה, הגיע רבי דוד זצ"ל והופיע בשערי האולם יחד עם רעייתו הרבנית, התקבל בשמחה ע"י הוריו והתיישב ליד חתן המצוות, והוסיף שמחה אמיתית וייחודית לאירוע. כל מבטו, חיוך ומילה שלו, העבירו חום, חיזוק ואור רוחני. ההורים ראו כיצד הגאון הגדול, אדם נעלה מכולם, מקדיש מזמנו ומלבו כדי לשמח את הילד ואת משפחתו, ומגיש בידי מתנה יקרה - לא חומרית בלבד, אלא ברכה, חיזוק והשראה רוחנית - שמחה של תורה ומצוות.

לא רק שהאיר פנים והעניק שמחה לילד ולמשפחתו, אלא גם הציב דוגמה חינוכית לתלמידיו ולסובבים אותו. דרך מעשיו ניתן היה לראות את עומק האהבה והדאגה שלו לכל יהודי, גדולים כקטנים, ואת ההשקעה הרוחנית שמגיעה מתוך דאגה אמיתית לנפש האדם. תלמידיו של רבי דוד למדו ממנו, לא רק תורה ויראת שמים, אלא גם מסירות לב, ענווה, חסד אמיתי ודאגה לאחר, שהפכו למדריכים אותם בדרך התורה והחיים.

כך הפך רגע פשוט של בר-מצווה לחוויה של אור והשפעה רוחנית, שהותירה רושם עמוק בלב כל הנוכחים, והדגישה עד כמה רבי דוד זצ"ל חי בעולמו את עיקרי התורה והמצוות, בשילוב אהבת אדם ללא גבולות, חום לב, ודאגה אמיתית לנפשותיהם של יהודי ישראל.

אין תועלת בסיפורי גאונות

זכות היתה לנו כמה וכמה פעמים, לשמוע עובדות והנהגות מפי של מרן הגר"ד זצ"ל, כששוחחנו עמו אודות אביו מרן שר התורה רבינו משה פיינשטיין זצ"ל.

וכה סיפר לנו רבי דוד תחת אחד השיחים: "בימי שבתו בעיירת ליובאן, היה אבא מוסר שיעורים לבעלי הבתים בעיירה. הישיבות הקבועות ברוסיה נסגרו וננעלו על מסגר. באותו הזמן לא הרביץ תורה בישיבה. היו שם תלמידי ישיבה לשעבר ששמעו אצלו שיעורים. בדרשותיו לבעלי הבתים הוא ניסה תמיד לאמץ את רוחם, לחזקם בתקווה ולעודדם בייאוש ששרר בעקבות רדיפת התורה של השלטון הקומוניסטי.

אך בעיקר חפץ להמשיך את מסירת התורה לתלמידים שלא תשתכח תורה מישראל. חלק מדרשות אלה נדפסו בספר 'דרש

"רגעים שנחרטים בנשמה": יהודי פנמה נרגשים לקראת מעמד "אהבת תורה" להגדיל תורה ולהאדירה

לקראת המעמד ההיסטורי שיתקיים בעז"ה ביום רביעי ח' באדר, בו יתכנסו המזונים באודיטוריום המרכזי בבירת פנמה • בשורה אדירה של הרחבת גבולי הקדושה עם תוכניות הלימוד החדשות שכובשות את העולם היהודי

מהפכת הלימוד מגיעה לפנמה

במרכזו של הכינוס תעמוד ההצטרפות לתוכניות הלימוד המגוונות של 'דרשו', המותאמות לכל יהודי באשר הוא. במודעות שפורסמו לקראת האירוע, מודגש החיבור ההיסטורי למעמד העולמי שהתקיים בווינה, שם נוסדה תוכנית "העמוד היומי" - במקום שבו הוכרז לפני מאה שנה על "הדף היומי".

בין התוכניות שיוצגו לציבור וצפויות לסחוף מאות לומדים חדשים: תוכנית 'העמוד היומי': מסלול המאפשר לסיים את כל הש"ס בקצב מתון של עמוד ליום, מה שמעניק הזדמנות להעמיק ולהבין את הגמרא בצורה יסודית. התוכנית כוללת ארבעה מסלולי לימוד לבחירה, החל מלימוד גמרא ורש"י ועד שילוב של תוספות וחברות 'עיון העמוד', עם מבחן חודשי מסכם.

'הדף היומי בהלכה': יוזמה שמטרתה להקנות ידע מעשי בהלכות היום-יום מתוך ה'משנה ברורה'. המחזור נמשך כשבע שנים, במהלכן מסיימים את כל ששת חלקי המשנה ברורה, בלימוד של עמוד אחד ליום, חמישה ימים בשבוע, כאשר ימי שישי ושבת מוקדשים לחזרה.

'קנין תורה': תוכנית עילית המיועדת לשינון וחזרה על הדף היומי, במטרה להפוך את הלימוד לקניין נצח בזיכרון, עם מבחנים חודשיים על 30 דפי גמרא ומבחנים ארבע-חודשיים מסכמים.

'קנין חכמה': תוכנית ייחודית ללימוד ספרי מוסר ומחשבה של גדולי הדורות, כגון 'מסילת ישרים', 'חובות הלבבות' ו'תומר דבורה', במטרה לבנות את עולמו הפנימי של האדם ולעבוד על מידותיו, בקצב לימוד יומי שאינו דורש זמן רב.

התרגשות עצומה אופפת את הקהילה היהודית הפורחת בפנמה שבדרום אמריקה, אשר נערכת ללבוש חג לקראת המעמד האדיר "אהבת תורה", שיתקיים אי"ה ברוב פאר והדר ביום רביעי ח' באדר. המעמד, שמוגדר על ידי יהודי המקום כ"רגעים שנחרטים בנשמה", צפוי להיות מפגן קידוש השם שטרם נראה כמותו בפנמה, בסימן התחברות למהות הפנימית והנצחית של הקהילה היהודית המתעוררת והפורחת, עם כל עם ישראל - על ידי התורה הקדושה.

גולת הכותרת של המעמד תהיה הופעתם של גדולי תורה וראשי ישיבות, ובמרכז המעמד צפויים להישמע דברי חיזוק וברכה מגדולי התורה שליט"א בארץ ישראל לתושבי פנמה, דברי חיזוק מרבני פנמה ונאומו של נשיא 'דרשו', הרה"ג דוד הופשטטר שליט"א, נשיא דרשו ששינה את פני עולם התורה בדור האחרון, ושהשפיע רבות על עיצוב התורני של קהילת יהודי פנמה. לצדו, יפאר את המעמד הג"ר אליהו מנסור שליט"א, רב בית הכנסת 'אדמונד ג"י ספרא' בברוקלין, שישא דברים חוצבי להבות במעלת עמלי התורה.

בסניף 'דרשו' בפנמה אומרים שכל יהודי המדינה צפויים להשתתף, אנשים נשים וטף, לגדוש את המקום ולהכריז קבל עם ועדה על דבקותם בתורה. את החלק האמנותי יוביל בעל המנגן נפתלי קמפה, מלווה בתזמורת מורחבת, שירוממו את הלבבות בשירה וזמרה לכבוד התורה ולומדיה. כמו כן, תתקיים במקום מכירה מיוחדת של ספרי 'דרשו' במחירים מסובסדים.

מרן ביקש להכניס אותו פנימה, הוא נכנס ומרן בידי המצומקות, שכל וריד ועצם נראו דרך העור, לקח את ידו הימנית של הבחור והניח בין שתי ידיו ותוך כדי שהוא מלטף את ידו הוא אומר לו עם דמעות בעיניים: "איך בין דיר מקנא" - אני מקנא בך

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר', על הכוחות והיכולת שיש לכל יהודי באשר הוא לקבל על עצמו עול תורה ומצוות

"כִּבְד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ" (שמות כ', י"ב)

עם ישראל מקבל תורה, מאיפה הוא הגיע? לפני ארבעים ותשע יום הם היו שם במצרים, שקועים במ"ט שערי טומאה, והנה הם עומדים כאן לפני הר סיני עומדים לקבל את אותה תורה שמלאכי השרת זועקים בכל כוחם "תנה הודך על השמים", ואם הם עומדים לקבל אותה הווה אומר שהם ראויים לכך, כך קבע מי שאמר והיה העולם, היתכן?

האמת שזה מתחיל קודם לכן: משה רבינו זוכה לגילוי אלוהי בסנה, משם הוא נשלח להוציא את בני ישראל מארץ מצרים. הוא שואל את הקב"ה: "מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶיךָ אֶל פְּרַעֲוֹה וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם?" והקב"ה משיב לו: "כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזָה לָךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרָיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה".

רש"י מבאר שהיו כאן שתי שאלות והקב"ה עונה לו על שתיהן: "השיבו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, שאמרת מי אנכי כי אלך אל פרעה, לא שלך היא, כי אם משלי, כי אהיה עמך, וזה המראה אשר ראית בסנה, לך האות כי אנכי שלחתיך, ותצליח בשליחותי וכדאי אני להציל, כאשר ראית הסנה עושה שליחותי ואיננו אכל, כך תלך בשליחותי ואינך ניזוק.

וששאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלשה חדשים".

הידיעה והבחירה

אני רוצה לעלות שאלה כואבת: הלא חז"ל כבר אמרו (נדה טז ע"ב) "שהמלאך ששמו לילה בא לפני הקב"ה ואומר לפניו הילד הזה שעתיד להיוולד מה הוא יהיה, גיבור או חלש? חכם או טיפש? עשיר או עני?"

מוסיפה הגמרא שהמלאך לא שואל אם הילד הזה יהיה רשע או צדיק. למה? אמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים! כל מה שנוגע למעלות של קדושה או חלילה להיפך אין זה מגזירת הבורא אלא שזה בחירתו של האדם.

עם ישראל שבמשך למעלה ממאה שנה נמצא בתוך ידי המצרים ואין לו שום שליטה עצמית, הם למדו ממעשיהם ושקעו במ"ט שערי טומאה הם הגיעו כמעט עד שערי המוות הרוחני, כידוע מדברי האריז"ל שזדרזו הקב"ה להוציאם כי עוד רגע קט היו שקועים בשער הנו"ן ולא היה שייך לגאול אותם יותר.

הקב"ה נגלה למשה בזמן הזה בו עם ישראל שקוע עמוק בבוץ המצרי, איך יתכן שהקב"ה אומר לו נבואה עתידית שעם ישראל יקבל את התורה, הלא העולם כולו על אף שנגלה אליהם מלך מלכי המלכים והציע להם תורה הם סרבו לקבל, למה שעם ישראל כן יקבל? כדי לקבל את התורה במצב כזה שבו הם נמצאים, הם אמורים לעשות קודם מהפך רוחני מקצה לקצה, זה הרי תלוי בבחירתו האישית של האדם, ומי אמר להקב"ה שאכן יבחרו בטוב?

מפגש לא צפוי

התשובה יסודית וקריטית לחיות אותה, אבל עם סיפור מהשטח היא תובן הרבה יותר טוב:

מספר הרב דוד ברוורמן בין הרצאותיו הוא מגיע לבתי הסוהר שם מוסר ליהודים המבקשים להתקרב דברי חיזוק ויהדות, באחד מביקוריו בבית הסוהר הוזקק לעבור למחלקה אחרת אבל הדרך היא בתוך אזור שאליו לא נכנסים בלי שמירה צמודה... שם יושבים כאלו המרצים מאסרי עולם בגין עבירות חמורות... הוא הולך כסוהר

ומצוות? רבי מנדל ניסה להרגיע אותי, וביקש שאנסה להתגבר על המחשבות, ואסע אליו שוב, היום אבא לא העז לקום לחבק אותי אבל הושיט לו את ידו, זה מה שראית כשעברת ליד תאן. הבחור המשיך ודיבר, אבל אז פרץ בבכי נורא, תגיד לי מה רוצים ממני, בשביל מה הייתי צריך להיכנס לכל זה, לא הכרתי את אבא שלי, אני מגיל קטן מאוד חי חיים חסידיים נפלאים, בית חם אחים טובים שקבלו אותי כאח, חיידר מצוין וישיבה קטנה מעולה, אני חי בעולם ענוג מבלי להכיר במציאות הכל כך עגומה שלי, למה הייתי צריך להיכנס לתוך כל התסבוכת הזאת? בשביל מה זה טוב? אומר הרב ברוורמן, נכנסנו לבני ברק, ובמקום לנסוע לכיוון ביתי או ישיבתו, סיבבתי את הרכב לכיון רחוב חזון איש, עצרתי במספר 5, נכנסתי בשעה לא שעה לבית קודש הקדשים, למרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, הבחור המתין בחוץ ואני נכנס פנימה, מספר למרן את כל הסיפור, ומביע בפניו את כאבו ובכיו של הבחור המסכן שנכנס לכזאת מערבולת.

אני מקנא בך

מרן ביקש להכניס אותנו פנימה, הוא נכנס ומרן בידי המצומקות, שכל וריד ועצם נראו דרך העור, לקח את ידו הימנית של הבחור והניח בין שתי ידיו ותוך כדי שהוא מלטף את ידו הוא אומר לו עם דמעות בעיניים: "איך בין דיר מקנא" אני מקנא בך, והוא חוזר כך פעם אחר פעם, והבחור מתפרץ בדרך ארץ: "מה בדיוק יש לראש הישיבה לקנא בי?"

וראש הישיבה: "יש לך אבא ואמא שאתה יכול לקיים בהם מצוות כיבוד אב ואם, לי כבר אין אבא ואמא, אין לי את האפשרות לקיים מצוה גדולה זו, אני מקנא בך, אני מקנא בך...!!!".

הבחור חושב בלבו, יש לי אבא ואמא, אני מוכן להעניק אותם לראש הישיבה בחינם, מוכן אפילו לשלם לו שיקח אותם... אבל לא אומר לו את זה, רק שואל בבכי, זה אבא זה? איך אני יכול לכבד דבר כזה, מה רוצים מנער צעיר כמוני?

ומרן ממשיך ללטף אותו ברוך, ואומר לו, אתה מסתכל על הפנים החיצוניות של אביך וזה כל כך קשה לך, כיבוד זה לא משהו חיצוני, כיבוד זה משהו הרבה יותר פנימי, ה'בעל המאור' אומר שכבוד זה הנפש "עורה כבודי - עורה נפשי" הנפש של אבא היא נפש יהודית שעמדה בהר סיני, והיא כלואה שם בעומק החושך, צר לה, כואב לה, היא מתייסרת נורא, היא מבקשת להיות במקום הנכון שלה, במקום בו אתה נמצא.

האם יודע אתה כמה היא כואבת כמה היא בוכה, כמה היא מסכנה ואומללה, תנסה בחודש הקורב לא לחשוב על האבא החיצוני רק לחשוב על הנפש המסכנה והמיוסרת שלו, כמה היא רוצה למצוא מנוחה במקום הנכון, ותבין שזה באמת הרצון הפנימי של אבא שלך, הרצון הזה כלוא ואין לו איך לצאת...".

מרן ראש הישיבה ברח את הבחור, והם יצאו ביתו הקדוש, בחוץ הרב ברוורמן והבחור מחליפים טלפונים והרב ברוורמן מבקש שכל התפתחות שיעדכן אותו.

צועד לצדו לשמירה, בעודם מתקרבים לאחר החדרים, אומר לו הסוהר אתה רואה את החדר ההוא שם ממש לא כדאי להיכנס, יושב שם אדם שמרצה מספר מאסרי עולם, כנראה שהתרומה שלו לאנושות היתה שלילית במיוחד...

בעודם עוברים על יד החדר הוא רואה מראה שהעמיד אותו בסימן שאלה גדול, יושב שם אדם אזוק ברגליו ובידיו, ומולו עומד בחור צעיר כובע סמט לראשו שתי פאות מסולסלות לצדי פניו הטהורות, והלה עם ידיו האזוקות לוחץ לו יד וזה נראה שהבחור די מנסה לשחרר את ידו ממנו... הסקרנות היתה גדולה.

ביציאתו עם רכבו מחניית בית הכלא עבר בתחנת האוטובוס וראה את אותו בחור ממתין, הוא עצר ושאל לאן פניו מועדות והוא השיב לבני ברק, נו בדיוק מתאים, כמה חפץ היה לעשות את המצווה ולסייע בידי הבחור... הבחור, חייני וחכם מיד פנה לעניין ואמר: בטח אתה רוצה לשאול אותי כמה שאלות?! האמת שלא היה לו נעים לשאול את השאלה שביקשה להישאל מעצמה, אבל הבחור המשיך: "מה אני עושה כאן? מה פתאום נפגשתי עם האדם המסוכן הזה? איך העזתי בכלל?... ובכן, "האדם הזה זה אבא שלי!!!".

סוגיא בקידושין

עוד לפני שהספיק הרב ברוורמן להסדיר בחזרה את הנשימה שנעתקה ממנו לשמע התשובה המפתיעה כל כך, המשיך הבחור לספר שבינקותו הוא נלקח מהוריו, שנשלחו שניהם לתקופות מאסר ממושכות. העובד הסוציאלי שטיפל בו היה דתי, ובניסיון פרוע להציל את נפשו מרדת שחת, החליט לשלוח אותו למשפחה חסידית בבני ברק - משפחה ברוכה ילדים - שאימצה אותו כבנה. "קיבלתי חינוך חסידי לכל דבר", סיפר הבחור החינני, "ידעתי שהורי שייכים לעולם אחר, שכדאי להתרחק מהם כמה שיותר, וכך עשיתי. לא חיפשתי את קרבתם, בלשון המעטה.

"באחרונה עליתי לישיבה גדולה, התחלנו את השנה בלימוד במסכת קידושין, והגענו בסדר של אחה"צ, לסוגיות של כיבוד אב ואם. נכנסתי לעובי ועומק הסוגיא, ושאלה גדולה החלה מנקרת בראשי, מה באמת דיני האם אני מחויב בכיבוד אב ואם או לא?

נכנסתי לגאון הגדול רבי מנדל שפרן שליט"א מגדולי הדיינים בבני ברק, ושאלתי את פיו, רבי מנדל עם כל עדינותו ענה לי, שהוא מיוזמתו לא היה בא להורות לי, אבל אם הוא מתעניין ושואל את פיו כיצד עלי לנהוג התשובה היא שאני אכן מחויב בכיבוד אב ואם. "ומה עלי לעשות?", שאלתי, "איך אני יכול לכבד את הורי?", והשיב לי שאני צריך ללכת לבקרים, גם במקום הנמוך והנורא בו הם נמצאים.

למה זה חסר

"לפני חודש הייתי פה פעם ראשונה", הוא מספר, "משנכנסתי לאבי ואני כולי נרתע מפניו, אבל הוא התרגש וקם לחבק אותי. נרתעת לאחוריי, והוא שחרר אותי, חזרתי לישיבה שבור ורצץ, נכנסתי שוב לרבי מנדל כשכולי נשבר, מה לי ולאיש הזה שאינו שומר תורה

להם את התורה והם סרבו לקבלה, ואנחנו בחרנו שכן לקבלה! - אם כן, אנחנו בחרנו בו, לא הוא בנו?!
אומר רבי ראובן: אמנם, אנו הסכמנו לקבל את התורה, אבל הפסוק מעיד כבר: "פִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ:" (תהלים קל"ה ד') - כבר בזמן אברהם אבינו בחר הקב"ה בו ובזרעו אחריו כ"ישראל לסגולתו", הקב"ה "בראנו לכבודו" - כבר בביראתנו ברא בנו טבעים נוחים שיערב לנו לקבל את התורה!

אפילו ליהודי אחד

וכך אומרים חז"ל במדרש תהילים (קי"ט) 'בכם בחר ה' אלוקיני' אין כתיב כאן, אלא - 'בך בחר ה' אלוקיך'. **אפילו אחד מכם חביב לפני הקב"ה מכל העכו"ם...** לכך נאמר: 'בך בחר ה' אלוקיך' - הוא בחר בכם ואתם בחרתם בו".

ובסיעתא דשמיא נבאר: הקב"ה מכריז ואומר לכלל לישראל: "לא מְרַבְּכֶם מְקַל הַעֲמִים חֶשֶׁק ה' בְּכֶם וַיִּבְחַר בְּכֶם... פִּי מֵאֲהַבְתִּי ה' אֶתְכֶם..." (דברים ז') - כלומר, יש כאן אהבה מיוחדת שהשם יתברך אוהב את בני האבות, הוא שומר את השבועה לאבות - אהוביו, ולכן בחר בנו. האם התנה זאת בכמות מסוימת שנהיה? לא ולא! וגם בהתנהגותנו לא התנה זאת, והעובדה שהוציא אותנו ממצרים בידי חזקה מוכיחה זאת, שהרי היינו שקועים במ"ט שערי טומאה.

אם כן, מדגיש המדרש, שהפסוק הזה שהקב"ה מכריז שבחר בנו - הוא בלשון יחיד: "כי בך בחר ה'" - וזה אומר, שגם אם היה מכלל כלל ישראל רק אחד שהיה אומר "נעשה ונשמע" - היה הקב"ה עוזב את כל בני העולם ונותן לו בלבד את התורה, ובשבילו כדאי היה לבורא יתברך לברוא את כל העולם!

אם עם ישראל ששקוע כולו היה במ"ט שערי טומאה ותוך מ"ט ימים יכלו להגיע לדרגה של "ויחזו את האלוקים" ולשמוע דבר ה' בדרגת הנבואה הגבוהה ביותר, כל יהודי ויהודי יכול להגיע לדרגות גדולות ונצורות ולא משנה באיזה מקום הוא נמצא.

לאחר חודש ימים מתקשר הבחור, "כן, עשיתי עבודה קשה מאוד עם עצמי, מה שאמר לי מרן, חשבת רק על הנשמחה האומללה שלו, על הרצון שלה לברוח ולשבת א"י שם ליד ארון הקודש ולהתפרק על התורה הקדושה, והיא בתוך מקום כל כך מטונף ומלוכלך..."

וכך הגעתי היום לבית הסוהר, אבא ישב שם מאוד מסכן, הוא לא העז לחבק אותי וגם לא להושיט לי יד אחרי שפעם קודמת משכתי את ידי ממנו... אבל אני לא ראיתי אותו, אני ראיתי הר של רחמים, הר של מסכנות ואומללות, משהו שזועק מסוף העולם ועד סופו "הוציאני ממסגר נפשי להודות את שמך" ניגשתי אליו ממש בקפיצה וחיבקתי אותו. הוא התרומם, עד כמה שיכול היה עם ידיו האזוקות הוא ליפף את גופי וחיבק אותי, זה לא לקח קצת זמן, והרגשתי שכל בגדי נרטבים מדמעות...

כשהשתחררנו זה מזה, הוא אמר לי בעיניים דומעות: תראה איזה עדין אתה, איזה אדם טוב אתה, איך התורה עשתה אותך בן אדם, איך הרבנים רוממו אותך. תגיד לרבנים שיבואו לעזור גם לי! הוא יודע שאף אחד לא יכול לעזור לו לצאת מהמקום עוד הרבה שנים, אבל הוא מבקש יציאה מהכליאה הפנימית בה כלואה נשמתו... רבי דוד, הפטיר הבחור, הבנתי ששינוי הגישה יעשה משהו, אבל לא חשבת שיקצב כל כך מהיר.

מכאן נכנס הרב ברוורמן לתמונה, הוא החל לבקר את האסיר בתמידות, ללמוד אתו, וללמד אותו אורחות חיים, הוא עובר שינוי מפליג והתקדמות מפליאה בקרבתו לאלוקים.

הסיפור של כולנו

רבתי, סיפורו של האיש, ודבריו של מרן הרב שטיינמן ז"ע זהו סיפורו הכללי של עם ישראל. אנחנו מברכים בכל יום "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, הגה"צ רבי ראובן מלמד זצוק"ל ("תפילת חנה") מקשה את מה שכולנו מתקשים מהי אמירתנו: "אשר בחר בנו מכל העמים": הלא הקב"ה הלך לכל העמים, הציע

תמיד רצית לזכור ולדעת את מה שלמדת?

מצטרפים למבחני 'דרשו'. לחזור, לשנן, להבחן, לדעת!
1,200 מוקדי מבחן חודשי ברחבי הארץ והעולם.
לפרטים והרשמה גש לעמדות 'נדרים פלוס'

הוא החליט שהברירה אם להשתדך עם נערה עשירה או ענייה תלויה בו בלבד, וכפי שהוא יחפוץ כך יהיה בפועל. ואם כך מדוע לו לבחור במשפחה עניה?... הבעיה היתה שהעשירים לא התפעלו יותר מדי מהתיאוריה, ולא שיתפו איתה פעולה...

לדמותו של המחנך המופלא הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל, משגיח דישיבת 'קול תורה', שזכה להעמיד תלמידים הרבה וירד לשורש מצוקותיו של כל אחד מהם • "חכם עדיף מנביא"

בנוסף לעצות ולתשובות המופלאות והמחוכמות של רבי גדליה ראו אצלו תלמידיו אף מעשים שאינם מובנים בדרך הטבע, והם כבר נושקים לתחומי רוח הקודש.

תלמידים רבים מעידים, שכאשר היו ניגשים אליו בשאלה בענין אחד, ובה בעת היו זקוקים גם לעצה או להדרכה בענין נוסף, הוא היה מתייחס בתוך דבריו גם לענין האחר, אף שלא הזכירו לפניו את הנידון ההוא. תגובתו היתה כמי ששטחו בפניו במפורש את הנושא הנסתר והחבו. לעתים מיד כשהחל התלמיד להרצות את שאלתו העמיד פנים כאילו הוא אינו שומע כלל את השאלה, אלא היה משסע את דבריו ופותח מיד בעצות האחרות להן הוא נזקק.

לעתים אף למעלה מכך; ראו אצלו לא פעם, שעוד בטרם הספיקו השואלים לפצות את פיהם, כבר ראה את סגור לבם וגילה את מצפונם והחל לענות להם על הענין שלשמו באו.

מה שישב על הלב

הגאון רבי אברהם ארלנגר זצ"ל, בעל ה'ברכת אברהם', תלמידו ורעו של רבי גדליה עשרות בשנים בעבודת הקודש בישיבת 'קול תורה', הזכיר נקודה פלאית זו במהלך הספדו בהלווייתו. כך אמר: "לא תלמיד אחד ולא שנים סיפרו, שלפעמים הם התביישו לדבר עמו על ענין ש'ישב להם על הלב' והציק להם, או שלא ידעו כיצד לבטא קושי או כאב מסויים שהתמודדו עמו, וכאשר הם ניגשו לדבר איתו - עוד בטרם הספיקו לומר דבר מה, הוא כבר היה מתחיל לדבר ולפרט בדיוק את מה שכואב להם. היתה זו אומנות מיוחדת, או על כל פנים סייעתא דשמיא אשר ניתנה לו שיוכל לקרוא דברים שבלב. להיכנס לתוך לבם של התלמידים להדריך אותם, לחנך אותם, לבנות אותם".

חתן, אתה כאן

גם המשגיח רבי יצחק ירוחם בורודיאנסקי שח כדברים האלה: "במשך השנים שזכיתי לשהות לצידו של המשגיח רבי גדליה זצ"ל נוכחתי לראות כמה פעמים כיצד הוא גילה מחשבות בני אדם וצפונות ליבם; שמא מתוך פקחות וחכמה, או שמא מתוך רוח הקודש. אציין מקרה אחד הצרוב בזכרוני שאירע בעת שמחת העליה לתורה של בני החתן שהתקיימה בישיבה. באותם ימים אחד

מבני ביתי חלה והיה מאושפז בבית-החולים.

מלכתחילה סברו הרופאים לשחררו לשבת כדי שיוכל להשתתף בשמחה, אולם בערב שבת לפתע החל חום גופו לטפס והוחלט שלא לשחררו, ואחד האחים הגיע לשהות לצידו בבית החולים במהלך השבת.

"בשבת בבוקר ישב החתן לצידו של רבי גדליה במעמד ה'קידושא רבא' שנערך לאחר התפילה בחדר-האוכל של הישיבה. לפתע הוא נזכר באחיו השוכב בבית החולים כאוב ומיוסר, וליבו התמלא רגש של רחמים על שהוא נאלץ להעדר מהשמחה עקב חוליו. והנה מיד עם החילו לחשוב את המחשבות הללו, פנה אליו לפתע רבי גדליה ואמר לו: 'חתן! כעת אתה בשמחה שלך, ואתה צריך להיות כאן'. איני יודע אם היתה זו פקחות הנדמית או הגובלת ברוח הקודש, או שהוא הגיע לדרגה כה גבוהה של 'נושא בעול עם חברו'. עד שהוא עצמו היה מוטרד ממצבו של אחיו החולה של החתן, ולכן ראה צורך לומר זאת. אך, כאמור, זו לא היתה הפעם היחידה בה ראינו כיצד הוא מצליח לקרוא מה שבלבם של אחרים".

חיזוק מחוכם

סיפורים שכאלו נשמעו עוד מפי כמה וכמה תלמידים. "פעם אחד ניגשתי למשגיח ביום רביעי בשבוע כדי לבקש ממנו רשות

ולטפל בבעייתו... כשסיים את דבריו, אמר לו: "זה מה שדיברנו עכשיו, ואם רצית משהו אחר, תבוא פעם אחרת..."

הבחור בעל ה'דמיונות'

בימי זקנותו המופלגת, בעשור האחרון לחייו, אירע סיפור ממש מדהים בחינת 'סוד ד' ליראיו':

היה בחור שלא מבני הישיבה, שעם החילו לעסוק בשידוכים עלה בדעתו רעיון 'נפלא'; הוא החליט שהברירה אם להשתדך עם נערה עשירה או ענייה תלויה בו בלבד, וכפי שהוא יחפוץ כך יהיה בפועל. ואם כך מדוע לו לבחור במשפחה עניה ובחיי עוני בה בשעה שיכול הוא לעשות שידוך של עושר וכבוד?... הבעיה היתה שהעשירים לא התפעלו יותר מדי מהתיאוריה ולא שיתפו איתה פעולה... וכך נותר הבחור 'תקוע' במשך שנים בלא למצוא את זיווגו.

לבחור היה קרוב משפחה אברך תלמיד-חכם מחברי הצוות ב'קול תורה', שהיה מקורב לרבי גדליה. באותה תקופה רבי גדליה החל כבר לחלק מברכותיו, וכשהבחור שמע על כך הוא פנה לקרובו האברך ש'שיג' עבורו ברכה מהמשגיח. הוא התכוון כמובן לברכה בלבד, ולא לעצה ושאלה אם רשאי הוא להמשיך בדרכו המתחכמת. הקרוב ניסה לשכנע את הבחור שיאות להתייעץ עם רבי גדליה על כל הנהגתו המוזרה, אבל הלה התעקש ולא הסכים לכך בשום אופן. משכך, נכנסו שניהם ובקשו ברכה סתמית לזיווג מבלי להוסיף שום פרטים. לאחר שהוא נתן להם את ברכתו, והם נפנו כבר לצאת, הסתובב אליהם לפתע רבי גדליה והוסיף שיש בעיה בשידוכים אצל בחורים שהם בעלי דמיונות...

לאחר שיצאו השניים החל ביניהם ויכוח למה התכוון, והבחור סירב כמובן לקבל שהוא התכוון לרמוז לו על דמיונותיו שלו... בסופו של דבר הם החליטו לבקש מרבי יוסף, בנו של רבי גדליה, שיסאל את אביו לכוונתו. גם עתה התעקש הבחור על שאלה סתמית בלי פרטים; לומר רק שביקשו מהמשגיח ברכה לזיווג והוא הוסיף משהו על דמיונות, ומה פשר הדבר? רבי יוסף נענה ושאל את אביו, והשיב בשמו שהוא אינו זוכר כלל את המעשה. זכרונו כבר היה חלש. אבל לשאלתו ענה: 'אם אתה שואל לפשר תשובתי בדבר דמיונות, הרי שיש לבחורים כל מיני דמיונות. יש למשל כאלה הדורשים בשידוכים דוקא כסף...'.

למשמע התשובה נדהם הבחור וממש החוויר. לשבחו ייאמר שהוא הפנים את הדברים וזנח מיד את כל דמיונותיו. ואכן, כבר לאחר תקופה קצרה זכה להתארס ולבנות את ביתו.

תחבולה נפלאה לגמילה מעישון

אחד המנחמים בימי ה'שבעה', סיפר סיפור אישי של חוכמה מופלאה ושיפוט נבון ועמוק של נפש האדם, הרגליו ותכונותיו, שהראה בשיחה עמו, ואשר השפיעו עליו באופן דראסטי למשך כל חייו.

המספר עצמו לא למד בישיבת 'קול תורה' אבל אביו ודודיו למדו בה ונמנו על תלמידיו המקורבים ביותר של רבי גדליה באותן שנים בהן הוא השקיע בתלמידים את כל נפשו ומאודו. מטבע הדברים

לנסוע הביתה לשבת" - סיפר רבי נחום לבין, ראש ישיבת 'צעירים' ברחובות - "ולמרבה הפלא עוד לפני שהוצאתי מלה מפי פתח רבי גדליה ואמר: 'עלה לי כעת רעיון לעשות חיזוק בישיבה בשבת הקרובה, ואבקש את עזרתך ליישם את הרעיון בפועל'. כמובן, שאחרי הקדמה כזו שוב כבר לא העזתי לבקש רשות לנסוע מהישיבה לשבת. איני יודע עד היום איך הוא ידע לשם מה באתי אליו, והדבר נותר חידה בעיני. אולם זאת עובדה. כך קרה".

אין דיבוק חברים

תלמיד אחר, רבי מרדכי שלזינגר מספר אף הוא סיפור שקרה לו עצמו. הוא למד בישיבה בשנות ה' המוקדמות, שבהן רבי גדליה נמצא היה בישיבה רק בחציו השני של סדר אחה"צ. בפרק זמן מסויים החליט, יחד עם החברותא, ללמוד בסדר ראשון בבית הכנסת 'הגר"א' שבבית וגן, שם, לדבריו, הם למדו היטב ובעיון, וראו ברכה בלימודם.

רבי גדליה לא שהה כלל בסדר הזה בישיבה ולא היתה שום אפשרות שהוא ירגיש בהיעדרותם בשעות אלו, וגם לא היה מי שיספר לו על כך.

והנה באחד הימים הוא ניגש לשוחח עם רבי גדליה על נושא מסויים בעבודת ד'. מיד כשסיים להשיב לו על שאלתו הוא נפנה אליו לפתע תוך שהוא עובר לנושא שונה לחלוטין ואומר לו: "אם אתה לא יושב כאן בבית מדרש ולומד, לא תוכל להגיע למה שאתה יכול ומסוגל להגיע, כי כדי להצליח בתורה צריך לשבת בבית מדרש של הישיבה וללמוד. לשבת בבית כנסת בשכונה זה נעים וטוב, זה אולי מעניק הרגשה טובה, אבל אין שם דיבוק חברים. רק כאשר מדברים בלימוד עם האחרים אפשר להצליח בתורה"..." ובכך סיים את שיחתו למרבה הפליאה וההשתוממות של התלמיד.

לא רק כאב ראש

שוב מעשה בתלמיד בישיבה שהתקשה להירדם בלילות. הוא סבל מנדודי שינה ואף כשנרדם לבסוף הוא היה מתעורר ומקיץ משנתו מכל רחש קל ביותר. כמובן שהדבר הפריע לו מאד לתפקודו במשך היום, הוא ניסה בדרכים שונות למצוא מזור לבעייתו, אך ללא הועיל. באחד הימים שח לו חבר שלרבי גדליה יש ידיעה בכוחות הנפש המאפשרת לו לטפל בבעיות מסוג זה, והציע לו לפנות אליו. אלא שהתלמיד בוש לטטוח את בעייתו בפניו וסירב לגשת.

לאחר תקופה בה התלמיד התמיד בסירובו על אף שידולי חברו, טכסו שניהם יחד עצה לעקוף את בעיית הבושה. הם החליטו שהתלמיד יתלונן בפני רבי גדליה על כאבי ראש מהם הוא סובל. הם שיערו כי הוא ישאלנו מיד האם הוא ישן טוב בלילות וכשישיב בשלילה, יוכל אז לייעץ לו כיצד לטפל בכך. ואכן, הבחור ניגש לרבי גדליה, ועוד לפני שהוא התיישב כדי לשוחח עמו, נשא אליו רבי גדליה את מבטו ושאלו: "למה אתה נראה כך? האם אתה לא ישן בלילה?"... כשהשיבו שאכן כך המצב, פרש בפניו את כל סוגיית קשיי השינה והדריכו באריכות ובהירות רבה כיצד להתמודד

ולתוצאותיו הקשות.

החתן השיב מיד שהוא איננו שותה ומה המשגיח רוצה ממנו? אלא שרבי גדליה לא שת כלל את לבו לדבריו והמשיך לזעוק ולגנות את השכרות והשתיינות מכמה וכמה טעמים; ההכבדה שהיא מכבידה על תקציב המשפחה, הנזקים הבריאותיים הנגרמים על ידה, הקשיים שהיא מערימה על חיי הבית והמשפחה, והעולה על כולנה ההתמכרות שמתמכרים לה; איבוד צלם האנוש של האדם המשתעבד והופך לה לעבד נרצע.

החתן דנן היה המום לחלוטין ולא הבין כלל את פשר האשמות המופרכות הניתכות עליו. הוא לא קלט כלל מה קורה ומה עובר על המשגיח הנערץ. בה בעת הוא המשיך כל הזמן להכחיש ולהדוף שוב ושוב את התקפותיו הנוראות של המשגיח.

היינו הך

כל אותה עת רבי גדליה לא הרפה ממנו. הוא השיב עצמו כאינו שומע והמשיך עוד ועוד, במשך דקות ארוכות, בהטחת האשמותיו. בשלב זה, החתן המסכן אשר לא הצליח כלל לשית עצות בנפשו, עמד כבר סף התמוטטות גמורה. לפתע, כשכלו כמעט כל הקיצין, ננער רבי גדליה, דפק בחוזקה על השולחן, רמז לחתן על הרגל העישון שלו, וזעק בקול רם ונישא שתי מלים: "הָאָט, מה ההבדל!" - בלשונו, תוך שהוא עורך השוואה בין ההשלכות והתוצאות הקשות של שני ההרגלים הפסולים; העישון והשתיינות.

היתה זו דוגמא מחוכמת ונפלאה של תוכחה עקיפה אשר הסיטה את כובד האשמה לנושא עקיף וניטרלי שהחתן יכול היה להזדהות עמו. במקום האשמה ישירה שבדרך הטבע המואשם מפתח כלפיה התנגדות פנימית.

(רבי גדליה')

החתן דנן היה המום לחלוטין
ולא הבין כלל את פשר האשמות
המופרכות הניתכות עליו. הוא
לא קלט כלל מה קורה ומה
עובר על המשגיח הנערץ.
בה בעת הוא המשיך כל הזמן
להכחיש ולהדוף שוב ושוב את
התקפותיו הנוראות של המשגיח

המשיכה המשפחה לשמור על קשר עמו ואף הבן נהג להיכנס אליו מזמן לזמן. לתקופת השנה הוא התארס ונכנס עם הכלה לברכה ולעצה.

רבי גדליה שוחח עמם בנושאים שונים, ותוך כדי השיחה הזכירה הכלה שחתנה מעשן הרבה והיא איננה שבעת-רצון מכך. באותו מעמד רבי גדליה לא הגיב על כך כלל, והמשיך בשיחה כרגיל. לפני חתונתו נכנס החתן שוב כדי להתברך, והפעם לבדו. להפתעתו החל רבי גדליה לדרוש בגנותה של מדת השתיינות הנוראה, ותקף ושאל בחריפות כיצד אפשר להיות אדיש להרגל מגונה זה

מֵלֶאָה הָאָרֶץ דְּעָה סִנִּיפִי דְרֵשׁוּ בְרַחֲבֵי תַבַּל

ישראל | ארה"ב | אירופה | צרפת | ארגנטינה | אוסטרליה | בלגיה | קנדה
מקסיקו | דרום אפריקה | שוויץ | אוסטרליה | הונגריה | ונצואלה | פנמה
בלארוס | אוקראינה | רומא | ג'יבלטר | הולנד | ברזיל | ברלין

חולפות חמש דקות, עשר דקות, חמש עשרה דקות, עשרים דקות, ואז לפתע ננער הרב שך והרים את עיניו, והנה רואה הוא את היהודי ממתין ליד השלחן...

על מעלת לימוד התורה בשמחה ובשקיעות מוחלטת

הרב בנימין בירנצוויג

"בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות י"ט, א')

מוֹדַע הַמַּתִּין הַקַּב"ה לַתַּת לַעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה בַּמִּשְׁךְ שְׁלוֹשָׁה חוֹדָשִׁים?! מִדּוּעַ מִיֵּד בִּיצִיאַתְּם מִמִּצְרַיִם אַחֲרֵי שְׂרָאוּ לִנְגַד עֵינֵיהֶם אֶת גִּלּוֹי הַשְּׂכִינָה הַגְּדוֹל בְּקִרְיַעַת יָם סוּף רְאִיתָה שֶׁפָּכָה עַל הַיָּם מִה שֶׁלֹּא רָאָה יַחְזָקָאֵל בֶּן בּוּזִי, לֹא נִיתְנָה לָהֶם מִיַּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה?! טַעַם נוֹרָא הוּד עַל סִיבַת הַעֵיכוּב בְּנִתְיִנַת הַתּוֹרָה, מִצָּאנוּ בַּמִּדְרָשׁ (קֹהֶלֶת רַבָּה ג, טו): רַאויִים הִיוּ יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַה שֶׁיִּצְאֻ מִמִּצְרַיִם שֶׁתִּנְתֵּן לָהֶם תּוֹרָה מִיָּד, אֲלֵא אָמַר הַקַּב"ה, עֵדִיין לֹא בָא זִיווּן שֶׁל בְּנֵי, מִשְׁעִבּוּד טִיט וּלְבָנִים יִצְאוּ, וְאִין יְכוּלִים לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה מִיָּד. מִשֶּׁל לְמָה הַדְּבַר דּוּמָה, לְמַלְךְ שֶׁעֵמֵד בְּנוֹ מַחֻלוּין, וְאָמְרוּ לוֹ, יֵלֶךְ בֶּנְךָ לְבֵית הַסֵּפֶר, אָמַר עֵדִיין לֹא בָא זִיווּן שֶׁל בְּנֵי... אֲלֵא יִתְעַדֵּן בְּנֵי שְׁנַיִם וּשְׁלוֹשָׁה יָרְחִים בְּמֵאֵכֶל וּבְמִשְׁתָּה וּיְבִרְיָא, וְאַחַר יֵלֶךְ לְבֵית הַסֵּפֶר. כֵּךְ אָמַר הַקַּב"ה עֵדִין לֹא בָא זִיווּן שֶׁל בְּנֵי, מִשְׁעִבּוּד טִיט וּלְבָנִים יִצְאוּ, וְאִין נֹתֵן לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה?! אֲלֵא יִתְעַדְנוּ בְּנֵי שְׁנַיִם וּשְׁלוֹשָׁה חוֹדָשִׁים בְּמִן בְּאֵר וּשְׁלִין, וְאַחַר כֵּךְ אִין נֹתֵן לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה, אִימַתִּי? "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינִי".

ספר הקצות החושן בשני ידיו ואמר 'עולם הבא איני יודע אם יש לי, אבל עולם הזה ודאי שיש לי'. כשבאים ללמוד את התורה הקדושה בדיעה שהא תורת ה' ממש, ההרגשים השקיעות כל החושים נמצאים בה, והיא ממש עולם הזה של תענוגות אין סוף!

שמחה וחיות

סיפר הגאון רבי אליעזר לופיאן זצ"ל ששמע מאביו מרן ר' אליהו לופיאן זצוק"ל: בעיר בריסק היה ילד שמלמדיו בתלמוד תורה היו מתפעלים ממנו מאוד, הוא היה משמיע הערות חריפות וסברות גאוניות, והיו כולם משוכנעים שיצא ממנו גברא רבא. שמעו הגיע גם לאוזנו של מרן הגר"ח מבריסק זצוק"ל, שתהה על קנקנו ולא התלהב ממנו... ואכן כעבור שנים גדל הנער, ונעשה עוזר לעגלון.

ככשאלו את מרן הגר"ח, איך ידע שלא יצא ממנו גדול בתורה, אמר ראיתו לומד בלא שמחה בלא חיות, ועיקר לימוד התורה הוא בשמחה וחיות, ללא זה לא יתכן להתגדל ולהתרומם מהתורה הקדושה.

'אמר אביי' - בשמחה

אור לר"ח אייר תשי"ט תחילת זמן קיץ בישיבות הקדושות, נכנס בחור ישיבה למרן הגאון מטשעבין זצוק"ל, לקבל ברכתו לרגל תחילת הזמן החדש.

הרב מטשעבין הרים עינו הטהורות, הסתכל בעיניו, ואמר שתי מילים בטון של התרגשות ורגש 'נאר בשמחה' 'נאר בשמחה'! רק בשמחה רק בשמחה!

נורא למתבונן! אין אפשרות לקבל את התורה, בלי הכנה, בלי מנוחת הנפש, בבלבול הדעת והנפש! התורה הקדושה היא מתנה מבית גנזיו של הקב"ה! הקב"ה ואורייתא וישראל חד הוא! אחד ממש! כזו מתנה שהיא חלקו של הקב"ה כביכול, בשביל לקבלה, בשביל ללומדה, בשביל להבין רוב עומקה סודה ופנימיותה, צריכים בהכנה לדעת לקראת מה באים.

העולם הזה

יהודי אחד נכנס פעם למרן הרב שך זצוק"ל להתיעץ עמו בענין מסויים, הכניסו אותו לחדר לימוד של הרב שך, שהיה באמצע לימודו, והוא התיישב ליד השלחן ממול הרב שך ממש סמוך אליו. הוא יושב ויושב וממתין שמרן הרב שך ירים עיניו מספר קצות החושן בלימוד היה שקוע, אבל חולפות להן הדקות, חמש דקות, עשר דקות, חמש עשרה דקות, עשרים דקות, ואז לפתע ננער הרב שך והרים את עיניו, והנה רואה הוא את היהודי ממתין ליד השלחן. כמובן, הרב שך מיד התנצל שלא שם ליבו אליו, והסביר שהיה שקוע מאוד להבין איזה שטיקל בקצות, ולכן לא שם ליבו והתנצל על כך, ואז אמר אותו יהודי לרב שך 'אני מקנא בעולם הבא של הראש ישיבה' כזו שקיעות בלימוד התורה....! הרים הרב שך את

Dirshu
דרשו ד' ועיון
קרן סולמות לחינוך
ועידוד לימוד התורה

תורה יהדות אחדות

כל הפרטים לקראת תחילת

7

מל
מסלולי המבחנים נו
הכללים והמלגות
ישיבות גדולות וקר
נשלחים בדיוור יש
המלגה החודשית

8

שיע
ניתן להאזין לשיעור

06

הגרלה מיוחדת

תלמידי ישיבות קטנות, שישתתפו
במבחן הראשון בערבי פסחים,
נכנסים להגרלה מיוחדת על:

15 סטים 'משנה ברורה'
מהדורת 'דרשו'

20 סטים של 'חפץ חיים' ושמירת
הלשון' מהדורת 'דרשו'

50 ספרי 'המפתח' ל'משנה ברורה'

01

תכנית הלימוד

לימוד גמ' בהספק קבוע של עמוד ליום
ברמות שונות של העמקה ועיון, לצד
תוכנית מבחנים בארבעה מסלולים.

התכנית נועדה לאלו המבקשים לקבוע
סדר לימוד כדי לרכוש קנין נצח של
ידיעה בש"ס, בבקיאות בשילוב של עיון
קל, וכן לאלו שכבר למדו את הש"ס
ומעוניינים בחזרה עיונית במתינות, עם
שינון וחזרה ואפשרות להיבחן על החומר
מדי חודש, על מנת להעשיר את היקף
וקנין הידיעה במכמני הש"ס.

02

פרק ערבי פסחים

ביום ראשון י"ד שבט כלל ישראל
מתחילים בלימוד פרק 'ערבי פסחים'
במסגרת העמוד היומי.

03

מהדורת הגמרא

'דרשו' מעניק לכל לומד מסכת פסחים
עם ביאור 'עיון העמוד' ופירוש 'שפה
ברורה' מהדורת 'עוז והדר'.
הקונטרס מופץ בהיכלי התורה ובמוקדי
חלוקה בכל הארץ, פרטים בעמדות
'נדרים פלוס'.

04

לוח לימוד יומי

ניתן לקבל לוח יומי למעקב אישי בדיוור
ישיב, באמצעות פניה למוקד 'דרשו'
02-560-9000.

05

רישום

הרישום מתבצע באמצעות טופס 'דרשו'
בכל עמדות 'נדרים פלוס' או במוקד
'דרשו' 02-560-9000.

חשוב מאוד לדייק במילוי הפרטים ע"מ
שנוכל להעביר אליכם את המלגות ללא
עיכובים.

וקבוצות לימוד, הרישום במוקד 'דרשו'
במס' 02-560-9000.

11

המבחן הראשון

על החומר הנלמד, פסחים ק: - קטז. יערך
בעז"ה ביום חמישי כג אדר וביום שישי
כ"ד אדר, פרשת ויקהל - פקודי (המבחן
כולל את פירוש רשב"ם, ללא פירוש
רש"י).

12

מוקדי מבחן

כ-600 מוקדי מבחן עומדים לרשותכם בכל
רחבי הארץ, פרטים בעמדות 'נדרים פלוס'.

13

פתיחת מוקדי מבחן

תינתן אפשרות לפתיחת מוקדי מבחן
בהתאם לקריטריונים, הרישום באמצעות
מוקד 'דרשו' במס' 02-560-9000.

14

קוד 'דרשו'

כל נבחן מקבל קוד 'דרשו', איתו הוא
מזדהה במבחנים ובמערכות השונות,
נבחנים ותיקים יכולים לשמוע את הקוד
שלהם באמצעות חיג למוקד 'דרשו'
02-560-9000 והקשה על * (כוכבית).

15

ציונים

ניתן להאזין לציונים שלכם, באמצעות
חיג לקו התוכן 077-2222-666 שלוחה 4
וכן בעמדות 'נדרים פלוס'.

16

חומרי הלימוד

ניתן לקבל את חומרי הלימוד, לוחות,
פרוספקטים ועוד באמצעות פניה
לאימייל dr025609000@gmail.com

להצטרפות מוקד 'דרשו' 02-560-9000
או בכל עמדות 'נדרים פלוס'

מתנה לוח לימוד אישי
מלגות 'דרשו' לנבחנים

גמרא עם ביאור 'עיון העמוד' ו'שפה ברורה'
עורים ממיטב המגידים להאזנה בכל עת

לימוד פרק 'ערבי פסחים':

הרבנים שליט"א במגוון שפות וסגנונות
בקו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666.

09

מלגת פתיחה

מלגת פתיחה בסך 1,500 ₪ תינתן למגידי
שיעורים חדשים בהתאם לכללים, רישום
ופרטים בעמדות 'נדרים פלוס'.

10

חבורות וקבוצות לימוד

הטבות מיוחדות לפתיחת חבורות

01

גות

שאים מלגות, טבלת
לאברכים, בחורי
בעי עיתים לתורה,
שיר לכל המעוניין.
המרבית 270 ₪.

02

ורים

ורים הנמסרים ע"י

פגש בו בחור ואמר לו: הלא הינך מתלמידי המוסר בקעלם, והם היו מדקדקים במעשיהם שיהיו הכל על פי הלכה, וכפי שמסופר הרי רבי ישראל היה נזהר מאוד ב'ונשמרתם', כיצד הנך עולה עתה לאולם הישיבה עם דלקת חריפה כזו?!...

על קבלת עול תורה, וההשפעה המיידית שלה על נפשו של המקבל

הרב מאיר בנימיני

"וְיִתְצַבּוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר" (שמות י"ט, י"ז)

באחד משיעוריו של הרב בן ציון סנה שליט"א, הוא הזכיר את דברי הגמרא במסכת שבת (פח.) על הפסוק בפרשתנו: "ויצא משה את העם לקראת האלוקים, וייתצבו בתחתית ההר", מלמד שכפה עליהם הקדוש ברוך הוא את ההר כגיגית ואמר להם: אם מקבלים אתם את התורה, מוטב. ואם לאו, שם תהא קבורתכם. ידוע. מזה הפשט "שם תהיה קבורתכם"? הן היה ראוי לומר: "פה תהא קבורתכם", כאן ועכשיו אבל, אומר לכם מה השמעת: יש קבורה, הקרויה "שם" ולמה הכוונה?

ילד מקרטע בתלמוד תורה. מרגיע עצמו: לא נורא, בישיבה הקטנה אתאמץ ואכבוש את מקומי. שם אפרח. בישיבה הקטנה הוא מסתכסך עם המשגיח ומתעמת עם המגיד שיעור, אבל המבט קדימה: עוד מעט יעלה לישיבה הגדולה. שם יפתח דף חדש.

"שם" חדש

כצפוי, בישיבה הגדולה מדשדש הוא בשוליים ורומז להורים ש"אפשר כבר לשמוע". כי אם רק יתחתן, הכל יסתדר. פה, זה כבר אבוד. אבל שם, בחיי הנישואין, יהיה נפלא. ואז? חושך בעיניים. חש כשק חבטות. הבית מצד אחד, והכולל מצד שני, וההורים משני הצדדים. מה עושים?

התרופה ידועה: משנה מקום משנה מזל. או שהוא פוגע בשלמות הבית, או שהוא עורק מהכולל. הלימודים אינם בשבילו, הוא יודע זאת מימי התלמוד תורה. בעבודה הוא בוודאי יצליח. ומה קורה כשהוא אינו מסתדר במקום העבודה? אין בעיה, המקום הבא יהיה המשלם. וכך נדחף הוא מ"שם" אחד ל"שם" שני, עד ל"שם" האחרון, עד ל-"שם", תהא קבורתכם.

והמשיך הרב סנה ואמר: כמה נפלא ביאור רבותינו בפסוק "ואהבת את ד' אלוקיך" (דברים ו, ה), שלא יהיו לך חלוק על המקום (רש"י), הינו שלא תטיל את ההאשמה על המקום שאתה בו, ולא תבקש לשנותו, אלא פה תסתדר וכאן תמצה, אל תדחה ואל תשהה.

"שם" ו"מחר" - היינו הך

שמעתי משל ממשלי הקדמונים. נוצותיו של עוף השלך מדיפות

ריח נורא. בנה קנו בין ענפי העץ. נסבו עליו כל הצפרים וגרשוהו, כי עלתה צחנתו. בנה קנו בעלית הגג, עלו הדיירים וגרשוהו, לא יכלו שאת באשו. החליט להגר למרחקים. פרש כנפיו ועף, והנה הינשוף החכם לקראתו. שאלו: "אנה פניך מועדות?" ענה: "למדינת הים, למצוא שם מנוח". אמר לו הינשוף: "מה תועיל בנדודיך, אם את נוצותיך תישא עמך".

אבל, נדגיש ה"שם" אינו רק מקום אחר, האשליה ש"שם" יהיה טוב. ענינו גם דחיה לזמן אחר, "מחר" אשתפר. ובכלל, "יש מחר שהוא לאחר זמן" (רש"י שמות יג, יד). יתכן שהשלך אינו יכול להתנקות. אבל אנו, יכולים להשתפר.

ה"אמרי חיים" מויזניץ זצ"ל: היה אומר "צא הלחם בעמלק מחר" (שמות יז, ט), יש עמלק מיוחד, כוח טמאה ושמו: "עמלק מחר"... מחר יהיה טוב. ממחר אתחיל להשתפר. למה ממחר? כאן ועכשיו. ובנו כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה"ישועות משה" מויזניץ זי"ע היה אומר "וקדשתם היום ומחר", תקדש היום כי תדע שיש מחר בעולם הבא ותצטרך לתת דין וחשבון.

ואכן, כל גדולי עולם, שצמחו לענקי התורה, עשו זאת "היום" בלי לדחות, וכך זכו להאיר את עיני ישראל!

מודל לחיקוי

בישיבה בפוניבז', היה מתגורר יהודי צדיק מתלמידי קעלם, רבי יוסף שלמה הורביץ זצ"ל, ובזקנותו בהיותו למעלה מגיל תשעים, היה יושב ולומד בשטייגען נפלא כמו בחור צעיר! הוא היה לומד

הוא חשב 'מי כמוני'... הרי רק אדפוק בדלת הסבא ימהר לפתוח... ולא הזדרז. כאשר בא אחרי הזמן והכה בדלת מכות נוראות! הסבא רק ניגש להציץ בחור הדלת כי חשש שזה מאנשי הממשל... וכשראה שזה יהודי חזר למקומו כאילו לא היה דבר

השעה תשע, כי אחר כך הסבא בשום אופן לא יפתח לו את הדלת. אולם הוא חשב 'מי כמוני'... הרי רק אדפוק בדלת הסבא ימהר לפתוח... ולא הזדרז. כאשר בא אחרי הזמן והכה בדלת מכות נוראות! הסבא רק ניגש להציץ בחור הדלת כי חשש שזה מאנשי הממשל... וכשראה שזה יהודי חזר למקומו כאילו לא היה דבר.

'אדם גדול' ברגע אחד

בספר 'במחיצתם' מובא שהחזון איש היה אומר שלפעמים בחור הולך לטייל לעצמו, ובדרך מהרהר ומתבונן: 'מה תכליתי, מה יש לי מכל הבלי העולם הזה', ומקבל הוא על עצמו עול תורה באמת. ברגע אחד הרי הוא כבר אדם גדול!

אמנם יש לו עדיין את העבודה המעשית להגיע לזה בפועל, אבל 'בחפצא' הוא כבר אדם גדול. והוסיף החזון איש, שלפעמים זה קורה בזכות עצמו, ולפעמים זה בזכות אבות, שהיתה לו איזו סבתא שהתפללה על נכדיה...

ועוד הוסיף החזון איש אומר שאצלו כל בחור הוא בספק גדול הדור! והיתה עובדא שהיו שרצו לפתוח מסגרת מיוחדת לבחורים חלשים, אך החזון איש לא הסכים ואמר, מי יוכל להכריע מי הוא בחור חלש.

וסיפר מרן על אחד שבבחרותו שכישרונותיו היו כל כך חלשים עד שלא הצליח בשום אופן להבין את דברי רש"י שכתב ש'כל אות שצריכה למד בתחילתה, הטיל בה הא בסופה', ולבסוף נהיה לאחד מגדולי הדור. והנה אם היה מגיע אלינו בחור כזה, הלא היינו שולחים אותו מלכתחילה למסגרת של חלשים ומונעים ממנו את היכולת לצמוח ולגדול...

בהתמדה אדירה, ומבלי להפסיק ולדבר באמצע. והיה לומד אפי' עם 'קצות' ו'נתיבות', ממש להפליא! אמנם כשהיה הענין מוקשה, אמר שאינו יכול להתעכב מדאי הרבה זמן, כי כבר אין לו זמן רב להיות בעולם, וצריך להמשיך... הוא היה אחד מאותם תלמידי חכמים שהחזון איש יעץ להרב מפוניבז' להכניסם לישיבה, כדי שהבחורים ילמדו מהם! ואכן היה מה ללמוד. מנהגו היה, שכל יום בשעה שתיים בלילה, היה עולה להיכל הישיבה, ולומד בעמידה עד לתפילת שחרית! בין בקיץ בין בחורף. ובחורף, בלילה, היה בהיכל הישיבה קור נורא. אך הוא לא התחשב בכך, ועלה ללמוד.

אין לי זמן להיות חולה

פעם אחת, לקה בדלקת גרון קשה מאוד, עם חום גבוה, ואף על פי כן עלה בשעה שתיים בלילה לישיבה!... פגש בו בחור ואמר לו: הלא הינך מתלמידי המוסר בקעלם, והם היו מדקדקים במעשיהם שיהיו הכל על פי הלכה, וכפי שמסופר הרי רבי ישראל היה נזהר מאוד ב'ונשמרתם', והיה שומר על כל מה שהרופא אמר לו בדקדוק! וכיצד הנהגתך מתאימה לכך? הנך עולה עתה לאולם הישיבה עם דלקת חריפה כזו?!

רבי יוסף שלמה החל לצחוק... וענה לו: רבי ישראל שדקדק בכל המצוות, הרי דקדק מאוד גם במצות 'ונשמרתם', אך אני שאיני מדקדק כמוהו, בדיוק במצות 'ונשמרתם' אהיה 'פרומע'ר'...? בדיוק שם אני צריך להחמיר?? אני רוצה לעלות ללמוד!! עוד מעט קוראים לי לישיבה של מעלה, אין לי זמן להיות חולה...

טעם הגלות

בספר מעשה איש מסופר כי הגר"א פלצינסקי זצ"ל דיבר פעם עם החזון איש על ענין הגלות' שעשה הגר"א, האם היה זה לשם 'סיגופים'? אולם החזון איש ביטל זאת, ואמר: להגאון לא היה שום הבדל אם ישן על מטה או על הקרקע, אם יאכל כך או פחות, כל עניני עוה"ז לא היו אצלו שום נפקא מינא, הכל הבל וריק ולא היו אצלו בגדר נסיון כלל.

אלא הנסיון בגלות הוא כיון שבהליכה בגלות המחשבה נטרדת ואין מנוחת הנפש, והעבודה הקשה היא ההתאמצות גם בדרך בגלות, לרכז את מחשבתו בתורה ובדבקות בד' ובכל המדרגות, על אף הטרדות, זהו ענין הגלות!...

השמירה על הסדרים

מסופר כי הסבא מקלם, היה לו סדר קבוע כברזל, שלא זו ממנו! ומשעה תשע לא היה פותח את הדלת לשום אדם. היתה זו אחת מהעבודות הגדולות בקלם, כי אמר שזה הפשט בחז"ל 'קבעת עיתים לתורה', שזה מדבר גם על תלמיד חכם, שזמן הלימוד יהיה קבוע כולו לתורה בלי הפסקה לדברים אחרים בשום אופן! פעם הגיע איזה עשיר מופלג, ואמרו לו שיזדרז להכנס לסבא לפני

השעה התארכה, ומחוגי השעון הראו שזמן חצות קרב, משהבחין בכך מרן ה'בית הלוי' החל המרוץ... המסובים כולם נטלו את ידיהם בזריזות ובכובד ראש, ובדחילו ורחימו הוגשו אל השולחן המצות אשר היו אפויות כדבעי

חוויותיו המסעירות של הרידב"ז בשני סדרי ליל פסח אצל שני גדולי הדור...?

ה'שולחן עורך' שלא נערך

על החילוק בין עבודת ה' מיראה לעבודת ה' מאהבה, נוכל ללמוד מתיאורו של הרידב"ז מסלוצק ז"ע על חוויותיו משני סדרי ליל פסח באותה שנה, כאשר התארח אצל שני גדולי הדור... בצעירותו, הזדמן פעם הגאון הרידב"ז לעיר וולאז'ין בערב חג הפסח, והוא הוזמן לעשות את הסדר בליל יו"ט ראשון אצל מרן ה'בית הלוי' ז"ע ששימש אז יחד עם הנצי"ב ז"ע כראש ישיבת 'וולאז'ין'.

ה'בית הלוי' סיים תפילת ערבית בשעה מאוחרת, והוא ניגש לעריכת הסדר ביראה ובכובד ראש. הוא סידר את כל צרכי הסדר בזהירות יתירה, ורק לאחר שעה ארוכה כאשר כל צרכי המצוות היו ערוכים ומסודרים, התיישב ה'בית הלוי' אל שולחן הסדר והחל במצוות הלילה - סיפור יציאת מצרים...

השעה התארכה, ומחוגי השעון הראו שזמן חצות קרב, משהבחין בכך מרן ה'בית הלוי' החל המרוץ... המסובים כולם נטלו את ידיהם בזריזות ובכובד ראש, ובדחילו ורחימו הוגשו אל השולחן המצות אשר היו אפויות כדבעי, כראוי וכיאה למקפידים ויראים אף מחשש חמץ רחוק... המרור והכורך חולקו אף הם בכמות ראויה כיד המלך, ובשיעור כזה שלא יהיה ספק שייצאו בו ידי חובת המצווה בהידור רב...

מחוגי השעון נעו כהרגלם, מבלי להתחשב ביושבים תחתם ובמצוקת הזמן אליה נקלעו. ריחות התבשילים נדפו מהמטבח, ורמזו על 'שולחן עורך' הקרב, אלא שאז הבחין מרן ה'בית הלוי'

הרב ישראל ליוש

"זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ" (שמות כ', ה')

אמנם בפרשתנו נאמר בעשרת הדברות "זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ", אבל בלוחות השניות נאמר: 'שְׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ', ומשינוי הלשון בין זכור לשמור, הוכיחה הגמ' (שבועות כ ב) ש'זכור' ושמור בדיבור אחד נאמרו'.

ומסקנה זו, מבאר הרמב"ן, הוכרחה לגמרא משום שההבדל בין 'זכור' ל'שמור' אינו רק הבדל לשון גרידא, אלא יש בו משמעות גדולה, כי 'זכור' מורה על מצות עשה, לקדש ולזכור את השבת. ואילו 'שמור' הם מצוות לא תעשה, כמו שאמרו חז"ל: "כל מקום שנאמר 'השמור' פן ו'אל' אינו אלא לא תעשה", שהאדם צריך לשמור את עצמו לבל ייכשל באיסור. מכיון שהם עניינים חלוקים, בודאי לא יעלה על דעת משה רבינו להחליף ממה שאמר לו הקב"ה. לכך אמרו חז"ל: "זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו", ומשה רבינו לא שינה מדעתו כלום.

אלא שאם כן, תמה הרמב"ן, אם שניהם נאמרו מפי הגבורה, מדוע לא נאמרו שניהם בלוחות הראשונות? ותיירץ: שיתכן שגם בלוחות הראשונות וגם בלוחות השניות היה כתוב 'זכור', אלא שמושה פירש להם לישראל במשנה תורה שאף 'שמור' נאמר עם 'זכור'.

ועדיין יש לתמוה, מדוע רק בלוחות השניות, הוסיף להם משה שהקב"ה אמר אף 'שמור'?

ונראה לבאר עפ"י המשך דברי הרמב"ן שמצוות עשה הרמוזות ב'זכור' הן ממידות האהבה והרחמים, כי העושה מצות אדוניו באהבה, אדונו מרחם עליו. ואילו 'שמור' שהוא מצות לא תעשה, הם ממידת הדין והיראה, כי הנשמר מעשות דבר הרע בעיני אדוניו, ירא אותו.

זה הטעם, מבאר הרמב"ן, שעשה דוחה לא תעשה, מפני שהאהבה גדולה מהיראה, כי המקיים ועושה בגופו ובממונו רצון אדוניו, הוא גדול מהנשמר מעשות הרע בעיניו.

לפי זה יש לבאר שבתחילה שמעו רק 'זכור', אף שהקב"ה באמת אמר שניהם בדיבור אחד, כי פותחים באהבה, אבל אחר שחטאו בעגל ונתרחקה אהבתם, שמעו 'שמור', משום שהיה צריך להפעיל את מידת היראה, ולהזהיר אותם שמלבד האהבה והרחמים, יש גם מידת דין, ויש לירא את ה' ולא לעבור על מצוותיו.

הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי". ואילו בלוחות השניות, בהן נאמר 'שמור' כתבה התורה את סיפור יציאת מצרים: "וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְאָךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטוּיָה...". והטעם, כי באמת השבת היא זכרון לשניהם: 'זכר למעשה בראשית' ו'זכר ליציאת מצרים', ושני זכרונות אלו הן שתי אמונות המתחזקות במצוות השבת. ראשית, השבת מלמדת שהבורא יתברך ברא, יצר וחידש את העולם בששה ימים. היא אף מלמדת את האמונה שנלמדה ביציאת מצרים, שהקב"ה לא רק ברא בששה ימים וחלילה פסקה פעולתו, ואין כל חדש תחת השמש - אלא הוא מחדש בטובו בכל יום תמיד, והוא מנהיג ומשגיח על כל בריאתו בכל רגע ורגע, ואין מי שינקוף את אצבעו למטה מבלי שיורה על כך הבורא מלמעלה. זאת ראו כל העמים בניסי יציאת מצרים, שהקב"ה מנהיג את העולם ומשנה את מערכות הטבע כרצונו.

על פי זה מבאר בעל העקרים את מאמר חז"ל: 'זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו', האמונה בבריאת העולם הרמוזה במצוות 'זכור', והאמונה בהשגחת ונהגת העולם הרמוזה במצוות 'שמור', שניהם בדיבור מצוות השבת, וכלשון בעל העקרים: 'כי הכוונה בו להורות על מציאות פועל ברצון תמיד ומשגיח, לא על מציאות הפועל בלבד'.

על פי דבריו יש לומר שלכך נאמר 'שמור' בלוחות שניות, כי חטא העגל בא מחמת חיסרון האמונה בהשגחת העולם. היעלמותו של משה רבינו ואיחורו יום אחד, העלה בליבם מחשבות כאילו השתבשה, חלילה, הנהגת העולם, וצריך לעשות עגל להנהגה חדשה. על כן זירזם והזהירם באמונה זו על ידי מצוות 'שמור' וזיכרון יציאת מצרים, שתתחזק בליבם האמונה בהשגחת העולם על ידי הבורא יתברך.

מדוע לא באת לפני קידוש?

שמירת שבת, והזכרת מעשה בראשית ויציאת מצרים בתפילה ובקידוש, מחזקת את האמונה בהנהגת הבורא את העולם, ואף הדברים הטבעיים הנראים כמי שנעשים מעצמם, מונהגים על ידו יתברך, וברצונו משנה את הטבע ומנהיגו....

מסופר שפעם בא הרה"ח רבי אפרים זלמן הלפרין זצ"ל לפני הרה"ק רבי שלמה מזויעהל זי"ע להזכיר לפניו שם של חולה שיתפלל בעדו. אמר לו הרבי: 'מדוע לא באת לפני קידוש, הרי בקידוש אומרים 'ויכולו', ואמרו חז"ל: 'כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית', והרי קיימא לן 'שותף מה שעשה עשוי'".

במחוגי השעון שכבר היו קרובים ממש לחצות, וביקש לחלק מיד את כזיתי האפיקומן, יושבי השולחן נהנו מריח התבשילים, אך לא מטעמם, וקיימו בהידור, בשמחה וברצון את ההלכה שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן... לאחר אפיקומן, בירכו 'ברכת המזון', והמשיכו באמירת ההגדה עד שהגיע זמן קריאת שמע של שחרית. בסוף הסדר, כשיראת ה' נסוכה על פני המסובין, הן הם זכו לקיים את מצוות הלילה בהידור רב, היה ה'בית הלוי' מהורהר, ואמר כשיראת ה' נסוכה על פניו: "אני מקווה שאכן זכיתי לקיים את מצוות הלילה בהידור, מצה, מרור, אפיקומן, סיפור יציאת מצרים...". חוויתי על בשרי ועל נשמותי, מציין הריזב", מהי יראת ה'?!... מהי הקפדה על קיום מצוות בדקדוק רב ובריאת ה' הקודמת לכל רצון אחר...

ליל הסדר באהבה

בליל יו"ט שני, הוזמן הרידב"ז לעשות את הסדר על שולחנו של ראש הישיבה השני הנצי"ב מוולאז'ין.

תפילת ערבית הסתיימה בזמנה, ובני הבית בראשותו של הנצי"ב הזדרזו לשבת לשולחן הסדר, והחלו מיד באמירת ההגדה בשמחה רבה, תוך שילוב מדרשים ודברי תורה נאים ויפים כראוי וכיאה לנצי"ב...

שולחן הסדר כולו התקיים בשמחה וברינה, שירי חג זומרו בהתלהבות, וניגונים שמחים נוגנו בחווה, ארשת פניו של הנצי"ב קרנה מאושר, והוא שש וצהל בכל מצווה שקיים, מצה, מרור, ארבע כוסות וסיפור יציאת מצרים. שמחת החג קרנה וזרחה בכל רגע מרגעי ליל הסדר...

כאשר הסתיים ליל הסדר, היה הנצי"ב נרגש ונלהב, וקרא בקול גדול מלא שמחה ואושר: "אשרינו שזכינו לקיים כמה וכמה מצוות בלילה אחד... והכל נעשה כדת וכדין, כרצון ה'... איזו זכות אדירה...".

שנים רבות, היו שני לילות הסדר הללו, נר לרגליו של הרידב"ז, והוא דיבר עליהם בערגה. הוא ראה בהם שתי דרכים בעבודת ה', יראה ואהבה, ושניהם קרנו מהנהגתם של גדולי הדור, כל אחד בדרכו ובמשנתו...

זכור ושמור בדיבור אחד

בספר העקרים (מאמר ג' פרק כ"ו) עומד על שינוי נוסף בין מצוות השבת שנאמרה בלוחות הראשונות לבין זו שנאמרה בלוחות השניות. בלוחות הראשונות בהן נאמר 'זכור', כתבה התורה את מעשה בראשית: 'כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת

לחיות כמו יהודי

קביעות בלימוד יומיומי ב'משנה ברורה' במסגרת 'הדף היומי בהלכה' - ללמוד לחיות כיהודי אלפי שיעורים מתקיימים מדי יום בפריסה ארצית, לפרטים והצטרפות גש לעמדות 'נדרים פלוס'

כשסיימתי את הסיפור, בתוצאה המשמחת של אירוסי הבת, התגובה מעבר לקו הייתה שקט עמוק. "הלו, להב, אתה איתי?" - שקט - "להב?" - "כן", הוא התנער, "אני מקשיב ומהרהר, לא תאמין למה"

כיבוד אב ואם וכיבוד השבת בחדא מחתא, הובילו לקרב לבבו של יהודי תועה לאביו שבשמים

הרב צבי גטקור

"זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ" (שמות כ', ח')

רבי משה שוורץ שליט"א, הוא אחד מפעילי הקירוב הבולטים בערי השדה, ונציגים של כמה מארגוני הקירוב הגדולים. ידיו רב לו, בקירובם לבבות ישראל לאביהם שבשמים, מעפולה שבצפון, עובר ברמלה, דרומה לקריית מלאכי, ועוד היד נטויה. בקיצור מצודתו פרוסה, ומי שנתפס בה, זוכה לחיי העוה"ב.

במוצ"ש פרשת וארא תשפ"ו, מספר רבי משה, ישבתי להכין שיעור בנושא קדושת שב"ק, וחיפשתי סיפור, פניתי לאברך כלשהוא שישב לצדי, ושאלתי אותו אולי יש לך סיפור על שמירת השבת וכיבודה? והוא, הרים גבות, לאחר מכן חיך, ואז אמר, טוב, אני רואה שההשגחה פרטית עוזרת לך, רבונו של עולם שולח לך סיפור, שהסתיים ממש בערש"ק האחרונה, לפני יממה.

הייתי אוזן קשבת, והיהודי הנכבד סיפר.

חמי שיחיה, נזקק לאחרונה לעזרה, ובני משפחתו, כלומר אני וגיסי המסורים שיחיו, הגענו למסקנה כי לרגל המצב אין מנוס, ועל אחד מאיתנו לארח באופן קבוע את 'אבא', מו"ת, שהוא תלמיד חכם נפלא.

אני מאוד מכבד את מורי חמי, והודעתי לבני ביתי, כי מבחינתי, דלתנו פתוחה, אנחנו נהיה משכן הקבע של אבא, לכבוד ולעונג הוא לנו, לזכות בזכות הגדולה הזו, של 'כבד את אביך ואת אמך', בפרט מורי חמי, שהוא גברא רבה.

הם גם שמחו עם כיוון החשיבה שלי, אבל טענו כי ישנה בעיה, משום שמורי חמי, כתלמידו של מרן הרב אלישיב, לא השתמש מעולם, וכנראה גם לא ישתמש לעולם, בחשמל המיוצר בשבת. עם זאת, אנחנו לא הקפדנו על כך בביתנו, כך שאולי ששת ימי השבוע נוכל להיות מקום של קבע לאבינו, אבל לא בשבת.

ומה בכך? אמרתי, אני מזמין ברגע זה מערכת חשמל מהודרת לביתנו, הרמתי טלפון, והזמנתי מערכת אנרגיה מתחדשת. ואכן, הזמנו את מורי חמי, להיות דייר הכבוד.

טלפון מהשדכן

יום חמישי, השעה 20:00 בערב, ולביתי נכנסים מספר אנשי מקצוע, עם כלי עבודה, מצברי ליתיום, פנלים סולאריים, ממירים, כבלי חשמל, וכל הנצרך, ובעוד שעתיים בערך, הכל יהיה מאחורינו, ונזכה

להדר בחשמל מהודר, בהכשר של כיבוד הורים.

לא יאומן, אבל כך היה, בשעה 20:04 דקות, ממש כך, בתוך כל הבאלגן, ארבע דקות לאחר שנחת כל המכשור בביתנו, מתקשר ר' נח השדכן, ר' נח, הוא זה שמלווה אותנו ואת ילדינו בשידוכים, הוא מבין את הרגישויות, את ההשתייכות המסוימת שלנו ואת כל השאר, וגם כעת הוא ליווה אותנו במסכת חיפושי השידוך לבתנו החסודה. ר' נח מתאר לי באריכות, כי הוא כבר הציג את ביתנו לאביו של בחיר ישיבת - - שהוא 'שם דבר', בחור מהולל בתשבחות, מכל בחינה, הן ברוחניות הן בגשמיות, תורה וגדולה במקום אחד, והם התרצו, אך על שאלה אחת קריטית הוא לא ידע מה לענות עלינו, הם שאלו, אמר לי ר' נח, בהדגישו שמבחינתם זוהי נקודה חשובה ומשנה לגמרי, הם שאלו, האם אתם מקפידים שלא להשתמש בשבת בחשמל המיוצר על ידי חברת החשמל בעצם יום השבת.

את כל הדרשה הזו כאמור אני שומע תוך כדי המולת התקנת המצברים, ועונה בספונטניות, "כן ר' נח, יש לנו, יש לנו, אנחנו משתמשים בשבת במצברים". והנה לאחר שבוע ימים בערב ששבת הזו לאחר חצות, ישבנו ללחיים, ולווארט מזל טוב אצלנו בסלון. מדהים. כוחו של כבוד השבת, וכבוד אב. התרגשתי והודיתי לו על השיתוף, על הסיפור, מעורר הלקחים, וההשראה הזו.

לב בנים על אבותם

משם המשכתי לעבר ה'משרד', שם מידי מוצאי שבת אני נוהג

בכל שיחה כזו, שמתבצעת מפעם לפעם, הוא דוחה את ההצעות שלי בנימוס, אבל כמובן שכמי שראה דבר או שניים בעולם הקירוב, גם אני לא מתכוון לוותר עליו, על נשמתו היהודית, ועדיין מידי תקופה מתקשר לברר, אולי בשלה העת.

לומד להיות מהנדס, זה מכבר סיימתי את הלימודים וההתמחויות השונות, וקיבלתי לאחרונה הצעה מתחנת חברת החשמל שבחדרה, לבוא ולעבוד אצלם, ואכן ביום חמישי האחרון, חתמתי עם חברת החשמל על חוזה עבודה, המעניק שכר גבוה באופן כללי, ושכר עוד יותר גבוה רח"ל על משמרות בשבת.

האמת אפילו שאני מגדיר את עצמי 'לא דתי', ועדיין לא בדיוק שומר שבת, בכל זאת לעבוד בשבת, לא בא אצלי בחשבון, כי גם אני מבין שעדיין יש הבדל בין לא להיות דתי, לבין לחלל אותה את השבת בצורה כזו ברוטאלית, של 'יום עבודה', גם אצלי שבת היא יום קדוש, לא יום כלל הימים, ולכן בתחילה שקלתי להתנגד להצעה לעבוד בשבת.

אבל חשבתי לעצמי, חברת חשמל מייצרת חשמל לעם ישראל, בטח זה מצווה לעבוד אצלם בשבת, ולכן הסכמתי. אבל כעת שאתה מספר, אני מבין שממש לא, ויש אנשים שמסכימים לשבת בחושך ובחוסר העיקר לא ליהנות מהחשמל שמויצר ביום הזה.

ותוך כדי שאתה מספר ומרגש אותי בעובדות, גמלה בקרבי ההחלטה שאני לא עובד בחברת חשמל, לא, אני להב, לא עובד בשבת קודש, ואולי משה, אם רואים כל כך ניסים ונפלאות, רק מלהדר בכבוד שבת, אולי, אולי אני יראה אם אני יכול גם, לשמור על השבת איך שהוא, תעזור לי בזה משה?

לערוך כמה טלפונים, לאנשים שהשתתפו אי פעם בסמינר קירוב, ויש צורך לעודד אותם להתקדם עוד לכיוון הנכון. התיישבתי, ומיהרתי להתקשר לראשון שביניהם להיום, להב, מהישוב שפיים. להב, כפי שאני מכיר אותו, לא בדיוק התכוון להגיע לסמינר קירוב, והוא גם לא בדיוק מתכוון להתקרב, ובכל שיחה כזו, שמתבצעת מפעם לפעם, הוא דוחה את ההצעות שלי בנימוס, אבל כמובן שכמי שראה דבר או שניים בעולם הקירוב, גם אני לא מתכוון לוותר עליו, על נשמתו היהודית, ועדיין מידי תקופה מתקשר לברר, אולי בשלה העת.

חייגתי, והוא כמובן ענה, שלום רבי משה, מה נשמע, אתה יודע, אמרתי לך כבר, כשאני ירגיש שאני רוצה ללמוד תורה, אני מייד מתקשר אליך, אתה לא צריך להתקשר אלי, לא נעים לי כבוד הרב. שבוע טוב, הגבתי לפתיחה המלבבת, היום להב, אני רוצה בסך הכל לספר לך סיפור, הרגע שמעתי אותו, משהו מדהים! וכך התחלתי לספר על המשפחה והאבא שנוקק לסיוע, ותוך כדי הסיפור אני תופס, שזה לא בדיוק סיפור למנותקים כמו להב משפיים, הוא הרי לא יודע בכלל מה זה גנרטור שבת.

אבל כיוון שכבר הייתי באמצע הסיפור, המשכתי, והסברתי לו, שהיה פעם יהודי ענק ומשמעותי, שכינו אותו החזון איש, על שם סדרת הספרים ההלכתיים שלו, ועמדתו ההלכתית היתה כי השימוש בחשמל של חברת החשמל הישראלית אסור בשבת, משום שזה הנאה מחילול שבת, כאשר מספר רב של עובדים יהודיים מחללים את השבת, לצורך הפעלה התקנית של המערכת. ואמנם יש כאלו שמתירים כי אולי אפשר להסתמך על כך, שייצור החשמל נעשה באופן כללי, והוא מיועד גם לבתי חולים, ולכן אף שאין הדבר מתיר לעובדים לחלל את השבת רח"ל, אבל החשמל המיוצר פחות אסור בהנאה. האבא שבסיפורנו מאוד הקפיד כמו דעתו של הפוסק בעל החזון איש, וכו'.

כוחו של סיפור

כשסיימתי את הסיפור, בתוצאה המשמחת של אירוסי הבת, התגובה מעבר לקו הייתה שקט עמוק. הלו, להב?, אתה איתי, -שקט-.

להב?

כן, הוא התנער, אני מקשיב ומהרהר, לא תאמין למה. למה? שאלתי כמובן, ולהב, הסביר, אתה הרי יודע, משה, שאני

בזכות התורה ולומדיה

מאות אלפי יהודים כבר זוכים להתקדם מדי יום בידיעת התורה
באמצעות התוכניות השונות של 'דרשו' אל תישאר מאחור!

לפרטים והרשמה גש לעמדת נדרים פלוס

כותב השורות מנסה לשכנע אותם, להסביר להם שתבוא מכך תועלת גדולה לרבים אחרים, אבל הטבע היהודי הוא להיות ביישן, על אחת כמה וכמה עמלי התורה הבורחים מן הכבוד, בוודאי שאינם מעוניינים 'להניח את עצמם על השולחן'...

הרה"ח אהרן כהן חוזר אל האנשים המופלאים הנבחרים על כל הש"ס, שכבר התראינו ב'לקראת שבת' ומבקש מהם לספר על התועלת העצומה שהניב פרסום השיחות הללו

הרב יהודה בן שמחון

הרב אברהם הלל וינברגר

הרב אליעזר בן גיי

התגובות הרבות מכל רחבי תבל לא פוסקות מלהגיע. זה משתף שזכה להיבחן כבר 2,000! דפי גמרא במבחן 'קניין ש"ס' בזכות השיחות עם הנבחרים החשובים שהתפרסמו ב'לקראת שבת'. חברו מספר שפתח שיעור ב'דף היומי בהלכה' ונבחן בכל חודש בזכות הראיונות המפעימים. השלישי משתף על עשרות הלומדים בבית מדרשו שהצטרפו ל'עמוד היומי'. קשה עד בלתי אפשרי, לכמת ולדעת את היקף התוצאות הברוכות מספוגי החיים הנחשפים ע"י הלומדים הנבחרים שליט"א.

התגובות הנקודתיות מראות. לכל סיפור וכל ראיון יש תועלת ישירה. לאחרונה הבאנו שיחה מפעימה עם הרב רפאל סטפנסקי שליט"א, לסיום דבריו ציין;

"יש נקודה שחשוב לי מאוד להדגיש - נקודה המוזכרת בחז"ל ומוכחת בשטח: לפעמים לא מבינים, למה ההוא מצליח וזוכר כל דבר, ואני משגן ומסכם וחוזר ולא מגיע לרמה שלו. הגמרא בברכות אומרת "מתוך שחסידיהם הם תורתם משתמרת ומלאכתם נעשית". אכן ישנם הרבה שיטות וסדרי חזרה, וכל אחד צריך להשקיע ולבדוק מה מתאים עבורו. אך לא נשכח את דברי חכמנו זיכרונם לברכה.

אני אישית למשל משקיע המון בתפילה, ואני מרגיש על עצמי הרבה פעמים שאין קשר 'ישיר', בין רמת ההשקעה והחזרה לרמת הידיעה, גם באופן כללי, וגם בציון במבחן באופן פרטי. וכמו תפילה יש דברים רבים סגוליים שחז"ל ממש התנו בהם את ידיעת התורה,

השקעה. נדמה שאין עוד מילה, המבטאת שני גוונים כה עזים ונוגדנים. שחור. לבן. ישנם אלו שהמילה 'השקעה' מבטאת לדידם הזדמנות פז; מהלך המסייע לפרנסת הבית, נישואי הילדים וכדומה. לצידם ישנם כאלו שאותה המילה ובאותו הניב מבטאת את שיא הרוע שבעולם; אנשים טובים איבדו את מיטב כספיהם עליהם עמלו הם ואבותיהם ובמחית חתימה וחלום, הסתיים הסיפור בכאב צורב ומביש. אנו נתמקד כעת בהשקעה מעולה, כזאת שבסייעתא דשמיא אין אפשרות להינזק ממנה אלא להיפך, בוודאי יהיו ממנה רווחים עצומים ומוחשיים. השקעה כזאת שכל מי שזוכה להשתתף בה מובטח לו שיזכה לראות ממנה פירות ופירי פירות.

זה דורש מומך קצת זמן וקצת 'עזות דקדושה', זה מצריך לצאת לפרסום המוני ולספר לכולם בדיוק כמה אתה לומד ואיך אתה מצליח במבחנים, אבל התועלת שניבו מכך קוראים רבים, היא עצומה! לא פחות!

מאחורי ובקדמת המדור

כן. אנו מתרכזים כעת במה שעומד מאחורי ובקדמת מדור ייחודי זה. ברוך השם זיכנו השי"ת להביא לאורך השנים שיחות וראיונות עם חבר נבחני 'דרשו' ובמרכזם חברי המסגרת 'קניין ש"ס' הזוכים לעלות ולהתקדם לקראת הגעתם לפסגת החלום היהודי, לזכות לידיעת הש"ס כולה.

הרב פסח ריינר

הרב שמעון בקר

הרב יהושע פרקל

לקראת העתיד

בימים אלו, לקראת המשך הדרך, ולקראת התעצמות הפעילות עם התקרב מועד סיום הש"ס בסדר ה'דף היומי' ובעיקר ההתחלה הנלהבת והסוחפת בסייעתא דשמיא, של המחזור הבא בחודש סיוון תשפ"ו, החלטנו לפנות לכמה מחשובי הנבחרים שהתראיינו ושיחותיהם התפרסמו, לשמוע מהם במבט לאחור, מה התועלת שבדבר.

אנו תקווה שהדבר ייתן מבט ופרספקטיבה רחבה יותר, להבין עד כמה הכדאיות והתשואה בהצטרפות להשקעה המוצעת.

הרב אברהם הלל וינברגר; אני סבור שיש תועלת גדולה, קיבלתי תגובות רבות מאנשים שזה חיזק אותם מאוד. לצד זה, אוסיף ואציין. במהלך השיחה הזכרתי; "לפני חתונתי, אם מישהו היה אומר עלי שאזכה ללמוד ולהיבחן על כל הש"ס, לא רק אני הייתי צוחק. הדבר היה בהחלט נראה כלא מציאותי. בלשון המעטה, לא הייתי באזור הזה בכלל." ולמה אני מקדים את זה? לתועלת דבר אחד.

"מו"ר ראש הישיבה הגאון רבי חיים אקרמן שליט"א זעק אחרי שנים באחת מהשיחות שמסר בישיבה לתלמידים שבאו אחרי: 'אם ר' אברהם הלל יכול, כל אחד יכול!'; וזה בעצם מה שאני רוצה ומבקש להעביר; יהודים יקרים, כל אחד יכול! צריך פשוט לעשות זה.

כך שבביתי מעבירים עד היום את השיחה לנשות אברכים המוסרות את התרגשותן ומעידות שזה נותן להן כח לעמוד לימין בעליהן להמשך השקעתו בלימוד וידיעת התורה.

הרב אליעזר בן גיגי; אני מרגיש שזה עשה ממש טוב, גם לעצמי וגם לסובב. זה בהחלט מעודד ומדרבן לקבל פירגונים, בפרט שחברים ובני משפחה אמרו לי שהתחזקו מזה וזה עוזר להם.

הרב יהושע פרקל: אישית אני יודע על לפחות אחד ששיתף אותי. הוא תמיד חשב שזה לא אפשרי ומעשי, ובעקבות הריאיון איתי הוא הבין שזה אפשרי עם תכנית סדורה בלי "טירוף". כך הוא התחיל לזכה להצטרף ל'קנין ש"ס'. רבים נוספים אמרו לי שהם התחזקו מאוד.

"פסח מהכולל ערב"

הרב פסח ריינר: אברכים רבים נגשו לשאול ולהתייעץ איך עושים למעשה בפועל ממש, איך מוצאים זמן, איך מסכמים, מה התועלת

כמו יראת שמים, קבלת היסורים באהבה, ענווה, כבוד רבו, תורה לשמה, מידות טובות, ועוד ועוד."

עברו כמה ימים ומייל מרגש הגיע מאנגליה. שלום. קראתי את המאמר שלך בשבת בגיליון דרשו 'שמות' [הכוונה ל'לקראת שבת'] והוא היה מדהים בגלל האמת האמיתית שהוא שיקף. במיוחד נכון היה העובדה שזכירת למידה אינה בהכרח מזיכרון טוב או מעבודה קשה שלנו, אלא מעזרה מלמעלה על ידי תפילה או דברים שונים שיכולים להביא להצלחה בלמידה כפי שהובא בחז"ל, ואני לא זוכר שמישהו כתב "דעת תורה" כה ברורה עד היום. הצליחו ותמשיכו לכתוב דברי אמת למען תועלת הציבור שיזכו גם לידיעת התורה.

אין שון סיבה

וכאן מגיע האתגר של כותב השורות. בינינו. אין סיבה שבעולם, שאברך תלמיד חכם העמל ועסוק לזכות לידיעת הש"ס כולה, יעניק מזמנו היקר כדי לפרט את סדרי לימודו.

אנחנו נתקלים שוב ושוב באברכים שקדנים הזוכים להיבחן על אלפי דפי גמרא בחדא מחתא, אבל כשמציעים להם להתראיין ולספר על כך הם מסרבים בכל תוקף.

כותב השורות מנסה לשכנע אותם, להסביר להם שתבוא מכך תועלת גדולה לרבים אחרים, אבל הם לא מוכנים להשתכנע בקלות. הטבע היהודי הוא להיות ביישן, על אחת כמה וכמה עמלי התורה הבורחים מן הכבוד, בוודאי שאינם מעוניינים להניח את עצמם על השולחן... ובדרך כלל הם לא מבינים את התועלת העצומה שאחרים יוכלו להפיק מקריאת השיחה עימם.

מדהים לגלות, כמה שהאברכים השקדנים הללו לא מבינים על מה המהומה. כל אחד יכול ללמוד ולהיבחן, למה צריכים לשכנע ולהסביר שזה אפשרי? וכי מישהו חשב שזה לא אפשרי???

ולכן לא נותר בידינו אלא כלי שכנוע אפקטיבי אחר. 'הכרת הטוב'. זאת מידה שב"ה ישראל קדושים מצטיינים בה במיוחד, וכך באמצעות הנשק העוצמתי הזה, אפשר להכניע לפחות חלק מסרבני הפרסום, שמוכנים לספר ולהתפרסם למרות שהם היו מעדיפים להימנע מכך, ולו כדי להכיר טובה לארגון 'דרשו' שהעמיד אותם על רגליהם כיהודים הבקיאיים בש"ס כולו.

מתוקים מדבש

שאלו הרופא שאלה, הגמרא אומרת ש'דבר גדול' זה מעשה מרכבה, ו'דבר קטן' זה הויות דאביי ורבא", וכי התלמידי חכמים עוסקים כל העת בדבר קטן?

"וְכָל הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפּוּטוּ הֵם" (שמות י"ח, כ"ו)

בשבת קודש עלה לדרוש קודם קריאת התורה, ואמר להם, בעוד כמה דקות אנו הולכים לקרוא בתורה פרשת תרומה. ברצוני לשאול אתכם חידה...

"לא תַעֲשׂוּן אֵתִי אֱלֹהֵי כֶסֶף" (שמות כ', ב')

בספר 'פרי עמלנו' הובא מ'ווי העמודים', שהגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל הגיע לאחד העיירות, וראה את העזובה הגדולה בתלמוד תורה של העיירה, ושאל את תושבי העיירה, למה תלמוד התורה נמצא במצב כזה? אמרו לו, אין לנו כסף, וצרכי עמך מרובים.

אבל כשהגיע לבית הכנסת, ראה שהוא בנוי בפאר והדר.

בשבת קודש עלה לדרוש קודם קריאת התורה, ואמר להם, בעוד כמה דקות אנו הולכים לקרוא בתורה פרשת תרומה. ברצוני לשאול אתכם חידה, אנו נקרא בפרשת תרומה על כלים רבים שצוה ה' לעשות מזהב, אבל אם אין את הכלי, אמרו חז"ל (מנחות כח): ואין להם כסף לעשות מזהב, אפשר לעשותו גם משאר כלי מתכות. ובכל זאת, יש כלי אחד, שאי אפשר לעשותו אלא מזהב, מהו הכלי? כמובן שאף אחד מהקהל לא ידע, אמר להם רבי מאיר, אני אומר לכם, לפני שבועיים בסוף פרשת יתרו קראנו בתורה, לא תעשו אתי אלהי כסף, ופירש רש"י בא להזהיר על הכרובים, שאתה עושה לעמוד אתי, שלא יהיו של כסף. הכרובים, זה הכלי היחיד שאסור לעשות מכסף, וחייבים לעשותו רק מזהב.

נשאלת השאלה, מה נשתנו הכרובים משאר הכלים, אלא המשיך רבי מאיר בהרמת קול, הכרובים מסמלים את התינוקות הרכים, כדברי רש"י (כה יח): "כרובים דמות פרצוף תינוק להם". משום כך היה מקומם על ארון הלוחות, כדי ללמדנו שמוטלת עלינו חובה קדושה לחנך את

בספר 'בדידי הוה עובדא' מסופר על הגאון רבי ברוך בער שביקר פעם אצל רופא שהיה מהמשכילים ושאלו הרופא שאלה, הגמרא בסוכה (כח). אומרת "אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה וכו' דבר גדול ודבר קטן. דבר גדול - מעשה מרכבה, דבר קטן - הויות דאביי ורבא", שאל הרופא וכי התלמידי חכמים עוסקים כל העת בדבר קטן?

ענה לו רבי ברוך בער הסכת ושמע. נתאר לעצמנו שסוחר גדול בא לעשיר גדול ואמר לו אני עומד בפני פשיטת רגל, ואם אשיג הלואה גדולה יתכן שאוכל להציל את עסקי אולם יתכן שגם הכסף הזה ירד לטמיון, וההחלטה נתונה בידך אם להלוות לי או לא. הגביר שקל את הענין ואעפ"כ החליט להלוות לו.

שאל אותו רבי ברוך בער איך נקרא למעשה הזה קטן או גדול? ודאי גדול! השיב הרופא ה"משכיל" כי ודאי אינו חייב לסכן את כספו ואם הוא בכל זאת לוקח את הסיכון זה נקרא מעשה גדול. לעומת זאת נקח דוגמא אחרת אדם נהג במכונית, ילד קטן רץ בכביש, הנהג עצר ברגע האחרון את המכונית ולא דרס אותו. איך נקרא למעשה הזה? ודאי מעשה קטן, השיב הרופא המשכיל, כי אם לא היה עושה כך היה רוצח ממש, וכל אדם היה נוהג כך.

המשיך רבי ברוך בער ואמר, אמנם לפי התוצאות המקרה השני יותר גדול מהמקרה הראשון, שהרי במקרה השני נמנע מרציחה והילד ניצל ממות, לעומת המקרה הראשון שהציל את הסוחר רק מבושה גדולה. אעפ"כ אנו מתייחסים למקרה הראשון כמעשה גדול ולמעשה השני כמעשה קטן, היות והמקרה השני היה פשוט וחובה עליו שלא לדרוס, שהרי פשוט שאסור לרצוח, וכל כמה שהדבר יותר פשוט ויותר חובה על האדם לעשותו הוא יותר קטן. אולם במקרה הראשון לא היה מוטל עליו להלוות, לכן הוא מעשה גדול אפילו שהתוצאה יותר קטנה.

סיים רבי ברוך בער ואמר זה מה שכתוב כאן "מעשה מרכבה זה מעשה גדול" אך אין כל כך חיוב לעסוק בהם שהרי העולם יכול להתקיים גם בלעדיהם, ולכן מי שעוסק בהם נחשב שעשה מעשה גדול, אך "הויות דאביי ורבא" זה חיוב המוטל על כל אחד ואחד, זה החיים עצמם, ובלי זה אין לנו חיים, לכן אע"פ שזה הדבר הגדול ביותר שמקיים ומחזיק את העולם ממש, אך בגלל גודל חובתו זה הסיבה שיקרא "מעשה קטן"

הילדים שלנו לתורה ולחיי תורה. וכאשר מדובר בתפקיד קדוש זה, חינוך הדור הצעיר, אי אפשר לצאת ידי חובה בקטנות, בפרוטות של כסף או של נחושת, אלא כאן מוטלת החובה לתת זהב דווקא!

רבי זלמן מספר שהביא לר' חיים עוזר ראייה לדבריו מפרשתנו, שהרי עם ישראל לא מלו עצמם במדבר מפני הסכנה, כי לא נשבה שם רוח צפונית, ומכל מקום יתרו שרצה להתגייר ולהיכנס לעם ישראל לא פטר את עצמו מטעם זה ומל עצמו במדבר. רבי חיים עוזר נהנה מהראיה ושבחה...

"וַיַּחַד יְתְרוֹ" (שמות י"ח, ט')

פעם אחת שהיתי במחיצתו של גאון ישראל מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצוק"ל, מספר הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל בספרו 'אוזניים לתורה', והראה לי ספר חדש ובו היתר לגוי שחשקה נפשו בבת ישראל להתגייר בטבילה בלבד ללא ברית מילה, לאחר שהביא אישור מרופא שהמילה מסוכנת לו, וכשם שישראל שמתו אחיו מחמת מילה פטור ממילה כן גם המתיהד הזה שהמילה מסוכנת לו פטור ממילה.

הגרר"ע זעק על היתר זה, ואמר שאינו דומה כלל, כי הרי אין חובה לבן נח להתגייר, אם כן אין סיבת האונס פוטרת אותו, אלא אם אין לו אפשרות למלאות את כל תנאי הגירות אינו יכול להתגייר. אבל יהודי, כיון שחובה עליו למול, אם אנוס הוא פטור. ואכן, הרב המתיר חזר בו מהיתרו ופרסם זאת ברבים.

רבי זלמן מספר שהביא לר' חיים עוזר ראייה לדבריו מפרשתנו, שהרי עם ישראל לא מלו עצמם במדבר מפני הסכנה, כי לא נשבה שם רוח צפונית, ומכל מקום יתרו שרצה להתגייר ולהיכנס לעם ישראל לא פטר את עצמו מטעם זה ומל עצמו במדבר - כמו שאמרו חז"ל על הפסוק 'ויחד יתרו' רב אמר שהעביר חרב חדה על בשרו ופירש"י שמל עצמו ונתגייר. אין זה אלא משום שטענת אונס לא הייתה מועלת לו, ובלי המילה לא יכול היה להתגייר. הג"ר חיים עוזר נהנה מהראיה ושבחה...

כאשר היה רבי אברהם המלאך לומד עמו נסתר, היה אדמו"ר הזקן מחזיר את מחוגי השעון אחורנית ללא ידיעת רבי אברהם, ובהיותו מופשט ביותר לא הבחין בכך. זאת עשה כדי שילמד עמו נסתר משך זמן ארוך יותר. והסביר שיש היתר על זה

"לא תִּרְצַח לֹא תִּנְאַף לֹא תִּגְנֹב" (שמות כ', י"ג)

הזוהר בסוף פרשת יתרו אומר חידוש מופלא: בשלושת הדברות לא תרצח, לא תנאף ולא תגנוב, תחת המילה "לא" יש טעם "טפחא" שהוא טעם הפוסק, ואם לא היה טעם הפוסק, מחדש הזוהר הקדוש, לא היה תיקון לעולם, כי היה אסור לנו להרוג נפש בעולם אע"פ שיעבור על התורה, בגלל הפסוק המפורש 'לא תרצח'. אבל בזה שיש טעם הפוסק, מלמדמנו שבאופנים והזמנים מסוימים יש

מקום לפעולה זו. וכן ב'לא תגנוב' אומר הזוהר היה אסור אפילו לגנוב דעתו של רב ובתורה או דעת חכם כדי להסתכל בו, או דיין הדן דין לפי טענה שצריך לגנוב את דעת הרמאי וכו', ובוזה שפסק הטעם - הורה לנו הכתוב שלעיתים אסור ולעיתים מותר.

בספר 'דברים ערבים' מסופר שכאשר הרה"ק רבי שניאור זלמן לאדי בעל ה'תניא' 'שו"ע הרב' הגיע אל המגיד ממעזריטש, סידר הרב המגיד ש'האדמו"ר הזקן' ילמד יחד עם בנו, רבי 'אברהם המלאך'. והסדר היה שהבעל התניא למד עם רבי אברהם נגלה, ורבי אברהם למד עם ה'בעל התניא' את חכמת הנסתר.

כאשר היה רבי אברהם המלאך לומד עמו נסתר, היה אדמו"ר הזקן מחזיר את מחוגי השעון אחורנית ללא ידיעת רבי אברהם, ובהיותו מופשט ביותר לא הבחין בכך. זאת עשה כדי שילמד עמו נסתר משך זמן ארוך יותר. והסביר שיש היתר על זה - כדאיתא בזוהר "אי לאו דפסקא טעמא להתיבות "לא תגנוב", להפריד תיבת "לא" מתיבת "תגנוב", הוה אסיר אפילו למגנב דעתא דרביה וכו'".

הוא היה כאוב מאד על הפסד כספי הצדקה. ואז, חיפש ובדק עוד, והבחין כי במעטפה עם הכסף הפרטי שלו, לא נגעו יד הגנב... הוא עזב את המגירה תפוס בהרהורים. ואז אמר בקול רם: "ברוך ה', אני נקי מגזל"

"לא תִּגְנֹב" (שמות כ', י"ג)

מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל יצא באחד הימים בשעות הערב למסור שיעור מחוץ לעיר, כאשר היה בדרכו חזרה נודע טלפונית, כי גנב חדר לביתו של מרן פנימה, הסתובב בבית ופרץ כמה ארונות. כאשר הגרא"ל נכנס, ניגש למגירה בה היו מונחים 'כספי פיקדונות הצדקה', נוכח לראות כי אכן נגנבו הכספים. הוא היה כאוב מאד על הפסד כספי הצדקה. ואז, חיפש ובדק עוד, והבחין כי במעטפה עם הכסף הפרטי שלו, לא נגעו יד הגנב... הוא עזב את המגירה תפוס בהרהורים. ואז אמר בקול רם: "ברוך ה', אני נקי מגזל". הוא ראה בכך שהכסף הפרטי שלו לא נגנב, אות משמים על טוהר כספו.

עוד מסופר בספר 'בדידי הוא עובדא' כי באחת השיחות בישיבתו, שאל הגאון רבי יעקב קמנצקי את השאלה הבאה: מי גרוע יותר, בחור המבקע קיסמים מן הסטנדר שלו להצתת הציפורניים הגוזזות, או בחור המשליך אותן על הריצפה. לכאורה נראה, כי הראשון מבין השניים גרוע יותר, שכן הוא גנב.

אולם האמת היא, אמר רבי יעקב, כי מבחינה מסויימת גרוע השני מן הראשון. במעשה זה של השלכת ציפורניו הגוזזות על הריצפה, מבטא הבחור את חוסר אמונתו בדברי חז"ל (מועד קטן י"ח) הקובעים כי מסוכן לדרוך עליהן. בנקודה זו קישר רבי יעקב את שאלתו זו לדבר מה שהבחין בו בישיבה, ירידה בעוצמת ההתלהבות בה נאמרו פרקי התהילים לרפואתם של חולים לאחר תפילת מנחה, אותו רפיון, כך ציין בדבריו, משקף חסרון באמונה, כי בכוחם של פרקי תהילים לשפר את מצבו של חולה מסוכן.

יהודים באים אל הרבי משינאווא זצ"ל כשהם מגולחים למשעי, היה הרבי עסוק להנחותם להתגלח בסם. והיה הרבי מתאונן על ירידת הדורות: "כשהיו באים אל אבי הקדוש, ה'דברי חיים' מצאנז, היה מנחה איך להתפלל וללמוד, ואני מנחה איך להתגלח"...

ואכן, יהודי בא אל רבי נתן מברסלב זצ"ל ותהה באזניו על אותם יהודים טובים וכשרים בארץ אשכנז, שומרי תורה ומצוות, שהתגלחו בתער, רחמנא ליצלן. כיצד הם מעזים לעבור על חמישה לאוין מדי יום ביומו.

ענהו רבי נתן: "ואיך עוברים במדינתנו על זמן קריאת שמע מדאורייתא מדי יום ביומו?! הן כידוע, עלות השחר בימי הקיץ מוקדמת מאד, נמצא שסוף זמן קריאת שמע בשעת בוקר מוקדמת מאוד, ואיך מאחרים אותו, הרי זו מצוה דאורייתא!" ויש להבין, מה התשובה שהשיב לו. במקום שאלה אחת, הוא הוסיף עוד שאלה, וכעת קשה בכפליים!

גזירה משמרת

רבי שמשון רפאל וייס [אביו של רבי ישראל מאיר וייס שליט"א, ראש ישיבת נחלת הלויים] שאל בבחרותו את רבי שמעון שקאפ זצ"ל, מדוע נפרץ כך איסור הגילוח בתער, וענהו: משום שאין על איסור זה שום גזרה מדרבנן.

בתער - יש איסור תורה, במספרים ובסם - מותר. וכך נראות מצוות שאין עליהן גדרים וסיגים.

ונראה שהוא הדין והוא הטעם לעניין קריאת שמע. מכיון שאין עליה גדר וסיג, אלא עד סוף הזמן מותר ולאחריו איסור, על כן רבה בה המכשלה.

(נאה דורש')

שתפקידו לנעול עם סיום הלימוד וליטול את המפתח, ולשוב ולפתוח עם תחילת הלימוד, וכל אלו שהקדימו לבוא, וה'סבא' הנערץ בכללם, היו ממתנינים בסבלנות לבוא הממונה, כדי שיפתח את השער במפתח.

"הוא עבר את הגדר"

פעם התמהמה הממונה, והתלמידים נקהלו ועמדו לפני השער הנעול. "ביטול תורה", הפטיר אחד התלמידים, דילג מעל הגדר ונכנס לבית המדרש. והסבא התעלף!

העירוהו מעלפוננו, והתעלף בשנית! העירוהו ושאלו: "מה קרה?!" "הלא ראיתם", ענה ה'סבא' בזעזוע, "הוא עבר על הגדר - ומי יודע על אילו עוד גדרים עבר?!"...

תמחו: "למה שנחשו בו? מה עשה בסך הכל, יש לו חזקת כשרות..." לא עברו ימים מרובים והתגלה קלונו ברבים. התגלה שרקוב היה עד היסוד, מושחת ומסואב, השם ירחם.

עבר הסבא מקלם בסמוך, ומצאם משוחחים בהתרגשות. התעניין: "במה אתם דנים?"

השיבו: "ברוח קדשו הגלויה של הרב... איך עמד על טיבו עוד בטרם עלה באשו והתגלתה צחנתו."

אמר ה'סבא': "אין כאן שום חידוש. כולם ממתנינים בסבלנות שהשער יפתח, ורק הוא קופץ ומדלג. והלא אינו כזה מתמיד, שאינו יכול לבטל רגע מהלימוד... לא אהבת התורה יקדה בו, אלא שהגדר אינה מהווה מחסום עבורו, ואין לו שום קושי לפרוץ אותה... על ידי כך גילה את מהותו. ומי שאין לו שום קושי לפרוץ גדר - קרוב הוא אל החטא."

תוכחה חדה כתער

כאשר חדרה המספחת של גילוח בתער לאוסטרו-הונגריה, והיו

כשאביו מלמד בחבורה אחת אותו ואת אחיו רבי שלמה ז"ל ורבי מרדכי הי"ד. הם למדו את המסכתות כולן דף אחר דף. אז "לפני הבר מצוה ביקר אבי בבית דודו הגאון רבי אליהו פיינשטיין זצ"ל, יחד עם אביו שהגיע עם אורח נוסף. כשנכנסו לחדר, נעמד הגאון רבי אליהו מלוא קומתו בפני אבי - שהיה נער צעיר, באמרו: 'לנער היודע שני סדרים בש"ס חייבים לעמוד!' בשמוע זקני הגאון רבי דוד את הדברים החוויר, שילח מיד את בנו הנער מן החדר בנזיפה, וציוה עליו שילך וישמש את האורח.

"כשסגר אבי את הדלת הספיק לשמוע את אביו קורא בגערה אל אחיו הגאון רבי אליהו וזעק מנהמת לבו ובחרדה: 'הנך מבקש להשחית את בני, להפכו לבעל גאווה, מדוע הנך עושה זאת?!' אוי אז כבר מגיל צעיר השתרש בנפשו של אבי זצ"ל משמעותה העמוקה של חובת הענווה והגנות ממידת הגאווה. אף שמסתמא ידע את כישרונותיו הברוכים שילד ידע שני סדרים בש"ס, ברם אינו רשאי להחזיק שום טובה לעצמו."

בלימוד התורה."

"פעם בא אחד ממקורביו לביתו והביא אתו בנו הצעיר כדי שיברכהו. כשהתעניין אבי זצ"ל אודות מצב הלימודים של בנו, השיב האב בסיפוק ובבת שחוק קל על פניו, כי: 'הוא לומד טוב מאד, ילד הכי מצטיין הוא בכיתה. המלמד שלו מצביע עליו שאם ימשיך להתעלות בדרך זו, הוא יגדל להיות רבי משה פיינשטיין השני...' הגיב אבי זצ"ל במלוא הרצינות: "מקווה אני שיהיה אפילו גדול ממני, אך עלי לומר לך, שהצלחה בתורה אינה באה בקלות. העיקר הוא לאהוב את הלימוד, לעמול קשה מאד ולא לבזבז אף רגע."

שלא להשחית את הנפש

"בהיותו אבי זצ"ל נער כבן בן תשע שנים סיים את המסכתות מסדר נזיקין וידע אותם על בוריים, וכשגדל והיה לבן אחת עשרה סיים את סדר נשים. לימוד זה היה בנוסף ללימודו בתלמוד תורה,

"מחזה מופלא היה עבורי", סיפר המספר, "לראות את רבי יעקב ממרום שמונים שנותיו יושב ואוכל בתיאבון ובנחת מאכלי גבינה ביום שישי, לראשונה מיום עמדו על דעתו ומבלי שמישהו חש בדבר. רק אחרי אותו החג מצא רבינו לנכון דרך להודיע לרעייתו אודות הנהגתו הנזכרת".

סיפר המשגיח הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א, כמובא בבטאון 'אורחות חיים': "מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל שאל פעם בחור, מה סוד ההצלחה של ר' שמואל רוזובסקי, כיצד הוא זכה להיות 'הראש ישיבה של הדור'. ענה לו הבחור כל מיני תשובות, ואמר לו המשגיח שלא זו הסיבה, אלא הסיבה שהצליח, זה משום שהיה בעל מידות יוצא מן הכלל! כמו שהוא היה גאון בלימוד, הוא היה גאון במידות טובות. הוא השקיע את כל למדנותו כדי לרומם את הבחור! אני בעצמי יכול להעיד: כשבאתי לפוניבז' להבחן אצלו, אמרתי לו איזה משהו, והוא בקושי רק שמע כמה מילים והיה בטוח שאמרתי איזה דבר שהוא שמע מר' שמעון שקופ - ומיד התחיל לצעוק: "אוי! כמה זה נפלא! אוי, ככה שמעתי מר' שמעון!"... ומרוב הלהיטות לתת לי מחמאה, הוא אפילו לא שמע אותי לגמרי..." שנזכר לרומם יהודים.

היה לו למרן הגאון רבי יעקב קמינצקי זצוק"ל, לפיו נמנע מאכילת חלב ומאכליו ביום שישי בשבוע. לכשנשאל ע"י תלמידו, שסיפר את המעשה מכלי-ראשון, מה טעם הנהגה זו, השיב רבי יעקב שכך ראה אצל זקנתו שהקפידה על כך מאוד.

לימים, אחר שהתאלמן, נשא רבי יעקב בשנית אשה נכבדה מבית נכבד. לכבוד חג השבועות, שיומו הראשון (בחול"ל יש יומיים כידוע) חל ביום שישי, הזמין הגר"י קמינצקי אל ביתו שלשה תלמידים מקורבים ובהם המספר. ישבו והסבו סביב השולחן, ואז הופיעה הרבנית מהמטבח בפנים מביעות טוב ובידיה מבחר של מאכלי גבינה משובחים, שהכינה במיוחד לכבוד היום הקדוש. "הבטתי בפני רבינו", מספר התלמיד, "וראיתי שהדם אזל מהן"...

כשנפתה הרבנית לעבר המטבח להשלים את מלאכת ההגשה, חיש נעמד הרב וביקש מאתנו חפוזות: "היו בבקשה בית דין שלי לענין התרת נדרים". הוא אמר את שצריך לומר, ואנחו ענינו 'מוותר לך מותר לך', והרב שב והתיישב במקומו. הרבנית ששבה עתה מהמטבח הבחינה שמהו אירע, ושאלה 'וואס טוט זיך דא' [מה מתרחש כאן?]. ובעלה הטרי דחה בקלילות: "אה, גארנישט..." [שום דבר].

המשך מעמוד 15 | הרב בנימין בירנצוויג

חכם השמח בחכמתו, כשמתחילים ללמוד ורק אומרים את המילה 'אמר אביי' כבר צריכים להיות בשמחה'. אם ניגשים ללימוד התורה בהרגשה כזו עצומה ובידיעה שכל מילה זה חכמה אלוקית, שכרה אין סוף על כל מילה ומילה, אז יש שמחה עמוצה רק בהזכרת המילה 'אמר אביי', אז כשהוא אומר אביי ורבה, יש לו חיות ושמחה עצומה.

שאלו הבחור 'וי אזוי מכאט מען דאס?' - איך עושים זאת? השיב הרב בנימין מיוחד 'מי ואך מוחייה מיט אביי ורבה!' - יחיה עצמו עם אביי ורבה!!! כמעשה זה סיפר אברך שנכנס למרן החזו"א זצוק"ל, והתחיל מרן לדבר עמו אודות אלו שאינם שרויים בשמחה ואמר לו 'הם מתהלכים שבורים בגלל שאין הלימוד שלהם כראוי, והם חושבים שזה בגלל היצר טוב, והאמת שזה היצר הרע! ומדוע? כי איתא במדרש "איזהו

המשך מעמוד 25 | הרה"ח אהרן כהן

מחדש לראות איך אברכים הנקראים אפילו רגילים מן השורה, לומדים ונבחנים כל חודש ומגיעים להישגים אדירים. לגבי השיחה שהתפרסמה איתי; בשעתו קיבלתי תגובות רבות על הכתבה, כולל אברכים שהדגישו שהם התחילו ללמוד ולהיבחן דף היומי בעקבות השיחה עימי.

לאחרונה קיבלתי ד"ש חם ומעניין מאמא שלי. מטפלת רגשית פגשה אותה וסיפרה לה שהיא טיפלה בשלום בית אצל זוג ובזכות "הבן שלך" הבעל התחיל ללמוד וזה שיפר את השלום בית מקצה לקצה. אם זה באמת נכון, אני מאוד שמח ומאושר ומקווה שגם לאחר 120 שנות חיים ארוכים זה יזקק לזכותי ולזכות ממלכת דרשו ש"שלי ושל כל הנבחנים שלכם היא".

לא נשאר לנו אלא לסיים בהצעה והפנייה המשותפת של המרואיינים החשובים שליט"א. הצטרפו להשקעה'. תזכו גם אתם!

הגדולה שבוזה. כך שבהחלט אני יכול לומר, שברוך השם לא רק שיוצא מזה פירות, אלא אפילו פירי פירות. לאחרונה שח לי ידיד ששמע אברך אומר, זוכר את פסח מהכולל ערב, הוא הצטרף ל'קניין ש"ס' ואף טוען שזה 'בכדי שיעשו' אחרי שהוא נבחן כבר על 2,000 דפים. נו מתי נזכה גם אנחנו...

הרב יהודה בן שמחון; האמת שהופתעת. לא התכוונתי להיקף החשיפה. הגיעו אלי בסך הכל מאות ד"שים - חלקם ישירות אלי, וחלקם דרך הורים ודרך בני המשפחה המורחבת, כל אחד התקשר ואמר שמעתי מ... שאתה נבחן. אך בעיקר, ריגש אותי כשאנשים אמרו לי שזה ממש חיזק אותם ונתן להם חשק ורצון. ההתרשמות שלי היא שב"ה זה נתן המון להרבה מאוד אנשים.

משכין שלום

הרב שמעון בקר: קודם כל המדור באמת מעניין מאוד מידי שבוע. אני אישית משתדל לקרוא אותו בכל פעם ולהתרגש כל פעם

שלחית תגובות לכותב המאמר, או לשתף בטיפים וראיונות לצד דרכי הצלחה כתבו לי: a0533185209@gmail.com

נושאי הלימוד ב'דף יומי בהלכה'

המפציר במחותנו שיגדיל את סכום הנדוניה - האם עובר על 'לא תחמוד'? והאם מותר לעני להפציר שיתנו לו צדקה?

בפרשת השבוע מופיעות עשרת הדברות, שאחת מהן: "לא תחמוד בית רעך... וכל אשר לרעך". בעשרת הדברות שבפרשת ואתחנן מופיעה דברה זו בנוסח שונה מעט: "ולא תתאוה בית רעך... וכל אשר לרעך". ופירושו רבותינו ז"ל, שהאיסור 'לא תתאוה' מתייחס לתאוה שבלב בלבד, כלומר, החושב בלבו כיצד יגרום לחברו למכור או להעניק לו חפץ מסוים

שברשותו, עובר על 'לא תתאוה'. וראוי להתאמץ שלא להתאוות כלל לחפץ של חברו, דהיינו אף ללא מחשבה כיצד יעבור החפץ מרשות חברו לרשותו. והמתאוה לחפץ של חברו, וגורם ביודעין לכך שחברו ימכור לו את החפץ או יעניקהו לו במתנה - כגון שמפציר בו שוב ושוב עד שנאות לכך, או ששולח אנשים נכבדים לבקש זאת ממנו - עובר באיסור 'לא תחמוד'; אך כל עוד לא נכנס החפץ לרשותו, אינו עובר ב'לא תחמוד'. ואם בסופו של דבר מתרצה חברו לכך בלב שלם ובנפש חפצה - נחלקו הפוסקים אם עובר ב'לא תחמוד'.

וכמוכן, שני איסורים אלו אינם מתייחסים לחפץ העומד למכירה, ומותר אף לברר אצל בעלי החפץ אם החפץ עומד למכירה. ויש שכתבו עוד, שמותר אף לבקש מבעלי החפץ פעם ופעמיים למכור את החפץ, ואין זה בכלל ההפצרה האסורה.

אולם, אם המבקש הוא כזה שיש לבעלי החפץ תחושת מחויבות למלא את בקשותיו, כגון רב המבקש מתלמידו, או בעל מפעל המבקש מאחד מעובדיו - אסור לו לבקש אפילו פעם אחת, כיון שבעצם הבקשה הוא כופה כביכול את מילוי הבקשה; אלא אם כן ידוע לו שימלאו את בקשתו בלב שלם. ויש שכתב שכל אדם לא יבקש מחברו כלל למכור [או לתת] לו חפץ מחפציו, מחשש לאיסור 'לא תחמוד'.

וכמוכן, חפץ העומד למכירה, אין כל איסור להתאוות אליו ולחומדו, ואף להפציר במוכר למוכרו לו. אולם, אם מפציר בו למכור במחיר נמוך, או בשעה שאינו מעוניין למכור - יתכן שעובר ב'לא תחמוד'. וכן בשעת עריכת הסכם ממוני בין שותפים, מחותנים וכדומה - אין איסור בהפצרת צד אחד בצד שכנגדו למכור או לתת סכום גדול יותר, וכדומה; אך לאחר חתימת ההסכם וקיום השידוך או השותפות, יש בכך איסור. ועני המפציר שיתנו לו צדקה - אם מפציר באדם שחייב לתת לו צדקה על פי הכללים שבהלכות צדקה, אין העני עובר כל איסור בהפצרתו, אך אם מדובר באדם שאינו חייב לתת לו צדקה, והפציר בו ונתן לו, הרי זה עובר ב'לא תחמוד'.

ואיסור 'לא תתאוה', אמור דווקא בהתאוות לחפץ מסוים שביד חברו, אך המתאוה שיהיה לו חפץ דומה לזה שביד חברו, אינו עובר כל איסור, אלא שצריך כמוכן להזהר מהמידות הרעות של קנאה ועין רעה.

[שו"ע חו"מ שנט, י ריב, סמ"ע יז, וערוה"ש ח ריג; שערי תשובה לר"י ג, מג; שמיה"ל ב חתימה ד; סה"מ הקצר ל"ת מ; ועוד]

מה הקשר בין בניית המזבח לברכת המזון? האם מותר לסתת את אבני המזבח בסכין העשויה מזהב? ואיזה מנהג נוהגים בברכת המזון רק בימות החול ולא בשבת?

בפרשת השבוע נאמר: "וְאִם מִזְבֵּחַ אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִּי לֹא תִבְנֶה אֹתָהּ גְזִית כִּי תִרְבֶּה הַנִּפְתָּ עָלֶיהָ וְתַחֲלִלְהָ"; דהיינו, אסור לסתת את אבני המזבח בברזל חד, אשר ממנו עשוי להב החרב. וטעם הדבר מובא בפירוש רש"י: "שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם, והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, ואין זה בדין שיונף המקצר על המאריך".

בספר הרוקח כותב כי ברוח דברים אלו נהגו לכסות סכין המונחת על השולחן בשעת ברכת המזון, כיון שהשולחן שאוכלים ומברכים עליו דומה למזבח, ואין ראוי להותיר את הסכין גלויה על מקום הכפרה בשעת הברכה. וטעם נוסף לכיסוי הסכין מובא בראשונים: משום מעשה שהיה, שאחד בִּרְךְ ברכת המזון וכשהגיע לברכת 'בונה ירושלים' ונזכר בחורבן הבית, נטל סכין ותקעה בעצמו מרוב צער. מנהג כיסוי הסכין נהוג רק בימות החול, ולא בשבת וביום טוב. ומסבירים האחרונים כי לפי הטעם הראשון - היות ובימים אלו אין בונים מזבח, לא הנהיגו בהם מנהג זה הקשור בדימוי לבניית המזבח; ולפי הטעם השני - בשבת אסור להתעמק בצער החורבן, ואין לחשוש שהמעשה הנ"ל יישנה חלילה. ויש שהורה כי אף המברך ברכת המזון של סעודה שלישית לאחר צאת השבת - אינו צריך לכסות את הסכין. עוד כתבו האחרונים, כי קיים הבדל בין שני הטעמים: אם הטעם משום המעשה שהיה - יש לכסות סכין מכל מיני המתכות, אם היא עלולה להמית, ואם הטעם משום הנפת ברזל על המזבח - אין צורך לכסות אלא סכין ברזל; אולם יש שכתבו כי את אבני המזבח אסור לסתת בכל מיני המתכות, ועל כן לפי שני הטעמים צריך לכסות סכין מכל מתכת שהיא. ואכן, סכין פלסטיק, או חפץ מתכת שאינו סכין - לכל הדעות אין צורך לכסותו.

ויש שכתב כי צריך להסיר את הסכין מעל השולחן ואין די לכסותה, והמנהג להסתפק בכיסוי; ורבים נהגו לכסות את הלהב בלבד. וסכין המרוחקת ממקום מושבו של המברך - יש שהורה כי אין צורך לכסותה.

[שו"ע או"ח קפ, ה, אליה רבה ז, ומשנ"ב יא-יב; ביאורים ומוספים דרשו, 7 ו 9, עם הרחבה]

מדוע צריך למתוח את חוטי העירוב בחוזה? 'צורת הפתח' העשויה כקשת - האם היא כִּשְׂרָה? והאם ניתן להקיף את רשות היחיד בצורות הפתח בלבד ללא מחיצות?

'צורת הפתח' נחשבת כמחיצה. ומהי צורת הפתח? שני עמודים בגובה עשרה טפחים לפחות, העומדים זה לצד זה, שהם 'מזוזות' הפתח; וקרש, חוט, וכדומה - בכל עובי שהוא - 'שוכב' על גביהם, שהוא ה'משקוף'. והרוחב המזערי ביותר של צורת הפתח - יש שנראה מדבריהם שהוא ארבעה

טפחים, ויש שנראה מדבריהם שאף פחות מכך. ויש שנראה מדבריו שאף לדעת המקלים הוא שלושה טפחים. ואין שיעור לגובה המרבי של צורת הפתח. ולפחות בעשרת הטפחים התחתונים, צריך שהמזוזות תהיינה עשויות באופן שביכולתן להחזיק דלת כלשהי; וכן באופן שלא ינועו ברוח, מפני שמחיצה הנעה ברוח מצויה, אין שמה מחיצה; ויש מפרשים דהיינו שהרוח לא תרחיקן שלושה טפחים ויותר מהשטח המוקף. והמשקוף - אין צורך שיהא עשוי מחומר חזק, אך יש לחברו באופן שלא יפול ברוח; ואם הוא אך נע ברוח - יש מתירים; ויש אומרים שדינו כמזוזות, ולדעתם, אם המשקוף עשוי מחוט, יש למותחו בחוזה, מטעם זה, ומטעמים רבים נוספים.

ואם המשקוף אינו נוגע במזוזות, ואף אם הוא מונח בגובה של מספר מטרים מעליהן - הרי זו צורת הפתח, כיון שמחשיבים את המזוזות כאילו הן עולות עד אליו, מדין 'גוד אסיק' [= משוך והעלה]. ובכל מקרה, המשקוף צריך להיות מונח מעל לראשי המזוזות, או מכונן כנגדן במדויק; אך אם הוא מונח שלא כנגד המזוזות, ולו בסטייה מועטת - אין זו צורת הפתח. וצורת הפתח העשויה במזוזות ישרות שגובהן עשרה טפחים, ומעליהן משקוף שבצידו התחתון עשוי כקשת, או שמורכב משני אלכסונים הנפגשים בראשם, ומצידו העליון הוא שטוח, דהיינו שעשוי בקו ישר - כִּשְׂרָה. ואם המשקוף עשוי גם מצידו העליון כקשת, או בשני אלכסונים - לדעת רוב הפוסקים אין זו צורת הפתח, ויש חולקים. ואם המשקוף מונח בשיפוע, הרי זו צורת הפתח; [ויש אומרים שלדעת הפוסקים משקוף העשוי כקשת, גם בשיפוע פסול]. וצורת הפתח העשויה כמשולש, דהיינו ששתי המזוזות מוטות זו כלפי זו ונוגעות בראשיהן, ללא משקוף - פסולה.

ועוד בענין צורות הפתח: שטח המשמש לדיר, כגון חֲצֵר בֵּית, המוקף בצורות הפתח בלבד - נחשב לרשות היחיד. אולם, לדעת ראשונים רבים, אם הפרוץ מרובה על העומד, ורוחב הפירצה יותר מעשר אמות; וכל שכן אם אין מחיצה כלל סביבות רשות היחיד - לא ניתן לגדור את השטח בצורות הפתח בלבד. וראוי להחמיר כדעתם. ואם צורות הפתח עצמן מחולקות לאורך המקום הפרוץ, וכל אחת מהן אינה עולה על עשר אמות - נחלקו הפוסקים אם לדעת המחמירים הדבר מועיל. ואם בשני צדדים מקבילים של רשות היחיד יש מחיצה רגילה - לכל הדעות ניתן לגדור את היתר בצורות הפתח אף כשרוחבן יותר מעשר אמות. ובהקשר זה, נחלקו הפוסקים [לדעת המחמירים], בנוגע לשטח מלפני, שרוחבו עשר אמות או פחות, ואורכו יותר מעשר אמות: יש אומרים שצורות הפתח שבגבולות הרוחב נחשבות כמחיצה רגילה, ומכיון שבשני צדדים יש מחיצות, ניתן לגדור גם את השאר בצורות הפתח; ויש חולקים.

[שו"ע ססב, י-יב, משנ"ב נה-סו, שעה"צ נו, וביה"ל ד"ה ולהרמב"ם, וד"ה וקנה; בו"מ דרשו, 40, 41, 46, 47, 66-62]

דרשן איד

נקודות ציון בדרכה
של המהפכה התורנית
מבית 'דרשן'

כשנתקלתי באקראי בחוברת 'עיון העמוד', ממש התלהבתי. הייתי צריך לנסוע לרמות, הגעתי לשם והתברר שכל החוברות כבר אזלו, הם פשוט ריחמו עלי שבאתי מרחוק...

שיחה קצרה עם הרה"ג ר' אליהו בארי, המפעיל מוקד חלוקה של חוברות 'עיון העמוד' בשכונת 'רמת שלמה' בירושלים

מה זה אומר 'מוקד חלוקה' בבית? מה זה מצריך מאתכם?
"בעיקר צריכים אהבת תורה, וב"ה בבית שלי יש את זה בשפע. בני ביתי פותחים את הדלת שוב ושוב, עוד יהודי נוקש בדלת ומבקש ועוד אחד, לפעמים בשעות לא נוחות, אבל לא נורא, העיקר לזכות עוד יהודי."

"בהתחלה הביאו לנו שתי חבילות של חוברות, בתוך זמן קצר הן אזלו והביאו עוד ואחר כך עוד. השמועה עברה מפה לאוזן, תושבים רבים החלו לבוא וב"ה ה'עסק' התחיל לפרוח."

מחלקים רק חוברות 'עיון העמוד'?

"האמת שאנחנו מחלקים גם כרטיסיות וסימניות עם לוח הלימוד של תוכניות 'דרשו' השונות, וזה נותן מענה לא רק ללומדי 'עמוד היומי' אלא גם ללומדי 'הדף היומי בהלכה' ואפילו לומדי 'הדף היומי' שרוצים לדעת מתי יש מבחן חודשי ומתי יש מבחן מסכם וכדו'..."

ממה שאנחנו מבינים, אצלכם זאת לא רק נקודת חלוקה 'יבשה', אתם מכניסים הרבה אווירה ו'חיות' בעבודת הקודש...

אם כבר באים יהודים לבקש חוברות, למה שלא ננצל את ההזדמנות כדי לתת להם זריקת חיזוק ועידוד? אנחנו תמיד מקדמים את פני הבאים עם שלט מאיר עיניים שמקדם אותם בברכה, עם "אשריכם תלמידי חכמים", וכן על זה הדרך, ולרומם ולהכניס את הלומדים לאווירה גבוהה יותר כיאה וכראוי לעוסקי התורה.

לסיום, מה הכתובת שלכם, כדי שתושבי רמת שלמה יוכלו לבוא ולקחת חוברות?

אני שמח שאתם שואלים, כי בדיוק עברנו דירה בתוך הרכס, והכתובת העדכנית שלנו היא ברחוב הרב דרוק 78, קומה אחרונה, משפחת בארי - הציבור מוזמן להצטרף ללימוד ולקבל אצלנו את החוברות, בשמחה, בכבוד וביקר.

הרה"ג ר' אליהו בארי, מוכר בשכונת רמת שלמה בירושלים, כנציג המקומי של 'דרשו'. האמת שזה התחיל כמוקד חלוקה די קטן, אבל בתוך זמן קצר הפך ביתה של משפחת בארי ל'בית דרשו' במלוא מובן המילה. ביקשנו לשוחח עמו, ולספר את סיפורו על גבי הגיליון.

איך בעצם הגעת ל'דרשו'?

"כמו כולם, הכרתי את 'דרשו' דרך המבחנים. לפני כ-12 שנה, בעודי תלמיד מן המניין ב'שיבת חברון, התוכנית של בני הישיבות מבית 'דרשו', לשינון חזרה ועמידה בכור המבחן על ההספק השבועי בסדר ב', תפסה אותי מאוד. הצטרפתי והרגשתי שזה נותן לי תועלת עצומה, עם 'מוחייב' ועם לוח זמנים מסודר מתי לומדים מה וכמה צריכים להספיק בכל תקופה."

המשכתי להיבחן גם אחרי החתונה, אבל ב"ה סדר היום שלי הפך לעמוס, אני גם אברך כולל וגם משמש כמשיב ב'שיבת ארחות חיים' בראשות הגר"ח קירזון שליט"א, כך שהלימודים בסדר של הכולל והישיבה תפסו את הזמן שלי, ולא נשאר לי זמן להיבחן ב'דרשו'."

אז איך באמת קרה החיבור הזה מחדש?

"כששמעתי על תוכנית 'עמוד היומי', הבנתי שיש לי פה הזדמנות מיוחדת. דף ביום זה הספק משמעותי, וכשאני עמוס ב"ה עם הספקים אחרים זה קשה, אבל עמוד אחד? זה ממש שווה לכל נפש. החלטתי להיכנס ללימוד ועד מהרה נשאבתי ללימוד הזה ב"ה."

בתחילה לא ידעתי אפילו שיש חוברות של 'עיון העמוד', וכשנתקלתי בה באקראי, ממש התלהבתי. הייתי צריך לנסוע לרמות, הגעתי לשם והתברר שכל החוברות כבר אזלו, הם פשוט ריחמו עלי שבאתי מרחוק, והפכו את הבית, עד שבסוף נזכרו שיש להם באוסף עוד חוברת אחת, והביאו לי אותה.

"בעקבות כך פניתי לאחראי על חלוקת החוברות ב'דרשו', הרה"ג ר' נתן וינגרטן, והוא זיהה את הלהט שלי לעניין, כך שבתוך זמן לא רב מצאתי את עצמי פותח מוקד חלוקה בבית..."

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 721
שנה י"ד תשפ"ו

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

אנכי ה' אלקיך

בשעה שיצא הקול בהר סיני ואמר, אנכי ה' אלקיך, השמים והארץ רעשו ממנו, הימים והנהרות ברחו, ההרים והגבעות נתמוטטו, וכל האילנות כרעו תחתם, והמתים שבשואל חיו ועמדו על רגליהם, ובאו אצל הר סיני, כי התורה נתנה לאשר ישנו פה עמנו עומד היום, לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו היום, אף כל העתידים להבראות עד סוף הדורות שם, עמנו בהר סיני, כל מה שהנביאים עתירים להתנבאות בכל דור ודור, קיבלו מהר סיני, ולא כל הנביאים בלבד קיבלו נבואתם מסיני, אלא אף החכמים העומדים בכל דור ודור, כל אחד ואחד קיבל את שלו מסיני, ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, כבר קיבלו מסיני.

(שמו"ר כ"ח-ו)

פרשת השבוע

הקדים משה לשאול לשלום יתרו? כסבור אני מפני שיתרו הלך מרחק רב ממדין ועד הנה, ומשה הלך דרך קצרה, לכן שאל משה תחילה בשלום יתרו. גם כאן, אני נסעתי מרחק רב מברודי וכבודו נסע רק איזה פרסאות מעירו, על כן מגיע לי שלום קודם.

השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו
(י"ט - י"ב)

מסופר על הרה"ק בעל "חפץ חיים" זיע"א, שפעם השמיע באחת מדרשותיו את הדברים הבאים, לקראת מתן תורה הגביל הקדוש ברוך הוא את בני ישראל, שלא לעלות על הר סיני, ואף לא לנגוע בקצהו. ועתה צאו וראו, אם הר זה שאין בו דעת ואינו מרגיש כלום, בכל זאת נתקדש מכוח המעשה של מתן תורה, עד שהוזהרו בני ישראל מנגיעה כלשהי בקצהו, תלמיד חכם שהוא בבחינת ספר תורה חי שיש בו דעת ורגישות פועלים, על אחת כמה וכמה, שכל הנוגע בקצה כבודו כאילו נגע בבבת עינו.

ויצא משה לקראת חותנו וישאלו איש רעהו לשלום (י"ח - ז) פעם אחת כתב הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א אל הרה"ק רבי שלמה קלוגר זיע"א מברודי שרצונו להתראות אתו, ונתוועדו שניהם בכפר אחד הסמוך לזלאטשוב, כאשר באו לאותו כפר התאכסן רבי מאיר בבית אחד ורבי שלמה בבית אחר, שלח רבי מאיר את הגבאי שלו לשאול את רבי שלמה שיאמר על פי דין תורה, מי מהם צריך לילך להקדים שלום לחבירו? מאחר ששניהם כאן אורחים. השיב רבי שלמה כי על פי התורה צריך רבי מאיר לבא להקדים לו שלום. עשה כן הצדיק והלך לקבל פני הגאון, אחר כך שאל רבי מאיר למקורה של הלכה זו, והשיב רבי שלמה דבר זה מקורו בתורה, כתוב "ויצא משה לקראת חותנו וישאלו איש רעהו לשלום" ופירש רש"י, וכן הוא במכילתא, מי הקרוי איש זה משה. והנה שם במדבר היו שניהם גם משה וגם יתרו בדרך, ולמה

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 5:56 ת"א 5:58 ר"ת: 6:32

פרשת יתרו

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:42 ת"א: 4:56

זכור את יום השבת לקדשו

יהודי אינו מחלל שבת תמורת כל הון שבעולם

מסופר על משפחה יהודית אחת ויחידה שהתגוררה בכפר קטן, לא הרחק מיער עבות, היתה זו משפחתו של מוכסן הכפר, אבי המשפחה חקר מן הפריץ את בית המזיגה, ולמקום זה היו האיכרים הפולנים באים להיטיב את לבם במאכל, וכמובן – במשקה חריף ומשקר, מנותק מאחיו היהודים התרחק המוכסן מדתו ומעמו, ואף את השבתות והחגים לא שמר.

באחד הימים הופיע בכפר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב וזע"א אשר פרש לזמן מה מביתו ובא להתבודד בבקתה קטנה בלב היער הסמוך. אל הכפר הגיע הצדיק כדי להצטייד במוזון, ובדרכו פגש את המוכסן היהודי, "יהודי אני, רבי" סח לו המוכסן, נרגש למראה הצדיק שהזכיר לו את ימי נעוריו את הזמנים בהם חי בין יהודים. "וכיצד מצליח יהודי להיות לבדו בין הגויים?" שאל הרבי, מתשובתו המגומגמת של היהודי הבין הרבי כי האיש התרחק כליל מדרך אבותיו, ואפילו על שמירת שבת אינו מקפיד. "נו, ר' יהודי, כלום גרוע יהיה גורלך מגורל בהמתו של יהודי" אמר הרבי בחמלה, "והרי ישראל נצטוו להשביט אף את השור והחמור, ואתה מצבך גרוע מזה.

"אבל אינני מסוגל לשבות ממלאכה בשבת, אשתי וילדי תלויים כרחיים על צווארי, ואם אשבית את בית המזיגה בשבת, ילכו לקוחותיהם לחפש להם מזון אחר, ופרנסתי תיפגע." אמר הרבי: למרות כל זאת, השבת את בית המזיגה שלך, הורונו חכמינו כי השומר שבת בהלכתה אינו מפסיד מכן, יהודי בלי שבת – זה לא יתכן, בלא השבת דומה אתה לכל אחד מלקוחותיך הגויים. רק לאחר שידולים רבים נאות היהודי להישמע לבקשתו של רבי משה לייב ולהשבית את בית המזיגה בשבתות ובמועדים, הוא הודיע לאיכרים כי החל מן השבת הבאה יהיה בית המזיגה סגור בפני הלקוחות.

מה יום מיומיים? מה קרה? התפלאו האיכרים הפולנים שבאו לרוות את צימאונם. יצא אליהם המוכסן והודיע: מעתה בכל יום שביעי בשבוע יהא בית המזיגה סגור, ואני אשבות ממלאכה. לשאלת האיכרים: "למה?" ענה המוכסן: יהודי אני ורק לפני זמן קצר נודע לי כי תורתנו הקדושה אוסרת עלינו כל מקח וממכר ביום השבת. הודעתו של המוכסן לא מצא חן בעיני האיכרים, ושאלו בכעס: אומר אתה למנוע מאתנו את המשקה במשך יום תמיים? היו לא תהיה, אם ניווכח כי אכן עומד אתה בדיבורך, נגיש תלונה לפריץ אדון הכפר, הוא החכיר לך את בית המזיגה על מנת לשרתנו תמיד, ואין אתה רשאי להשבית אותה ממלאכה בכל עת שיעלה על דעתך.

מבוהל מאיזמיהם חש המוכסן אל בקתתו של רבי משה לייב מסאסוב, בהתרגשות סח לו איך הגיבו האיכרים ואת איזמיהם. אל תחשוש מהם הרגיעו הצדיק, הקפד לנעול בשבתות את דלתות בית המזיגה, ואף אם יבואו שליחי הפריץ אל תהסס לומר להם בפה מלא: "הנני יהודי, ושומר אני את השבת כפי שציוני ה' אלקי".

הגיעה השבת, והיהודי נעל את בית המזיגה על מנעול ובריח, האיכרים באו כהרגלם ללגום יין שרף, וכשנוכחו כי היהודי עמד בדיבורו, החלו הולמים על הדלת ועל החלונות. "פתח לנו!" קראו, רוצים יין שרף, רוצים

שכר, פתח יהודי, פתח. אך היהודי לא שעה לקריאותיהם, ובית המזיגה נותר נעול מכניסת השבת ועד צאתה. כיון שכך בצעו האיכרים את איומם ופנו להלשין על המוכסן באזני הפריץ, עד מהרה הגיע הפריץ למקום לבדוק מקרוב את אשר ארע. "כיצד העזת להנהיג כאן, בבית המזיגה שלי, סדרים חדשים על דעת עצמך?" שאל הפריץ בכעס עצור, מדוע לא ביקשת ממני רשות? היהודי השיב בתום לב: אדוני הפריץ, בוודאי יודע אתה לא מהיום, כי יהודי אני, ואולם, עד לפני זמן קצר לא ידעתי שהתורה אוסרת לעסוק במסחר ביום השבת. אך הנה הגיע למקומנו יהודי חכם, מלומד מאד, יהודי זה בקי בתורה ובכל החוקים הכתובים בה, והוא אמר לי כי עד כה לא נהגתי כדרך שצריך יהודי לנהוג, שכן אסור היה למכור יין שרף בשבתות.

תשובתו של היהודי עוררה את סקרנותו של הפריץ ואמר: רוצה אני לדעת מיהו החכם המלומד הזה, ששיבש את דעתך ברעיונות כה משונים, רצוני לראות אותו, הבא אותו אלי. היהודי המבוהל אץ לקרוא לרבי משה לייב, והצדיק מסאסוב התייצב לפני הפריץ ללא מורא ופחד. "אתה הוא היהודי המלומד" הפטיר הפריץ בראותו את הרבי, "אם כן, הסביר לי מפני מה הורת למוכסן שלי לנעול את בית המזיגה בשבתות?" בפולנית רהוטה, שהיתה שגורה על פיו, סיפר הצדיק לפריץ על גודל מעלתה של השבת, יום מנוחה ושהיא גם יום אורה ושמחה ליהודים. הקשה הפריץ: האם המנוחה היא חובה על האדם?, "אדם מישראל חייב בה" השיב רבי משה לייב. הוסיף ושאל הפריץ: האמנם חייב יהודי במנוחת השבת גם כאשר מתקפחת פרנסתו בשל כך? והוסיף, הנה, אם לא ימלא המוכסן היהודי את דרישתי ולא יפתח את בית המזיגה שבעה ימים בשבוע, אנשל אותו מבית המזיגה שהחכרתי לו. "אף על פי כן" קבע רבי משה לייב, "חייב הוא לשבות ממלאכתו".

למשמע התשובה הגיב הפריץ בלעג, "אינני מסכים עם דבריך, אדוני המלומד" אמר, ודומני כי גם אתה לא היית מוכן לשאת בהפסד כספי כדי לשמור את השבת, מדוע איפוא אתה תובע זאת מהמוכסן. אדרבה, הייתי רוצה לבחון אותך, אם אמנם תעמוד בניסיון דומה, ואם תעמוד בניסיון – אסכים גם להתיר למוכסן לסגור את בית המזיגה בשבתות! ובמילים אלה עזב הפריץ את המקום, כשבלבו נרקמת תכנית לפרטי פרטיה. הוא שלח את אנשיו לתהות על קנקנו של המלומד היהודי ולהתחקות אחר מעשיו. והללו מצאו כי מתגורר הוא בבקתה מבודדת, וכל העת מתפלל הוא ולומד. מפעם לפעם – כך גילו אנשי הפריץ – מגיע הרבי אל כפרו של המוכסן על מנת להצטייד בצרכי מזון, ועוד נודע להם, כי רבי משה לייב הבטיח למוכסן היהודי לסעוד על שולחנו אחת מסעודות השבת, אם אמנם ישמע המוכסן לדבריו ולא יפתח את שערי בית המזיגה. שמע הפריץ את הדברים וגיבש את תכניתו.

בבוקר יום השבת יצא הפריץ היערה, רכוב על סוסו, בידי היה צרור שטרי כסף יקרי ערך. כשהגיע אל קרבת הבקתה בה התגורר הרבי, עצר את הסוס מלכת ונחבא בין העצים הסבוכים שלצר השביל. עד מהרה ארע הדבר אשר לו צפה הפריץ: רבי משה לייב יצא מבקתתו והחל פוסע בשביל לעבר הכפר לסעוד על שולחנו של המוכסן. הכפר היה סמוך אל היער ואורך הדרך פחות משיעור "תחום שבת". אך נעלם הצדיק מעיניו, הגיח הפריץ ממחבואו והחל מפזר את שטרי הכסף על פני השביל, "עוד מעט קט ישוב הרבי בשביל זה ומעניין מה יקרה כשיראה את הממון הרב השטוח לרגליו" הרהר הפריץ בעוגג, עוד רגע קט ושוב נעלם הפריץ בין העצים הסבוכים, ממתין בצפיה לראות כיצד יפול הדבר.

משל ונמשל

לכבוד שבת – לשם שמים

אם יהודי נותן הוא משלו גם לעניים, ודואג לכך שגם אנשים שאין בידם משגת לעשות את השבת, שגם הם לא יחסר להם כמובן עד היכן שידו משגת, הדבר מוכיח שההוצאות שלו על לבוש ומאכל לכבוד שבת הן לשם שמים, וכדי להבין זאת נביא את המשל הבא:

משל לעשיר אחד בפטרבורג שהיו לו כמה בנים ביניהם רבי געצל ורבי קלמן, רבי געצל היה עשיר ולעומתו רבי קלמן עני מרוד. יום אחד אירס העשיר את בנו הצעיר כתב האב מכתב לבנו רבי געצל ויבשר לו את הבשורה הוא ציווה עליו להתכונן לקראת החתונה במלבושים נאים לו ולמשפחתו. ועוד הוסיף האב שלא יקמץ הבן בהוצאות הכספיות שכן הכל יהיה לכבוד של האב והוא יפצה את בנו על ההוצאות שיוציא לכבוד החתונה. ר' געצל קרא את המכתב ובשמחה התחיל להכין את משפחתו לקראת החתונה. הלך אל חנויות היוקרה שבעירו וקנה מלבושים נאים לכל המשפחה. מובן שלא חסך בהוצאות כי ידע שאביו יפצה אותו עבור הכל. הגיע מועד החתונה ורבי געצל הזמין מרכבה לנסיעה, פתאום נזכר שעליו להביא את אחיו קלמן לחתונה, שלח את המרכבה לקחת את אחיו ובני משפחתו ויחדיו נסעו לחתונה. ר' געצל ומשפחתו התלבשו והתהדרו כראוי בבגדים החדשים שנקנו לכבוד החתונה, ואילו ר' קלמן ובני ביתו לבשו בגדים עלובים כשהגיעו האחים ומשפחותיהם לפטרבורג עיר אביהם, יצאו לקראתם בני המשפחה ועמם המחזותנים החדשים כשראה המחזותן החדש את ר' געצל פנה אל אביו ושאלו, מיהו האדם העשיר הזה? זה בני בכורי, ענה העשיר. ומי הוא זה? שאל המחזותן בהצביעו על רבי קלמן, גם זה בני ענה האב המבוזש. באותם רגעים כעס העשיר בלבו על רבי געצל בנו שלא דאג להלביש כראוי את אחיו ר' קלמן. לאחר שעברו ימי שבע הברכות פנה ר' געצל אל אביו בשאלה: אבא, איך היו בעיניך המלבושים שלי? ענה אביו העשיר הבגדים היו יפים מאד, וכעת סע לשלום. התפלא ר' געצל על אביו ושאל אבא לכבוד מי קניתי בגדים יפים אם לא לכבודך, בזה רמו לאביו שהגיע המועד לפצות אותו עבור הוצאות הקניה. והאב לא אחר להשיב לו, אמור לי בני, האם ההוצאות היו באמת לכבודי? אם כן מדוע לא דאגת להלביש כראוי גם את אחיך? וכי לכבודי הבאת אותו לבוש קרעים? מכאן שההוצאות היו רק לכבודך ולכן לא אפצה אותך על הוצאותיך.

הנמשל: הקדוש ברוך הוא חפץ שנכבד את השבת ומבטיח לפצות אותנו על ההוצאות, אך אם אנו לא דואגים לאחינו העניים, אות הוא שההוצאות אינם לכבוד ה' אלא לכבודנו. רק אם נדאג לאחינו העניים יחשב לנו שההוצאות השבת היו לשם שמים ונקבל אותן בחזרה.

(המגיד הק' מדובנא זיע"א)

לא חלפה שעה ארוכה ודמותו של הרבי נראתה באופק, הוא צעד בשביל, קרב והולך לעבר הבקתה ולעבר ה"פתיון" הממתין לו. ואמנם, הבחין רבי משה לייב בשטרות הכסף הפזורים על פני השביל, אך המשיך בדרכו כאילו לא ראה אותם, כך הלך קמעה ולפתע עצר וחזר על עקבותיו, שוב קרב לעבר השטרות, רכן לעומתם והתבונן בהם היטב. ממקום מסתורו מאחורי העצים יכול הפריץ לראות כי הרבי מזדקף ועומד על מקומו, כאילו חוכך הוא בדעתו מה עליו לעשות. "עוד רגע קט – והוא יטול את השטרות" הרגה הפריץ בשמחה.

אך – לא! במקום לגחון ארצה כמצופה, הרים הרבי את ראשו כלפי מעלה ואת ידיו נשא כבתפילה, הדבר ארך רגע קט, ומיד לאחריו התרחק הרבי מקומו. או אז הגיח הפריץ ממקום המסתור ואץ בעקבות הצדיק וקרא: "איש קדוש!", עמדת בניסיון, מבקש אני את סליחתך על שפקקתי בדבריך, עכשיו כשנוכחתי כי מפאת קדושת השבת ויתרת על ממון רב – אעמוד דיבורי ואניח למוכסן לנעול את דלתות בית המזיגה ביום השבת.

והוסיף הפריץ ושאל: "מדוע בתחילה עברת ליד השטרות בלי להסס, ואילו אחר כך שבת על עקבותיך והתכופפת לעברם, ולא זו בלבד – נראית כחוכך בדעתך ומתפלל? השיב רבי משה לייב: אמנם כן, בפעם הראשונה, כשעברתי על פני השטרות, לא פקקתי לרגע, הן שבת היום, אך לאחר שהמשכתי החל היצר ללחוש לי: והרי זקוק אתה לסכום כסף גדול בעבור צרכי מצוה של פיקוח נפש ופדיון שבויים, או שאלתי את עצמי, אם אמנם יש מה לעשות בשעת הדחק על מנת שהשטרות ישארו ברשותי עד לאחר שבת, שהרי פיקוח נפש דוחה שבת, תוך כדי מחשבות שבתי אל מקום השטרות להתבונן אם יספיק לי בעבוד פדיון השבויים, והנה הסכום מתאים להפליא, משמים זמנו לי את האוצר כדי שתוכל לקיים בו את המצוה הגדולה, אמר היצר, ואני לא ידעתי מה אעשה. נשאתי איפה כפי לשמים, בתפילה שיחון אותי הבורא בדעה צלולה ובשכל ישר. ואכן עד מהרה הצטללה דעתי והבנתי כי אם חפץ הקב"ה להקל מעלי את מלאכת פדיון השבויים, בוודאי יכול הוא לזמן לי לשם כך סכום כסף שאין עליו כל שאלה ופקפוק, וברגע זה ידעתי כי עלי להמשיך בדרכי, להותיר מאחורי את הממון הרב.

המשיך רבי משה לייב ואמר: ראה נא, אדוני הפריץ, כיצד שומר אלקינו על שומרי השבת, אילו הייתי נוטל את הכסף, לאחר ששבתי על עקבותיי, היית סבור, בוודאי בראשונה לא שמתי לב לשטרות, ומשנתתי דעתי, לא עמדתי בפני הפיתוי, ונוסף לזאת, כלל לא היית יודע כי נטלתי את הכסף למטרות של פיקוח נפש שדוחה את השבת, והיית סובר שלקחתי את הכסף לעצמי. אך בזכות התפילה שנשאתי, עזרו לי ממרומים להחליט החלטה נכונה ברגע המתאים, ועתה יודע אתה בבירור, כי יהודי אינו מחלל שבת תמורת כל הון שבעולם, וכי שומר ה' את שומרי השבת מכל פגע ומכשול.

צ'ין אדם לחברו

מה עשה רבי ישראל מסלנט

בשעת כל נדרי (יומא דהילולא כ"ה שבט)

זה קרה בשנה אחת, ליל יום הכפורים כבר התקדש. הציבור התכנס לתפילת "כל נדרי", והנה נוכחו לראות שהרה"ק רבי ישראל מסלנט זיע"א טרם הגיע. המתינו לו זמן מה. ואולם כשהבחינו שעוד מעט תשקע החמה, אמרו "כל נדרי" בלעדיו. שוב המתינו לו לתפילת ערבית, אבל רבי ישראל לא הגיע. שלחו שליחים לחפשו בביתו ולא מצאוהו. התחילו להתפלל ערבית, ורק לקראת סיום התפילה, הופיע רבי ישראל עטוף בטליתו. מאוחר יותר נודעה סיבת איחורו: בלכתו בדרך לבית הכנסת, שמע מבית אחד בכי של תינוק. נכנס לבית ומצא תינוק בן חודשים אחדים שוכב בעריסה ומתייפח בבכי תמרורים, כאשר לידו מונח בקבוק חלב, בסמוך לו ישבה אחותו, ילדה קטנה כבת שש שנרדמה. הבין רבי ישראל שאמו של התינוק, ברצונה ללכת לבית הכנסת, השאירה את התינוק בהשגחת האחות הפעוטה שנרדמה בינתים. לקח רבי ישראל את החלב, האכיל את התינוק והרדים אותו. הפעוטה שהתעוררה בינתים, פחדה להישאר לבדה בבית, ובקשה מרבי ישראל שלא ילך, וכך קרה שרק אחרי ששבה האם מבית הכנסת עזב רבי ישראל את הבית.

להוכיח מתוך אהבה

מסופר על הרה"ק רבי יוסף יצחק (הרי"צ) מליובאוויטש זיע"א, שפעם

נכנס אליו הרופא כדי להזריק לו זריקה. התבונן הרבי ברופא ובמעשיו. ולאחר מכן אמר, שלמד ממנו איך צריך יהודי לומר דברי תוכחה לחברו. תחילה יש לבדוק את נקיות המזרק והמחט. הרופא לובש חלוק לבן, יש לרחוץ את הידיים, צריך לבדוק גם את הציפורניים, אולי חבוי שם שמץ זוהמה. לאחר מכן מחטאים את הידיים בחומר חיטוי. ומחטאים גם את המקום שבו מתכוננים להזריק את הזריקה. ואז בדקירה עדינה מזריקים את התרופה. כך צריך יהודי להכין את עצמו קודם שהוא משמיע דברי תוכחה באוזני חברו, אמר הרבי. ואז התוכחה פועלת את פעולתה. יש לבוא בידיים נקיות לוודא שאין ציפורניים דוקרניות, לחטא את דברי התוכחה מכל מניע זר, ולעשות זאת בעדינות ובדקירה קלה בלבד. אם אין עושים הכנות אלה, לא זו בלבד שהתוכחה לא תצליח, היא אף עלולה ליצור זיהום מסוכן עוד יותר.

שומעים חרפתם ואינם משיבים

מסופר: לאחר שעלה, הרה"ק בעל "ברך משה" מסאטמאר זיע"א על כס האדמו"רות, פגש בו אחד ממתנגדיו בעת שהלך ברחוב העיר, והלה החל להמטיר על הרבי אש וגפריית, וכינהו בכל כינויי גנאי, באמרו שהוא עשה כך וכך, ועוד שקרים וכובים, ושהוא אינו ראוי להיות רבי ולהנהיג חסידות. וכל אותה עת שתק הרבי ולא אמר כלום. לאחר שנירגע הלה, שאל אותו הרבי כשבת שחוק על שפתי "אמור נא, וכי יהודי אינו יכול לחזור בתשובה!?"

תילולא דצדקיא

שבת קודש כ' שבט

הרה"ק רבי חיים דוד דאקטור מפיעטקוב ב"ר ישכר בער (תלמיד רבי דוד מלעלוב - תרי"ח)

יום ראשון כ"א שבט

הרה"ק רבי יהודה לייב חנליש ב"ר מאיר (חידושי הגהות על הטור - שנו"ו)
הרה"ק רבי יצחק ב"ר מרדכי מנעשכיו (תרכ"ח)
הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגאסטנין ב"ר יעקב צבי (תרמ"ח)

יום שני כ"ב שבט

הרה"ק רבי יעקב שמעון סופר מקראקא (תלמיד ה"חווה" - תקצ"ח)
הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק ב"ר לייביש (תרי"ט)

הרה"ק רבי יצחק מנעשכיו ב"ר מרדכי (תרכ"ח)
הרה"ק רבי יהודה לייב ב"ר שלמה אייגער מלובלין (תורת אמת - תרמ"ח)

יום שלישי כ"ג שבט

הרה"ק רבי יהושע ב"ר שלום מבעלזא (תרנ"ד)

יום חמישי כ"ה שבט

הרה"ק רבי שבתי (אבי המגיד מקאזניץ - תקכ"א)

הרה"ק רבי ישראל מסלנט ב"ר זאב וואלף (תרמ"ג)

יום שישי כ"ו שבט

רבי דוד ב"ר שמואל הלוי (הט"ז - תכ"ז)
הרה"ק רבי שאול בראך ב"ר אלעזר (גאב"ד קאשוי - ת"ש)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שאלונה הלכות

נאמר הרה"ג נטילת הכתובים שליט"א מדרש "ב"ר אב"ר" רפרוש יוסף הרש"ש על המעשים.

הלכות מוקצה (ה')

א) כלי שמלאכתו לאיסור, שמוותר לטלטלו לצורך גופו, [כגון פטיש לפתוח בו אגוזים וכדומה], היינו רק אם אין לו כלי שמלאכתו להיתר, שיכול להשתמש בוה. (משנה ברורה סימן ש"ח, ס"ק י"ב)
ב) אם יש לו גם כלי שמלאכתו להיתר, וגם כלי שמלאכתו לאיסור, ואם ישתמש בכלי ההיתר, יצטרך יותר לטרוח, עדיף שישתמש בכלי שמלאכתו לאיסור, דלמעט בטירחא בשבת עדיף. (קצות השלחן סימן ק"ח, ס"ק י"ד)
ג) אין צריך להשאיל משכינו כלי היתר, על מנת שלא יצטרך להשתמש בכלי שמלאכתו לאיסור, לצורך גופו. (פסקי תשובות, סימן ש"ח, הערה 24)

לע"נ הרה"ק

רבי יהושע ב"ר שלום מבעלזא זיע"א

נלב"ע כ"ג שבט תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

אזמרה לשמך

בס"ד
גיליון מס'
320
ט"ז שבט תשפ"ו
פרשת יתרו

פסקי הלכות ותשובות מפי מורנו הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א
פסוקי דזמרה – חלק ה (אור"ח סי' נא)

ברכה אחרונה

אכל קודם התפילה ושכח לברך ברכה אחרונה, וחושש שיעבור זמן שיעור עיכול עד שיסיים את התפילה, רשאי לברך ברכה אחרונה באמצע פסוקי דזמרה.

מקור: מבואר במשנ"ב (ס"ק ה) שבפסוקי דזמרה מותר לברך ברכות הודאה, ונראה שה"ה ברכות הנהנין.

נשיאת כפיים

כהן רשאי לישא כפיו אף באמצע "פסוקי דזמרה", ואף אם יש עוד כהנים שעולים, ואף אם כבר עלה באותו יום. ולכתחילה ישא כפיו בין הפרקים [את ה"יהי רצון" שקודם הברכה, וכן "ריבון העולמים" שלאחריה לא יגיד].

מקור: כה"ח (סי' נא ס"ק כה), וכן נראה עפ"י תשובות הרמב"ם (פאר הדור סי' קמז, הובא בגיליון 318) שכתב שיכול לברך על טלית ותפילין באמצע פסוד"ז ואין זה נחשב הפסק בפסוד"ז, וה"ה ברכת כהנים.

ומה שנתבאר שרשאי אף כשיש עוד כהנים או שכבר עלה באותו היום – הוא משום שאף בכהאי גוונא מקיים מצוה, ולכן יכול להפסיק לצורך כך באמצע פסוד"ז, וככל ברכות השבח. ואף שפסוקי הברכה אינם שבח, מ"מ כיון שאחר שעלה הוא חייב לאומרם, הרי זה כדין ק"ש בזמנה, שיכול לקרוא בפסוד"ז.

אדם השומע ברכת כהנים באמצע פסוד"ז, יפסיק וישמע את הברכה, ויענה אמן לאחר הברכה ולאחר הפסוקים (וראה עוד באזמרה לשמך גיליון 298 בעניין השומע ברכת כהנים באמצע שמו"ע).

בעל קורא

מותר לשמש כ"בעל קורא" אף אם הוא עומד באמצע פסוקי דזמרה, כשאין אחר שיודע לקרוא. ואם אפשר, יעשה זאת בין הפרקים.

מקור: במשנ"ב (סי' סו ס"ק כו) כתב שהעומד באמצע ברכות קריאת שמע יכול לקרוא בתורה אם אין אחר שיודע, משום כבוד הציבור. וא"כ ק"ו לעומד באמצע פסוד"ז, ואף באמצע ברוך שאמר וישתבח (ועי' בתורת ש"י, מהדו"ת סי' לט, מהדו"ק סי' קכח).

עליה לתורה

לכתחילה אין לקרוא לתורה מי שעומד באמצע "פסוקי דזמרה", אך אם כבר קראו בשמו, יעלה. כהן או לוי שאין שם אחר אלא הוא, קוראים לו אף לכתחילה.

העולה רשאי לקרוא בלחש עם ה"בעל קורא". וכן אם קראו לו למפטיר, עולה לקריאת התורה, וכן לקריאת ההפטרה וברכותיה.

ובכל האופנים הנ"ל שעולה, אם יכול, יעלה בין הפרקים, אך לא יעכב הציבור בשביל כך.

מקורות והרחבה:

לעניין ברכות ק"ש - דעת השו"ע (סי' סו ס"ד) שכהן לא יעלה לתורה, אפי' אם קראו לו, ואפי' אם אין שם כהן אחר. אולם המשנ"ב (שם ס"ק כו) פסק כאחרונים שאם אין שם כהן אחר אלא הוא, יכולים להעלותו כשהוא בין הפרקים, ולענין ישראל - לא יקראו לו, אך אם כבר קראו לו, יעלה.

וכתב המג"א (סי' קלה ס"ק ו) שאף לדעת השו"ע שאינו עולה בברכות ק"ש, בפסוד"ז "אפשר ששרי לקרותו לכתחילה", ובחיי אדם (כלל לא סי"ט) פסק שמותר לקרותו לכתחילה. אך בבה"ל (שם ד"ה ואפילו לצורך) צידד שכוונתם רק כשאין כהן אחר, וכ"פ המשנ"ב (סי' נא ס"ק י, סי' קלה ס"ק יז) שיכולים להעלותו אף באמצע הפרק, אם אין שם כהן אחר. אך בישראל, אין להעלותו לכתחילה אם עומד בפסוד"ז, אלא שאם קראו לו יעלה.

ומה שנתבאר שרשאי לקרוא בלחש עם הבעל קורא - הוא מהמשנ"ב (הנ"ל) בשם השערי אפרים (שער א ס"א). ואף שבדרך החיים (סי' עז ס"ג) כתב שלא יקרא עם הבעל קורא, כתב הבה"ל (סי' נא ד"ה ואפילו) שכיון שאף בברכות ק"ש הסתפק הפמ"ג (א"א סי' סו ס"ק ח) אם יקרא עם הבעל קורא, ונשאר בצ"ע מחשש ברכה לבטלה אם העולה לא קורא [וכן הסתפק בשו"ת רב פעלים (ח"ב סי' טז), אמנם המשנ"ב (שם ס"ק כו) פסק שבברכות ק"ש לא יקרא עם הבעל קורא], כ"ש שבפסוד"ז אין להחמיר בזה, ויקרא עם הבעל קורא. אולם בכף החיים (ס"ק כז) הביא שלא יאמר בפה אלא רק יאזין.

ומה שנתבאר שהוא הדין בעליית מפטיר - כן הדין אף בברכות ק"ש, וכמו שכתב בתהלה לדוד (סי' רפב ס"ק ג). ואף לדעת הגרש"ק (שו"ת קנאת סופרים סי' קכב) שכתב לגבי ברכות ק"ש שיעלה לתורה ואחר יעלה להפטרה וברכותיה, בפסוד"ז לכו"ע הדין כמו שנתבאר.

ומה שכתבנו שאם יכול יסיים המזמור שעומד בו ויעלה בין הפרקים - הוא מהמשנ"ב (שם), אך לא יעכב הציבור בשביל כך.

אמירת שמו לגבאי

אם קראוהו לעלות לתורה כשהוא באמצע פסוד"ז, לא יפסיק לומר לחזן לעשות לו מי שברך. ואם הגבאי התחיל מעצמו ושכח שמו, רשאי העולה לומר לגבאי את שמו.

אם הגבאי שואלו לשמו כדי לקרוא לו לעלות לתורה, ירמוז שהוא בפסוד"ז כדי שיעלה אחר במקומו [וכמבואר לעיל].

מקור: כתב האליה רבה (סי' סו ס"ד) שיכול לומר לחזן לעשות לו מי שברך אף באמצע ברכות ק"ש, אך במשנ"ב (סי' נא ס"ק י) פסק כהמג"א (סי' סו ס"ק ח) שלא יפסיק לזה. אך כתב המשנ"ב שאם החזן שאלו, לכו"ע יכול לענות, שאף זה בכלל הדין של "משיב מפני הכבוד".

אפרושי מאיסורא

אם שאלו אותו אם מותר לעשות מעשה מסוים, ויכול השואל להיכשל אם לא יענה לו, מותר לענות לו בדיבור כשאין לו אפשרות לענות ברמיזה.

מקורות והרחבה:

כתב הריטב"א (יומא יט:) לעניין העומד באמצע ק"ש, שאף שאסור לקרוץ ולרמוז אפילו לדבר מצוה "מיהו לאפרושי מאיסורא דלית ליה תקנתא, מותר לרמוז ואפילו להפסיק ולומר לו, דלא גרע מן המפסיק לקרוא שלום מפני היראה או מפני הכבוד, דכבוד שמים עדיף".

ואף במקור חיים (סי' סג ס"ק ו) כתב שמותר לעומד באמצע ק"ש לדבר בשביל להפריש מאיסור, ולמד זאת ממה שהותר לדבר לצורך זה בבית הכסא, אף שיש שם איסור ללמוד (עי' סי' פה, ובמה שנתבאר בגיליון 308).

ובערוך השלחן (סי' סו ס"ד) כתב לעניין ק"ש, שאם שואלים את מורה ההוראה באיסור והיתר, יכול לענות בין פרק לפרק, אם העניין נחוץ לשעתו [אך אם השואל יכול, יש לו להמתין מלשאל עד לאחר גמר התפילה].

תיקון טעות בקריאת התורה

העומד בפסוקי דזמרה ושומע שהבעל קורא טעה בקריאה, אם יכול לתקנו ע"י רמיזה או כתיבה, יעשה כן. ואם אינו יכול, אזי אם זו טעות שמעכבת [שמשנה את משמעות העניין, וצריך לחזור על קריאה זו], מותר להפסיק בדיבור.

מקורות והרחבה:

כתב בלב חיים (פלאג"י, ח"ג סי' ה) לעניין אדם שנמצא באמצע ק"ש או ברכותיה, ושמע שהבעל קורא טעה בקריאת התורה בטעות שהעניין אינו משתנה - שיתקן ע"י גערה או שיראה לו את הטעות בתוך החומש. ודן שם שיהיה אסור להפסיק בדיבור כדי לתקן את הבעל קורא, משום שכל מה שמותר להפסיק בקריאת שמע וברכותיה הוא לקדיש

קדושה וברכו, משום שהכל שבחו של מקום, אבל הפסק בשביל לתקן טעות, אסור, כיון שאינו שבח.

[מה שכתב לעניין ברכות ק"ש שההיתר הוא משום שהכל שבח, כן הוא בב"י (סי' נא, הובא בגיליון 316) לעניין פסוד"ז, אך בברכות ק"ש, אף שיש היתר של שבח, לא כל שבח מתיר הפסק, וכמו שמצינו שאסור לענות אמן של שאר ברכות באמצע ברכות ק"ש (סי' סו ס"ג, ועי' משנ"ב שם ס"ק יט וס"ק כג שרק בין הפרקים יש מתירים), ואילו בפסוד"ז מותר (מג"א סי' נא ס"ק ג, חיי"א כלל כ ס"ג, משנ"ב סי' נא ס"ק ח). וכן מצינו לעניין ברכת אשר יצר, שמותר לברכה בפסוד"ז (יתבאר בס"ד בגיליונות הבאים), ואילו בברכות ק"ש אסור (משנ"ב סי' סו ס"ק כג), ומבואר שהפסק בברכות ק"ש חמור יותר, כיון שהיא ברכה ארוכה, ואף בין ברכה לברכה הוא ענין אחד עם הק"ש, מה שאין כן בפסוד"ז, שהאיסור להפסיק בו הוא משום הברכה שלפניה ואחריה, דינו קל יותר].

ויש להעיר על דבריו, שמצינו שמותר להפסיק בק"ש וברכותיה לא רק בשביל שבח, אלא גם מפני היראה או מפני הכבוד. ומטעם זה כתב הריטב"א (הובא לעיל) שמותר להפסיק בשביל לאפרושי מאיסורא, כי זה כבוד שמים שעדיף מההיתר של "מפני הכבוד" [וע"ע בגיליון 317 לגבי אמירת קדיש יתום באמצע פסוד"ז, על היתר מפני הכבוד], וא"כ י"ל גם בנדו"ד שיהיה מותר להפסיק ולתקן את הבעל קורא, אפי' אם זה טעות שאין הענין משתנה, וכמו שהתיר הערוך השלחן (ה"ל) לענות לשאלות נחוצות באיסור והיתר בין הפרקים, ויל"ע.

הפסק לצורך הפסד ממון, ומניעת רווח

מותר להפסיק באמצע פסוד"ז כדי למנוע הפסד ממון. וכן אדם שבעל מלאכה או שליח מחכים לתשובה ממנו, ואם לא יענה להם כעת, ייגרם להם הפסד - יענה להם בכתיבה או ברמיזה. ואם אינו יכול לעשות כן, מותר להפסיק בדיבור [וראה במקור לעניין מניעת רווח].

ונראה, שאדם שבאמצע תפילתו הוצרך לדבר עם רופא, כגון שהגיע תורו וכדו', כיון שאח"כ יהיה קשה להשיגו, נחשב כהפסד ממון, ויכול להפסיק ולדבר.

מקור: בשו"ע (סי' סו ס"א) כתב שמותר להפסיק בברכות ק"ש מפני אנס, ובבה"ל (סי' סו ד"ה או אנס) הוסיף שהוא אף בהפסד ממון.

ונראה שמניעת רווח אין דינה כהפסד, ואין לדבר לצורך כך בפסוקי דזמרה, ואכמ"ל בחילוק בין הפסד ממון למניעת רווח.

מספר הטלפון בבית ההוראה

0733-260-800

להפניית שאלות לרב ולקבלת הגיליון
למייל - פנו לכתובת

6191265@gmail.com

הגיליון הודפס ע"י

הרב רוני ליקר, הרב שילה אריאל, הרב
שלמה בלאק והרב נתנאל מן הי"ו
להצלחת ילדיהם בתורה ויר"ש וכל העניינים

חדש!

ניתן להאזין לכל השלוחות ההלכתיות
הקיימות בקו בית ההוראה - בהלכות
שבת, כשרות, תפילה, יחוד ועוד

להאזנה, הקישו 18 בקו בית ההוראה

בס"ד, פרשת יתרו, כ' בשבט תשפ"ו

שבת טיש

ספורים ואגדות • פנינים ופרפראות • מדות והליכות

זמני השבת - ירושלים

הדלקת הנרות: 16.42

צאת השבת: 17.56

רבנו תם: 18.36

מתוך הספר "שבת טיש"
כרך שישי בסדרה בע"ה

פנינים

וישמע יתרו (ח. יא.) - מובא במדרש, 'כבוד חכמים נחלו - זה יתרו, שהיה חכם, ואחר ששמע על מלכות עמלק וקריעת ים סוף, בא למשה לכפש את ה' והתגיד בלב שלם. וכתב ה' בני יששכר' ומי לזה, שכתב חכמים היא נוטריקון יתרו כהן מדין ה' משה. וכן התבאר מדין ה' חתן הן נוטריקון חכמים.

וישמע יתרו - לאברהם נוספה אות אחת לשם, אברהם הוא אברהם, שרי היא שרה, יתר הוא יתרו, והושע הוא יהושע. לאברהם ושרה נוספה ה"א, ליתרו נוספה וא"ו וליהושע ו"ד, ויחד מתקבל השם הו"ו. מפני שאברהם אלו קרבו אנשים ויחיו תחת כנפי השכינה. אברהם ושרה מקריים אנשים ונשים, יתרו ושרה ויחיו גם את בני משפחתו, ויהושע גיר את אנשי גבעון. ועל כך נזכר למה הקפידה אות אחת משמו מדה כנגד מדה. (אור החמה)

ביום הזה בא מדבר סיני (ח. יא.) - בא מדבר סיני בגימטריא שכינה, לרמז שבבית עם ישראל למדבר סיני כבר זכו להשראת השכינה, ולכן אומרים בהגדה אלו קרבו לפני ה' סיני ולא נזכר את התורה - דינו, שבעצם ביאתם לארץ זכו לגלו שכינה. (אורי אברהם)

והייתם לי סגולה מקל העמים (ח. יב.) - מפרש רש"י: "סגולה - אוצר חביב". ורמז לזה, שהתבאר סגולה מקל עמים בגימטריא שניה, מכנין 'אוצר' נאה וזכרון שמחה. שבו ביום נתנה להם התורה שעליה נאמר 'פקודי ה' ישרים משמיהם ללב'. (עשרה לראש)

ויצא משה וגו' מרהספחנה ויתיצבו בתחתית ההר (ח. יג.) - סופי התבות "מחפנה ויתיצבו בתחתית ההר" הן תורה, והאותיות השניות בכל התבות הללו בגימטריא מיתה, לרמז לדברי חז"ל שאין התור מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. (בני שושן)

משה ידבר והאלקים יענו בקול (ח. יד.) - במסכת שבת מובא, שהמבקר את החולה צריך שיאמר לו 'שבת היא מלועך ורפואה קרובה לבוא'. וזה רמזו כאן בפסוק, משה ידבר - משה נוטריקון שבת היא מלועך, ואת זה ידבר אל החולה, וממילא והאלקים יענו בקול, קו"ל נוטריקון ורפואה קרובה לבוא. (בני אברהם)

אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ (ח. טו.) - אמרו חז"ל, שהאוכל שרץ שרץ העוף עובר על ששה לאויו, שרץ הארץ ומשה לאויו, ושרץ המים ארבעה לאויו. וזה מרמז בפסוק כאן: 'אשר בשמים' - זה שרץ העוף שמעופף בשמים, 'אוי ששה לאויו' - זה ששה לאויו יותר שאר השרצים 'אשר בארץ' - ועל השרצים השורצים בארץ, 'מתחת' - יש בהם לא אחד פחות משרץ העוף; 'ואשר במים' - על שרצי המים, 'מתחת לארץ' - יש בהם לאו פחות מאשר שרץ הארץ... (מנחת חינוך)

כבוד את אהרן ואת אהרן (ח. טז.) - סופי התבות הן תכ"ד, בגימטריא משיח בן דוד, מפני שכל סבת אריכות הוללות היא מפני שעשו כבוד את אביו יצחק, אבל אם אנונינו נקיים מצוה זו של כבוד אב ואם 'בדעת', במקומה ובתקונה, אז נזכה לקבל פני משיח בן דוד. (חוכמת חיים)

ומשה נשג אל הקרפף (ח. טז.) - בעל הטורים מביא מפרקי דרבי אליעזר, 'גש לא נאמר אלא נשג, מיכאל וגבריאל אחיהו בשתי דיו והגשיהו אל השכינה שלא ברצונו'. ורמז לזה, שבתב נשג אל הקרפף מיכאל וגבריאל. (שיח יצחק)

נשג אל הקרפף - מפרש רש"י: "לפניו משלש מחצות, חושך ענן וקרפף". לרמז למצבים השונים שיש לאדם בחייו, יש הסתר בחינת חשך, ויש יותר ממנו בחינת ענן, ויש הסתר קשה מכלל בחינת קרפף. משה רבנו נכנס לכל ההסתרות לרבות קרפף להראות לפני ישראל 'אשר שם האלקים', כי גם תחת כל ההסתרות נמצא האלקים והכל משגב עליהם. ורמז לזה כדברי בעל הטורים, שבתב 'הקרפף' עולה בגימטריא מכנין 'שכינה' שאפילו בתוך הקרפף מסתתרת השכינה הקדושה. (בא משה)

ספורים בפרשה

ממחנה ישראל. אלא שהדבר לא יתקן, שהרי אהרן וכהן נותר ממחנה, ורש"י כבר כתב בפרשת וְאָרָא שְׁמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן שְׁקוּלִים הָיוּ, ואיך יתכן שביציאת משה פנה הודו זיוו והדרו של המחנה? אלא על-כרחי עלינו לומר שגם אהרן יצא יחד עם משה, וממילא פנה כל הודו, זיוו והדרו של המחנה ביציאתם לקראת יתרו...

אזיירה ירה (ח. ט.)

בשנת תש"ט, שהה הרב מבריסק בגניי-פרק, לרגל חתנת בנו רבי מאיר סולוביצ'יק, הגיעה אליו פתה עם תלמידים מ'תלמודי-תורה תשבי' הניתי, יחד עם המנהל והמלמד של הפתה. התלמידים למדו אז את פרשת יתרו, והרב שאלם שאלות בפרשה, ובהן שאל: 'מה באור הפסוק 'פייסקל פסקל אזיירה ירה' שבפרשה? אחד התלמידים השיב באידיש 'ער וועט געשאקן ווערן', כלומר, יירו בו. הביט הרב מבריסק על המלמד בתמיהה, והמה על מקור הבאור. השיב המלמד פי קד מבאר הרשב"ם על פסוק זה, 'יורוהו בחצים מרחוק'. אולם הרב הראה למלמד את פרוש רש"י שהפנה להשלכה למטה, כמו 'ירה בים' והוסיף ואמר: 'לדידי אינם יודעים מהו פרוש רש"י והוא פרוש הרשב"ם, וכל יודעתם פאה להם משה שהם שומעים ממלמד. שומה אפוא על המלמד לבאר לילדים את פסוקי התורה כפי פרוש רש"י, שכן זהו הפשט'. שוב שאל הרב מדוע מתר היים לעלות להר סיני? והתלמידים נסו להסביר בדרכים שונות, משום שאין בהם קדשה, או מפני שגבר נתנה עליו תורה, וכיצא כזה. אך הרב אמר: 'פשט, הרי כתוב בפרוש בקהשף הפסוק הנזכר, 'במשוף היכל המה יעלו בהר', ומאז התקיעה התר לעלות בהר'...

והר סיני עשן כלו (ח. יא.)

רבי ליב מאלין, ראש ישיבת 'בית התלמוד' בארצות-הברית, למד בצעירותו בישיבת מיר. על-פי בקשתו של רבי איסר זלמן מלצר, היה נוהג ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה פינקל, לשלח מדי שנה קבוצת תלמידים מבתי-הספר, כדי לשמע את שיעוריו של הגר"ז מבריסק על סדר קדשים, ואחד המיידים שבהם היה רבי ליב הצעיר, שפגש במעורבותו את דרך הלמוד הידועה פשיטת בריסק, ורבים משעוריו הגר"ז נכתבו על-ידו. כל ימיו היה דבוק בשיתת רבו ובדרך הלמוד, עד שפעם שאלו תלמידו רבי אבא ברמן בדרך שזוהי: 'הלא התורה נתנה בהר סיני ולא בהר גר"זים', ומדוע אפוא מוזכר רבנו תנ"ך בשעוריו רק את רבו הגר"ז? וקבלת השובה מתדנד על-אתר: 'אכן, התורה נתנה בהר סיני, אבל הברכה נתנה בהר גר"זים'...

לא תגנוב (ח. יב.)

מכאן דרשו חז"ל שרוצעים את און העבד באונן, שכן 'און' זאת ששומעה על הר סיני 'לא תגנוב, והלך ונגנב - תרצע'. ודרשו בגדה שזה ממצרע שרוצעים את און הימנית. ומכאן לכאורה שבני ישראל שמעו את הדברות באון ימין, ולכן רוצעים את און הימנית של העבד על שלא קים את מה ששמע באון שלא לגנוב. והדבר ממוה, שכן על הפסוק 'מימינו אש דת למו' דרשו חז"ל: 'וכיצד היה הדבור יוצא מפי הקב"ה? רשב"י אומר, מלמד שהיה הדבור יוצא מימינו של הקב"ה לשמאלן של ישראל', ואם שמעו באון שמאל, יש אפוא לרצע את און השמאלית של העבד ולא הימנית? שארן רוצעים את העבד על שלא שמע, אלא על שלא הפנים ולא קבל את הדברים, ובפתגם הידוע: 'הדברים נכנסו לאונן האחת ויצאו מאונן השני'... עבד זה שמע אכן את הדברות באון שמאל, אך הם יצאו מאונן הימנית בלי שיעשו בו רשם, ולא פלא אפוא שרוצעים ודוק את און הימנית'...

וישמע יתרו כהן מדין ה' משה (ח. יא.)

ה' בני יששכר' התפרסם עוד בצעירותו בגאונותו ובחריפותו, עד שכבר בגיל ט"ז מנחה לדין ומורה-צדקה בדינו, ומשם התקבל לרבנות בקהלת סטריזוב. לאחר תקופה, הציעו לפניו את הרבנות של קהלת רייפטיש, אלא שכל מי שנסה להתקבל לעיר זו, נתקל באברגנף שספלה כל הצעות רבנות. בראש הקהלה עמד עם הארץ מפלג, בור וריק מכל ידיעה בתורה, אך בעל מח מענות ומעקל, מאלו שעליהם אמר ירמיהו 'בנים סכלים המה ולא נבונים המה, כמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו'. וכסל זה היה אוהב פבד, ורש שלכל רב שמבקש להתערב בעשרת הרבנות בעיר, צריך לעמוד לפניו לבחינה, כדי שיודקונו אם אכן גדול הוא דיו בתורה. במחז המעקם והפתלתל, היה לה מציג לפני הרב המיעד קשיות של הכל, שלא היה בהם לא טעם ולא ריח, שאלות פאלו שלא נתן אף להשיב עליהן מרב בערונו, ואותו 'חמור גרם' שעמד בראשות הקהלה היה פוסל בשל כך את כל המעמדים. בני הקהלה הודיעו זאת מראש ל'בני יששכר', לו הצעה הרבנות בעיר, והוא עלה בגאון אל סרקלינו של ראש הקהל הביר, שהתגדר בחיולה נאה ומפארת. הדבר ארע שבוע של פרשת יתרו, ועם פניסתו פנה אליו הלה ביהירות: 'האם זה הוא יראינער שפירא' שמבקש להתמנות כאן לרב? ונענה בחיוב. 'האם אתה אכן למדן גדול, כפי ששמעתי עליה, יודע היטב ללמד?' וה' בני יששכר' הנהן בראשו. 'האם יודע אתה מהו פרשת השבוע?' שאל המפארת, והרב השיב: 'פרשת יתרו'. 'ומיהו יתרו?' שאל ראש הקהל, ונענה: 'יתרו היה גלח, הכמ' של מדין'. 'וכמה לדידים היו לו?' שאל, והרב הקריא מיד את הנאמר בתורה עוד בפרשת שזות: 'ולכהן מדין שבוע בנות'. 'שבוע בנות? קרא השוטה בטון של תמיהה, והקשה 'קשיא מפלגת: 'והלא ידוע שהצלחים אינם נושאים נשים ואינם מעמידים נשים ובנות, וכיצד אפוא היה ליתר שבוע בנות? וזו נענה ה' בני יששכר', כשהוא מתאפק שלא לפרץ בצחוק אל מול פסליתו של האיש, שמכנה פראש הקהל בעיר: 'הרי יתרו היה לפני מתן תורה, ואז עדין היה מתר לגלחים לשאת אשה ולהוליד בנים'... התשובה המידית והמקמת היהימה את ראש הקהלה, והוא החל לצעק מתוך התלהבות: 'אכן אתה באמת למדן גדול ומבהקן ואין מכוף מתאים לשבת ולכהן ברבנות עירנו'...

יצא משה לקראת חתנו (ח. יג.)

בפרשת יתרו שנת תפ"ה, בדיות הגר"א מוילנא בן פחות מחמש שנים, חזר עם חבריו לפני המלמד שלהם את פרשת השבוע עם פרוש רש"י. כשהגיעו לפסוק זה 'ויצא משה לקראת חתנו', קראו את דברי רש"י: 'כבוד גדול נתפד יתרו באותה שעה, פיון שיצא משה יצא אהרן קדב ונביהווא, ומי הוא שרפאה את אלו יוצאין ולא יצא. נענה אחד התלמידים החריפים, בנו של רבי יהושע השיל רבה של וילנא באותה עת, ושאל: 'הלא בפסוק נאמר בפרוש יוצא משה לקראת חתנו, ולכאורה נראה שרק משה יצא לקראת יתרו, ומינן למד רש"י שגם אהרן ובניו יצאו לקראתו?' התלמוד המלמד מוקשה על גדל הרך, ועד שנפנה לחפש הפסוק מפרשי רש"י, אם נתנו דעתם לענן זה, קפץ הילך אליהו ואמר: 'לדעתי למד זאת רש"י משה שנקמר בפסוק יוצא משה' ולא נאמר יוצא משה' כפי שגמנו בפרשת שזות יצא משה' ה' אל-אהרן כל לקראת משה ומחברו'. שכן על הפסוק יוצא יעקב מאר שבוע כתב רש"י שלא היה צורך לומר אלא יוצא יעקב ולמה נאמר יוצא? ללמד, ש'ביציאת צדיק מן המקום עושה רשם, שבזמן שהצדיק בעיר - הוא הודה, הוא זונה, הוא הדרה. יצא משם - פנה הודה, פנה זונה, פנה הדרה. ואם כאן נאמר יוצא משה, על-כרחו פנה הודו, זיוו והדרו

רבי יצחקאל מקוזמיר ז"ע

ליום ההוללות, י"ח שבט תרט"ז

מגדולי צדיקי דורו, תלמיד החוזה מלבלין, המגיד מקוזניץ, היהודי הקדוש פשוטא, ורבי שמואל מקארוב. רבו החוזה אמר עליו "שיש לו גוהר של אברהם אבינו". רבים התקופה בצלו. ובהם מצדיקי החסידות הוודיעים יחד עם יהודים פשוטים והתמימים. הנהיג את עדהו פארעם שנה, והתפרסם בצדקתו עורף קודש ופועל ישועות. רק מעט מחודשיו ודברי תורתו נדפסו, אך נשתמרו ממנו אמרות ותנאים רבים, המתוים אכרן דרך עבודת ה'.

יאה בלמוד התורה את העקר, ואמר כי ספרי חסידות ומוסר הם כמו וירשף, לעמדת למוד התורה שהיא כפת לחם. לשנות יוד שוף טוב רק מעט כדי לעורר את התאבון, אבל מי ששוחת יוד שוף יותר מדי נעשה שבור... וכן אמר שהסידות אינה סובלת שום חסרון, ואם יתכן לומר על אדם שהוא מסור או סופר עורף קודש ובעל מלאכה מקין, אי שיש לו פנים כמו קמץ ונגב, "אבל אם יאירו על החסיד שהוא שקרן או נגב, אין זה חסיד כל עקר..."

את חיי האדם המשיך לאדם שעובר על הנה היקמל בשעת הפשרת הקרח. מחר אי אפשר להתעכב ולקרד עליו, שמה ישר הקרח מתחיל, אך גם אין להזתר לעמד עליו מתוך בלבול ופחד, כי אז נודאי יתקע הקרח ויסופו ששבע תמתי. בדרך המלמדת היא הכונה, להכר בריות אה בלי מרה שורה, ולעבר בכחה את הנהיג, וכן הם חיי האדם בעולם הזה, להיות שמח ויבטח בה', אך מאידך שלא לנהג בקלות ראש לחילה, אלא בחינת 'וגילו ברעדה', וכסו כי זהו כלל גדול לכל חיי התהדות.

אמר, כי כל יהודי שאומר בכל יום את הברכה "שלא עשני גוי", צריך הוא לחוש פאלו נוספו לו שיש ליטרות של פסד' מרב השמחה על-יך שנה להיות איש יהודי.

את עם ישראל המשיך לארזן כלל כלי זכוכית. כל זמן שהפלים ארזים ופה, אין אף שהתנהג טטלטל אין הפלים נשברים. אולם אם הפלים ארזים פאריוה ופפת, אין בכל טלטול כל שפתמים והפלים, ואף ישראל כן, שאם יש ביניהם שלום וחס 'ארזים' וקפריים יחד באהבת זכרים, יעמדו איתנים מול כל טלטול וסערה, כפי שאמר "והחוט המשולש לא במתרה יתקע", את דברי האור ש"ש"שאל מפרנסים לאביהם שבשמים" המשיך לתנות שיש פככול לה' יתברך, ואם בימים קדמונים 'יתנה לו חנות גדולה והיה סוחר גדול והיה לו פרנסה ברוח פככול', פלומר שאז היתה עבודת בני ישראל באפן נעלה ובמורה בנהיה; גם היום דודו עקבתא דמשיחא עדין אינו נותנים לו לאלקים פכבודתנה, אף שהיא פשוטה וירודה, שפן "שמים שובלים לפני ערך הנשקה, ולפי ערך הגלות והשדוד".

יוסיף דעת

וזהו המודיק של הר סיני, נמצא כידוע במחלקת רחבה. בתורה ניתנו רבזים מועטים בלבד על מיקומם בסמוך לשעיר ואורן, וכבר נתנו הקדמונים שבמבוא לא גזרו מיקומם המודיק של ההר, כדי שלא יהפכוהו לפולחן.

רבים מזהים את הר סיני עם הר הממוקם בחודו הדרומי של חצי האי סיני, שדינה פנתה אחת מתוך מכלול גוש הררי באזור, והוא קיבל משום כן את הכינוי "גבל מוסה" - הר של משה, או "הר מתן תורה" כפי שיכונהו החוקרים. אולם זהו זה נוצר בידי הנוצרים הנוצרים שהתגוררו בסיני במאה הרביעית למנינים, ואין לו סימוכין במקורותיה, והם גם הקימו במקום נסחיה נוצרית כבי לפני כאלה וחמש שנה. בהר זה מצויות אבנים שעליהם צויר של שיה, אף אם שוברים את האבן להסיסים, עדיין ניכר בו צורת הסיח החתוק.

עליו לא נוצרים לפני כ-800 שנה זהו את האבנים עם הסנה הבוער שבו הגלה הקב"ה לפני משה רבנו וציווהו לגאול את ישראל, וממלא וזהו ההר עם הר סיני שעליו ניתנה תורה. נשמטור התאוריה של נוסעים נוצרים המתארים את האבנים, והם אף האמינו כי בכוחן לרפא חולים. בעלי הדמיון שבהם אף הוסיפו לספר כי צורת העין נוצרה באבני ההר בהשפעת קרני יהודה של משה רבנו. אז סיפורי בדיה אחרים כאלו לאור פרזחים המסתייגו משה הותרו את צורתם על האבנים... מן היום לאור סנין חלול גם נוסעים מוסלמיים יתחייסו לתופעה זו ואל הקשר עם הר סיני. כמה עולים שהגיעו אל ההר נטלו עמום אבנים כאלו לבימת באירופה, ומהם התגלגלו האבנים והגיעו גם לכמה מרבתינו הראשונים שזכורים: טופנה שבמניינתו זו, אחד מהם הוא רבי משה הרבנוני מדרום צפת, המספר כי אחד מנמכדי ברבולה מנין בן-חסדאי "הציו עמו מן האבנים ההם, והרתינו בו הסנה מצריה בתכלית הוצוה, והציו אלקי, ושברתי חלק לחצאים והסנה ככל חלק וחלק, וחלקתי אותו לחצאים ונמצא הסנה מצריה בשטח כל חלק בפנימייתו, וכן פנעמה רבות עד שיהו החלקים כדמות סבינים ועדיין הסנה בהם, ונפלאתי על זה ושמחתי עליה מאד", וכן כתב האבד"י: "באותו אחד מאבני ההר הזה שהיה מצוי בו חלקים בתכלית ציור אלקי, בנוו מתחלף לנחן האבן, וחלקתי האבן ההיא חלקים רבים ונראה ככל אחד ואחד צורת הסנה". הנוסע ר' יעקב ספיר ביקר בפנעמה בהר שני, והוא מספר כי "אחורי דרכה רגלי עליהם נשברו תחת כפות רגלי, ומעמתי קול שבר אבנים, ופניתי אליהם והנה כולם אבן מקשה דומם, וכל צומח אין בה, ובמקום השברים יראו עורקים ממוצלות, כאשר יתראו בעצי זית, שמחתי עליהם, וקטפתי מלשתי מהם מלאו חצי ומומחתי כאשר שובלתי שיה", גם ה'באר מים חיים' טובח שחר סיני נקרא כי על-שם הסנה, וכתבו: "ונודע שצורת סנה נראה בכל אבני ההר ההוא הר סיני, והודע עליו דבר פלא שאבן מהר סיני יש בו צורת סנה ואם ישר האבן לשנים יש בכל אחד צורת סנה קטן מבראשונה, ואם ישר לרבעה יש בכל חלק צורת סנה קטן מאד כפי גדול חלק האבן, אבל סנה שלם נמצא בו", וכן מתייזר ב'ציור דיוקן הכחן מלובלון בספרו "שיח מלאכי השרת": "ונודמת אבני הר סיני כל מה שנוספי לחתוך לחלקים דקים, ויתראה תמונת סנה בשלמותו", ופוסק דודנו כי כחבו בדיון טלטול אבן כזו בשבת, אף היעני"ץ ב'בית מגדל עז' תוקף בחריפה את הסיסין לחפש תופעות אבני למשורר שקיבלו מאבותינו: "ואמרתי להודיר הקוה צדק כל כישר באבן הנועים הללו, ולא טענה דבריו תרמית לבם של שומים שמלקלו לא יעשה".

החוקרים הסבורים מאמינים את התופעה הטבעית של היווצרות הצורות הללו על-פני סלע, כתוצאה מהתבטחות החומצת של מיניל כיום בשם 'נגנן' בתוך סלע הקוורץ' שבה, וכתוצאה מהתפצלות המינרל בצורת זרימה כמו חללית, נוצרת התופעה שנקראת 'התבטחות מלשון ענקי, ואכן, תופעה זו אינה ייחודית רק להר שזוהה בידי הנוצרים עם הר סיני, אלא היא תופעה אולגומית שכיחה הקיימת במקומות נוספים בעולם, אולם כפובץ "אור תורה" טובא, כי פרופסור נוצרי הסביר את התופעה כתוצאה מאש הגדולה שנהג על הר סיני בקבלת התורה, והסמכיו לזה את הפוסק שבוסטים "הרים נולדו מפני ה' זה סיני מפני ה' אלקי ישראל", סוחרים מוולחיים מחברים כיום בעולם את אבני הר סיני במאור מיוחד עם כיתוב מראש במחיר מופקע של מאות דולרים...

בי-אלקני אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה

בחל המועד סבות תשפ"ב, נפטרה יהודיה נצולת-שואה בגיל 92, לאחר חיים ארפים ומלאים שבהם תעדה והעבירה לדור הצעיר את חיי היהדות בפולין לפני המלחמה, קתבה ספרים רבים על התקופה, ובעקרו על עדות חייה בהצלחה הפלאית מהשואה ועמידתה במסירות-נפש עוד בהיותה ילדה צעירה לימים, כדי להשאיר יהודיה נאמנה לה' ולתורתו.

איטה לוין, זה היה שם נעוניה של הסופרת אירית רומנו-קופר. היא נולדה פחדש שבט תרפ"ט בעיר נובומינסק הסמוכה לרשעה, למשפחה חסידית שרשית. אביה היה אברך חסידי נעים-הליכות וירא-שמים שיגע בתורה בהתמדה. למרבה הצער הוא נפטר בתקופה הראשונה לפרץ השואה, והותיר את אלמנתו גיטל עם ארבע בנותיהן, כספינה הטרופה בים. הנאצים הארורים רכזו את כל יהודי העיר אל הגטו שהקימו במקום, וכיוון שבתקופה הראשונה עדין לא הקפו הגטו בגדר וחומה, היתה האלמנה נודדת בין הפפרים עם שק של סחורות שונות על שכמה, וטורחת במסירות כדי להרויח כמה פרוטות להאכלת בנותיה הרבות. לעתים היתה מתלווה אליה גם הבת איטה, או כפי שפנוה 'אירקה', ובזכות מצות כבוד האם עלה בידה להכיר את הפפרים שבסביבה, דבר שפיע להצלחת חייה בהמשך.

בקנין תשרי, גזרו הפלגסים הנאציים גזרת פליה על הגטו היהודי בעיר, ובאכזריות החלו לשלח את היהודים הקדושים אל כפשיני האש. האם השבורה הבינה כי גורלם נחרץ, ובהחלטה אמיצה העבירה את אירקה, שפבר היתה אז נערה בת 13, למשפחה פולנית מקומית שהתגוררה בכפר סמוך. האם והאחיות הקטנות נפרדו ממנה בדמעות ובהבטחה כי באביב הקרוב ישונו לקחתה, הבטחה שתקנים רק בגאלה הקרובה, שפן האם ושלש הבנות הובלו לגיא ההריגה ועלו השמימה על מזבח ה' ה' יקם דמן. אירקה הצעירה כלל לא ידעה כי הגטו היהודי חסל לחלוטין באותו קיץ של שנת תש"ב. מארחה הפולנים לא גלו את אונה על השמדת הקהלה היהודית פלה, והיא היתה רועה את הצאן של האפר שבביתו מצאה מחסה.

הימים השלמים באפן יחסי נקטעו בבת-אחת, פאשר בפפר נודע על היתה יהודיה, והיא גרשה באפן מדי מתוך שנאת-ישראל שמפעפעת בנוצרים הפולניים עוד מדור-דורות. מעתה ואילך, נדהה הנערה היהודיה הבוודה והאמללה, במשך תקופה ארפה ורבת-תלאות, פשהיא נרדפת פחיה טורפת המספנת לבריות. נדהה מכפר לכפר וחפשה מקלט, לעתים מצאה מקלט ללילה אחד, ואם התמזל מזלה גם זכתה גם לפרוסת-לחם, אך נאלצה לטל שוב את מקל הנדודים, ולהמשיך בחיי מנסה.

יום אחד הצליחה אירקה היהודיה לעורר את רחמיו של פמר פולני זקן פאחד הפפרים, והלה הנפיק בעבורה תעודת לדה מוצפת על-ישים לדה נוצריה. עם תעודה זו נגשה אל בית-היתומות שבחסות המנרן הנוצרי אינגצוב, שבמרחק 7.5 קילומטרים מעיר הלהתה, והתמכלה בו בתור יתומה נוצריה. שנתים של שקט יחסי עברו עליה, אירקה הצליחה לשמר את דבר יהדותה בסוד, ולמראית-עין נראית פנערה הנוצריה לכל דבר. עד שיום אחד היא לקחה בפצע מגלתי מספן, שדרש נתיח בבית-החולים שבעיר הלהתה. בעת אשפוזה, זהתה אותה אחת השכנות הפולניות שהפירה אותה משכונת מגוריה, ומרשעת זו מהרה לגלות לכלם את זהותה של 'היתומה הנוצריה' מהמנרן. הגלוי הזה גלים, ואם המנרן חסרת הרחמים מהרה להזמין אותה להדרה, והחלה להטיף פאזניה מוסר מדוע פקרה והתחזתה בתור נוצריה. ואז העמידה בפניה שתי ברורות: "אז שאף עוזבת בזה הרגע את המקום, או שאת מסקימה להתנצר ולקבל את הדת שלנו, וזא תוכלי להמשיך להתגורר פאן בבטחה וכלי כל פחד".

בקורות חייה שהעלתה על-התפתב בפפר "בקצה היער", היא מספרת מה עבר עליה באותו ליל בעותים במנרן, פשהיא עוד חלשה מהנתיח שבערה, יודעת שהיא בוודה בעולם, שריד אחרון למשפחה המכבדת, ועתה היא עומדת בפני החלטה גורלית שעתידה לחרץ את חייה.

"שנתי נדהה פאותו לילה, והנה אני רואה בחלומי את אחיותי הצעירות, אותן לא ראיתי פבר כמה שנים. אל תשארוני אובי לבד! איני רוצה להיות בוודה, קחו אותי! צעקתי בחלומי, והנה הן נעלמות, ובמקומן מופיעה סבתי המנוחה. 'סבתא! שנים רבות לא ראיתיו. מדוע את פה וחקוה?' אף סבתא נדה בראשה ואזמרת פאנחה 'כבדתי' הולכת להתנצר! והנה גם פאה אמי ועיניה מזלזלות דמעות: 'הלא הבטחת לי שלא תמירי את דתך! הלה זוהרת סביב ראשה של אפא, והנה נשמע קולו של אבא 'לדתי! זכרי כי בת חסידים את!'. קפצתי ממסתי, האם תלום חלמתי? ובלבי התגבשה החלטה ברורה: לא אתנצר! גם אם ימסרוני בידי הגרמנים. גם אם יענו אותי בענניים קשים. לא! לא אתנצר! עלי להמשיך להיות יהודיה..."

זכור את יום השבת לקדשו

בזמן שהותו של ה"עקדת יצחק", רבי יצחק מנחם מנדל דנציג מאלכסנדר הי"ד, במעון קיץ במרינבד, שהה גם רבי אברהם גרודז'ינסקי הי"ד, משגיח ישיבת "כנסת ישראל" בסלבודקא. יחד עם גדולי תורה נוספים שהגיעו אל עירת המרפא להבראה.

באחד הימים הציע המשגיח רבי אברהם לתלמידו רבי משה עקיבא טיקוצ'ינסקי, שלימים שמש אף הוא כמשגיח בישיבת סלבודקא שבארץ ישראל, לחלות את פני הרבי מאלכסנדר, שנודע כאחד ממנהיגי יהדות פולין ומקים רשת הישיבות הנודעת "בית ישראל" בפולין.

הרבי קבלם בסבר פנים יפות, וכשבקש המשגיח רבי אברהם הי"ד כי הרבי יאמר דברי חסידות, החל הרבי בדברים נלהבים בענין קדשת השבת וערכה הגדול. הוא הזכיר תחלה את דברי הגמרא הידועים במסכת שבת: "הנותן מתנה לחבור צריך להודיעו, שנאמר 'לדעת כי אני ה' מקדשכם'. תניא נמי הכי, 'לדעת כי אני ה' מקדשכם' - אמר לו הקב"ה למשה, מתנה טובה יש לי בביתך ונני ושבתי שמה, ואני מבקש לתנה לישראל, לך והודיעם". ובהמשך הגמרא הסיקו, כי רק בדבר שלא עתיד להתגלות שכתו יש להודיע עליו תחלה, אבל במלתא דעבידא לאגלוויי אין צריך להודיע. והקשו בגמרא: והרי שבת עתידה להתגלות, ולמה היה צריך משה להודיע לבני ישראל על השבת? ומתריצים, כי השבת אכן עתידה להתגלות, אבל מתן שכרה לא עבד לאגלוויי, ולכן היה משה רבנו צריך להודיע לישראל על השבת ועל שכרה.

והקשה הרבי: היכן מציינו באמת שמשה רבנו הודיע לעם ישראל את מתן שכרה של השבת? ובטחם תרץ הרבי את קשייתו. החל לספור ספור אודות הצדיק רבי בנימין זאב מזבאריו, בנו של המגיד רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב, שהיה פדוע אודה ישראל גדול, והיה מכנה כל יהודי בתאר צדיק, גם אם היה אדם פחות. פעם הגיע לביתו יהודי עני ובקש נדבה, רבי ועוללעל משמש בכיסו ולא מצא בה אפלו פרוטה אחת. וכיון שחשש שמא הוא עובר על הלאו של 'לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחיך האביון', הוציא מהמגרה של הרבנית את טבעת הזהב שהיתה שם, ומסרה לאותו עני. ההלך הקבצן שמח פמוגו לקבל מתנה כה יקרה, אולם באשר הרבנית גלתה כי הטבעת שלה נעלמה, הבינה כי בעלה הצדיק מסר אותה לידי העני. "האם ידעת כי הטבעת אינה טבעת פשוטה ששויה מעט, אלא היא טבעת זהב יקרה המשבצת בפנינה מרהיבה!?" אמרה הרבנית. שמע זאת הצדיק ויצא במוצהר מביתו, כדי לחפש את העני. הלה ראה את הצדיק בריצתו, והסיק כי הצדיק התחרט בודאי ממתנתו, ומבקש לטל ממנו את הטבעת בחזרה, והחל לנוס ולברח ממנו. ראה זאת הרבי, והוא צעק אל אותו עני: "תן דעתך על הטבעת שנתתי לך, כי היא יקרה מאד ומשבצת בפנינה בעלת ערך רב. אל תמכר אותה בעבור פרוטות מעטות!"

הרבי מאלכסנדר הי"ד סים את ספורו, ואמר: "כף אמר הקב"ה למשה רבנו עליו השלום, מתנה טובה יש לי בביתך ונני ושבתי שמה, ואני מבקש לתנה לישראל, לך והודיעם! לך והודיע להם לבני ישראל, כי שבת קדש היא מתנה טובה שיש לי בביתך ונני, שידעו מה הערך של השבת, יבינו מה עצום שכרה, ולא ימכרו את הפנינה היקרה, את השבת הקדושה בשביל פרוטות, בשביל מעט טשאלנט וחתיתכת קוגל...". את תכן השיחה בין שני צדיקים קדושים אלו במרינבד, שעלו שניהם פעולה תמימה על מזבח ה' בשואה האיומה, מסר התלמיד רבי משה טיקוצ'ינסקי, לרבי אברהם מנחם דנציג, האדמו"ר מאלכסנדר הקודם, בבקרו אצלו.

ביום ט"ז במרחשון תשמ"ז, ספר האדמו"ר מאלכסנדר את שיחתו של בעל ה"עקדת יצחק" הי"ד, וכדי להמחיש את הדברים ולקרנם אל בני דורנו, השתמש בספור שפרסם יום קודם לכן בעתון "המודיע", כד:

קילגור, ארה"ב. סוחר של אבנים יקרות, שרכש אבן כחלה, לכאורה סתם אבן גלמית, תמורת עשרה דולר בריד באריזונה, זכה למעשה באבן ספיר ששויה נאמד ב-2.3 מיליון דולר, שהיא כנראה אבן הספיר הגדולה שבעולם.

רוי ואטסטין, הקונה המאשר, החליט לכומר את האבן, שגדלה בגדל תפוח-אדמה, כדי ששני בניו יוכלו לחיות ללא בעיות פיננסיות עד קץ ימיהם.

ואטסטין בקר בריד של אבנים יקרות בעיר טוסון שבמדינת אריזונה, לאחר שקבל 'הוראה' משני בניו, בני 11 ו-4 שנים, להביא להם משהו. לשם כך קבל מכל אחד מהם 5 דולרים.

לאחר שעין בדוכנים של הסוחרים המקצועיים, עבר לפני אלה של הסוחרים החובבנים, ובין היתר ראה במיכל פלסטי עומה של אבנים, ביניהם אבן כחלה, במחיר של 15 דולר. למעשה היתה שם אבן ספיר גלמית בגדל 1,905 קראטים.

"באשר ראיית את האבן", ספר, "היה זה כאלו מישהו הלם על ראשי, ונזקקתי לשתית דקות כדי להרגיע."

"אתה דורש 15 דולר בשביל זה?" שאל בארשת פנים מפתעת. המוכר, שחשב כי הפקוח מבקש להתמקח, מסר לו את ההבילה תמורת עשרה דולר בלבד...

האדמו"ר מאלכסנדר זצ"ל סים ואמר: "אם יכולים לכומר את אבן הספיר הגדולה בעולם ששויה למעלה משני מיליון דולר, במחיר של עשרה דולרים בלבד, אפשר להבין מה הפונה 'שלא לכומר את שבת קדש בשביל פרוטות'..."

ויסעו מרפדים (יט, ב) - אכן קונת הקתוב הוא להקדים ג' ענינים הם עקרי ההכנה לקבלת התורה שבאמצעותם תורגמו ה' להנהיגים חלקת שדי, היא תורתנו הנעימה: ה' הוא התגברות והתעצמות בעסק התורה, כי העצלות הוא עשב המפסיד השגותה, ולזה תמצא כי כל מקום שצויה ה' לתורה, ידקדק לומר לשון חזק ואמץ עד גדר שימית עצמו עליה, דכתיב זאת התורה אדם כי ימות וגו' ודרשו ז"ל וכו', כמו כן רבותינו ז"ל ידקדקו בהקפדה לומר עסק התורה השתדלות התורה ורבים כמותו. וכנגד זו אמר הקתוב ויסעו מרפדים, לא בא להודיע מקום שממנו נסעו שאם כן היה לו להקדמו קדם תהנותם, אלא נתפון לומר ששבע מבחינת ריפון ידום וכו'; וענין ב' הוא השפלות והענוה כי אין דברי תורה מתקמין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמפרד, וכנגד זה אמר ויחני במדבר פרוש לשון שפלות וענוה כמדבר שחבל הורכים עליו; וענין ג' הוא בחינת יעוד חקמים בהתגברות גלב שלם ומתים, לא שיהיו בדיבד וכו', אלא יתעודו יחד ויחדיו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה, וכנגד זה אמר ויחדשם ישראל לשון יחיד שנעשו כקן יחד פאיש אחד, והו עתה הם ראויים לקבלת התורה: **אתם ראיתם** (יט, ד) - גם יש בנשמע מאמר אשר עשיתי יראת הרוממות בכל הנפלאות והאותות והמופתים אשר עשית למצרים. גם בזה הראה בחינת האהבה והחבה שפליח עשה בשבילנו, היעיש כל הבריאה ואבד אמה אחת בשבילנו, ולצד זה יתלבה אדם בחבת הבורא אשר הפליא חסדו להם, והנה היא בחינת האהבה לה' אלקינו, והם ב' דברים הרמוזים באומרו **תאמר לבית יעקב** שלא תספיק היראה וצריך גם האהבה ותמיד לבני ישראל שלא תספיק בחינת האהבה וצריך גם היראה:

דברי הימים

ביום י"ז בשבט תר"ז, הוכתר רבי יוסף שאול נתנון לרבה של לבוב, ופרק דרש ומוזכר נפתח בתולדות ימי העיר המעטירה שבה כיהנו גדולי עולם מימי מר"ם מלובלין, הסמ"ע, המגני שלמה, הס"י, החכם צבי, ואזכירם נודעים רבים. עם הסתלקות רבי יעקב מישלם אורשטיין בעל "שועות יעקב" בשנת תקצ"ט, לא מצא לו ממלא מקום, שכן השלטון האוסטרי דרש מכל מועמד לרבנות, לעמוד בחינות פילוסופיות ופדגוגיות. בחלל הריק שנוצר, הרים מנהג המסכלים שבקרי את ראשו, וה'נאורים' בראשות רופא העיר ד"ר יעקב רפפורט, פעלו למנות כיר ראשי בעיר את אברהם כהן, שרוסמך בעצירתו הרבי שמואל לנדא בן ה'נודע ביהודה' אל היה בעל השקפות פטריות, ואף פרסם מאמרים בהם עירר על הלכות ומנהגים ידועים בישראל. מנהג היראה בלבוב ניסה להליחם נגד מיוזי שנישש בחוסר, ואף הוגשו כנגדו תלונות בפני השלטונות בטענה שהוא בור ועם הארץ ואינו מפקיד על מירת הצוות, אך התלונות נדחו ומיוזי נשאר ביד השלטונות. ביום ח' באלול תר"ח, הכניס אלמוני חומר ארסי לתוך סיר החרט שבביתו, שגרם להרעלת הרב וכל משפחתו. הרופאים הצליחו להציל את האם וארבעת הילדים הבוגרים, אך הרב ובתו התנוקת בת השנה נפטרו לחיות. הרב גם יעזוב והלם, כהוליוות של בן חתן והשתתף בצני מילצונט ואילפי מיוזי העיר, והוא קבר בחתך הבהים אל חרוק מקברו של ה'ישועות יעקב' הושר לרצח נפל מיד על המזבח החדש של לבוב, ויהודי עני בשם אברהם צני מלפני ההתפרצות נעזר, נאמר בהאומה כי יודי במעל וידעו נגדו לעשרים שנות מאסר עם עבודת-יבד. השכילים ידעו ללות את האש, הצנילו לחץ על התובע המקומי ודרש עריכת הפגנות מול ביתו בדרשה לחקור שניים מעשרי הקהילה החרדית (ההיסטוריון חזרות בימנו...). אלא ואלו לא נעצרו לשיש שבועות, אך שחרורו אי היה בהתדיר כל יראה המשכילים לא הרפו, שברו את הלונת ביתו של התובע ושגירו לו מכתבי איבו, עד שהוא הפטר מתפקידו. העניין הועבר לבדיקה מחודשת בבית המשפט לערעורים, וכיוון שהשלטונות העדיפו לסיים את העניין במהירות כדי להשקיט את הרוחות, הניעו למשכנה כי הבשר שיהיה במקר היה מוקבל והוא שגרם להרעלת הקטלנית. בעל מפלל שנאשם במעשה, הצליח להימלט מבית-הסוהר, ולפי השמועה הוא עלה ארצה והשתקע בצפת (ואכן בצפת היתה משפחה ידועה וכבדה בשם 'פלפל'), לפי השמועה העממית שמירה קבועה על קברו של הרב הרופורט, אך של השמועה הצליחו יהודים ממחנה הריאה בעיר להערים עליהם, ונפתח הוצאה מהחלקה המוכות של רבני העיר, ונקברו במקום הראוי לה...

כיום הרבות בלבוב נותר ריק, ורק בשנת תרס"ו כאשר השלטונות ביטלו את דרישתם לחייב את הרבנים בתעודת לימודים משמלתית, החלה קהילת לבוב החרדית לתור אחר רב בעל שיעור קומה. על המשרה התמודדו שני הניגשים, רבי יוסף שאול נתנון ורבי מרדכי זאב אינטיג, שנודעו באנותם וכלימודם המשופר מבשר שנים שהיב את הפירוש "מפרשי חת" על הספר "התלמוד" שחיבב דודם רבי משה יהושע העשיל אורשטיין, אחיו של ה'ישועות יעקב', בין שני הגוונים נבד טורא, ולבוב נחלקה לשני מחנות, האחת תמכה ברבי יוסף שאול והשנייה ברבי מרדכי זאב. מסופר, כי חסידיו בעלזא בלבוב התלבבו במי לבחור, ושלחו לשאול את פי רבי יהושע מעלזא. הרבי חקר והתעניין על כל ענין המועדים, ובין הדברים סיפרו החסידים, כי לאחריהם התקיים משפט בנראות לאשתו של רבי יוסף שאול בעיני בית שדיה בעלזתו בעיר, והוא הצטרף מאד על שיישוב בניית שלו נגדה בתקופה זו של המשפט, עד שלא היה יכול ללמוד בעיון את חוק לימודי, ולמד באותו חודש רק "שש מאות דף גמרא פשוט... כשמעש זאת מהר" מבעלזא נעמד והכריז: "אדם שלמד בחודש רבין בש מאות דף גמרא פשוט כשהוא צעור, ראוי והוגן לכהן בתור רב ובג"ד בעיר ואם בישראל למברג". ומני אז היה רגיל הרב באכילת הלכות ואצטאיו מה כוחה של התמדה, שאחר שהתלונן "הואל ומשיב" על עמאת נפש שהטרידתו, למד בחודש רבין בש מאות דפי גמרא! וכאמור, ביום י"ז בשבט תר"ז הוכתר רבי יוסף שאול לרבה של לבוב, ומשם היתה מצורתו פרוסה עד הסתלקותו בכ"ו בא"א תרל"ה.

על הפסוק "ועתה אם שמעו תשמעו בקלי ושמרתם את-בריתי והייתם לי סגלה מכלל-העמים" שבפרשתנו. מפרש רש"י בשם המכילתא: "אם עתה תקבלו עליכם - יערב לכם מפאן ואילה, שכל התחלות קשות". "ילקוט שמעוני" מביא עליה מושל "לאדם שהיה יושב על פרשת דרכים, והיו לפניו שני שבילין אחד שתחלתו מישור וסופו קוצים, ואחד שתחלתו קוצים וסופו מישור. והיה מודיע את העוברים את השבים ואומר להם, אתם רואים שביל זה שתחלתו מישור? כשתים ושלש פסיעות מהלך במישור, וסופו לצאת לקוצים. ואתם רואים את שביל זה שתחלתו קוצים? כשתים ושלש פסיעות אתה מהלך בקוצים וסופו לצאת למישור". וזה בכל התחלה שהאדם מתאמץ ויגע, אבל אחר כך הוא מצליח להתקדם וללכת הלאה, וסופו לצאת למישור".

התחלה צריכה להיות קשה ואיננה, כי אם היסוד והראשית הוא קשה וזקן, הרי כל הבנין הנבנה עליו יש לו קיום. אך אם חלילה היסוד של הבנין אינו חזק דיו, אזי כל הבנין שנבנה עליו מתמוטט ונופל...

רבי שלום שבדרון ספר, פי רבי שלמה איג'ר זכה פעם במקרה משלתי להקמת חומת-ראב"ן גדולה, בשתפוט עם חברו רבי זלמן פוזנר. השניים עשו את תורתם קבע ואת מלאכתם עראי, והיו שוקדים על תלמודם בהתמדה, כך שהפועלים נצלו זאת ועשו מעשה רמיה בעבור בצע כסף. יום אחד הגיעה משלחת ממשלתית כדי לבדוק ביצד מתקדמת העבודה, והם גילו בבקורתם את התרמית. שני הידידים היהודים היו אחרים על המלאכה בלה, ורחפה עליהם אפוא סכנה גדולה של עמידה במשפט בעון מעילה בכספי המלוכה, שענישה מאסר חמור. הגיע רבי זלמן אל ביתו של רבי שלמה איג'ר, כדי להתיעץ יחד מה לעשות, אולם העניין היה פה סבוך עד שלא מצאו בניתים פתרון הולם. בלית ברירה שב ר' זלמן לביתו, הסתובב שעזת ארפות פשהו סרוד ומדאג, עד שלבסוף הביק רעיון מצלח במהו. על אף השעה המאחרת בלילה, שב ר' זלמן אל ביתו של רבי שלמה איג'ר, ולשמחתו ראה כבר מרחוק כי האור עדין דולק בביתו. אולם דפיקתיו על הדלת לא נענה עד שקלית-בררה פתח את הדלת בעצמו, ונדהם לראות את ידידו רבי שלמה, יושב ועוסק בתורה בהתמדה נפלאה, עד שפכל לא הרגיש בכניסתו אל החדר. ר' זלמן עמד המום, ושאל בהתפעלות: "איך אתה מסגל ללמוד ברכוז כה גבוה בשעה שאהה נתון בצרה כזו? ורבי שלמה השיב: "אכן, התקשיתי תחלה ללמד, כפי הפכל שמה דז"ל שכל התחלות קשות. אולם הקשי נמשך כמה דקות בלבד, שכן מיד חשתי את הטעם המתוק של למוד התורה, וכך הצלחתי להתגבר על הקשי של ההתחלה. ואם תתפלא ותשאל איך אפשר ללמד בעת צרה כזו, אומר לך אף אני, הרי לא ללמד - זו צרה גדולה יותר!"

ויאמר יתרו ברוך ה' (טו, טז)
התבות "ויאמר יתרו" מטעמות בטעמי ורקא סגול, וצורת הסגול היא נקודה מימין ונקודה משמאל ונקודה על-גביתו, לרמן לרברי הגמרא שהעבודה זרה "מקוללים" היתה אבן מאבן אבן מאבן ואבן אחת על-גביתו, ובא רמזו ורקא סגול על ויאמר יתרו, להורות פי יתרו ורק אבן עבודת המוקלים, שפשל את העבודה זרה שעבד, ובפי שאמרו במסכת עבודה זרה שעובר בוכבים מכלל עבודת כוכבים עלו של חברו, וסיס ואמר ברוך ה', שפרד את ה' ונקט שמנו מתנה לעבדו בלב שלם. (תורה נספיק)

וידי משה מן ההר אל-העם (טו, טז)
רבי שמעון סופר מערלי ז"ר פיע עם תלמידיו עד כמה היה משה רבנו צדיק לרדת מרום מעלתו כדי לרבר עם פשוטי העם. נענה תלמיד צעיר ואמר בראת-כבוד, כי יש רמז לזה בתבות "וידי משה מן ההר אל-העם" שהן מטעמות בטעמי ורקא תביר, להורות פי משה שבר את הרדתו הרמה כדי שינצל לרדת אל העם, התפעל הרב ושאל את התלמיד מהיכן שאב רדשו זה, ונשאלה אמר שהה עתה נצנין רמזו זה במהו, צבט לו קלות בלחיו מרב הבה וקולמו לטבת. (רבי שמעון סופר)

וידי ביום השלישי (טו, טז)
בטעמי קיום האולא, וכן מטעמות התבות "ויהי קלת וברקים" שבמשמך הפסוק, לרמן לרברי רש"י "לקראת האלקים - מגיד שהשכינה יצאה לקראתם בחתן היוצא לקראת כלו", ועממי קראת אולא מרמזים לזה, שהקרימה השכינה והלקה לקראת ישראל. (פני יוסף)

וידי ה' עליהר סיני (טו, טז)
התבות וידי ה' מטעמות בטעמי ורקא תביר, פי בשעת מתן תורה נתקדשו ישראל לבואא תורה, כפי שדורש חז"ל במשנה בתענית "ביום תתנו - זה מתן תורה", והקב"ה צמצם עצמו לביכול לרדת לרר סיני, כבחינת "חת דרגא ורגא תביר אתרא", שאיל לך חיותות דרגה יתנו מזה שהבורא יתברך צמצם עצמו כדי להתראות עמנו פנים אל פנים כביכול, כפי שנאמר "פנים בפנים ור' ה' עמכם", ולזה מרמזים הטעמים ורקא תביר, לרמן על בחינת שבירת המדורה שהקב"ה ירד ממדורו כביכול, כדי לקדש אורתו. (מרן החיים בשם רבי אברהם המלאך)

ספר רבי יצחק שורץ, פי שאל פעם את ה"חזון אי"ש" למה אכן כל התחלות קשות? והשיב לו, כי ברר זה הוא לתועלת האדם, משום שכל דבר שבא לאדם בלי עמל וטרה, אין לדבר חשיבות אצל האדם עצמו ואינו עושה עליו שום רשם, וכך גם אינו חשוב אצל הקב"ה כיון שהגיע לאדם בלי עמל וטרה. ולכן הטביע הקב"ה בטבע הגבירה, שכל ההתחלות קשות, לטובת האדם. וה"אמרי אמת" אמר, שכל יום נקרא התחלה מחודש, ועל כל יום ויום חל הפכל של "כל התחלות קשות"...

בספר "כתב אמת" מספר המחבר, פי בשנות נעוריו היה לו חבר שהיה שקדן גדול, אך היה חלש מאד בהבנה ולא קלט מאומה ממה שלמד. הוא היה יושב במשך שעות ארוכות מול הגמרא הפתוחה וקורא בה, וחקריו היו חומדים עמו לצון ומתפכים לו בלי שידגיש את הדפים, והוא היה ממשיר ללמד מאותו מקום שנפתח לפניו... והנה לאחר שנים אני פוגש את החבר הזה, והוא לבוש בגדים מקבדים כאחד הרבנים, ומספר לי שהוא ראש כולל חשוב. וספר, פי לאחר כמה שנים שפך ישב מול הגמרא והמשיר בהתמדה למרות הקשי שלו בהבנה, חש יום אחד פאלו ברוק מכה בראשו, ובבת אחת נפתח מחו והוא החל להזכר בכל דפי הגמרא שבהם למד, כאילו הם מצלמים לינגד עיניו. ומספר ש, כי בארוע מסים במשפחתו, הגיע החבר הלך ודרש בקני האקספס, והיזיר בדרשתו מקורות רבים בלשון הגמרא ומדברי הראשונים והאחרונים, והיה הדבר לנס וכלא. ללמדך בזה של התמדה מהו, ועד כמה אסור להשבר מהקשיים של ההתחלה, כי סוף הפבוד לבוא ואחריה ישגה מאד.

על הפסוק "וישמע יתרו כהן מדין חתן משה" מובא פתגום שלמות "ולכן מדין שבע פנות" - ולאויס דמדין, המלה "אויס" משמעותה פפרסית כמר ועובד אש לפי אמונת הפרסאים, אולם ב"ספר העירון" מובא ש"אויס" היא מלה זניית ומשמעותה "חמור", וכאן המתרגם לספר בגנתו של יתרו שהיה "חמור של מדין"... ופעמי שפסוק "ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדין" מובא פתגום זה: "ר' ארבע דמדין", ויתכן שתרגם פן שם מפני פאורו של משה רבנו. בערוך השלם תפון המתיר את התרגום פכר שנתנו: "וישמע יתרו כמר מדין" במקום "חמור", והעיר על תקונו במליצה: "ברוך חונן דיעל שהצדקת את הדין ונתת דין אמת לאמתו, להסיר קמשיני טענת ולהאיר חשך אפלה, ואתא שרגא של חמור וקבט כלמרא שהקמיסו על שכם פתרגם ונתנו ורבונו נתן, הלא חמור אחד מהם נשאת..."

פבר פמכילתא בתחלת פרשנותו חלקיו הנתיים על משמעות "פחן" שצאמר על יתרו: כהן מדין - רבי יהושע אומר כמר היה, כצאמר אצל יחזקאל פן גרשם שפניו היו פתלים לשכט הדני, והפנה לכמרים של עבודה זרה. ורבי ארעך המודעי אומר שר היה, כפי שאמר ובני דוד פתלים היו, וכן פקדון "קלח טוב": "פחן מדין - שר העיר". על השם "מכר" מביא רבי אליהו פחור כי הוא תרגום של כהן לעבודה זרה, כמו אומת הפתלים מצורים ארעא דכרמא, וכן בפסל מכר, והוא מלשון "עורגו פתגמו כמר" שפרשנו תורה, שפון פקדון "במים תהם ויו רם לוכלים שחיים", כמו שרפם פן עלו פקדון, אף לדעתו נקראים פן "בעבור שחם סגורים וקבשים יחד", כפי לשון תנ"ל "כמר של ענבים לשון כבישה וטומאה, וכן נקרא מושב הפקדים פלשון רמי קולושיטר, והוא לשון סגירה".

בזר אחד, שהחזיק את עצמו פלפון ועליו, מאותם שדרשו עליהם עליו "נוטריקון" עינים להם ולא ראו... פקש לשאת פלפול פכני הפלדנים בבית המדרש, ונבד דברים שלא מן הענין. פשופה אימי לתקשות על דבריו ומקעמקים, ויהיית לו פי סברותיו אינו אלא סברות דברים פתורים בלתיים בשערה, צוח חלה פרב התלבוהו "אלה הדברים מאירים כוללתם משיני!" נאנה סגורים וקבשים "אכן, ממש תורה משיני... מה יש נכנס משה פחשך עני ונרפלי, אף פאן כל תורתך נתנה במשטה של חשך עני ונרפלי..."

וכן מספר על "למדין" אחד פנה, שפא להתמן אצל רבי איל תרין כדי לקבל סמיכה להוראה. כהנו רבי איל, ולא מצא בו לא תורה ולא חכמה. פתח רבי איל בפניו גמרא, הצביע על הנוטריקון ת"ד שמופיע תדיר בש"ס (למעלה מאלפים פעמים בש"ס בבבלי), ואמר: "האם תוכל לבאר לי פשרו של נוטריקון זה?" נעלב חלה ואמר: "והרי זו שאלה ששואלים בדרק פיעטו שהתחלה זה עתה ללמד גמרא. ת"ר נוטריקון תני רבנו". הקשה רבי איל: "למה תמיד משתמשים ת"ל בכתוב הלשון 'תני רבנו' ולא 'רבנו' תני? והרי משמעותו של 'תני'?" משה חלה בכתפיו מפני שפצא מענה, ורבי איל הסביר: "הכמינו הקדמי 'תני' לרבנו" כדי ללמדך, שתחלה צריך להיות תנו - ללמד מיטב ולשון את הנלמד, ורק לאחר מכן הופכים להיות 'רבנו'. אך אי אפשר להפך להיות 'רבנו' לפני שפמקים 'תני'..."

(ארז עזרת)

הפצ'ות
ועד הפצת תורה

ספרי 'שבת טיש' ו'מידות טיש'
בחנויות הספרים המובחרות
לכמויות במחיר מיוחד: 02-5806777

5806777@GMAIL.COM

פאר מקדושים פנינים נדירים מספרים עתיקי יומין

פרשת יתרו

וישמע יתרו. (יח א)

פירש"י ז"ל מה שמועה שמע ובא, קרי"ס ומלחמת עמלק, ופירשו רבני אשכנז ז"ל* במה שאמרו בפרק חלק (סנהדרין צט): שהאבות לא קבלו את תמנע ונעשית פילגש לאליפז, ומשו"ה יצא ממנה עמלק דצערניהו לישראל דלא איבעי להו לרחקה. ולפ"ז א"ש, דבתחילה היה יתרו בספק, שמא לא יקבלוהו ישראל בעת גדולתם, אבל כששמע מלחמת עמלק שלקו על שריחקו לתמנע, לכן בא עתה דידיע שלא ירחיקוהו, כי כבר ראו מה שאירע להם על תמנע.

(מדבר קדמות להחיד"א, מערכת י' אות ג)

*כ"כ בתפארת הגרשוני להגאון רבי גרשון אשכנזי ז"ל אב"ד מיץ

כבד את אביך ואת אמך. (כ יב)

שמעתי מפי מורי הקדוש [רבי נפתלי מרופשיץ ז"ל], שרבו הרה"ק רבי אלימלך ז"ל עשה כל כך תשובה, דגם על מה שעשה בעודו עולל מוטל על שדי אמו וטפח על דדיה, גם על זה עשה לו סיגופים.

(דברי חיים (מונקאטש תרל"ז) מצאנו, לשבת שובה)

כה תאמר לבית יעקב. (יט ג)

במסכת ברכות (יז) אמרו רבותינו ז"ל, גדולה הבטחה שהבטיחן הקב"ה לנשים יותר מן האנשים שנאמר (ישעיה לב ט) נשים שאננות קומנה וגו', א"ל רב לרבי חייא נשים במאי זכיין, א"ל באקרויי בנייהו לבי כנישתא וכו'. ויש לדקדק למה דייקא רב שאל כן לרבי חייא. וי"ל דרבותינו ז"ל אמרו (תנא"ר ט) אין לך אשה כשרה בנשים אלא מי שעושה רצון בעלה. ובנדרים (סו:) א"ל בבא בן בוטא לההיא איתתא, את עשית רצון בעליך המקום יוציא ממך שני בנים כבבא בן בוטא. וא"כ זה הכוונה נשים שאננות קומנה וגו', הן הנשים הכשירות שהן שאננות ואינן בעלי מדנים, הן בטוחות ושאננות לזכות לבנים ת"ח ושכרן בעוה"ב. אבל אצל רב הלא אמרו ז"ל (יבמות ג.) דהוה קא מצערא ליה דביתהו, כי אמר לה עבידי לי עדשים עבדא ליה מין קיטניות, וכי אמר לה עבידי לי קיטניות עבדא ליה עדשים, וכן רבי חייא הוה קא מצערא ליה דביתהו וכו', על כן דייקא רב שאל כן לרבי חייא, משום שנשותיהם לא היו נשים כשירות העושות רצון בעליהן, וא"כ במאי זכיין.

(נחלת חיים שני (וילהרמסדורף תע"ד) פר' ויקרא, לרבי חיים הורוביץ)

מדוע אתה יושב לבדך וגו', כי יבא אלי העם לשפוט. (יח יד)

מרב חביבותא עלי דברי גאון קודש ותפארת ה"ה כבוד אמ"ו הנשר הגדול הגאון המפורסם מוה"ר שאול נר"ו אב"ד ור"מ דפה ק"ק אמשטרדם, אכתוב כאן מה ששמעתי בילדותי מפיו הקדוש והטהור, בשאלה ששאל יתרו למרע"ה מדוע אתה יושב לבדך, והשיב לו משה כי יבא אלי העם לשפוט, הנה יתרו שאל לו מפני מה אתה יושב וכל העם עומדין, וגם למה אתה דן לבדך, והוא השיב כי יבוא אלי העם לשפוט, והוא תמוה.

ואמר לי מה שתירץ הוא בילדותו, דבחוקוני פירש כי יבוא אלי העם זה ערב רב, שהערב רב היו תובעים לישראל שהביזה שייכת להם, לישראל טענו שהיא שייכת להם. ובזה מתורץ כך, האמת ששאלת יתרו לא היתה מפני מה הוא יושב והערב רב שבאו לתבוע הביזה עומדים, דכדין היה עושה מרע"ה, רק קשה למה לבדך דייקי. והשיב כי בא אלי, וא"א לצרף מהם אחר אתי, כי כל ישראל הם נוגעים ופסולים, אבל אני לא עסקתי בביזה רק בעצמות יוסף, לכן מוכרח אני לישב לבד.

(שו"ת מקור ברוך (אמסטרדם תקל"א) לרבי בענדיט וויזל אב"ד ברעסלא)

ויתיצבו בתחתית ההר. (יט יז)

כפה עליהם ההר כגיגית, לומר אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. (שבת פח.)

כיוונתי בזה קצת לדעת הגדול הוא אדוני מורי ורבי המובהק מהרר"א שיחיה נצח [הוא רבינו אפרים לונטשיץ בעל כלי יקר], כי אין הפירוש שרצה ה' לאנסם, אלא הראה להם על ידי ההר, שאם אין אתם מקבלים את התורה, הרי אתם חשויים כמתים גם בחיכם ושמה קבורתכם, מתים כל יחיו רפאים כל יקומו.

ואדוני מו"ר המובהק הגאון הגדול מהר"ד ליבא נ"י [הוא רבנו המהר"ל] האיר לנו באור שכלו הזך כוונת המדרש, שנתנית התורה היתה דוגמת האנוסה דכתיב בה (דברים כב, כט) לא יוכל לשלחה כל ימיו, ובני ישראל ע"י האונס הזה הם נשאר דבוקים בהקב"ה, ולא יוכל לשלחם מעליו לעולם.

(יוסף דעת (פראג ש"ס"ט) לרבי יוסף מיקליש)

רד העד בעם, פן יהרסו אל ה' לראות, ונפל ממנו רב. (יט כא)

רבינו פנחס הלוי הורוביץ ז"ל מפרנקפורט בעל ההפלאה ביאר ענין אזהרה זו, שמשוה רבינו ע"ה בחכמתו העליונה שהיה יודע רוחו של כל אחד, היה מעמיד את כל איש ואיש לפי ערך כח שכלו והשגתו שיכול להתקרב להשי"ת, ואם היו מתקרבים יותר לא היו יכולים לסכול יתרון האור, והיה חשש פן יפרץ בס ח"ו, ולא עוד אלא שלא היה באפשרי לכל קטן וקטן מישראל שיקבל בעצמו, אלא ע"י התקשרות ישראל זה בזה היה כל אחד מקבל משלפניו ומשפיע לאיש שלאחריו, והיה משה מקבל הראשון, ואחריו אהרן מחיצה לעצמו שהוא קיבל ע"י משה, ואח"כ הכהנים ע"י אהרן ואח"כ שאר ישראל, יעקב חבל נחלתו כחבל הקשור נימא בנימא, כן היו משפיעים זה לזה. ע"כ הזהירים משה מאוד, כי לא זו בלבד שאם יתקרב יותר לא יוכל לקבל הוא עצמו, אלא אפילו כל אותן שהם ראויים לקבל ע"י השגתו, כולם יפלו שלא יוכלו לקבל, כיון שלא ימצאו ע"י הסדר שסידרן משה, וזהו ונפל ממנו רב, ר"ל מאחד שיפול יפלו רב, והוא שורש גדול בדור אחר דור, שע"י קבלתן זה מזה מתקשרים נשמתם, עד שמקבלים כל אחד חלק תורתו המקובלת בשעת מתן תורה בסניני ע"י השתלשלות הנשמות זה בזה.

(הפלאה (אופיבך תקמ"ז) בפתחא זעירא)

רבי פנחס הלוי הורוביץ ז"ל אב"ד פרנקפורט ובעל ההפלאה

רבינו פנחס הלוי הורוביץ ז"ל נולד לאביו הגה"ק רבי צבי הירש אב"ד טשארטקוב בנו של הגה"ק המהר"ם טיקטין ז"ל שהיה דור שלישי של הגה"ק רבי פנחס הורוביץ גיסו של רבינו הרמ"א. רבי פנחס ואחיו הרבי רבי שמעלקא תחילה למדו תקופת מה בבית מדרשו של הגאון מוויילנא ז"ל, ומאד נתעלו ממנו בדרכי לימוד התורה, עד שרבי אברהם מקאליסק ז"ל מגדולי תלמידי המגיד ממעזריטש ז"ל הביאם לבית רבו, והמגיד ז"ל אמר עליהם, מצאתי בית שכולו נרות רק לא היו נדלקות, וברגע שמתי בהם ניצוץ אש אחד ונדלקו ונתרבה האור בפעם אחת עד למאד.

בהקדמה לקונטרס שבת אחים (בסוף הפלאה) כותב רבינו על האהבה העזה ששררה בינו לבין אחיו, וכך הוא כותב, נתקשרתי בקשר עבותות אהבה רבה ועזה מאד, נפשי קשורה בנפש אחי הרב הגאון מה"ו שמעלקא הלוי ז"ל, להיות נוחים זה לזה בהלכה באהבה נפלאה כראבת דוד ויונתן.

הגאון בעל ההפלאה היה רשכבה"ג והאיר כל הארץ בתורתו בנגלה ובנסתר, והיה עוקר הרים וטוחנן בשכלו החד. בתחילה היה אב"ד ויטקוב ואח"כ בלעכוביץ, ובשנת תקל"ב כיהן כאב"ד בעיר הגדולה פראנקפורט, ומאז לא פסקה הישיבה הגדולה ממנו והיריבין שם תורה ומל"ג שנים. הוא חיבר ספרים נפלאים, ספר הפלאה וספר המקנה פנים יפות על התורה, ושו"ת גבעת פנחס ועוד כמה חיבורים. היה קדוש וטהור ומקובל גדול, והקים תלמידים הרבה גדולי ישראל ובתוכם מין החתם סופר. וביום ד' תמוז שנת תקס"ה לפ"ק בהיותו בן ע"ד שנה עלתה נפשו בסערה השמימיה. הגיח בנים גדולים ובראשם רבי צבי הירש בעל מחנה לוי שמילא מקום אביו ז"ל, והגאון רבי מאיר יעקב שנפטר בצעירותו, שהיה חתנו של רבי שאול מאמסטרדם ז"ל, ובתו מרים אשת רבי צבי יהושע הורוביץ אב"ד טורנא בנו של אחיו הרבי רבי שמעלקא ז"ל, ובתו מלכה אשת רבי אברהם חיים בעל אורה לחיים מזלוטשוב ז"ל בזיווגו הראשון.

לקוטים וספורים נפלאים

פרשת יתרו

"וישמע יתרו" (יח, א)

פירש רש"י: "מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק".

רמז לכך נמצא במילה "וישמע", שאותיותיה הן ראשי תיבות המילים: ש'מע מ'לחמת ע'מלק ו'קריעת י'ם סוף.

ונשאלת השאלה: מה מיוחד היה בשני ניסים אלו, שדווקא הם גרמו ליתרו לבוא?

התשובה היא שסמיכות שני הניסים זה לזה היא שזועזה את יתרו.

לאחר נס גדול ונורא כקריעת ים סוף, שכל העולם נוכחו באמיתותו, כפי שדרשו חז"ל על המילים "ויבקעו המים" (יד, כא) - שכל מים שהיו בעולם נתבקעו, טבעי היה שלא תקום אומה אפילו אחת להילחם בישראל.

והנה, עם כל זאת, עדיין לא נכנע עמלק מפני הקדוש ברוך הוא, וברשעותו קם להילחם עם ישראל. כששמע יתרו דבר זה, הגיע למסקנה שאם מצוי רוע שכזה בגויים, עליו להיפרד מהם.

"ושם האחד אליעזר" (יח, ד)

הדא הוא דכתיב "ושם האחד אליעזר" - ושם אותו המיוחד אליעזר! (ילקוט שמעוני יתרו, רמז רס"ח) ולכאורה הוא פלא גדול. אין עוד אדם אחד בכל העולם שיש לו זכויות כמו שיש למשה רבינו! הכתוב אומר: "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג, כט) - אלפי שנים יושבים יהודים ולומדים את "תורת משה". הפסוק גם אומר: "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל" (דברים לג,

כא) - בשעה שעם ישראל לומדים תורה יש למשה חלק בלימוד של כל אחד ואחד והוא נמצא עמו בעת לימודו. היש דבר גדול מזה?

הנה, משה רבינו רואה בשמים "משהו טוב": הוא רואה את ה' משתעשע בתורת "אליעזר בני". אומר משה: "את הדבר הטוב הזה - אני רוצה בשבילי. יהי רצון שיהא זה מחלצי".

משה! יש לך כבר מספיק זכויות. למה כשאתה רואה עוד איזהו "משהו טוב" אתה מעוניין "לחטוף" גם אותו בשבילך? הסתפק במה שיש לך. גם מה שיש לך זה הרבה מאוד.

אלא, מכאן נלמד מה היה כח השאיפה של משה רבינו. הוא לא הסתפק במה שיש לו. גם כשהגיע לפסגה - הוא לא נעצר. הוא לא משתתק ומפסיק לשאוף, לבקש. אם הוא רואה עוד נקודה של תורה, של כבוד שמים - גם בזה הוא חפץ לזכות. "ריבונו של עולם,

א. מעשה בקרדיט

הספור הבא התקבל מפלי ראשון, תוך טשטוש פרטים מזהים.

אני עובד בנהול פרויקטים מסוג מסים.

קורה שחברה או יזם רוצים ליצאת לצבור עם פרויקט כלשהו, אך זקוקים לראש גדול שינהל את הדברים בשטח, יקדם את השלבים, ידבר עם האנשים שעומדים בדרך, יסיר אבני נגף ויכשיר את דעת הקהל.

זו בדיוק המשבצת שלי. לא הרבה אנשים בצבור שלנו עובדים בתחום הזה, ולכן איני רואה צרך לפרסם את עצמי. אני מסתמך על מה שנקרא מפה לאזן. הובלתי פרויקט מסים שהצליח ברוך השם, החברות המתחרות כבר יודעות לברר מי עומד מאחורי ההצלחה ומגיעות אלי ישירות.

כה, בחסדי השם, כל הצלחה מביאה עמה עוד לקוחות, שמביאים עממם עוד פרויקטים, שמביאים עממם עוד ועוד לקוחות.

יום אחד קבלתי פנייה מחברה מפרת מאוד, חברה בסדר גדל צבורי, כזה שאי אפשר להתעלם ממנו.

עבורי זו הייתה הגשמת חלום, מקפצה עסקית ברוחה. ידעתי שהצלחה שלי במקום הזה, חברה שאליה לוטשות עינים עוד עשרות חברות, תביא אותי לגבהים שלא הכרתי.

(תורת משה)

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל
כ"ו בניסן תשע"ז

יהי רצון שיהא אליעזר זה, שאתה לומד את תורתו - שמים". מחלצי. אני רוצה לזכות בו".

כך עשה גם יתרו. הוא בא אל עם ישראל, וידע שיכבדו

אותו בזכות היותו ירא שמים וגר שמצוה לקרבו. לכן אמר למשה: "אני חתנך יתרו" - אני בא אליך בתור חותן. אל תכבדו אותי בזכות היותי גר וירא שמים, אלא כבדו אותי בזכות היותי חותן משה.

(בן איש חי)

"כי יהיה להם דבר בא אלי" (יח, טז)

שני אנשים עמדו לדין בפני רבי שלמה קלוגר, ואחר שהראשון סיים לשטוח את טענותיו, החל השני לטעון כנגדו. לפתע דרש רבי שלמה מהשני לצאת החוצה, "שכן אינך בעל דינו, אלא אדם מהשוק". השניים נבהלו מעיניו הצופיות ונמלטו על נפשם.

התברר, כי לראשון היה סכסוך ממוני עם שותפו במסחר, והלה זמנו לדין בפני רבי יוסף שאול נתנון בעל "שואל ומשיב", אך מתוך התחכמות, עמד לפני כן בפני רבי שלמה קלוגר עם אחד מידידיו, כדי לבדוק מה עתיד להיות בדינו, אך רבי שלמה חש בתרמית וגרשם.

מעשה זה מרומז כאן בפסוק - אמר רבי מאיר שפירא מלובלין, 'כי יהיה להם דבר' - למשפט, 'בא אלי' - רק אחד מבעלי הדין בא במרמה, ולכן נאמר בלשון יחיד, ואזי 'ושפטתי בין איש ובין

רעהו' - יש להבחין ביניהם אם הם באמת בעלי דין, או שבאו בערמה לדעת איך הדין נוטה, וכך נוכל לדעת מיהו 'איש' שהוא בעל דין לבין 'רעהו' מהשוק.

נגשתי למלאכה כמי שכל היקרה שלו תלויה בהצלחת הפרויקט או בכשלוננו. השקעתי את הנשמה, נתתי מעצמי הרבה מעבר, והכנתי את עצמי למבול הטלפונים שיגיע תכף.

הפרויקט הצליח הרבה יותר מהמשער. הוא הפך לשיחת היום, אנשים לא הפסיקו לדבר על ההצלחה המטאורית, על הפרות שהחלו לראות בשטח ועל ההשפעה הצבורית שהיתה לפרויקט.

איני יכול לפרט במה מדבר, כדי שלא יזהו אותי. אלה היו ימים זוהרים עבורי. הרגשתי כמי שכבש פסגה, דאגתי להטעין את הפלאפון בסוללה מלאה וחקיתי למעגלי ההשפעה שיצאו מכף.

אלא שאז הגיע הטלפון הראשון, זה היה קרוב משפחה שידע שאני מתעסק בפרויקטים מהסוג הזה. הוא פנה אלי בידידות ואמר: נו, מה אתה אומר על הפרויקט ההוא, ראית את המתחרה שלך, איך הוא הצליח.

לא הבנתי למה הוא מתכוון, הוא המשיך ואמר שכלם מדברים על הפרויקט, על כך שהצליח להפך לשיחת היום, ואחל לי שגם אני אזכה להצלחה בסדר גדל כזה בקרוב.

אחר כך תפס את עצמו והוסיף שהוא מקנה שאינו מפריע בכך שהוא מפרגן לקולגות. הרגעתי אותו ואמרתי שהכל בסדר, אך בלבי פרצה סערה. בדיקתי וגליתי לתדהמתי שהקרדיט המלא על כל הפרויקט האדיר נקטף בקול תרועה על ידי אדם אחר, שדאג לפרסם את העניין בכל דרך אפשרית.

הייתי בהלם. בתוך זמן קצר התברר לי שהשיחה עם אותו קרוב משפחה היתה רק הסנונית. הפרויקט אכן הפך לשיחת היום, ורבים דברו על ההצלחה המטאורית, על הדיוק, על המקצועיות, על הרעיון ועל הבצוע, וכמו כן על מי שעומד בבכיכול מאחורי כל ההצלחה.

המחמאות הרבות ששפעו על הפרויקט החלו לדרוך את לבי. הרגשתי שהקרדיט נחמס ממני, שהתשפחות המגיעות לי בלישר נגנבות על ידי אדם אחר.

הוא קיבל. "ושם האחד אליעזר" - אותו יחיד ומיוחד יהיה מחלציך. בתורה, במצוות, בכבוד שמים - אל לו לאדם להסתפק במה שיש לו. שומה עליו, תמיד, לשאוף לעוד ועוד. לעוד תוספת בתורה, לעוד תוספת בכבוד שמים. (יחי ראובן)

"שם האחד גרשם... ושם האחד אליעזר" (יח, ג-ד)

ולכאורה צ"ב, דהיה צריך לומר ושם השני אליעזר, וכדכתיב: את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. ותירץ הגה"צ רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל שלכן שינתה התורה ללמדנו שילדים אינם כבשים, אלא כל יחיד ויחיד מהם הוא "אחד" ולא סתם "מספר" שני, שלישי וכו'. כל אחד הוא ראשון ואחרון בעולמו, כבן יחיד ומיוחד, שהרי לכל אחד שליחות וערך בפני עצמו.

"ויאמר אל משה אני חתנך יתרו בא אליך" (יח, ו)

לשם מה הזכיר יתרו למשה שהוא חותנו? ניתן לבאר זאת על פי משל של בעל "חובות הלבבות". מעשה בחסיד ירא שמים, שבא אל החנות לקנות דבר מה. כשראה המוכר את החסיד, אמר לו: "אמכור לך בזול את מבוקשך, מכיוון שאתה ירא שמים".

ענה לו החסיד: "באתי לקנות בכסף, ולא ביראת

לעי"נ האשה החשובה

מרת **מרים יוכבד** ב"ר **צבי ליבוביץ** ע"ה

כ"א מר חשון תשפ"א

"אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי" (יט, ד-ו)
 הקב"ה הגביה אותנו, ואשא אתכם, גבוה מאד, ואביא אתכם אלי.

הסיבה האמיתית היא, קולו של הקב"ה. "אם שמוע תשמעו בקולי", כביכול הקול של הקב"ה הוא הדופק בליבו, "שובו בנים שובבים", "שובו אלי ואשובה אליכם". כאשר שומעים את הקול הזה יודעים שעדיין לא

התרחקנו הרבה. כמה עמקות טמונה בדברים אלו של הקוצקער. אז זוכים ל"והייתם לי סגולה מכל העמים". אם תשמעו לקול שלי, תשמרו את המצוות, אזי והייתם לי סגולה. פלאי פלאים. (להגיד)

"ויוצא משה את העם לקראת האלקים" (יט, יז)

כתב החת"ס שביום ו' סיון עדיין לא ידעו ישראל שהקב"ה מסכים למשה רבינו לדחות המעמד לעוד יום, ובאמת כולם יצאו לעמוד בהר סיני, עמדו שם י"ב שעה, שמעו רק קולות וברקים ולא שמעו תורה.

הלכו לביתם בלילה, ולמחר בבוקר הוציאים משה לקראת האלוקים, וביום ז' סיון בבוקר ניתנה תורה. לכן נרדמו מרוב אפיסת כוחות, שהיום הקודם עמדו כל היום וקיבלו מורא גדול כזה. (הגרמ"י רייזמן)

"זכור את יום השבת לקדשו" (כ, ח)

השבת היא המחזירה לאדם את שיווי משקלו הרוחני, העלול להיאבד לו במהלך ששת ימי המעשה האפופים בחומריות ובריצה בהולה אחר ענייני העולם הזה.

דוגמה נפלאה בעניין זה מתרגש, או שהוא סתם מתחיל לשאול את עצמו, האם התפללתי בכוונה היום? ברכתי כראוי? למדתי די לרופא שהובהל לביתו. הצורך? ואינו יודע מדוע ומהיכן נכנסו למוחו מחשבות אלו.

לא יכלתי להכיל את הפאב. בדמיוני ראיתי כיצד חברות ועסקים פונים אליו ומבקשים את שרותיו, רואים בו את איש המקצוע הטוב ביותר בתחום, הרי יש לו קבלות בשטח. מכל זווית זה היה כואב, פוגע ומעליב. זו היתה התחושה של מי שקוצר את הפרות שזרעת, ואתה עומד מן הצד ואינך נהנה אפילו משאריות התהלה.

ב. מלחמת קרדיטים

באותם רגעים, נדלקו אצלי כל המנועים, מצד אחד רציתי לנקם בו, והמח התחיל להריץ רעיונות כיצד להשיב לו כגמולו, מצד שני ידעתי שאף הנעשה אין להשיב. הלב ציר בצבעים חיים את גדל ההפסד, את החברות שכבר יוצרות עמו קשר, את הרוחים שהוא גורף על חשבונני, ואז נזכרתי בעצמי וגערתני בי: אתה הרי יהודי מאמין, יודע שאין אדם נוגע במוכן לחברו, שהקדוש ברוך הוא זן ומפרנס, מי שהביא לך את הפרויקט הזה ידע לשלח לך עוד פרויקטים ועוד פרנסה.

למען האמת, הדברים הללו לא הרגיעו אותי, הפעם המשיר לבער, הקנאה לא שככה, העלבון נותר במקומו, הבנתי שיותר מאבדן הלקוחות כואבת לי התהלה שנגנבה ממני, הכבוד שיכלתי לקבל. דמינתי כיצד כלם טופחים לי על השכם ומתפעלים מן העבודה, והנה מישהו אחר זוכה בכך במקומי.

היה קשה לעכל שהפאב אינו דאגת פרנסה אלא תאונת כבוד פשוטה. נסיתי לשנות גישה ולהתעלם, נסיתי לשכנע את עצמי שאיני נפגע, שאני מלא אמונה ומפרגן לו בלב שלם.

הרגע המזיף לא החזיק מעמד, נשברתי, כשהלב כואב והרגשות סוערים, מחפשים און קשבת שאינה שופטת ואינה מבטלת, אך גם אינה משאירה אותך להתבוסס.

"ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ. אלה הדברים אשר תדבר לבני ישראל". אלו הדיבורים, לא פחות ולא יותר, תאמר לבני ישראל כהקדמה למתן תורה.

מה הכוונה "אם תשמעו בקולי"? שואל רבי שלום שבדרון, "בקולי", איזה קול? שמעתי בשם הרבי מקוצק, שהמשיל על כך את משלו.

אדם הלך עם בנו ביער עבות, והבן הצעיר כמובן פנה מפעם לפעם לצדדים לקפוץ ולשחק בין העצים. אמר לו אבא, הזהר מאד לא להתרחק ממני, כי במקום זה ביער אפשר בקלות לטעות ללא אפשרות למצוא את הדרך, ואז אתה אבוד. ביקש הילד, אבא, אבל אני מעוניין לטייל מעט.

יש לי עצה בשבילך ובשבילי - אמר לו אביו - כל דקה או שניים אקרא לך בקולי, ואז כל עוד שאתה שומע את קולי זו הוכחה שלא התרחקת, אך ברגע שקולי לא ישמע באוזןך תדע שאתה מתרחק בין העצים והולך לאיבוד.

קורה לפעמים, שאדם מישראל הולך לו ברחוב, ולפתע עולה במוחו רעיון נפלא ביראת שמים, ליבו

לעי"נ האשה החשובה
 מרת צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר שיחי
 יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

ונתקפה בבחילות קשות, ובעלה הרב מיהר לקרוא לרופא הווינאי, ד"ר שוורץ, ששימש באותם ימים כרופאם הכללי של אנשי ירושלים, ובמיוחד של יוצאי אוסטריה - הונגריה.

נקש רבי יוסף חיים על דלת ביתו של הד"ר, ועד מהרה נפתחה, כשבשער מופיע הרופא עם עששית דולקת בידו.

חילול שבת נורא זה, אשר לא נדרש כלל, חרה עד מאוד לרבי יוסף חיים, אולם מצבה החמור של הרבנית לא הותיר פנאי לשיחות נוספות והוא ביקש מן הרופא להתלוות אליו.

רק לאחר שהתרופות פעלו את פעולתן ומצבה של הרבנית הוטב קמעה, ליווה רבי יוסף חיים את הרופא בדרכו הביתה, ותוך כדי כך פנה אליו ואמר לו: אמור לי, אדוני הרופא, מהו גודלו היחסי של הראש לעומת הגוף? הראש מהווה שביעית מכל הגוף.

רק החלק השביעי, חזר רבי יוסף חיים על התשובה, והמשיך.

כל איברי האדם התאספו בטענות קשות כנגד הראש. הם טענו שאת כל העבודות הקשות הם עושים. הידיים עובדות, הרגליים צועדות, וכל הגוף כולו נושא בעול כל עבודה קשה ומייגעת, והנה, אך מגיעה שעת האוכל, וכבר הראש פותח את פיו ונהנה ראשון מכל המאכלים. לא זו בלבד, אלא שכאשר צריכים להגיב באופן כלשהו, שוב בא הראש, קופץ בראש, פותח את פיו ונוטל לעצמו את רשות הדיבור.

כאשר שמע הראש את הטענות - המשיך רבי יוסף

ג. תחזיר את הפתך

בצר לי, פניתי אל אד"ש.

כ"ק הרבי שליט"א ספר לי משל על שני מלכים שהשתמשו בכתר אחד. מלך אחד היה מלך אמת, והאחר היה שקרן שספר לעצמו ולעולם שהוא מלך, אף שלא היה כזה.

אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד, ולכן היה ביניהם מתח.

המלך השקרן נסה שוב ושוב לתפס את הפתך ולהניחו על ראשו.

הוא הצליח, התהלך בראש חוצות וזכה לתשואות.

בכל פעם שמלך האמת בנה כתר חדש, הגיע מלך השקר וחסף אותו.

מלך האמת שתק עד שיום אחד תפס את הפתך בחזרה.

מלך השקר נותר גלוי ראש והתמלא כעס. הוא מלמל שאינו מוכן שיקחו ממנו את הכתר שגנב לעצמו.

לקח לו זמן לקלט את האבסורד שבדבריו.

סים הרבי ואמר: הקדוש ברוך הוא נותן לנו שפע, ילדים, פרנסה והצלחות, ויש לו בקשה אחת: תנו לי את הכתר, תפירו שאני נותן הכל. תנו לי את הקרדיט.

אנו מתקשים בכך. אם איננו יכולים לקחת לעצמנו את הקרדיט, נדמה לנו ששום דבר אינו שוה. חשוב לנו יותר הקרדיט מאשר השפע עצמו. כך אנו מבקשים להיות כביכול בעלי הכוחות כלם.

בעת, אמר הרבי, נתנת לך הזדמנות לחזר למקום האמתי, נתנה לך הצלחה גדולה, אך נדרש ממך להחזיר את הקרדיט. במקום לנקם או לחפש את הכבוד האבוד, תבין שזה ממנו.

בכל פעם שתשמע מחמאה למתחרה, תזוה את המסר, תחזיק ותאמר לעצמך: הנה הרצון שלי לקרדיט, הנה הבלוף. באשר אתה מותר על הקרדיט, ההצלחה תחבר אותך למקור השפע, לעלת העלות ולבעל הכוחות כלם.

(נקודות של אור - ספינקא)

האיברים את ההוראות הנכונות, וכך הם פועלים בתיאום, בזמן ובאופן הנכון. לולא אני, סיים הראש, כולכם מוטלים ככלי שאין בו חפץ, ולכן מגיע לי בדין החלק הנכבד בהנאות האדם.

רבי יוסף חיים זוננפלד השתתק לרגע, והרופא מיהר לאשר, אין ספק שהראש צודק.

כעת המשיך הרב, לפי אותו יחס חילק הקב"ה את ימיו של האדם, הוא לקח את החלק השביעי וקבע אותו ליום שבתון ומנוחה, וכאשר האדם משתחרר מעבודה פיזית וחומרית, יכול הוא להקדיש את כל כולו להתרעננות רוחנית.

זהו היום שממנו אפשר לשאוב את כל ההשראה והברכה לששת ימי המעשה, וכמו הראש המדריך ומסדר את חיי האדם באופן הנורמלי ביותר, כך השבת נותנת לאדם את ההזדמנות להחזיר לעצמו את שיווי המשקל הרוחני שלו, ושומרת שלא יהפך לעבד נרצע למאווי החומריים.

היא המשפיעה ברכה על כל ששת ימי המעשה, ומשום כך עלינו לשמור עליה בקפדנות, כשם שהיא שומרת עלינו.

דבריו השקטים של הרב שנאמרו ברוך, בהיגיון ובשפה עשירה, חדרו עמוק לנפשו של הרופא, והוא הפטיר בענווה ובהתנצלות: צדקת, רבינו. מכאן להבא תאיר השבת את דרכי, ולא העששית של הנפט.

א גוט שבת

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

יתרו

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2026

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת יתרו

אמונה ובטחון

ד. איעצך ויהי אלוקים עמך - 'עצה טובה' לחיות באמונה.....

תפילה

ז. רואים את הקולות - כוחה של קול התפילה.....

התחדשות

י. ועתה אם שמוע - להתחדש מעתה.....

גדר וסייג

יג. גוי קדוש - בגדרים וסייגים.....

ביקור חולים

טז. לך ובקר את החולה - בשגב ומעלת המצוה.....

שבת קבלת התורה

יז. בקבלת תורה מסיני - שבת קבלת התורה.....

ספח"ק בת עין

שיש ב' בחינות, יראה ואהבה. בחינה א', הוא בחינת יראת בושת, שהוא עיקר היראה, שהיא יראת הרוממות, שמתבונן תמיד בגדולתו ית' שמחיה את כולם, ולית אתר פנוי מניה חוקר לב ובוהן כליות וכו', והעיקר שמבין ומאמין באמונה שלמה שהבורא ב"ה קיים לעד, והוא עיקר חיות וקיום של כל דבר בכל רגע בלתי הפסק. ועי"ז בוודאי תפול עליו אימתה ופחד ובושה מפניו ית', מפני גדולת רוממותו ית', כמאמר הכתוב (שמות כ יז) בעבור תהיה יראתו על פניכם וגו', ר"ל שתהיה לכם בחינת יראה על הפנים, כלומר בחינת בושת. וזהו שפירש"י על פסוק (שמות כ א) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, ופירש רש"י כל זמן שאני קיים, פירוש, שהבורא ב"ה נותן עצה על בחינת יראה - היינו כשתסתכל על פני, ר"ל כל זמן שתסתכל על בחינת פנימיות של כל דבר, איך שאני קיים ומחיה את כולם וכו' כנ"ל, אזי בוודאי לא יהיה לך אלהים אחרים, בחינת יראה מפני אחרים, היינו יראה זולתו, כי אם מפני ה' לבדו. וכשזוכה האדם לבא לבחינה זו של יראת בושת באמת, אזי יכול להגיע אחר כך לבחינה הב' שהוא בחינת אהבה, שהוא עיקר שלמות העבודה להשי"ת. (בת עין, פרשת יתרו ד"ה אתם ראיתם)

פרשת יתרו

שהוא פונה יעמיד את האלוקים לנגד עיניו, ויזכור כי ה' ניצב עליו והוא מכוון בדקדוק את כל מעשיו ופעולותיו, וכל קורותיו והבאות עליו הכל מאת ה' בלבד, כי אפס זולתו.

ואכן אין עצה טובה יותר מהאמונה^א, כי רק על ידה ובזכותה יחיה האדם בטוב ובנעימים^ג, ומבלעדי

איעצך ויהי אלוקים עמך - 'עצה טובה' לחיות באמונה בפרשתן (יה יש), 'עתה שמע בקולי איעצך ויהי אלוקים עמך', וביארו צדיקים (תורת אבות יתרו, בשם הרה"ק ר' מיכל מלעכאוויטש ז"ע) שבאן למדנו 'עצה טובה' לאדם, והיא ה'עצה' היחידה לכל עת ושעה - שתמיד יהי אלוקים עמך. בכל ענין ובכל דבר, בכל פינה

א. הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' ז"ע היה אומר בשם הרה"ק רבי בונים ז"ע לבאר במהות התפילה 'ותקננו בעצה טובה מלפניך', כי העצה טובה לכל דבר וענין, לכל 'מבוי סתום' ולכל מאורע הבא עליו היא האמונה, וכמו שאומרים ב'פיוטים' **עצנו אמונה** (אמרי הרי"ם בשלח ד"ה ויאמינו).

בענין זה נספר מעשה שהיה באחת העיירות, שפרצה ל"ע מגיפה קשה, מסוכנת ומדבקת ל"ע, והיו הכל פונים לרופא העיירה שהיה בס"ד מומחה גדול והיה מרפא אותם, עד של"ע גם הרופא נדבק ונפל למשכב ולא היה מי שיטפל בחולי העיר, מיהרו העסקנים והביאו רופא מומחה מעיר אחרת, שהרי אי אפשר להשאיר עיר ואם כשהיא מתבוססת במגיפה, אך לגודל הכאב לא היה סיפק בידי הרופא לרפא את כולם, כי רבו החולים עד אין מספר, ישבו עסקני העיר לטכס עצה, כדת מה לעשות בעת צרה כזאת, נענה 'חכם' אחד ואמר, שוטים, הבה נשלח תחילה את הרופא החדש לבית רופא העיר, ומשזה יתרפא נרויח 'פי שנים' כי יהיו כאן שני רופאים, ובוודאי 'טובים השנים מן האחד'...

והלימוד לדידן, מהלך לו האיש כשרשימת 'בעיות' בידו, מסובך הוא בחובות והנושים נוגשים בו, הוא או בניו מעוכבים בשידוכים, כאן הוא מסוכסך עם השותפים ושם עם שכניו, הבחור עם ה'משגיח' והאברך עם השווער או... אש להבה בוערת בין הבוס ועובדיו... איש איש בנגעו ומכאובו. אם אך ישכיל, יטפל וירפא את הרופא עצמו, כלומר, יתקן ויחזק את האמונה בלבבו וממילא יתרפאו כל נגעיו ומכאוביו, כי בתיקון אמונתו יביט על כל העולם ב'משקפיים' (Glasses) אחרות, יפסיק מלטעון ולהתלונן על כל העולם וסובביו, יבין וישכיל כל אלו אינם מזיזים אפילו אצבע קטנה אם לא ציוה ה' שכך יקום וכך יהיה... אז כל ה'אוויר' יצא מהבלון הנפוח שדימה לעצמו כי זה מזיק וזה עושה וכו' וכו'...

ב. ובכלל 'יחיה' היינו גם חיים כפשוטו, וכמו שפירש הרה"ק מקאצק ז"ע בלשון 'האדרת והאמונה לחי העולמים', כי הנה 'אדרת' הוא גם מלשון תוקף וחזק [ועל דרך שנאמר (יחזקאל יז ח) 'לגפן אדרת, ופירש רש"י 'לגפן תקיף']^א, ור"ל, כשהוא תקיף וחזק באמונתו על ידי זה חי לעולמים כלומר לאורך ימים (הובא באמת ואמונה אות ר"כ). וכזאת כתב גם ה'כלי יקר' (דברים כב ז) בזה"ל, וכתוב (חבקוק ב ד) 'צדיק באמונתו יחיה', כי על ידי האמונה הוא דבק במקור חיים, על כן שכרו אריכות ימים, עכ"ל.

כה אמר הרה"ק מקאברין ז"ע ('אמרות משה' ענינים שונים) בשם הרה"ק רבי הירש לייב מאליק ז"ע, שאמר בדרך צחות מאין נודע כשאינו טוב על הלב לוקחים מעט יי"ש ואמר שכשעושים 'ברכת שהכל' על היי"ש ובזה ווערט רעכט (הכל מתיישב) כיון שהכל הוא על ידי דיבורו של השי"ת מה יש לדאוג שוב, ושוב שאל א"כ, יוכל לשתות מעט מים ויעשה ברכת שהכל, והשיב אם הוא איש כזה שבברכת שהכל ווערט ביי אים אלץ רעכט איז ער ווערט אביסיל יי"ש (אם הוא איש כזה שבברכת שהכל הכל מתיישב אצלו הוא שווה קצת יי"ש).

ג. איש יהודי נכנס אל הגאון רבי חיים גריינימן זצ"ל ובכה מאד על מר גורלו, מכאובים ברוח ובגשם מקיפים אותו מכל צד זה תקופה ארוכה, עד שכבר כשל כח הסבל, ואינו יודע כדת מה לעשות. אמר לו ר"ח, תאר לעצמך שהנך מהלך ברחובה של עיר, ולפתע מלאך גבריאל מתגלה אליך בדמות אדם, ומספר לך שעתה היה נידון גדול

בפמליא של מעלה, הרבה מלאכים מקטרגים שחייבים להביא צער ויסורים גדולים על בני ישראל, ולמעשה נפסק בבי"ד של מעלה שעלי לירד אליך, ולהציג בפניך - אם הנך מקבל על עצמך צער וקושי זה, יהיה בזה 'כפרה' על כל בני ישראל, ויימנע מהם כל הצער, ועליך בעצמך להחליט אם הנך מוכן לכך ברצון והסכמת הלב. ועתה בני, אם לא תקח זאת על עצמך לא תענש, אבל אם תקבל על עצמך הרי שכרך הרבה מאד עד אין ערוך... ויש לך מ"ח שעות להחליט... פשיטא שבאותם מ"ח שעות תהרהר בלבך כי אין כל ספק, נותנים לי זכיה להציל את כל הכלל, וכי לא אקבל זאת על עצמי... ואכן, כעבור מ"ח שעות שב המלאך ומתגלה, ואתה אומר לו בשמחה רבה, 'הנני' - הריני מקבל על עצמי בכדי להמתיק את הדינים מעל כל בני ישראל, וכולם יחתמו לחיים טובים ולשלום.

מין הבאר

שמעתי מרב גדול וחשוב שליט"א לבאר את דברי רש"י בפרשתן (יה יט) 'ויחד יתרו - וישמח יתרו, זהו פשוטו. ומדרש אגדה, נעשה בשרו חדודין חדודין'. כי המהלך באמונה פשוטה הרי הוא מלא שמחה, אבל כשמתחיל עם 'פשעטלעך' (דרשות וחקירות) אז 'חידודין חידודין' - שטעכט עס פון אלע זייטן (הרי הוא נדקר בכל מיני דקירות).

ואכן... כעבור שבוע - לא פחות ולא יותר, מתחילים לבוא עליך ים צרות, ים של בעיות וייסורים - דוגמת כל אלו הצרות שגוללת כעת בפני, מה היית מרגיש... בוודאי כאב נשאר כאב, אבל ה'צער' והקושי המלווה את כל הכאבים, קושי נפשי ורגשי - לחשוב רק אני 'דפוק'... רק עלי עוברים כל כך הרבה בעיות, הרגשות אלו לא היו מנת חלקך, ומדוע, כי ידעת ששאלו אותך על היסורים, וענית ברצון ובדעה צלולה שהנך מקבל אותם על עצמך, וגם הבנת שזה ממתיק המתקות נפלאות לכל הכלל כולו, והרי אתה יודע כעת כי בזה הנך ממתיק את כל הדינים. ע"כ המחזה... והנה, למעשה, מה חסר לך עתה, רק זאת שלא התייעצו אתך לפני בוא הצרות, ולא נתנו לפניך בחירה... אבל כל התיאור הוא אמת, אמת שהכל מידי הקב"ה, ואמת שיש בזה תכלית טוב, ואמת שהקב"ה רוצה להיטיב לנו והוא הבוחר בטובתנו הכי גדולה, א"כ, הכאב הוא אכן כאב נורא, אבל הקושי הרגשי והנפשי הוא מיותר. ומעיד האיש, כי דיבורים אלו נתנו לו כוחות גוף ונפש מחודשים לסבול הכל בשמחה ונחת רוח.

וכך היה מעשה אצל ה'משגיח' הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, שפעם לא חש בטוב, וביקש שיקראו לרופא, וכאשר הגיע הרופא לדרוש בשלומו פתח ושאל האם הוא מרגיש בטוב, השיב ר"א כי אכן מרגיש טוב... חזר הרופא ושאל האם כואב לו באיזהו מקום בגופו, גם על זה ענה ר"א בלאו... התרעם הרופא על שקראו לו לחינם, ואמר, אם מע"כ מרגיש בטוב, וגם אין לו כאבים כלל מדוע הטריחו אותי, לבזבז את זמני ואת זמן מע"כ הרב לריק, נענה ר"א ואמר, אעפ"כ, אם 'תטפל' בי תהא הרגשתי יותר טובה...

לאחר שעשה הרופא מה שעשה והלך מן הבית נגשו בני הבית ושאלו לפשר דבריו הסתומים... השיב ר"א ואמר, הבה נתבונן במעשים שבכל יום, ילד קטן בן כמה שנים רץ ברחבי הבית, לפתע נפל ונחבט כהוגן, כולו אומר מכאוב, זעקותיו עולות עד לב השמים ודמעותיו יורדות עד התהום... ניגשה אליו אימו הרחמנית ומתחילה לפייסו, מרעיפה עליו אהבה וקירבה, אף נותנת לו איזה צוקער'ל (סוכריה), וראה זה 'פלא' - התינוק נרגע וחדל מלבכות, אף הכאבים פוחתים והולכים... מעתה יש לתמוה, וכי בכוחו של צוקערל לרפאות את הרגל החבוטה או שמא היא סם רפואה... אין זאת, אלא כי כך הוא מציאות הדברים שהטביע הקב"ה בעולמו, כל הרגשת כאב ממכה או נפילה וכיו"ב יש בה שני חלקים, א. כאב הגוף. ב. כאב הנפש, כלומר שמלבד האבר שבגוף שנחבט גם הנפש מרגישה שנחבטה, ועיקר הכאב הוא מהרגשה הנפשית (90% כאב נפשי ורק 10% כאב הגוף), על כן כשהאם חובשת את כאב הנפש על ידי שמפייסת אותו ומגלה לו ריבוי אהבה ממילא הנפש נרגעת, גם סמוך לבו ובטוח באמו שהיא נוטלת אחריות עליו ותכנס ל'עניינים' ותטפל בו, ולא נשאר אלא כאב הגוף שהוא 'בטל ביותר משישים' בכאב הנפש, וכאב הגוף בלא כאב הנפש כמעט ואינו כואב.

המשיך ר"א ואמר, אף אני כן, בשעה שתוקפים אותי ייסורים ומכאובים, הריני מתחזק באמונה הטהורה שכל אלו הגיעו אלי מאת אבינו שבשמים, הוא ה'מטפל' בי, והנני סמוך ורגוע שהכל מתנהל על הצד הטוב ביותר... וממילא אין מקום לייסורי הנפש ולרגשות הכאב, אלא רק אברי הגוף חשים שלא בטוב וצריכים עזר וסיוע רפואי, והם כשלעצמם כמעט ואינם תופסים מקום... על כן קראתי לרופא אך בעצם מרגיש אני בטוב...

באר הפרשה - פרשת יתרו

האמונה כל חייו מלאים קשיים ודאגות על כל צעד ושעל, החל מדאגת הפרנסה ובריאות הגוף והנפש וגידול הבנים וכיו"ב, ותמיד הוא סובל מקנאה תאוה וכבוד, נדמה לו כי פלוני פגע בו או הזיקו או מקפח פרנסתו, ותדיר הוא על היום ועל מחר ולאחר זמן, וטרוד ומבוהל על עסקי פרנסתו. אבל האיש המאמין, הרי הוא מלא בשמחה ובשלווה הנפש, כי מה לו לדאוג

אם יש מי ש'מנהל' את העולם, עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ואב לנו בשמים הגומל חסדים טובים בכל עת ובכל שעה, וגם בעת שצרה באה עליו ל"ע הרי הוא חי בהכרה ברורה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, אינו טרוד יתר על המידה בעסקי ההשתדלות כאשר יודע הוא שבין כה וכה לא יועילו לו מאומה. אשריו בעולם הזה ושוב לו בעולם הבא.

וכבר אמר הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע להגאון רבי שמריהו גריינימן זצ"ל 'אלע גייען א דארך די וועלט, דער גייט דארך לאכעדיג, דער וויינענדיג, קען מען דאך בעסער לאכן' - הכל עוברים את מסע החיים בעולם הזה, יש המקבלים את כל אשר יארע להם מתוך שמחה, ויש המקבלים אותם בעצב ובבכי, והרי מה שנגזר על האדם בין כך ובין כך לא ישתנה, אם כן מוטב שיחליט בנפשו לקבל הכל בשמחה ויחיה בטוב ובנעימים. (מעשה איש פי"א אמונה וביטחון עמ' קנ"ה). וי"א בשמו, שאת 'פעקל' (הבילת הייסורים) נותן הקב"ה, אבל 'בתי עיניים' (משפיים) - כלומר, כיצד יביט על מה שאירע לו - מזמין כל אחד לעצמו.

ד. בפרשתן (כ יב), 'לא תרצח', נראות מצינו להרה"ק 'בני יששכר' זי"ע (דרך פיקודך, מל"ת לד, חלק הדיבור) כי הדאגה והצער כשאינה במקום מצוה הרי זה מאביזרייהו ד'לא תרצח'... ומי הוא הרוצה להיכנס להיות נמנה בכלל המרצחים ל"ע.

ה. כתיב בפרשתן על מתן תורה 'וכל העם רואים את הקולות' (כ טו), ודרשו חז"ל (מכילתא, הובא ברש"י) רואים את הנשמע, ושומעים את הנראה, ואמר אחד הצדיקים כי נרמז בזה, שהנה מדרך העולם להרגיש שהם רואים בעיניהם כיצד 'עבודתם' מביאה להם את הפרנסה, ואילו את הידיעה כי הכל תלוי ב'סייעתא דשמיא' אינם רואים אלא שומעים, כך שמענו מאבותינו מדור דור את האמונה הטהורה שכל הבא לאדם אינו אלא בגזירת עליון, ו'ההשתדלות' היא רק גזירת מלך. אכן במתן תורה נתעלו ישראל והגיעו להשגת אמונה בחוש עד שראו את מה שבכל עת רק נשמע לבני אדם שהכל תלוי ב'סייעתא דשמיא', ואילו הדבר 'הנראה' תמיד, שמעשה הידים הם מביאים את הפרנסה ח"ו נהפך להיות רק בגדר 'שמיעה'...

ו. סיפר איש מהימן שאחר נישואיו קיבל ירושה שהיתה שוה ממון הרבה - בכדי קניית שתי דירות ללא כל משכנתא. ולא ידע במה להשקיע את הכסף... הלך לשאול 'דעת תורה', והרב אמר לו, אם לעצתי תשמע הפקד את כל הכסף כפקדון ל'גמ"ח', הכסף ייטיב עם בני ישראל, והוא מקום טוב וראוי להשקיע, וכן עשה.

והנה הגם שבזמן ההשקעה היה יכול לקנות עם הכסף שתי דירות, אמנם במהלך השנים 'היוקר מאמיר' ומחירי הדירות מרקיעים שחקים, עד שלמעשה כעבור עשרים שנה כשהוציא הכסף מהגמ"ח לצרכי נישואי הבן, לא היה בו אלא שווי של דירה בת שתי חדרים. החל להרהר בעצמו מדוע שאלתי את הרב... מה אוכל לעשות כעת... ואף ידידיו הוסיפו לזרות מלח על פצעיו, מהיום ואילך תדע, כשיש שאלה וספק היכן להשקיע ממון הולכים לשאול בעצת מומחים בעניני ממון, ולא בעצת רב, וכי מה רצית שהרב יענה לך...

סוף דבר, אחרי כמה שנים כשגמר להשיא בס"ד כל שמונת צאצאיו, התבונן בכל ה'הלוך ילך' של תקופת השידוכים של ילדיו, ונוכח לראות, שששה מהם קיבלו דירות מהמחותנים, ושתיים מהם קיבלו רק חלק מהדירה מהמחותנים, והאיר השי"ת הארה נפלאה במוחו, כי לפי דעתו ומחשבתו (תוכניותיו - פלאן שלו) היה 'בידו' די ממון להשיא שתיים מיו"ח בנקל במה שקיבל מהירושה, ואילו על ששה - יצטרך 'לשבור את הראש' ולהשיג ממון עצום שאין בידו... אכן יושב בשמים ישחק, והראה לו בדיוק להיפך... שישה 'מסודרים' משמיא, ואילו על שניים שחשב שיש לו עבורם, עליהם היה צריך להוסיף הרבה מכיסו.

ולמדנו, א. במקום שהלה עשה 'השתדלות' (בוודאי צריך לעשות השתדלות, כמנהג העולם) הצליח רק בחלקו, ואילו במקום שלא השתדל כלל (לענין ששה מבניו), ולא סמך על ממונו כלל שם קיבל את הכל משמיא. ב. בגדולת ענין ה'חסד', כי הוא השקיע בגמ"ח, והקב"ה שילם לו בכפלי כפלים - שש דירות שלמות. ג. אין אדם שומע לי ומפסיד, רעיו רצו להניאו מלשמוע לדעת תורה, ונתברר שלא הפסיד כלום מלשמוע לדעת תורה, ומכאן נלמד לעניין כל 'צרכי הפרנסה' - אם ישמע לשולחן ערוך ולדעת תורה לא יפסיד ולא יתחרט.

באותה אחת שהעמיד חבקוק, אין לו זכות תקומה מנפילתו זו, כי זוהי כוחה של אמונה.

רואים את הקולות - כוחה של קול התפילה

בפרשתן (כ טו), 'וכל העם רואים את הקולות', ביאר הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע (שש"פ), כי הנה בני ישראל בהיותם תחת סבלות מצרים זעקו והתפללו אל ה' שיוציאם משעבוד לגאולה, ובאותו הזמן היה נראה כי 'סתם בעדי' - קולות התפילה אינם עולים למרומים ואינם פועלים לטובה, אבל האמת, שתפילות אלו נתקבלו¹, ורק בזכותם מיהר הקב"ה להוציאם ממצרים² ואף מחמתם זכו לקבלת התורה, ועתה בשעמדו בהר סיני בשעת מתן תורה אזי כל העם ראו

ודע כי האמונה היא 'חבל הצלה' אף בעניינים רוחניים, וכה אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שבועות ד"ה וספרתם) בשם צדיקים על דברי חז"ל (סנהדרין ז. מוסב על לשון הכתוב במשלי כד טז) שבע יפול צדיק וקם ורשע יפול באחת, דקאי על האוחז באמונה התמימה, ונקרא 'צדיק' על דרך 'בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר צדיק באמונתו יחיה' (מכות כד.). וזהו אומרו 'שבע יפול צדיק' המחזיק באמונה וביטחון, אף אם יפול 'שבע פעמים' בנפילה אחר נפילה וירידה אחר ירידה, עדיין וקם - תקומה תהיה לו בכוח האמונה שהוא אחוז בה בעוז ותעצומות (כי הוא מאמין בימי השבע שיתכן וחי' יבואו ימי רעב, ובימות הרעב מאמין כי זה מאתו ית' ועוד יבואו ימים טובים, שם פר' מקץ). אך 'ורשע יפול' (בנפילה) אחת, כלומר המרשיע

ז. איתא מהרה"ק ה'אור לשמים' מאפטא זי"ע (בא ד"ה היום) וז"ל, והנה בדורות הראשונים היה תיקון נפש שלהם על ידי סיגופים כדי לשבר את הקליפות ולהבדיל המסכים המבדילים מהנשמה, אבל עתה הדור הקרוב למשיח צדקנו תיקונם קל, ואינם צריכים לסיגופים, ותיקונם הוא ע"י אמונה שמאמינים באלוקי עולם, ובאמונתם יחיו, עכ"ל. והזמן גרמא, ימי השובבי"ם, להתחזק באמונה פשוטה ושלימה, וכך אמר הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל בזה"ל, עומדים אנו עתה בימי השובבי"ם, חסידים ואנשי מעשה היו מתחזקים בעבודתם הרוחנית בימים אלו, מתענים ומרבים באמירת סליחות וכדומה, נראה שהדגש העיקרי בעבודת החיזוק חייבת להיות בענייני אמונה, 'דדא ביה כולא ביה' (נדרים מא.), כל אשר מתחזק באמונה הכל נמצא בו, 'בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה'. ובאמת יש לראות דפרשיות אלו דימי שובבי"ם המתחילות מפרשת שמות, והיינו מתחילת יציאת מצרים ועד למלאכת המשכן, כולם עוסקות בענייני אמונה, וכאשר המשכיל יתבונן בהם יתנוהו כח ואפשרות להגביר אמונת ה' בקרבו. עכ"ל (אור יחזקאל אמונה עמ' רמה).

ח. וכמו שאמרו בדרך צחות, כי 'מנהג' נתחדש בשנים האחרונות אשר מאספי הצדקה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות באים כשבידם כלי מיוחד (מכשיר) שבו ניתן להעביר ולתרום בכרטיס אשראי (קרעדיט קארד) מי שאין הכסף מצוי עתה בידו, והנה, מצוי אצל רבים שאילו היה בידם מעות היו נותנים סכום קטן, אך מאחר שהם מעבירים את תרומת ידם ב'אשראי' הם מתביישים לתת סכום קטן כזה והם מגדילים את סכום התרומה (הגם שהסכום הקטן אינו מבייש את המאסף - 'שקל' אחד בלבד או Quarter - רבע דאללער, מ"מ מאחר שתרם באשראי הגדיל את הנדבה לחמשה שקלים או כמה דאללער), נמצאנו 'למדים' כי הנתנה באשראי גדולה מהנתנה במזומן, ומכאן נלמד לעניין קבלת התפילות, שמי שהתפלל ואינו נענה תיכף ומיד, אל יתייאש וישיבר ברוחו, אלא ידע כי מיועדת עבורו טובה גדולה ומכופלת, שכן נתנה ב'אשראי' רבה היא פי כמה מ'נתנה במזומן'...

וזה כלל גדול בעניין התפילה, אין לך תפילה שאינה נשמעת במרומים, ואין לך תפילה שחוזרת ריקם, וכמו שרמזו בלשון הכתוב (איכה ג ח) 'גם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי', כי 'שתם' ר"ת מלך שומע תפילה, ללמד שאף אם נראה שאין התפילה עולה למעלה וגם כי אזעק ואשוע שתם תפילתי' אך האמת הוא שהקב"ה מלך שומע תפילה...

לתוספת חיזוק בעניין זה אמר הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, לדייק בלשון התפילה ועונה לעמו ישראל בעת שוועם אליו, כי הנה בימינו שכיח ביותר שאחד מתקשר לחברו ולא נענה ומשאיר לו הודעה ב'תא קולי' (Voicemail), ולאחר זמן הלה מתקשר אל ה'תא קולי' ושומע את כל ההודעות שהשאירו לו, אכן לא כמידת בשר ודם מידתו של הקב"ה, כי התפילה אינה כאותה הודעה בתא קולי הנשמעת לאחר זמן, אלא השי"ת עונה לעמו ישראל בעת שוועם אליו, ממש באותם רגעים בהם האדם עומד ושופך שיחו לפני אביו שבשמים - אז הקב"ה מאזין ומקשיב לקול תפילתו... ט. בא וראה כוחה של תפילה ו'צעקה', שהנה מצוינו כמה פעמים בתורה שנראה שבני ישראל רצו לשוב למצרים (אחר צאתם, וכבר היו במדבר), וכמו שנאמר (לעיל יד יא) 'מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים', וכן בפרשת המרגלים

באר הפרשה - פרשת יהו

כי אמר אא"ז זללה"ה (הבעש"ט הק') כי כל התפלות עושים פעולה בעולמות העליונים ולפעמים בקצה הארץ, וסמך על הפסוק (תהלים יב ט) כרום זולות לבני אדם - אלו דברים שעומדים ברומו של עולם (ברכות ו:י) שנעשה מזה דברים נוראים ברומו של עולמות, ובני אדם סוברים שלא נתקבלו תפלתן לכן מוזלזלן בהם. וזה רני עקרה לא ילדה כנ"ל, כי רבים בני שוממה פי' התפלות אשר אתה סובר שהם שוממים - עושים פעולות גדולות יותר מראייתך הגשמי, עכ"ל.

את הקולות - ש'ראו אותם הקולות שהתפללו בשעתו, והבינו היטב כי כל זכיתם עכשיו אינה אלא בזכות 'הקולות'... ללמדך שאין לך תפילה שחזרת ריקם', וכל קול ואנחה של כל יהודי מרעיש בשמי מרום, ואף אם נדמה שה'קול' לא נתקבל בשמים אך האמת שהוא נשמע היטב, ועוד יבוא הזמן ויראה את הקולות... וכך כתב הרה"ק ה'הגל מחנה אפרים' ז"ע (הפסרת כי תצא) לבאר מה שנאמר (ישעיה נד א) 'רני עקרה לא ילדה כי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ה'', וז"ל,

שאמרו 'נתנה ראש ונשובה מצרימה' (במדבר יד ד), ולכאורה תמוה מה מקום לאגעועים' אלו לשוב למצרים בו עבדו בפרך והתענו נוראות תחת יד המצריים. ומבאר הגה"ק ה'כתב סופר' ז"ע (שמות ד"ה ראה) כי מצינו שפסקה עבודה מאבותינו ממצרים זמן הרבה קודם היציאה, וה' נתן את חן העם בעיני מצרים, נמצא שבתקופה האחרונה היה להם 'טוב' במצרים... על כן רצו לשוב לשם, ואילו באמת היו מצרים משתעבדים בהם עד הרגע האחרון לא היה אחד שירצה לחזור להתענות ולסבול. שמא תאמר, אם כן מדוע באמת עשה כן הקב"ה להפסיק את השעבוד מקודם, שזה היה להם ל'מוקש' ולתקלה לרצות לחזור, אך התשובה היא, שבני ישראל צעקו וזעקו 'ותעל שוועתם אל האלוקים מפני העבודה', על כן שמע אלוקים לקול תפילתם ומיהר להסיר מהם את קושי העבודה אף שעדיין לא הגיע הזמן...

ובזה מבאר מה דאיתא במדרש (שמו"ד ד ב) לפרש מה שנאמר (לעיל ג ז) 'ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי את מכאוביו' - 'יודע אני כמה עתידים להכאיבני במדבר וכו' אף על פי כן איני נמנע מלגאלם', כי אף שהיה עדיף להוציאם מתוך קושי העבודה שע"ז לא יחטאו ולא יכאיבוני במדבר, אך צעקתם שמעתי על כן וארד להצילם...

י. לפני שנים נתפרסם מעשה נפלא בכחה של תפילה. מעשה ביהודי מבני ארה"ב, שבאחד הימים התקשרו לביתו מה'מושב זקנים' בלאנדאן הבירה שם שהתה אמו הישישה בשנים האחרונות, ואמרו לו שאמו שבה חיים לכל חי, בהלם גדול ועצום נתקבלה הבשורה, כי האם היתה בריאה ושלמה, ובפתע פתאום נסתלקה... אמנם האיש לא היה יכול לצאת מגבולות ארה"ב, לכן התקשר לחברא קדישא וסידר שיעשו לה 'לווייה' ויקברו אותה, ונתיישב 'שבעה'.

כעבור יומיים שוב מצלצל הטלפון בביתו, ועל הקו נשמע קולה של אמו, ושאלה אותו - למה זה שכחתני, מדוע אינך מתקשר לשאול בשלומי כבר כמה ימים... וכי טרדות מקיפים אותך או כיו"ב, תמה האיש ושאל עם מי אני מדבר... והיא עונה כנגדו, וכי שכחתני לגמרי - אני אמך... ונתעלף הבן... כשעוררוהו בירר וגילה שאכן זה אמו, ואותה נפטרת לא היתה כלל אמו אלא חברתה, ובטעות החליפו בין שתיהן. והתקשר להנהלת בית האבות להודיע את טעותם, והמה לא ידעו את נפשם, כיצד יודיעו עתה לבן האמיתי שאמו מתה אחרי שכבר קברוה לפני יומיים מבלי שהודיעו לו מאומה, והתקשר המנהל בבושה גדולה לבן האמיתי והחל להתנצל, וגמגם בלשונו לומר שאמו נפטרה לפני יומיים... הבן עצר את המנהל באמצע דבריו, לא אבה להכנס ל'דין ודברים', ורק אמר שישרפו את הגוף ואת האפר ישלחו אליו עם 'חשבון' ההוצאות, אמר לו המנהל, כבר נעשה מעשה... טעות היתה לנו ולמעשה היא כבר שוכבת בקברה אשר כרו לה, החל הבן לזעוק אמי ניצחה אותי...

הנהלת המושב זקנים חקרו ונדע להם, שהבן ירד מהדרך, המיר דתו ל"ע ונעשה כומר קתולי, ובכל עת בואו לאמו אמר לה שלאחר מיתתה הולך לשרפה אחר המיתה כפי המנהג המקובל... והיא היתה בוכה שרוצה להקבר בקבר ישראל, ואף שפכה תפילות בעושר, ואמרה הרבה תהלים שתזכה להיקבר בקבר ישראל, ואכן, הקב"ה שמע לקול תפילתה, וגלגל את הדברים על אפו ועל חמתו של הבן, וסידר לאמו שתבוא לקבר ישראל כדת וכדין, והכל ראו אצבע אלוקים איך שהוא מנהל את העולם וגורם ל'טעות' משונה כזו מה שאין בנמצא... והכל, כדי שתתמלא בקשתה ותפילתה.

והזכיר זאת הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע ממה שנאמר בפ' אלהים אחרים' (כ ג) 'לא יהיה לך אלהים אחרים' ופירש רש"י 'שהם אחרים לעובדיהם, צועקים אליהם ואינן עונין אותם, ודומה כאילו הוא אחר שאינו מכירו מעולם', והרי הקב"ה הוא אלוקים אמת, שאינו חלילה כ'אחרים' לעובדיו, אלא צועקים אליו והוא עונה אותם, והוא אלוקים 'קרובים' המכיר אותנו מעולם ועד עולם, אב הרחמן הרוצה ל'שמוע את קול בניו אהוביו'.

יא. הרה"ק מקאצק זי"ע (אמת ואמונה אות כו) פירש במה שנאמר (תהלים פא י) 'לא יהיה בך אל זר', שכאשר עומד בתפילה לא יהיה אצלו הקב"ה בבחי' זר, אלא יאמין כי 'אלוקים קרובים אליו בכל קראנו', וישיח תפילתו מתוך הרגשת קירבה ושאינו קשובות לתחינתו.

וכך אמר הגאון רבי יחזקאל אבהרמסקי זצ"ל, הנה כל הלכות תפילה נלמדים מתפילת חנה (ברכות לא.), וצ"ב מדוע לא למדו מהאבות הקדושים, הרי גם הם התפללו על זש"ק, אמנם, כשנתבונן בצורת התפילה של חנה נבין היטב, כי איתא בגמרא (שם ע"ב) שכך התפללה, רבש"ע 'מכל צבאי צבאות שבראת בעולמך קשה בעיניך שתתן לי בן אחד', עוד אמרה, בראת עיינים לראות, רגלים ללכת וכו', ומדוע נתתי לי את הכח להאכיל בן כשאינך נותן לי בן... נמצא שתפילתה היתה כ'שיחה' - כבן המדבר אל אמו, כדבר איש אל רעהו, ולכן לומדים דייקא ממנה הלכות תפילה, כי כך צריכה התפילה להראות - שיחה בין איש לאביו שבשמים.

מספרים על יהודי שאינו שומר תורה ומצוות רח"ל, שנכנס ובא לשיבת 'כפר חסידים' בימים ההם, בשעה שעמדו תלמידי הישיבה בתפילה. משיצא שאלוהו מה ראה בתוככי הישיבה. ענה ואמר, עמדתי וראיתי בחורים המתנענעים הלך ושוב, ועושים תנועות בגופם. אך הבטתי וראיתי את הזקן העומד בכותל המזרח (המשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצוק"ל) שהיה נראה כמו שמדבר עם מישהו. כי כך צריך להיראות פני התפלה.

יב. מספר המחנך הנודע רבי משה בלוי שליט"א, פעם דרשתי לפני תלמידי הישיבה 'תפילה מהי', והסברתי כי היא שעה של קורת רוח - שמדברים אל ה' כדבר איש אל רעהו, והקב"ה שומע את בקשתנו וממלא משאלותינו. לאחר כמה ימים בהיותי בישיבה, הגיע זמן תפילה, ושמעתי שתי בחורים מדברים ביניהם, האחד אומר לרעהו, אין לי כח לכל התפילה הזו, ועוד כמה לשונות שקשה להולמן, נענה לו ידידו, עד שיש לך כבר מישהו שמוכן להקשיב לך אינך רוצה לדבר אתו... עד שיש מישהו שיכול לעזור לך תמנע מלדבר אתו... (כלומר, אינך מן הישוב...)

יג. כתב 'רבינו בחיי' לפרש מה שנאמר (כ ג) 'לא תעשון אתי אלוהי כסף ואלוהי זהב לא תעשון לכם', וז"ל, כשאתם עומדים בתפילה אתי לא תחשבו בכסף ובזהב אשר עמכם, שאם תעשו כן מעלה אני עליכם כאילו עשיתם אלוהי כסף ואלוהי זהב, עכ"ל. כי כל מהותה של התפילה היא ה'עמידה' לפניו ית' ולדבר עמו, ואם כן היאך יהיו לחשב באותה שעה על דברים אחרים...

מִן הַבַּאֵר

הגדרה נפלאה שמעתי בשם צדיק אחד, ראה נא נוהג שבעולם, כמה זמן משתתף איש בשמחת נשואין, מי שמרגיש עצמו ממכירי האיש ישתתף חמש מינו"ט (דקות), מי שקרוב יותר אל המחותן ישב שם חצי שעה, מי שהוא קרוב מאד ישאר שם למשך כמה שעות, ואילו המחותן עצמו מגיע כמה שעות לפני החתונה ונשאר גם לאחר הזמן... כיו"ב הוא לענין התפילה, הנכנס לכמה מינו"ט הרי"ז סימן שהוא רחוק מאד מתפילה - אינו מחותן גדול עם התפילה, מי שהוא יותר מחותן וקרוב יותר אל התפילה, בא מתחילה ועד סוף, ואם הוא מחותן יותר גדול, זה האיש מגיע לפני התפילה ונשאר לאחר זמן...

וכבר אמרו בדרך צחות, כי בגמרא (ברכות מז:) הובאו מעלות רבות ותשלום שכר לעשרה ראשונים שבאים לביהכ"ס (כי הם מביאים השראת השכינה), וצ"ב, מדוע לא אמרו כמו כן כי יש מעלות הללו בעשרה אחרונים - הרי גם הם מחזיקים את השכינה השורה על עשרה מישראל. ומתרצים, כי עפ"י רוב עשרה אחרונים ועשרה ראשונים הם אותם אנשים... המחשיב את התפילה ולכן בא מהראשונים הוא גם נשאר מהאחרונים, וקשה עליו פרידתו.

משא"כ לגבי תפילה כתיב 'ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם', והרי שאינה תועבה ח"ו אלא רק 'אעלים עיני', וכלשונו אבל אינו דוחה אותה אך מעלים עיניו עד אשר תוכשר ועדיין תוחלת יש בה".

ועלינו להאמין כי הקב"ה שומע כל תפילה, ואפילו תפילה שאינה בכוונה נשמעת במרומים, וכאשר מתפלל אה"כ תפילה בכוונה יש בכוחה של אותה תפילה להעלות את כל התפילות שאינם כתיקונם, והכל יתקבל לרצון, וכדאיתא בזה"ק (ח"ב רמח"ב).

ועתה אם שמוע - להתחדש מעתה

בפרשתן (יט א), 'ביום הזה באו מדבר סיני', ופירש רש"י, 'לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה, שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו'. באמת אמרו, כי זוהי ההקדמה לכל 'קבלת התורה', כי מעיקרי העבודה הוא להתחדש בכל יום, לשבח מהעבר^{טו} ולקבל על עצמו מעכשיו^{טז}.

עפי"ז ביאר ה'תרומת הכרי' (פתח השער אות ג) הא דאיתא בגמ' (ברכות לב:) 'גדולה תפילה יותר מן הקרבנות, שנאמר (ישעיה א יא) למה לי רוב זבחיכם, וכתיב (שם טו) ובפרשכם כפיכם וכו'', ומבאר, כי עיקר הלימוד הוא שתפילה עדיפא מן הקרבנות, שאילו גבי קרבנות נאמר למה לי רוב זבחיכם וגו' קטורת תועבה היא לי, והרי שקרבן שאינו כראוי נדחה לגמרי ונחשב כ'תועבה',

יד. כה אמר הרה"ק מרוז'ין זי"ע (עירין קדישין השלם הפטרת פר' וירא), כי הנה מדרך בני אדם לזלזל בתפילותיהם, באמרם שמאחר שאינם מתפללים ב'איתערותא דליבא' - מתוך התעוררות הלב, אלא רק מן השפה ולחוץ, א"כ אין ערך לתפילותיהם, ומה להם להתפלל, אולם האמת, שתפילה אחת בכוונה הראויה הנוקעת מקירות הלב מעלה היא למרומים את כל אותם התפילות שלא היו כ"כ כראוי. משל למה הדבר דומה לשורות קרונות הרכבת (באן) העומדים בזה אחר זה, ואין בידם לזוז אפילו פסיעה קטנה, אך אם יחברו אליהם את ה'קטר' הרי בכח הקיטור האצור בתוכו נושא ומוליך אחריו כל הקרונות אחריו, אף שאין בהם כח עצמי לנסוע. ובה ביאר מה שאמר אלישע לאשת עובדיה 'לכי שאלי לך כלים מן החוץ וכו' כלים רקים אל תמעיטי וכו', ויצקת על כל הכלים האלה והמלא תסיעי' (מלכים ב' ד ג-ד), שנרמז כאן על כל התפילות 'הריקות' מהתעוררות הלב, שאל תמעיטי מ'כלים' רקים - אל תמעטו גם בתפילות כאלו, אלא השתדלו והרבו תחינה ובקשה, כי המלא - תפילה אחת 'מלאה', תסיעי, 'תסיע' ותעלה עמה את כל אותם הכלים הריקים.

טו. 'ומבשרי אחזה'... כי הנה הקב"ה ברא את האדם עם שתי עיניים מלפניו, ולכאורה יש לתמוה מדוע לא ברא לו הקב"ה גם עיניים מלאחריו, וכך ייחסך ממנו טרחת סיבובי גופו בכל עת אשר הוא נצרך להביט לאחוריו... ושמעתי ביאור נפלא מאד, כי אכן זאת רצה הקב"ה ללמד לבריותיו, שאין לאדם להביט לאחוריו - על העבר, אלא כל מהות של ראייה וההבטה צריכה להיות תמיד רק לפניו - עם פנים על העתיד, מה ניתן עתה לעשות, מה ניתן עתה לתקן.

משל למה הדבר דומה, לאחד הנוסע ברכבו, שעליו להביט רק על הנעשה בדרך לפניו, כי אילו יסוב את ראשו לאחור הרי מיד יהרוג נפשות רח"ל ב'תאונת דרכים' (עקסידענ"ט)... כיו"ב המביט לאחוריו - על כישלונותיו ונפילותיו מיד ימעד ח"ו עד כדי 'תאונת דרכים'...

טז. בחור אחד נכנס אל הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע וביכה את מצבו במר נפשו על כי עשה כזאת וכזאת, ועתה איככה יוכל לשוב לעבודת ה', פתח ה'שר שלום' דבריו כי איתא ברש"י (יט א) לפרש מה שנאמר 'ביום הזה באו מדבר סיני' - שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו, והיינו שזאת היא ההקדמה וההכנה לקבלת התורה, שלא יחשוב על מעשיו של אתמול... אלא ידמה בעצמו כאילו רק ביום זה ניתנה התורה, וממילא כל מעשיו הרעים היו קודם נתינת התורה, ומעתה יקבל על עצמו את התורה מחדש.

מעשה באיש יהודי שבא לפני הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע, ובכה לפניו, רבי קדוש, הנני חייב ממון ודמים לכל העולם, לכל הידידים, לכל הבנקים, הכל קורס וכל הביזנעס שלי יורדים לטמיון, מה יהיה. אמר הרבי, מה אתה חושב לעשות, אמר האיש, חשבתי לעשות מה שכולם עושים, מכריזים על פשיטת רגל - אויס קאמפעני (סגירת ה'חברה' הישנה), אמר הרבי, ומה יהיה התכלית, הרי צריכים לחיות, ענה האיש, זוהי העצה, מתחילים הכל מחדש, פותחים חברה חדשה - על שם חדש - והרי חברה זו לא עשתה שום רע, אין לה חובות, אין לה 'עבר' לא רע ולא טוב, ולווים מחדש כספים מהבנק וכך נבנים מחדש...

בפרשתן (יט ה), 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים', כתב הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (ד"ה בחודש) בזה"ל, איתא במדרש (בר"ר כא ו) 'אין ועתה אלא תשובה' עיי"ש, וי"ל בנידון דידן, שהקב"ה רמו למתקנים אליו, שאל יתייאושו" ואל ייראו מגשת אליו" עבור עוונותיהם שעשו מקודם"כ, כי העיקר עב"פ להתקרב מהיום והלאה ושלא לחטוא עוד, ולזה ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וזה מצות

נהנה הרבי ואמר, עתה הבנתי, כי מעולם הוקשה לי קושיא עצומה, הנה מצינו שהיה ליתרו שבע בנות (שמות ב ז) ולאידך גם שבעה שמות (שם, ברש"י ד יח), ולא ברור הדבר, מה ה'סיפור' והמעשה שלו, מדוע יש לו שבע שמות וגם שבע בנות... וכעת נתיישב לי היטב היטב, כי בכל בת כאשר הגיע עת פרקה להינשא היה מקבל על עצמו 'נדן' (נדוניא) גדול, ולצורך זה לווה ממון ודמים מכל העולם לכסות ההוצאות, ולמחרת החתונה לא היה לו לפרוע ההלוואות הגדולות שנטל על עצמו, על כן הכריז על פשיטת רגל וסגירת העסק, קרא לעצמו שם חדש, אין כאן יותר אותו 'יתרו' הישן שהכרתם עד עתה, אלא איש חדש אשר לו אין שום עבר שאינו טוב, הוא נקי לגמרי... ולדידן, היצר בא אל האדם, ומענה בפיו, הינך אבוד לגמרי, חייב כאן וחייב שם, עברת עבירה זו וחטאת בחטא פלוני, לגמרי אפגעפאטשקעט (מטונף לגמרי), אין לך דרך ומבוא להמשיך הלאה, עבר עליך הכלח, אם פיקח האיש, יענהו ביום קראו – כלך לך ממני, כי פשטתי את הרגל, סיימתי עם כל עברי, מעתה הנני אדם חדש, איש אחר. וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ב), מדרכי התשובה להיות השב צועק בבכי ובתחנונים, ומשנה שמו, כלומר, אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים, נעלתי על מסגר ובריה את ה'ביזנעס' הישן, מעתה יש לי 'ביזנעס' חדש שאין לו כל שייכות ל'עבר', והיינו דאמרן בכל עת, שבעל תשובה הוא 'תינוק שנולד', והוא באמת איש חדש לגמרי, ומה לו עם מעשיו הישנים.

יז. כה אמר הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בפסוק בפרשתן (יט ה) 'והייתם לי סגולה' כי צורת ה'סגול' הוא שלוש נקודות, שתיים למעלה ואחת למטה באמצע, ולכל צד שתהפכנו ותסובבנו נשאר בצורתו הראשונה כדמות 'סגול' ושמו עליו, ועל כך נאמר והייתם לי סגולה, שיהודי נדמה לסגול, שבכל מצב שלא יהיה הרי הוא נשאר 'יהודי', ומה מקום לייאוש ח"ו...

יח. איתא ב'שפתי צדיק', שמכלל ביאת יתרו וממה שהקב"ה ציוה למשה לקרבו, מכל זה ילמוד איש ישראל הירוד שבירודים בל יתייאוש ח"ו, כמו שעל ידי שנדב יתרו לעבודתו ית"ש והוצרך לקירוב, צוה השי"ת בפירוש למרע"ה לקרבו, כן כל הבא לטהר התוה"ק מקרבתו בכל עוז.

יט. נוראות כתב הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (וארא תרפ"ט ד"ה ויצעק), שהנה נאמר במכת צפרדע 'ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה' (לעיל ח ח), והקשה הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע (בקול שמחה) מדוע באמת התפלל משה אל ה' שיסיר את הצפרדעים מפרעה, שעל ידי זה ראה פרעה 'כי היתה הרוחה והכביד את לבו' (שם יא) ונמצא שהתעכבה הגאולה בגין כך, ולכאורה היה ראוי שלא יתפלל וימשיכו הצפרדעים להציק לפרעה עד שיכניע עצמו לגמרי ותוקדם הגאולה. ומיישב ה'אמרי אמת' כי משה רבינו היה שליח נאמן וידע שזו הוא רצון השי"ת שיתפלל ויחסרו הצפרדעים, וטעמא דמילתא, שהיה בזה לימוד גדול לבני ישראל, ראוי פרעה הרשע שחטא וחזר בתשובה ואמר 'העתירו אל ה' ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלחה את העם ויזבחו לה' (שם ד), וידע הקב"ה שישוב ויחטא ושוב יחזור בתשובה ושוב יפול – אך הקב"ה מקבל עתה את תשובתו. וכן היה בכל מכה ומכה, פרעה אמר שהוא נכנע לפני הקב"ה, ואכן, אך למחרת כבד לבו ושב לסורו, ואעפ"כ נתקבלה תשובתו, ועל כך נאמר שהיו המכות נגוף למצרים ורפוא לישראל, שבזה נפתחו דרכים עבור בני ישראל גם כשעושים תשובה ועושים שוב אותו דבר ועושים תשובה ושוב מקלקלין.

ומסיים שם בדבר נורא, שנודע מה דאיתא בזה"ק שיש חטאים שלא מועיל עליהם תשובה אלא 'תשובה סגי', ומהו תשובה זו, 'אף שנופלים עושים עוד פעם תשובה ועוד פעם תשובה עד שבאים לעת רצון', וכלומר, שהחזור בתשובה ומתחזק לעשות רצון קונו מבלי להתפעל מכל מה שעבר עליו (ומכל מה שיעבור עליו) זוהי התשובה הגדולה ביותר המכפרת אף באותם עבירות שאין מועיל עליהם תשובה.

כ. כתיב (יט ב), 'ויסעו מרפידיים ויבואו מדבר סיני', וכתב רש"י 'למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שברפידיים היו חונים, בידוע שמשם נסעו, אלא להקיש נסיעתן מרפידיים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה אף נסיעתן מרפידיים בתשובה', ושמעתי מחכם אחד שליט"א כי בא הכתוב ללמדנו ארחות

באר הפרשה - פרשת יהו

תשובה, והוא חסדו הגדול כי שרועה לקרב השבים^כ, ומביא עוד בשם הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע לפרש ושלא לזכור להם מעשיהם הראשונים^כ, עב"ל (ועיי"ש ביאור המשך הכתוב).

כי ה'נשר' נקרא בשם זה הואיל ומשיר נוצותיו הישנים

חיים, שהנה מדרך היצר הרע להסית את האדם, היום כבר נפלת, תתחיל מחר, בשבוע הבא, בזמן הבא וכיו"ב, ועיי"ז מפילו לגמרי, וכפי שמצוי בין הבריות, לזה אמרו שגם נסיעתם מרפידים היתה בתשובה, ולא המתינו עד שיבואו 'למקום' אחר להתחיל בתשובה...

כא. וביותר הדברים אמורים בימי השובבי"ם הנעלים בהם הקב"ה פותח ידו וקורא שובו בנים שובבים, ועלינו לנצל היטב את הימים האחרונים שנשארו לפנינו.

ובעניין זה נביא מעשה נפלא שסיפר הגה"צ רצ"מ זילבעבערג שליט"א, שסיפר לו ת"ח אחד, שנסע להרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זי"ע (באמצע השנה), נכנס לביהמ"ד ופגש בחתנו הרה"ק רבי יענק'לה מפשעווארסק זי"ע, ופתחו בשיחה, באמצע השיחה נסובו הדברים על מאמר חז"ל (הגיגה ד.) איזהו שוטה המאבד כל מה שנותנים לו, שאלו אותו הרה"ק מדוע אתם מוסיפים תיבה על דברי חז"ל ואומרים 'המאבד כל מה שנותנים לו', והרי אמרו חז"ל איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו [בלא תיבת 'כל'], נענה היהודי, כי כך כתוב בגמ', פתחו גמ' ומצאו שאכן כתיב המאבד כל, ותמה ר' יענק'לה, מדוע שגור בפי העולם ללא 'כל', ובדק ומצא שבשו"ע (יו"ד סי' א ס"ה) נכתב ללא 'כל', ושם כתוב רק 'המאבד מה שנותנים לו'.

אח"כ אמר האיש לר' יענק'לה אל יחשוב רבינו שהנני בקי בש"ס – לא מיניה ולא מקצתיה, אפילו לא מסכתא אחת, אלא כשלמדתי לעצמי את דברי הגמ' חלשה דעתי, שמא גם אני בכלל 'שוטה', כי גם אני מאבד לפעמים מה שנותנים לי, מפעם לפעם הנני מאבד את הטאביק פושקע (קופסת הטבק), או את כלי הכתיבה וכיו"ב, עתים פורח מזכרוני היכן הנחתי את בתי העיניים (משקפיים)... את המגבת שלקחתי למקווה... וכל כיוצ"ב, וכי כבר מחמת זה אחשב לשוטה... אמנם, אחר שדייקתי בלשון הגמרא 'המאבד כל מה שנותנים לו', נחמתי בעצמי שעכ"פ אינני מאבד את כל מה שנותנים לי, רק חלק ממה שנותנים לי, ושבחו הרה"ק על מידת האמת שבו.

ולדין ייאמר, אמת, עברו וחלפו יותר רוב מניין ובניין של ימי השובבי"ם, כבר איבדנו חלק ממה שנתנו לנו, אבל עדיין לא איבדנו כל מה שנתנו לנו, עדיין נשאר לפנינו יותר משבוע ימים, על כן נשנס מתנינו ונאזור חלצינו לתפוס לכל הפחות את הימים שנשארו בכדי שלא נהיה באמת בכלל שוטה המאבד כל מה שנותנים לו... אלא נשאר 'ברי דעת', לחטוף מעתה כפי מה שאפשר עדיין לחטוף...

כב. איתא בגמ' (שבת פו:): כי ביום הראשון שבאו בו בני ישראל להר סיני לא אמר להם הקב"ה ולא מידי 'מפני חולשא דאורחא'. ידועה הקושיא, וכי איזו חולשה היה להם על ידי הדרך, והלא היו מוקפים בעננים שיישרו כל הדרכים העקומות והעקלקלות וסלקו כל מכשול בדרך, אלא בעל כרחך שהכוונה לאותם ה'נחשלים' שהיה הענן פולטם מחמת חטאם, שלהם היה קשה הדרך, ורק מחמתם לא דיבר הקב"ה עם משה באותו היום, ונתעכבה נתינת התורה לישראל ביום אחד, ומכאן אתה למד, עד כמה אין הקב"ה 'מוותר' אפילו על אחד מישראל, ו'כולם אהובים' כולם בנים חביבים לפניו, ו'כדאי' לו להמתין עוד יום אחד מלתת את התורה בכדי שגם הם יוכלו לקבל אותה בנחת...

כג. חיזוק עצום ונפלא מצינו בספר 'תשואות חן' להרה"ק רבי גדליה מליניץ זי"ע (תלמיד הבעש"ט הק' זי"ע, דרושים לחג השבועות ד"ה מאמר). כי הנה פעמים רבות יימנע האדם מלעזוב את דרכיו ולשוב בתשובה שלימה, מאחר שהנו מדמה בעצמו כי כבר הרחיק מידי הרבה, ושקע עמוק עמוק במדרגות הטומאה. לזה אומרים, שמע נא היטב, 'זה לעומת זה עשה האלוקים' – מדרגות הקדושה הנם 'לעומת' מדרגות הטומאה, ולכן, בו ברגע שהנך שב בתשובה, מיד הנך עולה למדרגת הקדושה באותה מדרגה שהיית בקליפה, וכגון אם כבר שקעת עד שער מ"ט בטומאה, הנך מיד עולה לשער המ"ט בצד הקדושה, וכי לא כדאי הדבר... כי אדרבה, כמה שהרחיק כך תגדל קרבתו מיד כששב בתשובה, ולכן אין בזה כל 'טענה' – כל כך הרחקתי לשקוע בטומאה, כי להיפך, אין בזה אלא סיבה למהר לשוב ולהתקרב ברגע אחד.

ובזה מבאר את מאמר חז"ל (ע"ז יז.). כל הפורש מן המינות מיד הוא מת, כי הנה שונה 'בעל תשובה' מהצדיק, כי הצדיק צריך לעלות ממדרגה למדרגה ועלייתו היא לפי מעשיו בהארכת זמן, וכן היה אצל משה רבינו שעלה

באר הפרשה - פרשת יהו

ג

גוי קדוש - בגדרים וסייגים

בפרשתן (יש ו), 'ואתם תהיו ליד ממלכת כהנים וגוי קדוש' הנה, הדרך הישרה להיות גוי קדוש הוא ע"י חיזוק יראת שמים ועשיית גדרים וסייגים¹ המרחיקים את האדם מן העבירה. וידוע מה שאמרו צדיקי הדורות (פנים יפות ד"ה ומה, גבורות ארי בסוף הספר

ומתחדש בנוצות חדשים, וכמו שנאמר (תהלים קג ה) 'תתחדש כנשר נעוריו', ופירש רש"י, 'כנשר הזה שמחדש כנפיו ונוצה משנה לשנה, ויש מדרש אגדה על מין נשר שבשמוזקין חוזר לנערותו, ועל כך אמר הכתוב ואשא אתכם על כנפי נשרים - שהקב"ה נתן וטבע בעצמות נפשות ישראל את הכח להתחדש תמיד כמו 'נשר'.

עד שער החמישים, אז אמר לו הקב"ה - עד פה תבוא, כי לא יראני האדם וחי, משא"כ הבעל תשובה כששב הרי הוא עוקר עצמו בפעם אחת מאותו שער שהיה משוקע בקליפה ונכנס בשער הקדושה המכוון נגד אותו שער שבקליפה, וזהו במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד, כי הבעל תשובה בשעה אחת נתעלה לרום המעלות, ונכנס בשער הקדושה נגד שער הקליפה שהיה בו, משא"כ הצדיק שצריך להיות מטפס ועולה ממדרגה למדרגה כנ"ל, שלפעמים מוחלט ממנו לבוא למדרגה זו.

והנה, מהו שער הנו"ן בקדושה, היינו המדרגה הגבוהה ביותר באמונה בה', שהרי כשביקש משה להכנס בשער הנו"ן אמר 'הראני נא את כבודך' - הא למדת שענין שער זה הוא 'אמינות אחדותו יתב"ש' נמצא שלעומתה שער הנו"ן שבקליפה היא המינות - שאינו מאמין, נמצא שהפורש ממינות שהוא שער הנו"ן בקליפה נכנס מיד לשער הנו"ן בקדושה, ולכן הוא 'מת' כי בא בפתע פתאום לשער הנו"ן, ועל אותו שער כבר אמר הקב"ה למשה כי לא יראני האדם וחי, ועליו להסתלק מן העולם...

אמנם מסיים הרה"ק - ובנו נאמר ואתם הדבקים בה אלוקיכם חיים כולכם היום.

והנה, אין לנו שייכות ל'מינות' חלילה... וכאמור בדבריו 'ובנו נאמר ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום'... אך זאת למדנו מדבריו, כי כן הוא הדברים בכל ענייני מכשול וריחוק מה', הפורש ממקומו נכנס מיד לעומת זה בצד הקדושה, כאותה מדרגה שהיה עד עתה בצד הטומאה והקליפה.

מעתה 'תשובה' לכל הנמנע מלעזוב את דרכיו ולשוב בתשובה שלימה, מאחר שהנו מדמה בעצמו כי כבר הרחיק מידי הרבה, ושקע עמוק עמוק במדרגות הטומאה, כי אדרבה, כמה שהרחיק כך יגדל להתקרב מיד כששב בתשובה, ולכן אין בזה כל 'טענה' - כל כך הרחקתי לשקוע בטומאה, כי להיפך, אין בזה אלא סיבה למהר לשוב ולהתקרב ברגע אחד...

עוד מצינו ענין נפלא - עד כמה הקב"ה מקרב את מי שהיה מרוחק ושב אליו - כתב הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל (לב אליהו בראשית עמ' שטו) לבאר בלשון הכתוב (תהלים נא יג) 'אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני', שהנה ממה שאמר תחילה 'אל תשליכני מלפניך' משמע שבאמת ראוי הוא ש'שליכו' אותו, אלא שמבקש ומתחנן שהקב"ה ירחם עליו ולא ישליכנו, מעתה תמוה מאוד מה שממשיך לבקש ורוח קדשך אל תקח ממני, מהיכן יש לו רוח הקודש עד שהוא מתפלל שתשאר אצלו... והרי עוסקים אנו במי שראוי מן הדין להשליכו... אלא ביאורו, שבפסוק הקודם נאמר שהוא מבקש 'לב טהור ברא לי אלוקים ורוח נכון חדש בקרבי', ומאחר שרוצה לשוב אל בוראו ומבקש לב טהור ברא לי אלוקים - כבר זוכה להתעלות ולהתקרב אל הבורא ית"ש עד שצריך לבקש להישאר בדרגה זו ושלא ישליכו אותו ושלא יקחו ממנו רוח קדשך...

וכתב שם עוד, שהדברים אמורים ביותר בדורנו אנו, ש'כבר הניח הגרי"ס זצוק"ל (ר' ישראל סלנטר) יתד בזה שלא תימוט, כי בדור שהסט"א גוברת והטומאה מתגברת בעולם - כל מי ששב בתשובה בעת ההיא מקבל סייעתא דשמיא ומשפיעים לו קדושה וטהרה במדה מרובה ונפלאה לאין שיעור כי זה מול זה עשה האלוקים'.

כד. בעת 'שיחתו' בישיבה סיפר הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל מה שראו עיניו בעת מלחמת העולם הראשונה, באותה שעה שלט הרעב בכל רחבי אירופה - ערים ועיירות, אלפים ורבבות רעבו ללחם כפשוטו, וסבלו בתמידות ממחסור ורעב נורא ואיום, באחת הערים נחלה נער קטן מרוב רעב ורזון, וכבר הגיע לשערי חולי נורא, והובהל לבית החולים כשמצבו הולך ומחמיר, באחד הימים הגיעה קבוצה מחבריו ללימודים לבקר את החולה, שאל הנער את אביו, מי הם הנערים הללו... שמע האב והחוויר, וכי עד כדי כך גבר חליו של הבן עד שהשפיע על ה'מח' וכבר אינו מכיר את חבריו הקרובים, התגבר האב על עצמו ואמר לו, הרי אלו חבריך לספסל הלימודים, ב'חיידערי' אשר אתה לומד - שמה המה לומדים...

באר הפרשה - פרשת יהו

בליקוטים נחמדים, יש מביאים כן בשם הנר"א, עירין קדישין) על האמור בפרשתן (יש כג) 'הגבל את ההר וקדשתו', כי אי אפשר להיות 'קדוש' בלתי עשיית גדרים וסייגים, וזהו שאמר הכתוב הגבל את ההר - פירוש עשה גדר מסביבות ההר ויקרא שמך קדוש, ע"י האותיות שסביב לתיבת 'הר', כי הקודמים לאות ה' ור' הם ד' וק',

כעבור שבוע נכנס לחדרו אחיו של החולה, שאל הבן את האב, מי הוא ואיזה הוא... גחן האב ובשקט לחש לאזני בנו - כדי שלא ישמע האב, הרי זה אחיך... אחר שבוע נכנס האב, ושאל הבן את אביו - מי אתם... או אז נבהל האב, הליט פניו בשתי ידיו ובכה כנער קטן, מאין הפוגות - מה אירע לך בני יקירי, הרי אני אביך מולידך וכי כל כך חלית עד שאינך מכיר אותי... ע"כ המעשה.

הוסיף ר"א, הרי לנו כי אחת התוצאות הקשות מרעב ומחסור הוא שמשפיע על האדם עד כדי איבוד הכרתו את קרוביו, ואינו מכיר אפילו את אביו מולידו, והנה, כל בר ישראל בנוי מגוף ומנשמה, כמו שהמחסור לגוף יכול להחלותו עד כדי כך, כך בענין הנשמה על האדם להזין אותה בלחם ומזון - מזון הראוי לה, ג' תפילות ביום, עסק התורה, וכל מידה נכונה, ובאם ח"ו ח"ו לא יתן לה מזונה, ותסבול הנשמה מרעב ומחסור... תחלש הנשמה עוד ועוד, עד שח"ו תפסיק להכיר את אביה שבשמים...

נוסיף ונאמר ב'זו ואין צריך לומר זו', כשם שלגבי 'משל' חולי הגוף, שמי שלא די שאינו מזין את גופו כראוי אלא הוא מוסיף להכניס בו מאכלים מסוכנים (רעילים), בוודאי שגופו ל"ע יחלש עד אין סוף, אף בענין ה'נשמה' אם מזין אותה במזון מסוכן, כשאינו שומר עצמו בקדושה וכיו"ב, אז הוא 'מזיק' לנשמתו עד אימה, ויאבד כל הכרת דבר שבקדושה.

וזאת מכריז לפנינו קוב"ה בכל יום בבת קול היוצאת ומכרזת 'שובו בנים שובבי"ם', ועל אחת כמה וכמה בימי השובבי"ם, הנה התרחקתם, ומרוב מחסור במזון הנשמה כביכול שכחתם שאתם בנים למקום - שאב לכם בשמים ובארץ, עתה העת והזמן להבריא את הנשמה, 'שובו בנים שובבי"ם' - לתת לה מזונה הראוי לה, ולעלות על דרך המלך להכיר את אבינו מלכנו ולהתקרב אליו.

כה. איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (אמור תרמ"ג ד"ה במצות) שכתב שהמוסר נפשו בחיים גדול הוא במעלה ממי שמוסר עצמו למיתה, וכה הם דבריו כאשר, משמע שבמצוה זו של מסירות נפש לקדש שמו ית' יכול אדם לתקן כל מה שנברא עבורו, וע"ז אמרו (ע"ז י): 'יש קונה עולמו בשעה אחת' וכו'. אכן הוא ענין חפזון ומהירות, אבל מה שאדם פועל ביטול הרצונות בימיו חיייו בישוב הדעת ובמתינות [כלומר שמבטל תאוותיו ומתגבר על יצרן] הוא נאה ביותר, וע"ז אמרו (אבות ד' יז) 'יפה שעה אחת של תורה ומעשים טובים בעולם הזה יותר מכל חיי העולם הבא'. עכ"ל.

מן הבאר

איתא בספר 'נפש דוד' (להגאון רבי דוד טעביל זצ"ל, רבו של הברוך טעם) שלכאורה תמוה, כיצד יכולו בני ישראל להקריב קרבן פסח במצרים - והרי התורה אסרה 'שחוטי חוץ'. ותירץ, כי כל הטעם שבחר הקב"ה במקום ביהמ"ק להקריב שם הקרבנות היה מחמת ששם עקד אברהם את יצחק בנו, וכיון שבמקום זה מסרו נפשם על קדושת שמו יתברך ע"כ נתקדש אותו המקום לביהמ"ק. והנה, במצרים היו המצריים עובדין לצאן, וכשצויה הקב"ה שישחטו צאן לפסח היו צריכין כל ישראל ל'מסירות נפש', וכמו"ש 'הן נזבח את תועבת מצרים ולא יסקלוני', ומ"מ שחטו צאן לפסח, וכיוון שמסרו כל ישראל נפשם נתקדש המקום בקדושת ביהמ"ק, ושפיר היו יכולין לשחוט שם קרבנות.

ובזה מבאר את הפסוק (שמות יב א) 'ויקחו להם איש שה לבית אבת שה לבית', וכה ביאר, ויקחו להם איש שה - כיצד אכן הותר להם להקריב כשחוטי חוץ, לזה אמר לבית אבות, כי היה להם 'מסירות נפש' דוגמת מסירות נפשם של האבות, ולכן שה לבית יכולו להקריב גם בביתם.

כו. הרה"ק ה'אור מלא' מקאסאן זי"ע (פר' שמות) מביא מה שביאר הרה"ק רבי משה אסטרהיר זי"ע (מחנתנו של הרה"ק רצ"ה מזידיטשויב) במה שכתבו המקובלים (ע"י תיקו"ז קל. ובזה"ק ח"ג רכט): כי העינים והחוטם הם כנגד שם הוי"ה ב"ה וכן שאר אברי הגוף של ישראל מכוונים כנגד שמות הקדושים, ולכאורה יש לתמוה שהרי אין חילוק בין צורת גופם של בני ישראל לשאר אומות העולם, ובמה נתייחדו ישראל שאף גופם קודש קדשים.

ולאחר אות ה' ור' הם ו' וש' - ויחדיו הם עולים לתיבת 'קדוש', והיינו כי רק על ידי 'הגבלות' ניתן להתקדש בקדושה של מעלה^י.

וזה דרשו צדיקים בלשון הפסוק (שם ה) 'והייתם לי סגולה', שהקב"ה מבקש מישראל שיתנו לו צורת 'סגול' החקוקה בפניהם, אלו השתי עינים והפה, לשומרם בקדושה, שלא יסתכל אדם במקומות האסורים^כ וכן יהא נזהר מלדבר לשון הרע ורכילות ושאר דיבורים אסורים.

וזה דרשו צדיקים בלשון הפסוק (שם ה) 'והייתם לי סגולה', שהקב"ה מבקש מישראל שיתנו לו צורת 'סגול' החקוקה בפניהם, אלו השתי עינים והפה, לשומרם בקדושה, שלא יסתכל אדם במקומות האסורים^כ וכן יהא נזהר מלדבר לשון הרע ורכילות ושאר דיבורים אסורים.

ובמו שדרש הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע (קדושת לוי ליקוטים) 'אותיות סעפ"ן, הנה אות סמ"ך

אלא ביאורו, כי קיי"ל (שו"ע או"ח סי' לב ס"ד) שכל 'אות' צריכה שתהא מוקפת גויל [- קלף] מארבע רוחותיה, כלומר שלא תיגע באות הסמוכה אליה, ואם אינה מוקפת גויל אינה בגדר אות, מעתה יש לומר, כי הנה בן ישראל, מזרע אברהם יצחק ויעקב, מוסיף שמירה על שמירה בכל אבריו, עוצם עיניו מראות ברע ובולם פיו מדברים אסורים וכיוצא בזה, וממילא כל אבר הרי הוא כ'מוקף גויל' בגדרים הסובבים אותו, ושם ה' נכתב כתיקונו, אולם אומות העולם המפקירים אבריהם לרע בלא היקף 'מחיצות', אם כן 'האותיות' נוגעות זו בזו בלא הקף גויל, ונתבטלה צורת שם ה'. על פי זה הוסיף לפרש בספר 'שמן ראש' (שובבי"ם) מה שנאמר (תהילים לג יח) 'הנה עין ה' אל יראיו', שאצל 'יראיו' העיניים הם המה בבחי' 'עיני ה'', שמאחר שמלאים ביראה טהורה ושומרים עיניהם מראות ברע ממילא חקוק על עיניהם שם ה' יתברך.

כז. בפרשתו (יח ג-ד) 'אשר שם האחד גרשום כי אמר גר הייתי בארץ נכריה, ושם האחד אליעזר כי אלוקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה', מקשה הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ח עה"ת) למה קרא בנו בכורו בשם 'גרשום', הלא היה לו להקדים תחילה לקרוא שם הראשון אליעזר לזכר הנס שניצל מחרב פרעה. ותירץ, שמשה רבינו רצה לחזק אצלו את הידיעה וההרגש שהוא נמצא בין גויים עובדי ע"ז ואינו מתחבר אתם כלל וכלל, וכדי להזכיר זאת אצלו תמיד קרא בנו הראשון בשם 'גרשום' שידע כל הזמן שאינו אלא גר בארץ נכריה, ואין לו שום שייכות והתחברות לאותה ארץ ואנשיה (והדברים נוראים למתבונן, שהרי מדובר כאן במשה רבינו, ואף הוא צריך להזכיר לעצמו בכל עת שלא להימשך אחרי אנשי הארץ, ומה נענה אנו...).

כח. מעשה נורא שמעתי מאיש צדיק, שבבחרותו הוצרך לעזוב את הישיבה בה למד בירושלים מפני סיבה שהיא... והלך לשאול את הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע האם לילך ללמוד בישיבה בתל אביב, והלך ר' שלומ'קה למקווה כדרכו בקודש, ולאחר מכן אמר שאינו יכול לענות... לאחר שנתיים אמר ר' שלומ'קה למשמשו הרה"ק ר' אליהו ראטה שיברר אודות אותו בחור על מצבו הרוחני, הלך ודרש וחקר, וסיפר לר' שלומ'קה שהלה עבר ללמוד בישיבה בתל אביב ועלה ונתעלה בתורה וביר"ש, אמר לו ר' שלומ'קה 'האסט מיר מחייה געווען' (החייתני), כי אכן בהיותו במקווה בזמנו 'ראה' שיצליח ויתעלה מאוד בת"א, אלא שלא היה יכול לענותו כי 'איך האב נישט קען נעמען אויף מיינע פלייצעס' (לא יכולתי לקחת 'על הכתפיים' שלי את האחריות) לשלוח בחור לתל אביב... והדברים מבהילים, כי כבר נודע שהיה הרה"ק עונה על שאלות של חיים ומוות כפשוטו, והיו הדברים כ'אורים ותומים' ממש, ואילו זאת לא היה ביכולתו...

כט. הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע (פרשת במדבר תש"מ) ביאר במה שאמרו בגמרא (שבת פו:) על הפסוק בפרשתו (יט א) 'ביום הזה באו מדבר סיני - יומא קמא לא אמר להו ולא מידי', כי בזה היה ההכנה לתורה על ידי 'לא אמר להו ולא מידי', לרמוז על חובת שמירת הפה שיהיה פה נקי וקדוש.

ל. הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע היה אומר בדרך צחות על דברי הכתוב (טו א) 'אז ישיר משה' ורבותינו דרשו, שר לא נאמר אלא ישיר, כי היו"ד על שם המחשבה נאמרה. ואמר, יו"ד א איד (יהודי) על שם המחשבה - כולו נקרא על שם מחשבתו, כי עיקר העיקרים הוא שמירת המחשבה כראוי.

לך ובקר את החולה - בשגב ומעלת המצוה

בפרשתן (יה ב), 'והודעת להם את הדרך ילכו בה', ודרשו חז"ל (ב"מ ל:): 'ילכו - זו ביקור חולים' לא, וכבר כתב רבינו הרי"א (אחד מרבותינו הראשונים, בפסקיו למסכת נדרים פ"ד ה"ג אות ב) בזה"ל, ביקור חולים מן התורה ל"ב, שנאמר (במדבר טז כט) 'ופקודת כל אדם יפקד עליהם' (ומקורו מנדרים לט:), ומצוה גדולה היא שחיי החולה

תלויין בולג, שעל ידי הביקור מיקל מחוליו, ועוד שעל ידי הביקור מיעצין אותו על רפואתו ומחזקין אותו ומיישבין דעתו וגורמין לו שיחיה ל"ד, ואם אין דורש ואין מבקש פעמים שהוא משתעמם ומכביד בחוליו וגורמין לו שימות והרי הן כשופכי דמים'.

איתא בגמ' (ברכות ה:): רבי אליעזר חלש, על לגביה רבי יוחנן, חזא דהוה קא גני (שוכב ומוטל) בבית

לא. בספר 'חוט המשולש' מביא, שהגביר בארון ר' שמעון וואלף רוטשילד היה מיוחד עם בעל ה'כתב סופר' זי"ע, בעת היותם במקום המרפא היו השניים נפגשים, והיה הבארוך רוטשילד מתעכב עמו כדי לשמוע מפיו דברי תורה וחכמה.

פעם שינה הבארוך ממנהגו והזדרז לקצר את מפגשו עם ה'כתב סופר', תמה ה'כתב סופר' לפשר הענין, השיבו הבארוך היות וראיתי שהרב אינו בקו הבריאות מיהרתי להיפרד ממנו לשלום, והוסיף ואמר, חז"ל דורשים ילכו - זה ביקור חולים, ומרמזים בזה חז"ל כי לפעמים שהמבקר את החולה מכביד ומקשה עליו בעצם ביקורו הן מפאת חולשתו והן משום שהחולה אינו רוצה שיראוהו במצבו הירוד וכדו' במקרה כזה מצוה על האדם לקיים את ה'ילכו', ללכת ולא להתעכב אצל החולה, ואדרבה על ידי 'ילכו' מקיים מצות ביקור חולים (הכתב סופר היה מקלס את הדברים ומוסרם בשמו של הבארוך).

לב. הובא בספה"ק שסגולת המצוה, שהמבקר יינצל מייסורים ומחלה זו, ומקור הדברים הוא כדאיתא בגמ' (נדרים לט:): 'ואם ביקר מה שכרו, מה שכרו כדאמר ניצול מדינה של גיהנם, אלא מה שכרו בעוה"ז ה' ישמרהו ויחייהו ואושר בארץ ואל תתנהו בנפש אויביו' (תהלים מא ג-ד), ה' ישמרהו מיצר הרע ויחייהו מן היסורין וכו'.

לג. וכך כתב ב'סדר היום' וז"ל, וביקור חולים אע"פ שהיא גם כן גמ"ח, אפילו הכי היא גם כן גדולת הערך כמו שאחז"ל (נדרים לט:): 'ביקור חולים אין לו שיעור', והענין, כי הוא גומל חסד עם הגוף ועם הנפש, שלפעמים משיב נפשו של אותו חולה בטוב טעם ודעת אמריו, ודבריו דברי פיוס ורצוי וחיזוק לסומכו על ערש דוי, ובעינינו אנו רואים הענין הזה, כי לפעמים אדם נכנס לבקר את החולה ויושב עמו שעה או ב' ואומר החולה עצמו נחמתני נחמתני, החזרת נשמתני בי ואנו רואין שהקל מעליו חליו.

לעומת זאת נביא מעשה נורא, שהנה נודע בשערים הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע באהבת ישראל מופלגת לכל יציר נוצר באשר הוא ואפילו אם הרחיק לכת עד הדיוטא התחתונה ממש רח"ל, וכאותו מעשה שפעם התאמץ ב'פדיון שבויים' לשחרר איש שפל מאוד, שאלוהו תלמידיו, ילמדנו רבינו עד כאן... אמר להם (ברוב ענותנותו) אף אני איני הגון... אם ארחם עליו אף הקב"ה ירחם עלי... אף על פי כן, כאשר בסוף ימיו חלה ושכב על מיטתו כשהוא מדוכא ביסורים נכנס אליו אחד ושאלו אם מקבל יסורים באהבה... נענה לו הרה"ק הרמ"ל בחריפות, הנה במצרים עבדו את 'פי החירות', ומה עניינה של ע"ז זו, שהפה הינו בן חורין לדבר ככל העולה על רוחו... וכמי שבא להוכיחו, הינך רואה חולה מסובל ביסורים, וכי כך מעודדים אותו בשאלה אם מקבל יסורים באהבה... [והגם שמצינו בגמ' שהיו אמוראים ששאלו 'חביבים עליך יסורים', אך אין זה לפי דרגתנו, ולא עלינו מוטל 'מלאכה' זו].

לד. ומצינו לרבותינו הראשונים שכתבו 'הדרכה' למצוה גדולה זו, הרמב"ם כתב בספרו 'הנהגות הבריאות' בכתב יד (הובא בעינים למשפט נדרים לט:): לספר לחולים סיפורים משמחים שירחיבו את נפשו וירחיבו את לבו, ולחדש חידושים שיסיחו את דעתו ויצחק עליהם מהם - הוא וכל חבורתו, ויבחרו לשמשו ולעמוד לפניו מי שישמח בו, כל זה מחוייב בכל חולי'.

עוד כתב שם 'החולה ישוחח עם אשר שיחתו נאה לו, וזה הראוי ביותר, כלומר, השיחה עם האדם שהוא דורש בשיחתו, הן בכלל דבוריו המעדינים והמנעימים, הן בכלל שכלו השנון קלות דרכי מחשבותיו, כי כל זה מרחיב לב ומפיח את המחשבות הקודרות'.

ובספר 'סודי רזיא' המיוחס לרבי אליעזר בעל הרוקח ז"ל כתב 'הבא לבקר את החולה ידבר על ליבו דברי ניהומין' (הובא בילקוט ראובני ר"פ וירא).

והגם שכל עניין מתן תורה הוא נצחי, ושייך בכל השנה כולה, אך עיקרו נשפע ומתחדש בכל שנה ושנה בקריאת הפרשה ובחג השבועות, שחזור וניעור כל מעמד קבלת התורה.

ביתר שאת אמר הרה"ק ה'אמרי יוסף' ז"ע (דרוש יח), כי בשב"ק זו - שבת קבלת התורה - מתעורר ומאיר 'מתן תורה' יותר מאשר בחג השבועות, וראיה לדבר, שהרי ב' פעמים בשנה מפטירין ב'מעשה מרכבה', חדא, בחג השבועות שבו היה מעמד האדיר של 'קבלת התורה', ואידך, בפרשת יתרו שאז קוראים בתורה ענין 'מעמד קבלת התורה', והנה ההפטר בהשבועות היא ממעשה מרכבה שביחזקאל, ואילו בפרשת יתרו היא במעשה מרכבה שבישעיה, והרי אמרו (תנינה יג): שגדול הנאמר אצל ישעיה ממה שנאמר אצל יחזקאל, ולפי"ז, לכאורה הוה ליה למעבד איפכא להפטיר בפרשת יתרו את הנביא ביחזקאל, ובשבועות בישעיה, אלא מכאן מוכח כי שבת זו גדולה במעלתה יתר מחג השבועות, וממילא בדין הוא שיפטירו במעשה מרכבה שבישעיה (ושעמא המילתא הוא, כי ידוע שכל עניין ודבר יש בעולם שנה נפש, בסוד 'והר סיני עש"ן כולו', ובחג השבועות מתעורר מתן תורה בבחי' 'שנה' - שבאותו הזמן ניתנה תורה לישראל ובכל שנה ושנה מתחדשת ומתעוררת אותה בחינה שהיתה בימים ההם בזמן הזה, ואילו בשבת פ' יתרו מתעורר קבלת התורה בבחי' נפש, וגדולה הההארה שבבחינת הנפש מבבחינת ה'שנה', עיי"ש).

אבן תחילה וראש בעמדנו לקראת האי שבתא רבתי עלינו להתבונן במה שכתב רבינו ה'אור החיים' הק' על הכתוב (יש ג) 'ומשה עלה אל האלוקים וגו' ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר, וז"ל. ויש לך לדעת, כי בחינת הקדושה לא תקדים אלא למזמין אותה, עכ"ל, ולכן רק אחרי שעלה משה אל האלוקים ועשה מעשה והכנה מצדו אז זכה שקרא אליו השי"ת מן ההר. ללמדנו, כי הגם שבשב"ק זו נשפע מן השמים סייעתא דשמיא עצומה לזכות לקבל את התורה, וכל הרוצה ליטול כתר תורה יבוא ויטול, אך מ"מ אי אפשר לישב בחיבוק ידיים ולצפות לזכות לאותה מתנה טובה של קבלת התורה לה, אלא מחובת האדם להבין עצמו ולהזמין

אפל, גלייה לדרעיה ונפל נהורא, חזייה דהוה קא בכי ר' אליעזר, אמר ליה אמאי קא בכית וכו', אמר ליה להאי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא. וביאור הדברים כפי פשוטן, שרבי יוחנן הפשיל בגדו וגילה זרועו, ועל ידי זה נתמלא הבית באורה, וכפירוש רש"י (ד"ה ונפל) 'שהיה בשרו מבהיק שיפה היה מאד'.

אבן שמעתי ביאור נפלא ויקר בהקדם המובא במס' נדרים (ל"ט): שרבי חלבו חלה, ומשהבחין רב כהנא שאין איש נכנס לבקר את רב חלבו, הכריז על כך ואמר לתלמידים, לא כך היה מעשה בתלמיד אחד מתלמידי ר' עקיבא שחלה, לא נכנסו חכמים לבקרו, ונכנס ר' עקיבא לבקרו, ובשביל שכיבדו וריבצו לפניו חיה, אמר לו רבי החייתני, יצא ר' עקיבא ודרש כל מי שאין מבקר חולים כאילו שופך דמים.

על פי זה יבואר כמין חומר, כי בשעה שנכנס רבי יוחנן לבית רבי אליעזר ראה שהבית אפל, שמפני מחלתו של רבי אליעזר לא היה בכוחו לשמור על שלמות הבית ונקיונו והיה הבית במצב 'חושך ואפלה'. והרים רבי יוחנן את בתי ידיו - כפועל המנקה את הבית, וכדרך רבי עקיבא שכיבד וריבין, עד שהעמיד שוב הכל על תילו 'ונפל נהורא' בתוך הבית, ובוה חיייתה נפשו של רבי אליעזר כפשוטו ממש. בכה רבי אליעזר ואמר 'ווי להאי שופרא דבלי לארעא' - וקאי על המצווה גופא, מה נורא הדבר שישנה מצווה יקרה משופרא דשופרא - ביקור חולים, שעל ידה אפשר להציל את חיי החולה, והרי היא מונחת בקרן זווית שאין איש שם על לב את גודל יקרתה, ועל דא וודאי קא בכינא.

בקבלת תורה מסיני - שבת קבלת התורה

נודע מה שגילו צדיקי הדורות כי 'הקריאה מעוררת את הזמן', ועל כן כאשר קוראים בתורה בשבת קודש דנא את מעמד נתינת התורה ועשרת הדברות אזי מתנוצצים ניצוצי אורה ממעמד קבלת התורה בלבבו של כל אחד מישראל, ומסוגל זה היום לקבל את התורה מחדש, בקבלה טובה של לימוד התורה הקדושה.

לה. הנה ידוע מה שדרשו חז"ל על האמור בריש פרשתן 'וישמע יתרו' - 'מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, ורבו הביאורים בזה מדוע דווקא קריעת ים סוף בצירוף מלחמת עמלק עוררו אותו לבוא [שנראה שכל סיבה לבדה לא היתה גורמת לו לבוא, אחר קריעת ים סוף עדיין נשאר בביתו, כמו כן מלחמת עמלק

באר הפרשה - פרשת יתרו

אליו אלוקים מתוך הסנה, ומפרש בזה"ל, וירא ה' כי סר לראות - להתבונן בדבר, ויקרא אליו אלוקים - להודיעו, כאמרם ז"ל (שבת קד.) בא למהר מסייעין אותו, עכ"ל. והרי שבראש ובראשונה עלינו להיות בכלל 'הבא למהר' - לעשות מה שבידינו להיטהר ולהתחזק לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, ואז יזכה ל'מסייעים בידו', בפתחת כל שערי מחרה ושערי תשובה.

יה"ר שנוכח לקבל התורה בשתי ידיים, למעום מנופת צוף זיו התורה, ונוכח כולנו במהרה לאורו.

נפשו וליבו לבחינת הקדושה, ואז יזכה לקבל את התורה עם כל השפעותיה בגו"ר מלוא חפניים לו. שהלא הדברים קל וחומר, ומה משה רבינו ע"ה שהיה 'מחציתו אלוקים' (דב"ר יא ד) הוצרך לעשות מעשה כדי שיוכח להתגלות אלוקות, אגן אזובי קיר על אחת כמה וכמה שלא יתכן שנוכח להשפעות הקדושה בלא הכנה לקראתה.

וכבר מצינו יסוד זה בדברי רבינו ה'ספורנו' על הא דכתיב (לעיל ג ד) 'וירא ה' כי סר לראות ויקרא

לבדה לא היתה סיבה חזקה עבורו לעזוב את מקומו וללכת למדבר, ורק שניהם ביחד הביאו אותו למסקנא שצריך לילך אל משה], וביאר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע, שיתרו התבונן היטב בדעתו, הנה כאשר המצריים רדפו אחר בני ישראל והשיגו אותם חונים על הים אזי אמר משה לבני ישראל 'ה' ילחם לכם ואתם תחרישון' - אל תערכו מלחמה אלא תסמכו על הקב"ה שהוא איש מלחמה, לעומת זאת כאשר הגיע עמלק עם ישראל בפידיים אזי כתיב (יז ט) 'ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק', ולכאורה מדוע גם עתה לא אמר משה ה' ילחם לכם, מה נשתנה עמלק מפרעה...

אלא ביאורו, כי פרעה וכל מצריים הגיעו להרוג את בני ישראל או להשיבם מצרימה, ובמלחמה גשמית יש לסמוך על הקב"ה שהוא ילחם עבורנו, אכן עמלק הגיע להילחם על קדושתם של בני ישראל - אשר קרך בדרך וככל האופנים שפירש רש"י, ובעניינים רוחניים אין הדרך הנכונה לישוב בלי שום מעש ולצפות לישועת ה' אלא צריך לצאת ולהילחם בעוז ובתעצומות, וממילא הבין יתרו שאינו יכול לישוב בביתו ולרצות שהקב"ה ינחהו בדרך הישר והטוב אלא עליו לקום ולעשות מעשה...

לו. ויש לרמז זאת באותם הדברים אשר אמר הקב"ה קודם מתן תורה 'ואשא אתכם על כנפי נשרים' (יט ד), שהנה דרכו של 'נשר' לישא את גוזליו על כנפיו (וכמו שפירש רש"י שם), וכשהוא מגביה עוף למעלה למעלה אזי גוזליו המרחפים על כנפיו מביטים על העולם מלמעלה למטה, ברם, התדע כיצד מגיעים הגוזלים על גבי כנפי הנשר, בפעולה זאת אין הנשר מסייע להם, רק עליהם להתרומם ולקפוץ, לעלות על גבי כנפי אביהם. נמצא שאת ה'פסיעה הראשונה' עליהם לעשות בכוחות עצמם, ומאחר שעשו כן מגביה אותם לגביה מרומים בלא שום פעולה או קושי מצידם... וכנגד זה אמר הקב"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים, כשאתם תעשו את ה'פסיעה הראשונה' להתרומם מעט, אז אגביה אתכם מעל כל 'העולם' למעלה למעלה...

משל נאה המשיל לזה הרה"ק מסאטמאר זי"ע, למדרגות הגדולות הנוסעות מאליהם בכח העלעקטריק (מדרגות נעות) ופעמים ששני אנשים יעשו כבדת דרך עד המדרגות הללו זה יעלה ויבוא עד למעלה למעלה, ורעהו ישאר עמוד למטה. והנפקא מינה ביניהם, שזה הראשון פסע עוד 'פסיעה קטנה' אחת והעמיד עצמו על המדרגה הראשונה, וממילא הובילוהו המדרגות מאליו למעלה, אך זה השני החסיר פסיעה זו ונשאר למטה... אף לדין העושה פסיעה זו יעלה ויגיע לתכלית טוב, ואם לאו...

יש בזה הן 'דרישה' להניח יד ורגל וממילא יגיע מעלה מעלה, והן 'חיזוק' - בל יבהל לחשוב, לא ידעתי מה עלי לעשות... אין לך אלא להניח רגל אחת - להזיז עצמך ממקומך ומיד תמצא עצמך מעלה מעלה, אם תפתח אתה 'פתח כחודו של מחט' כבר תזכה לעזר אלוקי רב ועצום כ'פתחו של אולם'...

ישקו העדרים

אנכי ה' אלוקיך (שמות ב ב)

בלשון חסידים היו מספרים על איש צדיק וחסיד מתלמידיו של הרה"ק מלעכוויטש זי"ע ושמו רבי מאיר'קה מיר'ער (מהעיירה מיר) שגידל בביתו ילד קטן גר צדק, ר"מ פרש עליו חסותו, האכילו והשקהו, למד אתו וכו', והנה כך היא הלכה שבהגיע גר 'קטן' לגיל 'בר מצוה' מוליכים אותו לבית דין והם שואלים אותו האם ברצונו להיות גר או גוי, וכפי החלטתו כך יהיה. גם גר זה נלקח לבי"ד, ונשאל מה הוא רוצה להיות - כשהכל חרדים למוצא פיו (המתח היה באויר...) כי אם יבחר להיות גוי נמצא שכל השקעתו של ר"מ במשך י"ג שנה הלכו לטמיון, אבל הוא ענה שהוא רוצה לחזור להיות גוי, ואכן אכזבת בני המשפחה היתה גדולה, אבל את הנעשה אין להשיב. הנער חזר לגור בין הגויים, וכל הקשר עם משפחת רבי מאיר'קה ניתק לגמרי.

לימים הוצרך ר"מ ליסע לאיזה מקום, ובאמצע הדרך נקלע לסערה קשה, שלג וכו', עד שסוף סוף לאחר טלטולים קשים ויגיעת דרכים הגיע למקום ישוב, נקש על דלת הראשונה, וביקש רשות להחם גופו מעט, בעה"ב הכיר בו מיד, ואמר לו התכיריני, אמר רבי מאיר'קה, לא ולא, אמר הגוי, אני הוא הילד הקטן שגדלת אותי עד היותי בן י"ג, התרגשותם היתה גדולה, והגוי נתן לו לאכול - כפי המותר, פירות וכו', לאחמ"כ נתן לו חדר ומיטה לישן... ויהי בחצי הלילה, נכנס הנכרי לחדרו של ר"מ כשסכין חדה בידו, העיר את ר"מ וכה אמר לו כשחרבו שלופה בידו, רבי מאיר'קה, אכן אמת הדבר שהנני חייב לך הכרת הטוב עצומה, אבל בכל זאת, 'אמונתי' גדולה וחשובה מעל הכל, על כן, **בקשתי שתמיר את דתך בזה הרגע, ואם לאו אשחט אותך על אתר.** רבי מאיר'קה נבהל, והתחנן לפניו, זכור נא כל מה שעשיתי עבורך, כיצד מנאך לבך לעשות כן, אמר לו הגוי, **הכל טוב ויפה אבל אמונתי מעל הכל,** ענה רבי מאיר'קה, א"כ, אמונתי עדיפה על הכל, בוודאי עדיף לי למות כיהודי מאשר לחיות כגוי... אמר לו הגוי, ר"מ, הנך עונה מידי מהר, חשוב על זה לילה שלם, אבל כדי שלא תברח עלי לקשור אותך... בשבע בבוקר אכנס הנה ונעשה כפי החלטתך... כל הלילה לא עצם ר"מ את עיניו, אמר ויודוי וקבלת עומ"ש, ערך סדר תשובה על כל ימי חייו.

ויהי בשבע בבוקר, נכנס הגוי בפנים זעופות ואמר, נו, רבי מאיר'קה, מה החלטתם, וכמובן שר"מ עמד של שלו, ורק ביקש מהגוי בקשה אחת, לומר קריאת שמע, הגוי הסכים, ור"מ קרא קרי"ש בעינים עצומות מתוך בכיה וכוונה עצומה, באותו רגע החליף הגוי את פניו, התיר הקשרים והחל להתנצל ולפייסו, וכה אמר לתדהמת ר"מ - לא חשבתי לרגע להרגך, הלא ידעתי את מסירות נפשך עבורי, אמנם כל השנים חשבתי כיצד אוכל להשיב כגמולך... כי כסף יש לך יותר ממני וכן בנים וכו', ומה אוכל להשיב לך בגמול טוב, רק דבר אחד למדתי בהיותי

ישקו העדרים

בביתך, שאצל בני ישראל הדבר הכי גדול הוא מסירות נפש למען השי"ת, ורציתי להביא אותך לידי כך כמתנה וכהכרת הטוב, לכן העמדתי פנים של 'רציחה' וכו', אמנם, עמדת בעוז בנסיון, הרי קיימת בעצמך מסירות נפש בהידור רב, עתה הנני רגוע שהחזרתי לך טובה אמיתית ונצחית...

וכאשר שמע מעשה זה הגיע לאזני הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע, נענה הרה"ק ואמר, זאת שרבי מאיר'קה מסר נפשו אין בזה כל חידוש, שהרי כל יהודי ימסור נפשו בעת הנסיון, אבל החידוש הוא שהצליח ר"מ להחדיר בגוי שכבר עזב את ביתו בהיותו אך בן י"ג, שמסירות נפש היא היא הדבר החשוב ביותר אצל יהודים.

נוראות הוסיף חכם וצדיק אחד, כי אכן יש בזה סיפור נורא, אבל עלינו לדעת כי זהו 'ראשו' של גוי, הגוי מדמה שאין מסירות נפש ללא סכין חדה וללא איום במיתה, אבל היהודי יודע שאין צריך להיות מאוים בסכין כדי למסור נפשו... אלא כל שחיטת 'רצון' ותאוה היא היא מסירות נפש גמורה, המהלך כנגד רצון גופו נחשב ממש כמסירות נפשו.

וכך מסופר עוד, כי שאל הגאון רבי אלחנן וואסערמאן זי"ע הי"ד את הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ביום כיפור האחרון בעודו עלי אדמות) כי מציינו כמה פעמים בספר 'מגיד מישרים' שה'מגיד' אמר למרנא ה'בית יוסף' שיזכה למות על קידוש השם, והרי למעשה לא היה כן, כי לא מת הבית יוסף ע"י רוצחים וכדו'. ענהו החפץ חיים, קושיא מעיקרא ליתא, שהרי אפשר ליהודי למסור נפשו בחיים חיותו, לשחוט תאוה בוערת כאש ונחשב לו כמסירות נפש גמורה ללא כל הפרש והבדל.

חמשה בנים אבדו לו להגה"צ רבי מיכאל בער ווייסמאנדל זצ"ל אב"ד נייטרא בשנות הזעם, אחר עבור ימי האימים הקים מחדש את ביתו ונולדו לו חמשה בנים, בהכניסו את הבן החמישי בבריתו של אברהם אבינו, נענה ר' מיכאל בער ואמר, הנה חמשה בנים יש לי בשמי מרום וחמשה בעולם הזה, על אלו שבעולם הזה אני אומר 'נקדש את שמך בעולם כשם שמקדישים אותך בשמי מרום', פירוש, בזה שאלו החמשה הנמצאים בזה העולם יקדשו את עצמם בקדושה וטהרה, יהיו נחשבים באותה דרגה של החמשה האחרים, כשם שהם קדשו אותך בשמי מרום - בעלותם השמימה על קידוש השם, כך ממש יחשבו אם יחיו את חייהם בעולם השפל הזה בקדושה וטהרה.

כניסת השבת: 17:00

יציאת השבת: 17:52

רבנו תם: 18:27

ע"פ אופק ת"א

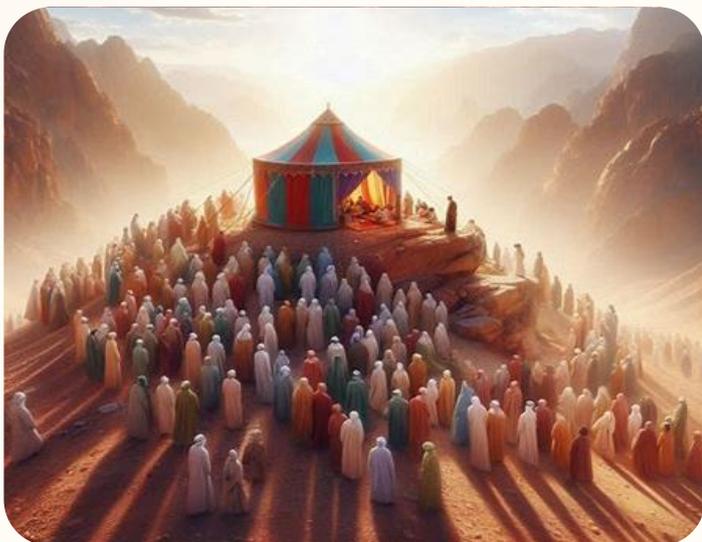
כ' בשבט התשפ"ו

העלון השבועי טוב להסות בה'

האדם החשוב בשמיים

את התשובה המדהימה כותב ה'באר יוסף', לרבי יוסף סלנט זצ"ל: כשיצאו ישראל ממצרים, כל העולם חש ונרעש מפני עם ישראל. כולם שמעו על האימפריה המצרית הגדולה שקרסה מכה אחר מכה תחת עוצמתו של בורא עולם, בניהולם של משה ואהרון. אלוקים עשה צחוק מהמלך הגדול בהיסטוריה.

אם זה לא מספיק, כשעברו ישראל בים סוף, נבקעו כל המעינות והמים שבכל העולם, כדי שיבינו כולם כי עם ישראל הוא אהובו ובחירו של הקב"ה. "שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן, חֵיל אֶחָז יִשְׁבִּי פִלְשֶׁת, אָז נִבְהָלוּ אֱלֹפֵי אָדָם אֵילֵי מוֹאָב יֵאֲחָזְמוּ רָעַד, נִמְגּוּ כָל יִשְׁבֵי כְנָעַן" - כל העולם רעד ושיקשק מעם ישראל, והבינו שה' מלך ועמו הם העם הנבחר.

אלא שאז, הגיעו צבא קטן של מתאבדים בשם 'עמלק' ורצו 'לקרר' את כולם מההתלהבות מעם ישראל ומגדולתו של אלוקיהם. לכן, הם קמו להילחם איתם והראו לכולם כי זה לא מה שאתם חושבים: אפשר להתמודד מולם...

- המשך בעמוד 3 -

יתרו, חמיו של משה רבנו, מחליט לצאת מביתו במדין לקראת משה רבנו ועם ישראל. "וַיָּבֹא יִתְרוֹ חֵתֵן מִשֵּׁה, וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל מֹשֶׁה אֶל הַמִּדְבָּר... וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לְקִרְיַת חֵתָנוּ, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה וַיִּשְׁק לֹ" (יח', ה-ז).

אומר רש"י דבר מיוחד: "ויצא משה - כבוד גדול נתכבד יתרו באותה שעה, כיון שיצא משה, יצאו אהרון, נדב ואביהוא. ומי הוא שרואה את אלו יוצאין ולא יוצא?!" אומר רש"י כי כל הזקנים יצאו עם משה ואהרון לקראת יתרו, וכשראו זאת כל ישראל, יצאו אף הם לקראתו. איזה כבוד עצום קיבל יתרו מכל ישראל - מיליוני אנשים יוצאים לקבל את האדם שקוראים לו יתרו! להבדיל, פי כמה וכמה מקבלת פנים לנשיא ארצות הברית בארץ. משה רבנו לוקח אולם רב מימדים, מפואר ויפה, מושיב את יתרו בראש השולחן על במה מכובדת ומפוארת, כשכל גדולי הדור, וכל העם משתתפים בסעודה. על מסכי ענק מקרינים את הטקס המיוחד, כשהמצלמה מתמקדת ביתרו. ומי משרת את יתרו ומגיש לו את האוכל? משה רבנו בכבודו ובעצמו, אב הנביאים!. לא יאומן כי יתואר!.

זה לא נגמר. יתרו שרק זה עתה הגיע למדבר, מבית בסדר יומו של משה רבנו, ולמרות 'חוסר הניסיון' שלו בהכרת עם ישראל, מיד כשהוא נותן הוראה לשנות את צורת העבודה והשפיטה של העם - משמיים מקבלים את דבריו ומשנים את הכל, כפי שהחליט זה הרגע. ומעל הכל, הקב"ה חותם בתורה לנצח את שמו על הפרשה המשמעותית - נתינת מתן התורה.

חייבים לעצור ולהבין - מדוע זכה יתרו לכל זה? והרי היו עוד גרים בעם ישראל שלא זכו לדברים הגדולים שזכה יתרו? ומה עשה שזכה לדברים שלא זכו רבים מבני האנושות?

העלון מוקדש לעילוי נשמת

מו"א ועט"ר מיכאל בן אורה

קלרה חתון בת סלחה

ולרי בן אירנה

גאולה בת בלור

לעילוי-נשמת: הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה, הרב שמעון בן בחריה. מ"ס צדוק בן נור ומרים בת גליה. גבריאל בן סמיה. שרית שרה בת מריאן. שרית שרה בת ויקטוריה. גלילי הכהן בן כוכבה. יוסף בן תמו. טובה בת מרים. יצחק בן טובה. תקווה בת פנינה. סופיה שרה בת רוזה. אבלין עדינה בת פרחיה. ר' אברהם בן ר' סעדיה. עמרון אורי בן יוסף. סאן אמנון בן שרה הי"ד, משה כהן בן נההת ויוסף. יעקב בן שמחה. טליה מרים בת דינה וחיים. חסיבה בת רינה. הרצל דואק בן מאיר.

לרפואה, פרנסה והצלחה: מ"א צ.ב.מ. מנשה ואורה אחיאל. א"ה הדר בת נחמה. אורטל חנה בת הדסה וב"ב. פנינה בת שושנה וב"ב. אושרית בת פנינה וב"ב. משה שמואל בן זלדה. מוריה בת רויטל. גאולה בת דבורה. שרה חיה רפאלה בת רחל. טליה יאיר חיים בן ענבל שרה

זש"ב: שולמית בת איריס. יסכה בת מזל. אליס בת פרידה. בתחן בת גילה רוחמה. הדר בת נחמה. רויה בת ולרי. זיווג הגון: אביאל בן רויטל.

סגולות וישועות

הגה"צ רבי יאשיהו פינטו שליט"א

הרב הצדיק, הרב יאשיהו פינטו שליט"א, ראב"ד במרוקו, אמר את הדברים הבאים:

"הורים שמתמודדים עם ילדים מיוחדים או עם בעיות רפואיות גופניות או נפשיות, עליהם לדעת שיש להם שכר עצום בשמיים שאין כדוגמתו, בגדר 'עין לא ראתה אלוקים זולתך'.

כל ילד מיוחד זה מלאך עם נשמה גבוהה וגדולה שלא יכלה להתלבש בעולם השקר, אך כיוון שחייבות להשלים את תיקונם, הן מתלבשות בגוף שאינו יכול לחטוא ובכך הן נשארות טהורות וקדושות.

צריך להתנהג אליהם כמלאכים. חלילה מי שפוגע בילדים כאלה עונשו איום ונורא, מי שמרים עליהם יד - עונשו כבד שהגהינום כלה ועונש שמקבל אותו אדם אינו כלה.

עם ילדים מיוחדים צריכים להתנהג ברגישות ובזהירות הגדולה ביותר שזו נשמה גבוהה מעולם האמת."

הלכות והליכות

מתוך ה"ילקוט יוסף"

שאלה: שכחתי לכבות את המנורה במקרה לפני השבת. האם מותר לי כעת לפתוח את המקרה? ואם פתחתי, האם מותר לסגור הדלת?

תשובה: המדליק נורה בשבת, עובר משום "מבעיר" בשבת (ובנורה לד, יש איסור מדרבנן). והמכבה את הנורה בשבת עובר על איסור "כיבוי". על כן, יש להעביר את המקרים טרם השבת למצב "שבת", ובכך לא נעשית פעולה בנורה במשך השבת.

ובנוסף, מלבד הנורה, ישנן פעולות חשמליות נוספות במקרה, כגון כיבוי והדלקת מאוורר. ויש לברר זאת לפני קניית מקרה.

הפותח את המקרה ונדלקת נורה נחשב כ'פסיק רישא', מאחר ואין תכלית המלאכה כדי להדליק את הנורה, אלא כדי להוציא את האוכל מן המקרה ואגב נדלקת המנורה. לכן, **מותר לומר לגוי בשבת שיפתח או יסגור את המקרה**, כאשר שכחו או כאשר לא ניתן להעבירו למצב שבת. שכך הורה מרן זצ"ל (חזו"ע ח"ג, תל) שכל "פסיק רישיה" על ידי גוי, מותר. כלומר, מותר לומר לגוי לעשות מלאכה מותרת, שאגב עשייתה נוצרת פעולה אסורה.

הפותח בטעות את המקרה ונדלק האור - **יניח מגבת** על הדלת כך שהדלת תיסגר עליה ולא יכבה האור. או **שיאמר לגוי לסגור הדלת**. ואם לא ניתן לעשות כך, בסגירת המקרה ישנן סברות להקל, שכן כיבוי הנורה הינו מדרבנן, ועוד שלא מכבה האור בידיים, אלא בדרך אגב עם סגירת הדלת, ולכן במקרה כזה מותר לסגור את דלת המקרה **"כלאחר יד"**, כגון ע"י המרפק, או שיאמר לקטן.

אם ההורים מאושרים בכל מה שיש להם, ורגילים לדבר על הטוב ועל היש שמקבלים כל העת מאת הבורא - **הילדים קולטים את הגישה, סופגים את האווירה ולומדים לשמוח**. אבל אם האווירה בבית היא אווירה של מרמור, וכל הזמן מתלוננים: על בעל המכולת ועל מזג האוויר, על השכן, על הגבאי ועל הגננת, **הילדים מסיקים מכך שהעולם מלא בעיות וקשיים, צרות וייסורים, וממילא יתקשו מאוד לחיות בשמחה**.

אנו ההורים אמורים לשנות גישה וצורת התנהגות בבית ליד הילדים, ואוטומטית הדבר ישפיע על הילדים, שפשוט מחקים את ההתנהגות שלנו.

אמת אין זה שינוי של יום אחד, אלא פעם אחר פעם, שבוע אחר שבוע, אך אם נתחיל יותר להודות לה' על כל פרט שיש לנו, גם כשקשה, אם נתחיל לשבח כל פעם את אחד מבני הבית ונתמקד בטוב שלו, אם נדבר דברים טובים וחיוביים שיש באנשים סביבנו: בבית הכנסת, בחנות ובסופר, ובמשפחה המורחבת - הילדים יראו שאנו מחפשים לראות טוב ומדברים טוב, ומיד הם יחפשו גם טוב, ויפסיקו להתלונן ולהרגיש תמיד שלילי. זוהי אומנות המשפיעה על כל אופיו של הילד. הרב פנחס

ברייער שליט"א - ארגון 'לגדל'

סיבת התלונות

הגיעו אלי זוג הורים לייעוץ, בו הם מספרים על בעיה שמטרידה את מנוחתם: "הילדים בבית לא מפסיקים להתלונן על כל דבר קטן", אמר האב, "וכאילו יש ביניהם תחרות מי יתלונן יותר". כאן התערבה האם ופירטה: "אינני מבינה מנין זה בא להם, אך תמיד כשאני מבקשת עזרה, מיד מתחילות התלונות: למה דווקא אני? או: תמיד בתורנות שלי יש להדיח הרבה כלים! איננו יודעים מה לעשות, אבל האווירה בבית עכורה ממש".

"ומה אתם כהורים משדרים?", העזתי לשאול. "אנחנו?! הם הסתכלו זה על זה, "אנחנו בסדר". ואז לפתע פתח הבעל ואמר: "תראה, ב"ה יש פרנסה, יש בריאות, אבל הכל בגדר 'הנורמה'. האמת, קשה לנו להיות סתם בני אדם, היינו רוצים להיות מיוחדים יותר במשהו אחד לפחות: בילדים מוצלחים יותר, בבית מפואר יותר, במעמד גבוה יותר. אם זה היה קורה, היינו בהחלט יכולים לשמוח! אבל אנחנו מקבלים את המצב באהבה".

ומיד הבנתי הכל: אינני יודע מי מתלונן יותר - הילדים או ההורים... הם לא שמים לב, אך הם בעצמם אומרים או משדרים כמה הם היו רוצים לחיות אחרת, וכמה לא טוב להם במצב שלהם - ממש דומה לתלונה של הילד שלהם: מדוע הוא צריך לעזור? ומדוע היא תמיד צריכה לעשות?..

האדם החשוב בשמיים

הרב אורי הביט בי בשיממון: "ר' ראובן, טעית בכתובת, אינני נותן ברכות. לשם כך צריך ללכת לצדיקים, לחכמים, לא אליי. אני זה עתה חזרתי בתשובה, ואף אחד לא מבקש ממני ברכות!".

"ר' אורי", פניתי אליו בתחנונים, "הגעתי במיוחד מבני ברק, בכדי לקבל ממך ברכה, אני זקוק לישועה, אנא ברך אותי", התחננתי.

"תהיה בריא, מה אתה רוצה ממני? מה נטפלת אליי?", השיב לי הרב אורי זוהר. ואז פניתי אליו ואמרתי לו: "זה לא יעזור לך להסתתר בהרגשה כי הינך יהודי פשוט, זה שרק עתה שב בתשובה ובקושי מכיר את כל נבכי היהדות - אני לא קונה זאת. ואסביר לך מדוע: בכל שבוע, הנני נוסע פעמיים מבני ברק לבת - ים, ובדרך אני עובר דרך כביש 'גהה' המרכזי. מידי יום, עוברים בכביש 'גהה' כשישים ריבוא איש מידי יום - מעל חצי מיליון איש!".

והנה, לאחרונה ראיתי בצומת של כביש גהה שלט חוצות ענק מימדים, בגודל של בניין שכתוב עליו באותיות גדולות: "אורי זוהר, אחרי הכל, גלה לנו הכל, מדוע עזבת את הכל?". כל הארץ רואה את השלט הזה הממוקם בכמה מקומות מרכזיים, כשכל העולם הרחוק מתורה ומצוות מתקשה להאמין כיצד הכוכב הגדול לשעבר של העולם החיצוני - אורי זוהר, עזב את הכל והפך להיות מתבטל לה, ודבוק בתורתו ומצוותיו. אנשים לא מעכלים זאת, ומתחילים לחשוב על המטרה לשמה הם באו לעולם, ועל הרדיפה הריקה שלהם אחר תאוות בזויות ושפלות.

בגלל היותך כוכב ענק בעולם שלהם, גרמת לקידוש ה' אדיר המהדהד בליבותיהם של מילוני יהודים הרחוקים מתורה. ובדיוק כמו שכתוב בשלט: "אורי זוהר, אחרי הכל, גלה לנו הכל, מדוע עזבת את הכל?".

סיפר הרב הצדיק, הרב ראובן קרלנשטיין זצ"ל: "לפני למעלה מעשרים שנה, היית צריך לעבור ניתוח קשה ביותר באמריקה. היה זה ניתוח שההמתנה אליו ארכה זמן רב, וצריכים הרבה תפילות כשהניתוח - המציל חיים יעבור בהצלחה.

חז"ל לימדונו (בב" קט): "כל שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים", ולכן החלטתי גם אני לקבל ברכה מצדיק גדול שיעתיר עליי ברחמים.

לא חשבתי פעמיים, והחלטתי כי יש צדיק גדול שברכותיו וודאי יעשו פירות ויגרמו להצלת חיי. קמתי ונסעתי לירושלים, הגעתי לעיר העתיקה, לישיבת 'אש התורה', עברתי בין הספסלים ואז הגעתי אל יהודי בשם - הרב אורי זוהר זצ"ל.

היה זה תחילת חזרתו בתשובה של הרב אורי זוהר, ומצאתי אותו יושב בישיבה ולומד בהתמדה עם תפילין וטלית עם החברותא שלו. לא רציתי להפריע באמצע, לכן המתנתי לרגע שיקום ממקומו, ואז ניגשתי אליו ואמרתי לו: "שלום עליך, ר' אורי. הגעתי במיוחד לקבל ממך ברכה, מפני שמחר אני טס לחו"ל בכדי לעבור ניתוח לא קל בארה"ב. אני הולך לצדיקים, ובאתי קודם אליך לבקש ברכה!".

באותה שעה, נעשה חילול ה' גדול בעולם! אם עד כה, 100% מאנשי העולם האמינו בה' ונכנעו לפניו ולפני עמו, לפתע, אחוזים רבים חזרו לסורם.

כשראה זאת יתרו, הוא החליט: אני אציל את המצב. אני אחזיר את הכבוד והרתיעה של כל העולם מאלוקים ומעם ישראל. איך? אני, שכולם מכירים אותי בכל העולם ככהן מדין, ככומר הגדול ביותר בעולם של עבודה זרה, אעשה תפנית ואספר לכולם כי אני מגיע להתגייר - אני מוריד את הראש בפני אלוקים, ורוצה להיות חלק מעם ישראל! וואוואו!

מיד כשהגיע יתרו למדבר, יצא משה רבנו וכל עם ישראל לקראתו, כשכל ערוצי התקשורת מכל העולם מסקרים את המעמד: התקשורת בארה"ב יצאה מכליה: "לא יאומן! האיש מספר אחת בעולם של עבודה זרה, הכוכב הגדול - יתרו, מצהיר אמונים לאלוקי ישראל ולעמו!". בכל ערוצי הרדיו הצרפתיים שידרו: "טלטלה בעולם - המאסטר הגדול יתרו, אשר היו לו מיליוני חסידים - עוזב הכל וחוזר בתשובה. יש אלוקים בעולם!". "האיש הגדול בעולם, יתרו", כתבו עיתוני איטליה, "מוריד את הראש בפני אלוקי ישראל".

מיד נעשה קידוש ה' אדיר בעולם כולו, וכל אלו שהתקררו מגדולת ה' ועם ישראל עקב מלחמת עמלק, חזרו להתפעל בכל הכח ולהבין כי ה' מלך ומלכותו בכל משלה.

הרי שיתרו גרם לקידוש ה' וחיזוק גדול בה' ובעמו לכל העולם. אומר ה'באר יוסף' כי כל אדם הגורם לחיזוק וקידוש ה' אצל סובביו - עושה רעש גדול בכל העולמות, שה' מתפאר בו, גם אם היה במקום הכי נמוך כמו יתרו, שהרי גרם לרבים לירא ולהתפעל מכבוד ה', וה' ישלם לו שכר רב בעולם הזה והבא!".

נא לשמור על קדושת העלון
אין לקרוא בשעת התפילה.
מומלץ לקרוא בשולחן שבת!

אוֹצְרוֹת הַפָּרָשָׁה

פרשת "תרז"

"ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי" [יט, ד].

היום, מחר, בימינו – יבוא משיח צדקנו! עומדים אנו ותוהים: אל מי יבוא, אלינו?! הרי אנו מבוססים במדמנת תהום, חלקים גדולים מהעם רחוקים מחיי תורה ומצוות. נגע הסמים מתרבה, הפריצות מתמסדת, האלימות מתגברת. המחלוקת מפצלת, הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את בני הדור מן העולם! ולדור זה תבוא הגאולה, אליו יבוא המשיח?

התמיהה במקומה, אבל הכתוב כבר ענה עליה: "כימי צאתך מארץ מצרים, אראנו נפלאות". האם במצרים לא היינו שקועים במ"ט שערי טומאה, וכמעט שנטמענו בה? האם מידת הדין לא קטרגה שם עלינו בטענת: "מה נשתנו אלו מאלו, אלו עובדי עבודה זרה ואלו, אלו מגלי עריות ואלו, אלו שופכי דמים ואלו", כל התופעות המוכרות. ולפתע נגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם, ויצאו מאפילה לאור גדול! מתהום מ"ט שערי טומאה למעמד הר סיני, בו זכו כולם, למקטנס ועד גדולם, לנבואה: "פנים בפנים דיבר ה' עימכם בהר מתוך האש!" ובאמת, איך זה קרה? איך עם שלם מתעלה ומזדכך בבת אחת? עד "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי!" האלשיך הקדוש צ"ל ענה על כך במשל. משל לאב אוהב, שבנו נכלא בבית הכלא, עונה והורעב. עמד האב ליד החומה, מצרכי מזון בידיו, שמע את זעקות בנו ואנחותיו, וידו קצרה מלהושיע. לפתע ארעה רעידת אדמה והחומה קרסה – והכל השתנה. האב עמד לנוכח בנו, פנים בפנים. הבן רץ וחיבק את אביו, והאב העניק לו מטוב... במצבינו כיום, מפסיקה "חומה", חייץ רוחני, בינינו לבוראנו. חייץ שאנו עצמנו בנינו: "כי אם עוונותיכם היו מבדילים בינכם לבין אלוקים". אבל מבעד לחומה זו, מקנת בנו נשמה יהודית זכה וטהורה, הכמהה לבוראה ומייחלת אליו. כמו שאמרו גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב – יצר הרע ושיעבוד מלכויות". וכאשר במעמד הר סיני "פסקה זוהמתך", נפלה החומה – ומיד נמצאו ראויים לנבואה! וכך יהיה היום, מחר, כשמשיח יבוא. שופרו יפיל את החומה כנפול חומות יריחו בתקיעת השופר – וממילא נשדר את עצמיותנו, את מהותנו ופנימיותנו: "משכני אחרך נרוצה – הביאני המלך חדריו – נגילה ונשמחה בך!" (מעין השבוע).

"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" [יט, יג].

"ומשה עלה אל האלוקים, ויקרא אליו ה' מן ההר לאמור: כה תאמר לבית יעקב, ותגיד לבני ישראל... ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל". ידועים דברי חז"ל, שהובאו ברש"י: "בית יעקב", אלו הנשים. הן המקיימות את הבית, הן הקובעות את צביונו רוחו ואופיו, ו"בני ישראל", אלו הגברים. וה"חתם סופר" צ"ל פירש בפסוקנו פירוש מפתיע ומרעיש. לפני מתן תורה הורה הקדוש ברוך הוא למשה רבינו: "כה תאמר לבית יעקב", לך ואמור לנשים – שהן תגדנה לגברים, לבעליהן ולבניהן. ומה תאמר כל אישה לבני ביתה? "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אלה הדברים אשר תדבר – כל אישה – אל בני ביתה!"

ופירושו של דבר, שבכל אישה ואישה, כל אם ורעיה, מתקיים למעשה הכתוב: "הלוא אם קטן אתה בעיניך – ראש שבטי ישראל אתה!" (שמואל). אין היא רשאית לגמד עצמה ולמזער תפקידה. אלא עליה להכיר באמת ולדעת את המציאות: דפוסי ההתנהגות הבית תלויים בה, חינוך הילדים מוטל על כתפיה! וכבר אמר אדם חכם: הבעל, ראש המשפחה, הוא אמנם הראש. אבל האישה היא הצוואר, והצוואר קובע לאן יפנה הראש, ומסובבו לכל כיוון שירצה... אם תרצה, אם תחליט – יתחנכו ילדיה למורשת ולמסורת, לערכים ולמידות טובות, לכבוד הורים ומבוגרים, לאמונה ולנועם הליכות. אם תחליט – יזהירו נרות השבת, שמחה ונועם השבת, "יום מנוחה וקדושה. מנוחת אהבה ונדבה, מנוחת אמת ואמונה, מנוחת שלום השקט ובטח!" אם תחליט – יתחנכו צאצאיה בחינוך תורני לרוב נחת ושמחה, לא יביאו הביתה אוצר מילים מזוויעות ומזעזעות, ביטויים צורמים וניבול פה. לא יתאוננו על אלימות נוער, התעללות ברוטלית, אגרופנים וסכינים, לא יצטרכו להזהירם מפני סמים!

לא בכדי תלתה המשנה את כל גדלותו של רבי יהושע בן חנניה באימו: "רבי יהושע, אשרי יולדתו!" (אבות). הנשים – שואלת הגמרא (ברכות) – בזכות מה זכות הן לעולם הבא? כלומר: מה המטלה העיקרית המוטלת על כתיפן, מה משימתן העיקרית בעולם?!

והתשובה: בזכות הכוונת ילדיהן לחינוך תורני ודירבון הבעלים להשתתף בשיעורי תורה! זו תשובתה של הגמרא! זכיה בחיי העולם הבא אינה דבר קל, אינה באה בקלות. הגמרא מונה את העולם הבא כאחד משלושת הדברים שאינם מושגים אלא על ידי ייסורים. משימה כבדה היא, לנווט אווירת בית, להחדיר אור וחום של אמונה כנה, בטחון מושרש, דקדוק בכשרות, שמירת טהרה, צביון רוחני מרומם. להשיג על חינוך הצאצאים, לפקח על התנהגותם, לראות שיברכו, שיתפללו, שילמדו, שיהיו ספוגים יראת שמים מושרשת. להזכיר לבעל שיש שיעור תורה, לוותר על שעה במחיצתו לאחר עבודת יומו כדי שיתעלה בשיעור, ירכוש ידע בתורה ויוכל להקרין בבית מאורה. זה תפקידה של האישה, לפיכך קרויה היא "עקרת הבית" – עיקרו של הבית!!! כל צביונו של הבית-באחריותה, אורו וזיוו-מכוחה, דרגתו ומדרגותיו הן תוצאות פעולתה! ולפני מתן תורה נשלח משה רבינו עליו

השלום, הרועה הנאמן, להעמיד את הנשים על חשיבות תפקידן. רק על ידן תונחל התורה לדורות עולם, תמשך שושלת הדורות לנצח, שלשלת הזהב תארוג חוליה אחר חוליה. וכל אישה, כל אם ורעיה, מהווה את החולייה המחברת בין דור מתן תורה לדור הבא, ובכך נוחלת את חלקה בעולם הנצחי עדי עד! (מעייין השבוע).

"וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר" (כ, טו). הדברה החמישית.

אל נא נשכח לקיים השבת מצוות עשה מדאורייתא, לדעת הרמב"ן זצ"ל. כשנקרא בפרשה "וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן, מפני אשר ירד עליו ה' באש, ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל ההר מאוד, ויהי קול השופר הולך וחזק מאוד, משה ידבר והאלוקים יענו בקול, וירד ה' על הר סיני אל ראש ההר", כשנקרא בתורה על המעמד המרומם, ההתגלות האלוהית הפומבית החד פעמית לעיני עם שלם, אנשים נשים וטף, שגם האומות שמעוה וחרדו מפניה, נקיים בכך מצוות "רק השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך, והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוהיך בחורב... וההר בוער באש עד לב השמים חושך ענן וערפל, וידבר ה' אליכם מתוך האש", וביאר שם הרמב"ן שזו מצווה "לזכור מאין באו אליך המצוות, שלא לשכוח מעמד הר סיני מכל הדברים אשר ראינו שם, הקולות והלפידים, את כבודו ואת גדלו ודבריו אשר שמענו מתוך האש, ולהודיעם לבנים ולבני הבנים עד עולם!" נקרא בתורה על מעמד הר סיני, ונשמע בסילודין את עשרת הדיברות, חמש על הלוח האחד, וחמש על שכנגדו. חמש שבין האדם למקום מימין, וחמש שבין האדם לחברו משמאל, החל מהבעיה האלמנטרית "לא תרצח", ועד הדרגה המרוממת של "לא תחמוד!"

אבל דיברה אחת יש, והיא מקשרת בין הלוחות. הדיברה החמישית: "כבד את אביך ואת אימך". לכאורה, דיברה שבין האדם לחברו. מחלק המוסר והמידות, תקנת החברה והכרת הטוב. אבל מצויה היא בלוח הראשון, שבין האדם לקונו, אחת לפני הסידה שבינו לרעיו, חובותיו לחברה. ומדוע? משם שמצוות כיבוד ההורים שייכת לשני החלקים, והיא הערובה לקיום שניהם. מסופר, שהגאון הצדיק רבי צבי הירש ברוידא זצ"ל, חתנו וממשיך מורשתו של הסבא מקלם זצ"ל, מיסגר את תמונת אביו ותלה אותה מול מקום מושבו. והסביר: "כה רחוק אני מצדקתו של יוסף. ובכל זאת, עם כל רוממותו, לא עמד בניסיון אלא כשנתגלתה לו דמות דיוקנו של אביו... מה לי לחכות עד שתגלה לי דמות דיוקנו של אבי, הריני קובע אותה מולי..."

ההורים, הם נושאי המורשת. טעוני מסורת רצופה, ממשיכי שושלת הנטויות והולכת מהר סיני. שרשרת זהב, ובה חוליות שופטים ונביאים ואנשי כנסת הגדולה, תנאים ואמוראים, גאונים ראשונים ואחרונים, צדיקים וקדושים, פוסקים ומקובלים.

דור אחר דור, ברציפות, משמרים ומעבירים חכמת חיים ותבונות דורות, מנחילים לקחים עתירי ניסיון. ותרבות, נבנית על הכרת העבר והוקרתו. האנגלים, הצרפתים, הרוסים, הסינים, היפנים, ומי לא. נסה לשאול ילד ממלכתי מי היה בצלאל בן אורי בן חור, מי היה עתניאל בן קנז. מי היה אחיה השילוני, או אלישע בן שפט. מי היו חנניה מישאל ועזריה, יהונתן בן עוזיאל. רבינו הקדוש, אביו ורבא. האם נסקור כאן מאה דורות, מי היה הבן איש חי, האביר יעקב, האלפננדי. מה פשר ראשי התיבות רמב"ם, רמב"ן, רא"ה, חיד"א, הגר"א, בעש"ט. עם שניתק עצמו מהוריו, ממורשתו, ניתק עצמו מהברית התיכון של עשרת הדיברות, מהנחלת העושר העצום, התרבות המפוארת, שאין דוגמתה בשום אומה ולשון. אבל יש הגיון בהתעלמות הזו מהמורשת, בזלזול בה, כמו בן לשיטתם הם...

פעם נסע הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל באווירון, ושכנו למושב היה מזכיר ההסתדרות דאז, ירוחם משל. הגאון עסוק היה בספרו, וירוחם משל עסק בשלו. מדי כמה דקות הופיע נכדו של הגאון, שנסע עימו, ושאל בחרדה: "אולי חסר לסבא משהו, אולי אוכל לעזור במשהו? הכיסא נוח?! האם רוצה סבא לשות?!" התעניינות מכל הלב, בכבוד עצום ורב. "מי הבחור", שאל ירוחם משל? "...נכדי", ענה הגאון.

נאנח ירוחם משל: "הנכדים שלי, רק תובעים עזרה. רשימת רכש הגישו לי. סבא תקנה וסבא תביא..."

חיך הגאון, ואמר: "יומה הפלא? אני חינכתי את ילדי ונכדיי. שאנו צאצאי אברהם אבינו, 'האדם הגדול בענקים', שהנחיל מורשתו לבניו אחריו 'לשמור דרך ה' לעשות צדקה ומשפט'. אנו צאצאי מקבלי התורה ומנחיליה מדור לדור, והדורות הולכים ומתקטנים: 'ראשונים כמלאכים ואנו כבני אדם', אני שני דורות מעל לנכדי, והכרתי את גדולי הדור שלפני. את החפץ חיים ואת הסבא מסלבודקה ועוד גדולי עולם. ונכדי מלא הערצה כלפי.

"אבל אתה מחנך את בנך ונכדך שמוצא האדם מן הקוף, ומדוע שיעריך אותך. הרי אין אתה בעיניו אלא חוליה המקשרת בינו לקוף, והוא אדם מושלם יותר ממך..." וירוחם משל נאנח בשנית... (מעייין השבוע).

"עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים" (יח, יא).

גדולה הייתה התרגשותו של הגאון הצדיק רבי רפאל ברוך טולידנו זצ"ל בשעת אמירתו "ה' מלך ה' מלך, ה' ימלוך לעולם ועד". גדולה עד כדי כך, שפעם נפל ארצה מתעלף!

על מה התרגש כל כך? הוא הסביר: הרי לפי סדר הדברים היה צריך הפסוק להקדים זמן עבר להווה, וכמו שאומרים בברכת המזון "הוא הטיב לנו (בעבר), הוא מטיב לנו (בהווה), הוא יטיב לנו (לעתיד). מדוע התחילו בזמן הווה, "ה' מלך" לומר לך, שיסוד האמונה הוא בהווה! אי אפשר להרגיש את מלכות ה' שבעבר, כל עוד לא מקבלים את מלכותו בהווה. רק לאחר שמאמינים בכל עוז שה' מלך עתה, אפשר להבין שהוא מלך בעבר ולקבל עול מלכות שמים לעתיד!!

זהו שאמר יתרו: "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוהים" מכוח האמונה העכשווית, בהווה ניתן לסקור את מאורעות העבר ולראות בהם את יד ה'!!

זוהי משימת האדם, להשריש בליבו אמונה כי ה' שולט בכל, אין עוד מלבדו, ומה' מצעדי גבר, ולאור השקפה וידיעה זו לכוון את צעדיו בהווה, להתבונן בעבר, ולהביט לעתיד (מעייין השבוע).

זכות הלימוד בעלון זה תהיה לעילוי נשמות: ר' נוראל חזני בן מרים ויעקב ז"ל, לע"נ מרת מונירה חזני בת כורשיד ז"ל, לע"נ מרת פארי בת מונירה ז"ל, לע"נ ר' עזריאל בן שרה ז"ל, לע"נ מרת מנסורה בת כשור ז"ל, לע"נ יוסף בן הלה ז"ל, לע"נ אליהו בן אסתר ז"ל, לע"נ יצחק בן ליבה ז"ל, לע"נ ברוך בן כאדה ז"ל, לע"נ זהבה פזיה בת פרח ז"ל, לע"נ טובה בת כורשיד ז"ל, לע"נ מסעוד בן פרהנג ז"ל, לע"נ אלהם בת שהנז ז"ל, לע"נ דוד בן רבקה ז"ל, לע"נ ענת בת אסתר ז"ל, לע"נ יצחק בן מרים ז"ל, לע"נ מרים בת שמה ז"ל, לע"נ אברהם בן סולטנה ז"ל, לע"נ יונה בן אסתר ז"ל, לע"נ לי כהן בת פולין ז"ל, לע"נ משה בן רינה תחיה ז"ל, לע"נ שמואל בן קדינה ז"ל, ולע"נ כל נפטרי עם ישראל.

למעוניינים בהפצת העלון: 03-5592523. לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: otzarot.hparasha@gmail.com

מהרשד"ם: מידת חסידות היא ואין בזה משום חוקות העמים, הרי אמרו בגמרא (גיטין יא): "גיטין הבאים ממדינת הים אע"פ ששמותיהן כשמות עכו"ם כשרים..." העידונו חז"ל שמנהג ישראל בחו"ל לכנות עצמם בשמות גויים ואין פוצה פה.

לכן, אנוסים הבאים מפורטוגל ומנהלים את עסקיהם וקשריהם בין המדינות, רשאים לחתום בשמם הנכרי. (יו"ד קצ"ט)

רבי דוד זכות: שינוי השם בגר הוא חלק מקבלתו נשמת ישראל חדשה. שמות הגרים היו על פי נבואה ולפי שורש נשמתם, לכך אין ליהודי לקרוא בנו בשם יתרו וכדומה, שהם משמות גרים ואינם מתאימים לנשמות ישראל. ("זכר דוד" מאמר א' צ"א עיי"ש)

שבת קודש פרשת יתרו כ' שבט - עניני שמות

הקמת המצבה של הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא נשתתחה והתעכבה עד ליום כ' בשבט. אמר בנו, הרבי מצינינוב: 'מן השמים נתגלגל כן שתהיה הקמת המצבה ביום זה, כי בו ביום נולד הצדיק!' הרבי משינאווא נהג לעלות לתורה ביום הולדתו, כמובן אם באותו יום קראו בתורה. (קובץ "עץ חיים" גליון י"ג טבת שבט תשע"א)

"יתרו - שבע שמות נקראו לו". "ושני בניה אשר שם האחד גרשם..." מכתב האדמו"ר משינאווא אל מחותנו ה"כנסת יחזקאל" אב"ד דעש"תמול הגיעה הטלגרמה עם הבשורה הטובה כי בן נולד לו והנני מברך את כבוד קדושתו בברכת מזל טוב. מה שדרש ממני לחוות דעתי בשם אשר יקרא לו, הנה שמעתי שאדוני מורי ורבי הרב הקדוש מוה' שלום מבעלזא אמר שמן השמים מודיעים לאבי הבן את שמו אשר יקרא אותו. גם שמעתי שאמור שמסוגל לאריכות ימים לתת שם מהמשפחה". (שו"ת "דברי יחזקאל" או"ח ל"ו)

האדמו"ר משינאווא הקפיד מאד שלא לקרוא שם הבת בימי החול, רק להמתין עד שבת. והסביר, כי אין לשם שורש למעלה רק כשניתן בשבת קודש. דווקא בבן זכר שקורין את השם ביום מילתו והוא יום טוב שלו ודם מילתו נחשב כקרוב ניתן לקרוא שמו ביום חול, אבל עם הבת ימתין עד שבת קודש.

"לאכול לחם עם חתן משה" סעודה זו עשאוה לכבוד יתרו שנתגייר במילה וטבילה, כדין הגר הבא לחסות תחת כנפי השכינה. (רבנו בחיי)

כתב ה"שרידי אש": נוהגים הגרים להתענות ביום שמתגיירים. (יו"ד ס"ט)
כתב הגאון רבי משה שטרנבוך: שמעתי שנוהגים שביום שמתגיירים צמים. אין לי כאן ספרי הפוסקים לעיין מקור המנהג. לדעתי יש לצום עד הטבילה, אבל ברגע שטבלו הגר והגירות הרי זה יום משתה ושמחה בשבילם כיום קבלת התורה. וכן מפורש (רמב"ן י"ח י"ב) שעשו סעודה לפני ה' לכבוד מילת יתרו לגירות - "לאכול לחם עימו ביום חתונתו, כי חתן דמים הוא". טעם הצום הזה הוא כמו שחתן מתענה על עוונותיו, כך גר שנתגייר, נענש על מה שחטא קודם, על כן כשעוזב את דתו עליו להתענות ולהתודות. אבל ברגע שנעשה ישראל ראוי לו מיד לשמוח כיום שניתנה בו תורה לישראל, ויאכל בשר וישתה יין כהודאה לה' שזיכה אותו להכנס לקהל עדת ה', ולכמה פוסקים יברך שהחיינו ואשרי חלקו. (שו"ת "תשובות והנהגות" ח"ב תק"ו)

מרו הגרש"ז אויערבאך: סעודת מילת הגר מצוה היא, עדיף לעשותה לאחר הטבילה, שאז הוא יכול להשתתף בה בנחת. ("אוצר הברית" ב' י"א ד' י"ב ועיי"ש וכן כתב הגר"מ שטרנבוך "תשובות והנהגות" ג' ש"ז)

מזל טוב

מתחילה היה נקרא 'יתר', לכשנתגייר הוסיפו לו אות על שמו, 'יתרו'. (מכילתא יתרו: "וכן אתה מוצא באברהם... וכן אתה מוצא בשרה... וכן אתה מוצא... רש"י י"ח א')
'חובב' הוא שמו החדש של יתרו, אחרי שנתגייר נקרא חובב. דרך כל המתיהדים לקרוא להם שם אחר בישראל.
כדרך כל המתגייר לשנות שמו לשם קודש. (רמב"ן ב' ט"ז)
(רמב"ן במדבר י' כ"ט)

נהגו בשעת מילת הגר לקרוא לו בשם חדש, אף שעדיין לא בא לכלל ישראל לגמרי עד שיטבול. (כללי מילה לרבינו גרשון הגהר)

לכתחילה ראוי לגר לבחור שם המקובל בעם ישראל. המנהג היה לקרוא אברהם ושרה. "כי הם גרים ראשונים וכל אשר יתגייר מהאומות יקרא אברהם ונקבה שרה" (אוה"ח בראשית כ"ח ה') אך כבר מצינו אף בקדמונים, שהיו גרים נקראים בשמות אחרים. כגון, שמעיה ואבטליון, אונקלוס, עובדיה. ("משנת הגר")

יש שהתירו לגר להשאיר בשמו הגויי, כגון, כשהוא נצרך לזה.

השבו יחול יום הזכרון לאדמו"ר רבי מנחם מנדל "השרף מקוצק" נפטר כ"ב שבט תרי"ט. כה כתב חתנו הגאון ה"אבני נזר": "לאשר כבוד תורתו כתב כי איננו מכיר את שמו ... חותני היה הרב הדומה למלאך ד' צבאות מודה מנחם מנדל זצלה"ה מקאצק". (אהע"ז קב"ב) מתוך הספר "אמת ואמונה" - הגה"ח ר"י ארנט - נכד רבינו הרה"ח ש. מורגנשטרן

"ואתה תחזה ... אנשי אמת ... שרי אלפים שרי מאות שרי ..." (י"ח כ"א) איך משה לא חשש שיקפידו עליו, הרי כל אחד חפץ להתמנות לשר אלפים? אמר הרבי מקוצק: "כיון שהם היו אנשי אמת, ממילא לא הקפידו!" ("מאיר עיני ישרים")

איך לא היתה קנאה ביניהם, ששרי עשרות לא ביקשו להיות שרי מאות, ששרי מאות לא ביקשו להיות שרי אלפים?! איך משה העביר זאת בשלום? עם אנשי אמת יכול היה לעשות זאת, כי אנשי אמת מכירים את מקומם! ("בית ישראל" כתבים)

"כי יהיה להם דבר בא אלי". (י"ח ט"ו) נאמר כאן לשון יחיד "בא" ולא כתוב יבואו, כיון שהיו אנשי אמת, כל אחד היה סומך על חברו ושולח אותו למשה לשאול בדינם והוא מאמינו. (כתבים)

דברי האדמו"ר ה"בית ישראל" שבת קודש פרשת יתרו, כ"ד שבט תשל"ז - שמונה ימים לפני הסתלקותו

"וישמע יתרו. מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק". יש להבין, מדוע נקט רש"י דווקא שני דברים אלו קריעת ים סוף ומלחמת עמלק שנראים דבר והיפוכו.

שמעתי בשם הרבי מקוצק: יתרו לא הניח עבודה זרה בעולם שלא עבד ונתגייר ונהיה גר צדק (מכילתא "עתה ידעתי ..."). יתרו סבר שהוא הגיע למדרגה גבוהה ואינו צריך לחשוש ונשאר במדין, שם שמע על קריעת ים סוף, אף שאצלו זו היתה שמיעה מיוחדת זה לא פעל להזיזו ממקומו. אבל לאחר ששמע שעמלק בא להלחם בישראל, אף שהיו בדרגה כה גבוהה, כזה הסתר גדול. אז אמר 'אי אפשר כבר לשבת בבית, צריך להתקרב לרבי'. זוהי אימרה חריפה, זה נוגע לכל אחד!

"ויהן שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד". (רש"י י"ט ב)

אמר הרבי מקוצק: אני מסתכל רק בנקודות הטובות שיש בכל אדם מישראל וכך אני בא לאהוב אותו, ועל ידי אהבת כל פרט ופרט מעם ישראל באים לכלל אחדות ישראל.

כל מי שאינו מתקשר עם ישראל שולט אצלו השקר, כי אותיות 'קשר' המה בהיפוך 'שקר'! ("נפלאות חדשות")

מעמד הר סיני

סיפר האדמו"ר רבי חנוך הניך מאלכסנדר כי במשך קרוב לשנה אחרי הסתלקות מורו ורבו, האדמו"ר רבי בונם מפשיסחא לא נסע לאף רבי, כי הרגיש שהדבר אינו חסר לו.

באחד הימים שמע על רעו הגאון החידושי הרי"ם כי הוא מכניע עצמו תחת הנהגת רבינו בעיירה טומשוב. קם ונסע לוורשה כדי להבין מפיו פשר דבר. אמר לו החידושי הרי"ם בזה הלשון: 'דע, כי כמו שהיו קולות וברקים בקבלת התורה על הר סיני, כן יש עתה קבלת התורה בקולות וברקים בטומשוב!' ("מאיר עיני תולה")

"וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק". (כ"ט"ו) יכולים לראות ולהתנועע ואע"פ כן לעמוד מרחוק! ("אמת ואמונה") לפעמים, אף שאדם מתנועע בשעת התפילה אין ראיה שכוונתו אמת, בכל זאת "ויעמדו מרחוק" ... ("פרדס יוסף" יתרו)

הרבי מקוצק אמר, כל המחברים שכתבו ספרים עשו הקדמה לספריהם, וכבר מורגל בפי העולם שספר בלי הקדמה כגוף בלי נשמה, אם כך יפלא על ספרו של ה' יתברך, שהיא התורה הקדושה, למה אין לה הקדמה?! אך באמת גם הקב"ה עשה הקדמה לספרו והיא "דרך ארץ", שזהו הקדמה לתורת ה', כי דרך ארץ קדמה לתורה.

לפי זה ביאר הגאון רבי מאיר דן פלוצקי, ה"כלי חמדה", את מה שאמרו חז"ל (ע"ז ב) שלעתיד לבוא יטענו אומות העולם להקב"ה למה לא כפית עלינו הר כגיגית, והקב"ה משיב להם "הראשונות ישמיעונו, שבע מצוות שקיבלתם היכן קיימתם". וקשה, הרי על זה עצמו יכולים לטעון, למה הקב"ה לא כפה אותם על מצוות בני נח?! אכן לפי דברי הרבי מקוצק מובן, "הראשונות" הכוונה לדרך ארץ, שכיון שלא קיימו את הדרך ארץ שהיא הקדמה לתורה, אין להם שייכות לתורה. (שם)

"דרך ארץ קדמה לתורה". (ויק"ר ט"ו ג) כמו שמתוך ההקדמה לספר יוכל אדם לדעת את מהות הספר, כמו כן ניכר מתוך התנהגותו של אדם מהות תורתו! ("שיח שרפי קודש" ח"א)

מובא מהרבי מקוצק: נאמר בפסוק "השמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו". נוגעים רק בקצה וחושבים שכבר עלו.

כשאוחזים בראשית הדרך אין לטעות ולהסתפק בזה, אלא ימשיך בדרך, צריך שיהיה את הרצון לעלות עד הסוף, ואף שאין ביכולתו, יש להמשיך להתאמץ לעלות. ("פני מנחם" תשנ"ג)

"לא תרצח" - "לעולם יהא אדם מן הנרדפים ולא מן הרודפים". (ב"ק גג). לכאורה התיבות "ולא מן הרודפים" נראה כשפת יתר. ביאר הרבי מקוצק, כי מאחר ש"האלקים יבקש את נרדף" (קהלת ג' ט"ו) ודרשו חז"ל (ויק"ר כ"ז ה) שהקב"ה תובע את דמם של הנרדפים מן הרודפים. אם כן האדם יחשב שטוב לו להיות נרדף, כדי שיענש הרודף על ידי זה... לכן סיימו חז"ל "ולא מן הרודפים", כלומר, שאדם לא ירצה להיות נרדף, כדי שעל ידי זה יהיה השני רודף!

("שיח שרפי קודש" ח"א)

"לא תגנוב" - כאשר חזר הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין לביתו אחרי שהייתו בחג השבועות אצל רבו הרבי מקוצק, שאלו חמיו: "האם אצלכם קיבלו את התורה באופן אחר...?" בוודאי, ענה חתנו, הנה איך מפרשים אצלכם "לא תגנוב"? ענה חותנו שאסור לגנוב מאחרים. השיבו הרב מגוסטינין: "בקוצק מפרשים לא לגנוב דעת עצמו!" ("אמת ואמונה")

("אמת ואמונה")

"לא תחמוד" - הרה"ק רבי משה מפשוורסק היה סופר סת"ם מיוחד. גדולי החסידות רכשו ממנו תפילין. אחרי פטירתו השאיר אחריו שלשה זוגות תפילין. אשתו האלמנה דרשה בעד כל זוג הון רב.

בעת שהותו של הרבי מקוצק אצל רבו בלובלין ביקש מאחד החסידים שהיה גר בפשוורסק שירכוש עבורו זוג תפילין מהאלמנה, את כל הכסף שאמו נתנה לו למחייתו נתן עבורם. אותו חסיד קנה את התפילין ובחזרתו ללובלין הביאם לרבינו. תוך כדי מסירת התפילין הוסיף אותו חסיד כלאחר יד ואמר: "בגלל התפילין הללו עברתי על "לא תחמוד", כי לא יכלתי להתאפק והנחתי אותם".

מיד כשמע הרבי מקוצק זאת, החזיר לו את התפילין היקרות הללו באומרו: "קח אותם, אין לי צורך בהם, תפילין שהכשילו אדם בלא תחמוד ובשאיילה ללא רשות אינם עבורי!" ("בית קוצק")

היכל החתם סופר

מליון שוביני בשמיני וחמרתן של ערנא ורגנא החתם סופר זיע"א

גליון מ"ד • פרשת יתרו • כ' שבט תשפ"ו

בפתח ההיכל

אתה בחרתנו מכל העמים

אמרו בגמרא (ע"ב ב) ה' מסיני בא זרח משעיר למו וגו' (דברים לג, ב), מלמד שהחזיר הקב"ה את התורה על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל וקבלוה. ותמה בזה רבינו בדרשותיו (דף קא): "ולכאורה קשה ממנו אי היה להם הבחירה שאם רצו לקבל היה נותן להם התורה גם כן, ואם כן היו גם הם עם הנבחר כמונו כמוהם, ואם כן מה בצע לנו בעבודתנו במצרים ובירת אבות אשר כרת עמנו, ומה כל הרעש הזה. ואם נאמר שגלו לפניו שימאנו לקבל, אם כן היה חזרתו על כל אומה ולשון פעולה ביטילה, וחלילה לחשוב כן".

ומבאר בדרך משל: "משל לאב שהיה לו בנים הרבה כו', והאחד היה לו אוהב וחיבב ביותר, והיה לו חפירה שמוציאים מהם אבני זהב וכסף וכלי יקר, והיה רוצה ליתנה לבן האהוב. ואמנם שלא לשנות בין הבנים כו' להטיל קנאה יתרה על הבן יקר כו', מה עשה, מסר להבן האהוב בצנעה כלי מלאכה, ולמד לו חכמת הוצאות האבנים מהחפירה והיתוך האבנים לעשות מהם זהב וכסף וכל חפץ. ואחר זה קרא לבניו בכלל ואמר להם יש לי כאן חפירה שיכולים להוציא משם אבני זהב, מי הוא הרוצה בה יבא. והנה כולם ראו והבינו שבטורח גדול יוציאו משם שום דבר, ואחר כך לא ידעו להתייבש ולעשות ממנו זהב כו', על כן מאנו כולם ולא חפץ להם במתנה ההיא". ומשא"כ הבן החביב שהיה לו החכמה והכלים לכך, קיבלו.

"והנמשל מובן, כי התורה הקדושה טמונה בתוכה כל טוב ה' וכל איצרותיו, אך התחבולה להוציא המטמונים ההמה מסר הקב"ה בחשאי לישראל, ר"ל שנטע הקב"ה בטבע תולדותם בינה יתירה מה שלא נמצא כן לכל עם ולשון, ולהם לא הראה כי אם פשוטי התורה, על כן לא יחפצו לקחתה". ונמצא לפי"ז דהבחירה בישראל על קודם מתן תורה נאמרה, דמחמת הבחור בהם, על כן נטע בהם את הבינה להבין את טוב התורה.

ומאריך שם רבינו, שבהכרח כל החכמות שבעולם טמונים בתורה, שהרי בשביל דיני התורה עצמם נצרכים לנו הרבה חכמות: "כי אי אפשר להגיע לקבל עמות החודש מבלי שנדע כל לקדוקי הלון החמה והלבנה ומסלוליהם, ואי אפשר לדון המכשף אם לא נדע שרשי המכשף וחכמת בני קדם, והלכות טרפות מבלי נדע חכמת הנתוח על אופן היות דק ועמוק, ושירי הלויים מבלי נדע חכמת המוסיקא, וחלוקת אוץ ישראל מבלי ידיעת מדידת הארץ וחכמת השיעור ואגרופיע [אגרונומיה], וזריעת כלאים ויניקתם מבלי הבדנאמיע [אגרונומיה] וכו', ופילוסופיה האלוהי הוא העולה על כולם, שצריכים לידע ולהבין פשטות התורה ולקיים מצותיה".

ואילו בתורתנו הקדושה בראיה שטחית, אין בה שום זכר לכל אלה, וגם אין לנו שום ספר מחובר על זה, ובספרי הגויים שנחברו על כך הלא נאסר ללמוד (מנחות טט).

אלא על כרחינו, ש"אין לך כל חכמה בעולם, ומה למעלה ומה למטה ולפניה ולאחור שלא נרמזו במילותיה ובתיבותיה". "ובלי ספק כי בפסוק החדש הזה לכם רמז כל חכמת קידוש החדש יותר ממה שהעיקר הרמז"ם מספריהם כו'. ועיין מה שכתב רמב"ן (בראשית ה' ב) בפסוק זה ספר תולדות אדם, שמצא חבור מרבינו שריירא גאון שהוציא מהפסוק הזה כל עניני שרשטי הידים והפנים וכו', ולמה לא, הלא אנו מאמינים שברא העולם בתורה, אם כן ע"כ מהכרח שיהיה שרשי כל החכמות העולמות משורשים בה..."

א פירוש למה פתח רמב"ן

כנינים מתורת רבינו

ערוכם בשפה כורה לשולחן השבת

לא ברית יומם ויליה (ירמיה לג כה), נמצא שגם הדיין יש לו חלק בתורה דרבים זו, ונעשה גם הוא שותף למעשי בראשית.

(על התורה עמוד צג)

יזהר מתשוקה ללמוד רק מחמת אהבת הידיעה

ויאמר ה' אל משה רד העד בעם פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב (יש, כא).

הנה אנו חייבים לקיים המצות כאלו היום נתנו, וכל התורה כולה צריכה להיות לנו כאלו היום היינו עומדים לפני הר סיני (ש"י לעיל פסוק א), וכן החיוב עלינו להיות בעינינו כאלו היום יצאנו ממצרים, ומי שהוא במדרגה זו אז בודאי לא יבוא לידי חטא, ואז לימוד התורה חשוב וגדול והולך ממדרגה למדרגה מעלה מעלה. אמנם אם יש לו תשוקה ללמוד לא מצד עצמיות התורה, אלא מכח אהבת הידיעה שיש לו כמו לכל דבר חדש, אז לא יגביה עצמו למעלה, אדרבא יפול ממדרגתו. ועל זה אמר "פן יהרסו אל ה' לראות" שתשוקתם יהיה רק כדרך משל לראות חדשות, אז "ונפל ממנו רב", יפול ממדרגת רב, ממדרגת אבותינו אברהם יצחק ויעקב שעבדו את ה' מאהבה, אבותינו נודעתי להם כתיב לגביהו (לעיל ג).

(תורת משה עמוד קה)

עליה ברוחניות היא רק בהדרגה ולא בפתאומיות

ולא תעלה במעלה על מנחיה אשר לא תגלה ערותך עלי (כ, כג).

הנה אמרו חז"ל (ברכות מ"ג ע"ב) שפסיעה גסה נוטלת אחד מת"ק ממאור עיניו של אדם, ויש לפרש כי מאור עיניו של אדם היינו אור אלקי המעורר אל הטוב, אכן לעומת זה הוא ניגוד היצר. והסגולה לילך בעבודת השי"ת ולא ליפול ברשת היצר, הוא לילך רק בהדרגה, כי בזה מרגיל עצמו להלחם נגד היצר, משא"כ אם ירצה לעלות פתאום במעלה רמה, בזה הוא פוסע פסיעה גסה הנוטלת ממאור עיניו, ולא יוכל להלחם נגד יצרו. וזהו פירושו הפסוק "ולא תעלה במעלות על מזבחי", פירוש אל תעלה עליה פתאומית בקדושה, "אשר לא תגלה ערותך עליו" כי על ידי זה עוד יפול הנופל בירידה פתאומית, על ידי התגברות היצר.

(פרי העץ לתלמידי מרן מהר"ם מוורן זצ"ל, פרשת וישלח ס"ב טור ד' ד"ה אק, בשם רבו החת"ס)

הקב"ה הכריח את מצרים להוציא את ישראל, ולפיכך לא יהיו ישראל משועבדים להם בהכרת טובה

ויהי יתרו על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל אשר הצילו מיד מצרים (יה, ט).

יש לפרש כי אנו אומרים (הגדה של פסח) 'עבדים היינו לפרעה במצרים, ואלו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו'. פתח בעבדים היינו, ומסיים במשועבדים היינו, ופירש בספר מעשי השם (לר' אליעזר אשכנזי, מעשי מצרים פרק כד) כי אלולא הוציא הקב"ה בעצמו את ישראל על ידי נסים ונפלאות שהכה למצרים בעשר מכות, רק היה נותן בלבו לשלחם מרצונו הטוב, הגם שהיו ישראל בני חורין, מכל מקום היו משועבדים לפרעה בהכרת טובה ותודה על כי שלחם לחירות עולם. וזה שאמר עבדים היינו 'לפרעה', ואילו לא הוציא הקב"ה בעצמו אותנו רק נתן לפרעה בדעתו לשלחנו, על כל פנים משועבדים היינו לפרעה לכל הפחות.

וזה נראה לי היה כוונת יתרו במה ששמע על "אשר עשה ה' לישראל", כי הכה למצרים במכות האלו שיהיו מוכרחים לשלח בעל כרחם את ישראל, עשה זה לטובת ישראל, "אשר הצילו" כי הצילם לגמרי מכל וכל מיד מצרים. (תורת משה עמוד צא)

המלמד תורה לרבים נעשה שותף למעשה בראשית

וישב משה לשפט את העם ויעמוד העם על משה מן הבקר עד הערב, וירא חתן משה את כל אשר הוא עשה לעם ויאמר מה היקר הזה אשר אתה עשה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב (יה, יג-יד).

אמרו חז"ל (שבת י"ג) מכאן לדיין שדן דין אמת לאמתו "אפילו שעה אחת ביום" נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית.

וצריך עיון איך אמר יתרו וכל העם נצב עליך מבקר עד ערב' הלא לא עמדו לפניו אלא שעה אחת. ויש לומר שהם לא באו לפניו להתידן, אלא באו כדי ללמוד אצלו תורה כל היום, רק טרם עסק התורה היה דרכו בכל יום לשפוט ביניהם מה שעבר ביניהם יום אתמול, וזאת כדי שלא ישבו ח"ו בפרוד לב ולא תצליח תורתם, ולא שפט ביניהם אלא שעה אחת. ומה שהדיין נחשב כשותף למעשי בראשית הוא רק משום שעל ידו יוכלים ללמוד תורה דרבים בלא פירוד, כאמור, ובלי ספק שתלמוד תורה דרבים הוא שותף להקב"ה, על דרך דכתיב אם

חייגו:
0733.454.678
1111 תתי [א]לכא!
ארה"ב:
1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב
מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש
מתורת מרגנא החתם סופר זיע"א
לשה"ק | אידיש | אנגלית | צרפתית
כמו"ב תוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון,
ואפשרות מענה על מדור 'לחידודא'

קו היכל החתם סופר

תולדותיו

פרקי חיי ש"ך רבינו זי"ע

חיי ומשפחתו - בגידול צאצאיו (ח)

תנאים, א' מחותם מחותם ידי, והב' יחתמו שמה למזל ולברכה, ואקוה שיהי' ה' עמנו ויברך את הגבירה ואת בתי תי' לאוי"ט ושנות חיים ושלוש, ואת ידידי הרבני הנגיד אותי אורך ימים ישביענו ובטובו יראנו ונעלוז בשמחת צאצאי צאצאינו, ומברכתינו יבורך הבחור החבר ר' ישראל למזל טוב וברכה מרובה, ואם ירצה להרחיב זמן נשואין עד ב' שנים לא אקפיד, כי קרוב לודאי שבני ר' שמעון יחי' יתקשר אי"ה ויהי' נשואין בתוך משך שנה, ע"כ אין קפידא אם יתאחר זמן נשואין הבת קצת, ואצפה תשובה ע"מ האפשרי, ואחתום בברכה הכ"ד אוה"ג, משה"ק סופר מפ"פ דמיין".

רבינו מוכיחה בבכיות לפני חופתה

נישואי מרת יטל עם רבי ישראל גייגר נתקיימו בשלהי שנת תקצ"ז, זאת כבר לאחר נישואי אחיה הצעיר ממנה רבי שמעון, שהיתה בל"ג בעומר באותה שנה (וכפי שמשער מרן זי"ע במכתב דלעיל).

בנותן ענין להביא כאן מה שסיפר תלמיד החת"ס, הג"ר רבי יעקב הירש הלוי זצ"ל (ספר 'מר דרוו' דרוש כ"ח), את מה שהיה בשמחת הנישואין:

"וזכרני, כאשר השיא אדוני מורי ורבי בעל חתם סופר זצוק"ל את בתו חנה ייטל, אשר נישאת לבן נגיד וקצין גדול במדינת אונגארן, אשר נהג את ביתו ברמה ונשיאות כאחד השרים. אז בהקהל העם לתת את הצעירי בראש הכלה היושבת על כסא הכלות, הוכיחה לעין כל, לעוררה שלא לצאת ממנהגי בית אביה, להנהיג את ביתה ואת עצמה כמנהג הנשים הצדקניות והכשרות בישראל. בתוך הדברים נתן את קולו בבכי לאמר: בתי! יטל שמך בישראל, אשר לא תחליף ותמיר שמך בשם נכרי להקרא 'יולי' וכדו', והוריד בזה כנחל דמעה, אשר גם מעיני כל הקהל דמעות כששף נזלו". תראה כמה גדול היה בעיניו לסור אף מעט ממנהגי ישראל".

עם נישואיהם התגוררו בעיר פרשבורג, ולאחר פטירת החת"ס בשנת ת"ר, עברו לגור ליד אביו של רבי ישראל. רבי ישראל היה בעל מסחר והקדיש שעותיו הפנויות לתורה. במכתב (נדפס בירחון כרם שלמה שנה ג' קונטרס י') כותב גיסו מרן הכת"ס זי"ע, ש'היה אהוב לאאמ"ו מאוה"ג, והלך בדרכיו, וקיבל ממנו מוסר השכל להיות נמשך אחריו בתורה ויראה".

בל' מנחם אב תקצ"ח נולד להם בנם בכורם שנקרא בשם עקיבא על הסב הדגול רבי עקיבא איגר שהיה זה בתוך שנת הסתלקותו. הוא נימול ע"י רבינו ביום ז' אלול כמובא בפנקסו.

מצבת מרת יטל בצעירותה

נסיונו של רבי משה גייגר להשתדך עם בתו הצעירה של רבינו מרת שמחה

בשבוע העבר, סופר אודות חששותיו של רבי משה גייגר בהשדוך מחמת שיווי שמות המחותנים ותשובת רבינו שא"צ לחשוש. אולם גם אחר שכבר נקשרו השידוכין חזר רבי משה ונתעורר על השידוך מצד אחר, והוא בעבור ששם הכלה בת רבינו היה 'יטל', ושם זוגתו היה 'יוטה', וזוגתו חששה מכך, ולכן רצתה להתיר הקשר עם מרת יטל, ולקחת תמורתה את אחותה הצעירה ממנה בשנתיים מרת שמחה. רבינו החזיר לו מכתב ב"א מנ"א באותה שנה (נדפס בשו"ת ליקוטים קובץ תשובות סימן ה), בו הוא דוחה את החשש בשיווי שמותיהן [ומגדיר חשש זה כשיחת נשים], ומסיים שליטר שאת יכתוב שם בתו 'חנה יטל' [ולאו היינו שהוסיף לה שם, אלא דבשביל להניח דעת הגבירה יכתוב בתנאים חנה יטל]. גם ממאן מלהקדים את נישואי בתו הצעירה על פני הבכירה משום 'לא יעשה כן במקומו' [ובכללות הדברים בפרשה זו עי' בארוכה במאמרו של הג"מ אברהם שישא ז"ל מוריה קסט-קע עמ' צא, ובאוצרות חתם סופר' השלמות ומילואים לפרשת ויצא, ופליטת בית סופריהם פרק מג]. וז"ל רבינו במכתבו:

"שיל"ת. פ"ב יום ב' י"א מנ"א תקצ"ו לפ"ק. שוכ"ט לידידי כנפשי הרבני הנגיד המפורסם כבוד מו"ה משה נ"י, וברא כרעא דאבוה האברך זרע בירך ה' הבחור המופלג כ"ה ישראל ש"י לאי"ט, וכל נאות ביתו חיים ושלוש, ובחיוד לידידי הרב המופלג בתורה מו"ה נחום נ"י."

יקרת כבודם הגיעני בין המצרים ולא אויתי להשיב כלל עד גיעו ימי נחמה אשר החייני וקיימי השי"ת היום הזה ה' ישמחני כימות עניתנו במהרה בציון עיה"ק אמן.

והיות קשה עלי מאוד לעבור על דבר מפורש בתורה בפירש"י סוף פרשת מסעי [ל"ו א"] על בנות צלפחד אעפ"י שמתחלה נכתבו דרך חכמתן מכל מקום נשאו דרך גדולתן, להורות נתן קיום וחיוזק למנהג שקודם מתן תורה שלא לתת הצעירה לפני הבכירה [בראשית כ"ט כ"ו]. וגם סיפר לי מו"ר גאון ישראל מו"ה נתן אדלר זצ"ל דבדידי הוה עובדא ונכשל, ע"כ אין דעתי לעבור ע"ד תורה מפני שיחת נשים. וחשבתי האריץ בענין הלז, אמנם מאת ה' היתה כי היום אתי לידי שאלה כזה ממש שנשאלתי מרבני נגיד אחד ושמו מו"ה משה פריעד מווערטעש, וכך חותם עצמו לא ידעתי מי הוא והוא מתחתן עם תלמידי הרבני הנגיד מו"ה גדלי' פאפא דר בק"ק קאלוב, והנה השבתיני כי ה' הטובה עלי והעתקת התשובה לוטה פה, יראו עיניהם הבדולחים, והא דידן עדיף דהרי שם הגבירה גיטל וטמה יוטה ושתבח כבר, וליתר שאת אכתוב שם בתי חנה יטל.

ויען כי נוסחא של התנאים ששלחו לי יש קצת לפקפק, ע"כ הריני שולח נוסח שלי ב' ויען כי נוסחא של התנאים ששלחו לי יש קצת לפקפק, ע"כ הריני שולח נוסח שלי ב'

עניינה דידימה

שביעי אור עיני רבינו בחיפה ז"ו

מלחמת מצוה (ה)

גם בשבוע זה, בשנת תקע"ט המשיך רבינו בפעולותיו הכבירות להשיב מלחמה

כ"ו שבט תקע"ט

ציור מהמחבר דיקונו של הגאון רבי עקיבא איגר

אחרן חורינר התנצל בפניו על מכתבו שתמך בספרי מירוס הנ"ל, אך על גוף ספרים הנ"ל אין בידו דבר לעשות, כי אם להכריז בכל בתי כנסיות כי איסור גמור להכניס תועבה זו, וגם ישתדל להשיג ספר אחד מספרי הנ"ל, ולשרפו בערב שבת בשעת מנחה בפני כל הציבור, למען יפורסם הדבר לקלון וחרפה ימצא "ולדעתי" אם גם בהקילתו אפשר לעשות וזכאת טוב טוב הדבר לעשות חושש ומהר..."

שערה על קדשי בית ישראל נגד ספרי המשכיל ליברמן (אור נוהג ונוהג צדק) ונגד רעהו הרע אהרן חורינר שהפיץ את הארס בקרב יהודי הונגריה וסביבתה.

ביום כ"ו שבט של אותה שנה, הגיע לרבינו מכתבו של חותנו מאור הגולה רבינו עקיבא איגר, בו פונה אליו חותנו: "לכבוד ידידי חתני הרב הגאון הגדול המפורסם שאר ישראל והדרו מה"ו משה נ"י אכדק"ק פרעשבורג. חותנו

מודה לו על מכתבו שבו הפריך ספרי המשכיל הנ"ל, ומודיעו ששלח מכתבו להגאון גאב"ד בערסלא, וגם דעתו לשלחו לעוד מגאוני הדור, הלא המה בעל החות דעת מליאס, ורבי מרדכי בנעט גאב"ד ניקלשבורג, והם יאספו אליהם כל רבני המדינה, וידפסו מודעה רבה בהסכמת כל הרבנים לאסור הארגל ותפלה בציבור בלע"ז, ושנינו נוסח הסדר הסדורה לנו מימי אבותינו..." (נדפס בחוט המשולש עמוד פ').

בימים אלו קיבל רבינו מכתב גם מהגאון מהר"ם מינץ אב"ד אובן ישן, ובו כתב לו בין הדברים כי

משל על סיבת נתינת שכר למקבליהם את התורה

לשון קדישו

ניצוצי אור על פרישת השביעי בלשון קדשו של רבינו זי"ע

למרות שהתורה סחורה נאה היא אף על פי כן הבטיחם 'והייתם לי סגולה' וזכינו לזה מפני שלא רצו האומות לקבל התורה ולא רצה השי"ת להשאר עם סחורתו אצלו

ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מפל העמים כי לי כל הארץ (ט, ה).

יש לפרש על דרך משל, מלך היתה לו סחורה נאה, ובה כל העולם לקחת ממנו אבל בלי כסף, והיו העם קונים סחורה והמלך קובע להם זמן תשלומין, והגיע הזמן ולא שילמו, וצוה המלך לסגור בתיהם עד שיחזירו את הסחורה או ישלמו מחירם, והם היו מחזירים את הסחורה. ואחר כך באו עוד הפעם לקחת בלי כסף, וקבע להם זמן עוד הפעם, והגיע גם זמן החדש ולא שילמו, וצוה עוד המלך שיחזירו את הסחורה, והיה רואה המלך שלא מכר סחורתו, היה רוצה לצוות לפועליו שלא יעשו עוד סחורה כי יש לו עוד די הותר. בתוך זה בא סוחר גדול אחד עם הון רב והיה קונה כל הסחורה אשר למלך, והיה המלך עושה כבוד גדול לסוחר הלז, ואמר לו המלך שאל ידמה בעיניך שסחורתי איננה טובה ולפיכך אני שמח עמך ועושה לך כבוד גדול זה בעבור שקנית ממני סחורה גרושה, אלא הסחורה היא טובה מאוד, ומה שאני מכבד אותך מטעם שלא היו לי קונים על זה. והנה במסכת ברכות ריש פרק כיצד מברכין (לה ע"א) איתא כתוב אחד אומר לה' הארץ ומלוואה (תהלים כד א), וכתוב אחד אומר הארץ נתן לבני אדם (שם קטו טז), ותירצו כאן בעושים רצונו של מקום, וכאן באינם עושים רצונו של מקום.

ובזה יש לפרש הקרא ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה, ואמר הקב"ה שלא יהא בדעתכם שהסחורה היינו תורת, היא דבר שאיננה טובה ולפיכך אני נותן לכם שכר גדול זה של והייתם לי סגולה מכל העמים, זה אינו, שהתורה היא טובה מאוד, ומה שאני נותן לכם הברכה לפי שלי כל הארץ, שהקב"ה שאל כל אומה אם ירצו לקבל התורה ולא היו רוצים לקבלה (עבודה זרה ב ע"ב), ואין אני רוצה שישאר לי כל העולם היינו סחורת, וישאר לי כל הארץ, שאני רוצה שיהא הארץ נתון לבני אדם.

(תורת משה עמוד ק)

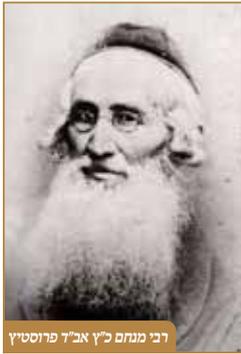
היכל המעשה

עבודת סיפורי הוד עקדושת רבינו ז"ע

משה ידבר והאלקים יענו בקול

בלב כבד קיבל עליו את הדין והכין עצמו בסילודין לקראתו.

ליל שבת קודש, בשעה שרבינו החתם-סופר מוכין עצמו לקדש על הכוס ולהעיד על מעשה בראשית, מצא הבחור מנחם כ"ץ שעת הכושר לחמוק בחשאי ובזריזות שאין בהם רעש אל חדר הספרים של רבו. בקצה החדר ניצב ארון עץ גדול. צדו האחד היה מלא בספרים, וצדו השני היה ריק, ושימש לתליית מעילו ומקלו של החתם סופר. אל תוך הצד הריק של הארון נדחק התלמיד, סגר את הדלת באיטיות, והותיר אך חתך צר כדי שיענו תוכל לצפות במתרחש.

רבי מנחם כ"ץ אב"ד פרוסטיץ

הוא המתין בסבלנות שעה ארוכה עד לגמר סעודת ליל שבת, ומשהסתיימה הסעודה לא ארכו הדקות ומרן החתם סופר נכנס לחדר הספרים, שהיה חדר ארון וצר, סוגר אחריו את הדלת, ניגש אל השולחן, נוטל ספר, והחל לעיין בו בריכוז. דממת קודש עמדה בחדר. לפתע, קם החתם סופר ממקומו והחל ללכת הלך ושוב לאורך החדר. בתחילה הליכתו הייתה מתונה, שקוע במחשבותיו. אט אט, צעדיו הפכו מהירים יותר ויותר, הלך ושוב, כשכולו בוהק בלבת אש, מרגע לרגע גברה התבערה וההתלהבת, כשהוא ממש רץ מצד לצד כשכולו בוהק.

ואז, בבת אחת, נתמלא החדר כולו אור עילאי. אור יקרתי שלא מעלמא הדין. "וואס פאר אורה... עס האט געפלאקערט" [איזה אורה... זה ממש בער...]. יספר לימים רבי מנחם. בתוך זוהר השמימי הזה, שמע שני קולות המפלפלים בלימוד הרמב"ן על התורה. את הקול האחד זיהה מיד - היה זה קולו של מורו ורבו, החתם סופר. אך הקול השני... הקול השני היה בלתי מוכר.

והבחור מנחם, שהסתתר בתוך הארון, ראה את כל האורה ושמע את הקול הנורא, רעדה אחזה בכל איבריו, שיניו נקשו זו לזו, עד שהארון הגדול כולו החל לרעוד עמו.

באותו רגע הבחין החתם סופר בארון הזז ממקומו. הוא עצר את לימודו, ניגש אל הארון, פתח את הדלת לרווחה, ומצא שם את תלמידו עומד שם, חיוור כסיד ורועד כעלה נידף.

תפס החתם סופר בשפת בגדו סמוך לצווארו, ובנעימות וחביבות משך אותו אל מחוץ לחדר אל הפרוזדור, באין אומר ואין דברים, רק שאלה אחת קצרה שאל את התלמיד: "ראית?".

"ראיתי", ענה התלמיד בקול חנוק.

באותו רגע, צהבו פניו של החתם סופר בשמחה על שזכה לתלמיד הגון שזכה לראות מה שלא כל אחד זוכה. הוא הביט בתלמידו, לא אמר מילת תוכחה, לא גער בו, אלא אמר לו בשקט שתי מילים בלבד: "גוט שבת".

מיד סגר את הדלת, והותיר את התלמיד עומד לבדו במסדרון, רועד כולו, ונפשו סוערת מן המראה האלוהי לו זכה לחזות.

(מקור: ארחות הסופר פרק 1)

"לפתע התמלא כל החדר כולו אור, אור עילאי שלא מעלמא הדין, ורבי מנחם, העומד ומסתתר בתוך הארון, רזזה את המחזה הגדול והנורא רעדה אחזה בכל איבריו, שיניו נקשו זו לזו, עד שהארון הגדול כולו החל לרעוד עמו..."

תיאור מקורי זה, מקובל בידינו איש מפי איש עד לבעל המעשה. כפי שסיפרו הגאון רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, אב"ד 'חוגתם סופר' בבני ברק, ששמעו מזקנו הגאון רבי חיים אונגר זצ"ל, ששמעו ממורו ורבו הגאון רבי מנחם כ"ץ זצ"ל אב"ד צעהלים, שהיה חלק מאותה חבורה קדושה של תלמידי החתם סופר שהיו חלק מהסיפור שלפנינו.

שמועה חרישית נלחשה מפה לאוזן בקרב תלמידי ישיבתו של רבינו החתם סופר. לפי אותה שמועה, שהיתה לה על מה להתבסס, נטען כי רבם, החתם סופר, זוכה לגילויים שמימיים נשגבים, ובפרט בלילות שבת קודש ומועדי השנה. תלמידים בני בינה ובעלי עין חדה, הבחינו בכמה סימנים ורמזים כי כאשר רבם סגור בתך חדרו, מתרחשים שם דברים אשר עין לא ראתה, וכי נשמות מגן עדן העליון יורדים לתוך הבית הגדול והקדוש הזה ומגלים לו רזי עולם. יש ששיערו כי אליהו הנביא זכור לטוב הוא המתגלה בחדרו של רבם, ויש שניסו לשער כי המדובר בשאר נשמות צדיקים קדמונים.

מובן מאליו כי השמועות הללו רק הגבירו את רעבונם של תלמידי לדעת את הנעשה מאחורי הפרגוד.

בתוך חבורת התלמידים, אשר כולם ברוכים כולם קדושים, בלטה חבורה של שלושה עילויים צעירים, שלושה כוכבי שחר שעתידיים היו להאיר את שמי היהדות. הבחור מנחם כ"ץ, אשר לימים נודע כהגאון רבי מנחם כ"ץ זצוק"ל רבה של צעהלים; הבחור מאיר א"ש (-אייזנשטט), אשר לימים נודע כהגאון מהר"ם א"ש זצוק"ל רבה של אונגוואר; והבחור משה שיק, אשר לימים נודע כהגאון מהר"ם שיק זצ"ל רבה של חוסט.

נועדו שלשת התלמידים יחדיו, ונמנו גמורו אומר לברר אחת ולתמיד את טיבם של שמועות אלו, וכמאמר החכם 'אין שמחה כהתרת הספיקות'.

הדרך היחידה לברר זאת, היא כמובן כאשר אחד מהם יסתתר בתוך חדרו של החתם סופר, ויראה במו עיניו את הנעשה בין כותלי קודש הקדשים.

התקבלה ההחלטה ביניהם להפיל גורל. והיה הבחור אשר שמו יעלה בגורל, הוא ייכנס בשליחותם לתפקיד הלא פשוט, להיכנס לפני ולפנים.

רשמו את שמות השלשה על פיסות נייר. היד נשלחה אל הקלפי. והגורל נפל... על הבחור מנחם כ"ץ.

פחד גדול נפל עליו. 'אילו נפל הגורל על הבחור משה שיק, חלפה מחשבה במוחו, לא היה לו מה לחשוש, שהרי הוא נמוך קומה ורזי, יכול היה למצוא לו מקום מסתור בקלות. אבל אני, שגבוה אני מחברי, כיצד אוכל להעלים את עצמי בחדרו של רבינו? אך גורל הוא מדאורייתא, ומשנפל - אין להשיבו'.

הליכות והנהגות

עבודת וצנחא רבינו ז"ע

הליכות והנהגות יום השבת (א)

ערב שבת • הדלקת נרות • קידוש • עונג שבת • ליל שבת • יום השבת • קדושת ומעלת יום השבת • סעודות השבת • לימוד ושיעורי תורה בשבת • הבדלה וענייני מוצאי שבת

תפילת יום השבת - ב

מקום וזמן התפילה

רבינו התפלל שחרית בבית מדרשו (ולא בבית כנסת הגדול, כפי שהבאנו לעיל בתפילת מנחה של ער"ש. אמנם ראה הלן כי אחר סיים להתפלל שחרית קריאת מוסף בבית מדרשו, היה עורך קידושא רבה, ואח"כ הולך לבית כנסת הגדול להיות עמהם בעת קריאת ותפילת מוסף שלהם, אך הוא עצמו לא התפלל עמהם בסתם שבתות השנה). וזמן תפילת שחרית היה מוקדם, בקיץ בשעה שישית אחר חצות, ובחורף כאור היום (לקח"ח הקדמה לח"ג עמו"א ד"ה בענין השינה).

פסוקי דזמרה, ותפילת שחרית

בפסוקי דזמרה של שבת שינה מהסדר הנמצא בסידורים נוסח "אשכנז" שלפנינו, והקדים המאוחר ואיחר המוקדם (לקח"ח הקדמה לח"ג דף ג' ע"ב ד"ה רובם. והכונה שהקדים מזמור ל"ג דננו צדיקים" למזמור ל"ד "לודו בשנות" כנוסח ספרד, כמש"כ בקובץ מוריה קובץ קצ"ט-ר' עמוד ק"י, וכ"כ באוצרות הסופר ח"ד עמו"א פ"ו בשם אב"ד גאלאנטא זצ"ל). לאחר תפילת שחרית אמרו "עלינו" ושיר של יום (לקח"ח הקדמה לח"ג דף ג' ע"א ד"ה בבקר דש"ת).

ברכת החודש

בברכת החודש לא אמרו תפילת "שתחדש עלינו" [היינו צלותא דרב], רק "מי שעשה ניסים". והקפיד שיאמרו 'הוא יגאל אותנו' "בקרב", כי זהו עיקר התפילה, שהגאולה עצמה אינה צריכה לתפילותינו שכבר מובטחים אנו עליה מהש"ת (לקח"ח הקדמה לח"ג, מנהגי חת"ס להגר"ל שילל פ"ה אות כ"ד).

תפילת מוסף, ופיוטים אחר מוסף

אחר מוסף אמרו מזמור (תהילים ק"א) "אודה ה' בכל לבב" (מנהגי חת"ס להגר"ל שילל פ"ה אות כ"ו, וחתן סופר על שו"ע או"ח ח"א עמוד כ'. ועי' הטעם בשר"ת התעוררות תשובה או"ח סימן קל"ו. ומי שהתפלל בטעות מוסף במקום שחרית, צריך לחזור ולהתפלל שחרית, אבל חובת מוסף כבר יצא ד"ה, כמש"כ רבינו בהגה"א או"ח סי' רפ"ו, וכ"פ המש"ב סי' רס"ח סק"ז). והציבור בבית מדרשו אמרו בסיום התפילה "שיר היחוד" ו"אנעים זמירות", ואמרו עליו על רבינו שהוא עצמו לא אמרם בשום יום מימות השנה, זולת יום הכיפורים (לקח"ח הקדמה לח"ג דף ג' ע"ב ד"ה רובם, ומנהגי חת"ס להגר"ל שילל שם אות כ"ה).

לימוד אחר התפילה

לאחר התפילה למד שו"ע אורח חיים הלכות שבת. אחר כך הצייע איזה חידוש בפרשת השבוע, ואמר קדיש דרבנן (לקח"ח הקדמה לח"ג דף ב' ע"א ד"ה ובכל. ועי' בתו"מ פרשת בשלח, ע"פ הוא אשר דיבר ד', כ"שם שהכנה לשבת מביא ברכה והשפעה כך הלימוד בענייני שבת ובמס' שבת מביא השפעה יתירה").

קידושא רבה אחר התפילה

אחר שסיים רבינו תפילת מוסף היה יוצא אחרון מבית מדרשו (הקדמה לדורות חת"ס מדור רבינו ותלמידיו עמו"א ב' הבערה), ועולה לביתו שם ערך קידושא רבה, עד שבאו לקרותו לבית הכנסת הגדול בעת שהתחילו שם קריאת התורה (כפי שהבאנו לעיל כי רבינו עצמו התפלל שחרית קריאת התורה ומוסף בבית מדרשו, אולם הקפיד אחר"כ ללכת להיות בבית הכנסת הגדול בעת קריאת שבת שלהם, ונשאר שם עד אחר מוסף, ורק אז הלך לאכול סעודת יום השבת). סדר הקידושא רבה יבוא להלן, אחר דיני קריאת התורה.

קריאת התורה והפטורה בשבת - א

בעל קורא

רבינו החת"ס היה לו בעל קורא מיוחד בשם מוה"ר יצחק באנהאט זצ"ל שהיה קורא בדקדוק עצום בנקודות וטעמים, והחת"ס שילם לו על זה שכר קבוע, והבעל קורא זה היה צריך לנסוע עם החת"ס כשהיה נוסע בקיץ למרחצאות (שיר"ת רבי עקיבא יוסף חאו"ח ח"ב סימן קפ"ו). ובספר אבני בית היוצר דף ס"ד, כתב שהיה לרבינו בעל קורא מיוחד לד' פרשיות ימים נוראים, שהיה קורא בדקדוק גדול, ומסדר קריאתו ע"פ דרשות חז"ל, ע"ש).

דוד הקו שלנו: 0733.454.678 | אוד"ב: 1-605.615.70.10

בעמדות נדרים פלוס "היכל החתם סופר"

דוד האימייל: k6056157010@gmail.com

לציון קדשו של מרן החתם סופר ז"ע פרושבורג

הקיסר יונתן על מקום מנוחת קדשו מידי שבוע

אפשרות לשלוחת חו"ט

יזיל על ידי: היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחלת מורשת החתם סופר

להצטרפות לקבלת הגיליון באימייל: chasamsofers@gmail.com

מהנעשה

חבנו אל הנעשה ונשמע
ב'היכל החתם סופר',
ופעולות הקודש להרחבת גבולות הקדושה

והנשמע

תחילת כתיבת ספר תורה שיוכנס לבית המדרש 'היכל החתם סופר' בפרשבורג

כחוליה זוהרת לשאר פעולות הקודש בהיכל הקדוש 'היכל חתם סופר בפרשבורג', התקיים בימים אלו מעמד נרגש ומרומם לרגל תחילת כתיבת ספר תורה מהודר, אשר יוכנס בעז'ה ביומא דהילולא הבעל"ט לבית המדרש 'היכל החתם סופר' סמוך ונראה לציון הקדוש בפרשבורג, במעמד מפואר ורב רושם של הכנסת ספר התורה בו יטלו חלק המונים העולים לפקוד את הציון הקודש.

בנין 'היכל החתם סופר' סמוך לציון הקדוש בפרשבורג

פעילות זו בבנין 'היכל חתם סופר', מצטרפת לשאר פעולות הקודש הנעשות סביב לשעון בפרשבורג, בפרט בהקמת הכולל "ישיבה על קברו" בבנין בפרשבורג, בו הוגים אברכים חשובים בתורת החתם סופר סמוך לציונו הקדוש, כאשר במסגרת זו ניתנת השירות המיוחדת לשליחת קוויטלך לציון הקדוש לכל מאן דבעי חינם אין כסף, כאשר אברכי הכולל עולים על הציון הקדוש מדי שבוע ומזכירים את כל השמות להיפקד בדבר ישועה ורחמים. שירות זה התקבל

ישיבה על הקבר, כולל אברכים בפרשבורג

בחיבה יתירה בקרב שלומי אמוני ישראל מכל קצוי תבל, הרואים לעצמם זכות נשגבה ששמים ושמות בני ביתם יוזכרו על הציון הקדוש. יצויין כי ביום זאת חנוכה, יום גמר החותם, הגיעו למעלה משמונת אלפים! קויטלך בבקשה להעבירם לציון הקדוש. ואכן חברי הכולל עמדו והעתירו שם אחר שם אצל צדיק הדורות והזכירו במשך שעה ארוכה את אלפי השמות.

יציקת הבורות במקוה המפואר המוקם בבנין 'היכל החתם סופר' בפרשבורג

השלמת המלאכה ופתיחת שערי המקוה לתועלתם שלומי אמוני ישראל הבאים להשתטח על הציון הקדוש, שיוכלו לטהר עצמם בסילודין בהכנה דרבה טרם כניסתם אל הקודש. וכן לתועלת כלל המבקרים במקום ואברכי הכולל השוקדים על משנתם מדי שבוע בשבוע בבנין 'היכל החתם סופר'.

יציקת בורות המקוה בפרשבורג

יציקת בורות המקוה בפרשבורג

בשמחה ובהתרגשות מתקבלת הידיעה בימים אלו על התקדמות רבה בהקמת המקוה החדש והמפואר המוקם בימים אלו ברוב סייעתא דשמיא בבנין 'היכל החתם סופר' סמוך ונראה לציון הקדוש בפרשבורג. מהוועד הפועל למען הקמת המקוה נמסר כי בימים אלו השלימו את יציקת הבורות

בתכלית ההידור, תוך ההשקעה כבירה של דמים מרובים, והתייעצות צמודה של רבנים מומחים בהקמת מקוואות בתכלית הכשרות, ובתכנון אדריכלי מוקפד רוב פאר והדר.

מטעם 'היכל החתם סופר' נמסר כי העבודות בהקמת המקוה נמשכות מסביב לשעון במרץ רב, ותקוותם כי ברוב יהיה אנשי בשורה על

הדים נלהבים לקובץ 'היכלות' שהתקבל בחיבה בכל היכלות התורה

מאז החל לצאת לאור עולם הקובץ המיוחד 'היכלות' בתורתו ומשנתו של רבינו החתם סופר זי"ע, התגובות הנלהבות אינן פוסקות מלזרזם מכל קצוי תבל אל מערכת 'היכל החתם סופר'.

הקובץ המיוחד שיוצא לאור בימים אלו כפעם השלישית, תוך זמן קצר את העולם התורני בכל רחבי תבל, כאשר כל שוחרי תורתו של החתם סופר, תלמידים גם ישנות מתורתו של החתם סופר זי"ע.

בקרוב: שדרוגים ועדכונים במערכת הטלפונית 'קו היכל החתם סופר'

במערכת 'היכל החתם סופר' אינם שוקטים על שמריהם, והפעילות הערה והתוססת בכל השלוחות והאגפים נמשכת בכל עוז, תוך השקעה בלתי פוסקת לייצל את השירות לציבור, במסגרת זו גם עומדים בקרוב לשרג ולעדכן את הקו הטלפוני 'היכל החתם סופר' בו ניתן לשמוע מאות שיעורים בתורת רבינו החתם סופר בשלל שפות ונושאים וכל גיל. מטעם המערכת נמסר בבקשה לכל הרבנים החשובים ומרביצי תורה שליט"א שיש באמתחתם שיעורים בתורת רבינו, שיואלו בטובם לפנות למערכת על מנת שנוכל לצרף את שיעוריהם אל המערכת, לטובת רבבות הצמאים לתורתו של רבינו החתם מכל קצוי תבל.

הפצת הגיליון השבועי 'היכל החתם סופר' גם בטורונטו ובמנטשטטר

וכך לאחר חודשים ארוכים בהם הגיליון הפופולרי 'היכל חתם סופר' מופץ ברבבות עותקים, כאלפי מוקדים, בעשרות ערים, בארץ הקודש, בארה"ב, ובבריטניה, הגיעו בקשות חוזרות ונשנות אל מערכת היכל החתם סופר רבות מקהילות הקודש בטורונטו שבקנדה, ובמאנטשטטר שבאנגליה, בטענת "למה נגרע?!". ואכן, לאחר השקעה רבה והיערכות מתאימה, מתבשרים אנו כי בימים אלו מתרחבים גבולות הקדושה, עם תחילת הפצת תורת משה רע"א מהמנא גם בטורונטו ובמנטשטטר, כאשר עוד היד נטויה להוסיף בקודש להרחיב את הפצת הגיליון בעוד נקודות על פני כדור הארץ עד שכל הגולה תהיה כמדורת אש של התקשרות אל תורת משה.

נשלמות ההכנות האחרונות לקראת המבחן האדיר בערב ראש חודש אדר, בו ייבחנו אלפי בחורים ואברכים על 'מסכת עולם הבא'

התרגשות עם הצטרפותם של אלפי עמלי תורה מכלל החוגים והעדות למבצע || בין כלל הנבחנים תתקיים הגרלת ענק על 15 כרטיסי טיסה לליזענסק ועוד פרסים יקרי ערך || ימים אחרונים להצטרפות למבצע וכניסה להגרלה

מעמד הילולת רבינו החתם סופר שנת תשפ"ו שנו"י היכל החתם סופר

אלפי בחורים ואברכים, שנרשמו מבעוד מועד למבצע 'מסכת עולם הבא', מקדישים את הימים הללו לתוספת שעות של לימוד בהתמדה, כשהם משננים וחוזרים שוב ושוב על המסכת שבחרו לעצמם להיבחן עליה במסגרת המבצע האדיר 'מסכת עולם הבא'.

כפי שכבר פורסם בתחילת שנת תשפ"ו, יצאו במפעל העולמי "היכל חתם סופר" במבצע הכביר 'מסכת עולם הבא', במסגרתו פנו בקריאה של חיבה אל כלל עמלי התורה, בחורי החמד ואברכי הכוללים, ושאר הוגי תורה ואוהביה, מכל העדות והחוגים, לקחת מקח טוב לעצמם ולבחור מסכת אחת ממסכתות הש"ס, אותה יבחרו כ'מסכת עולם הבא', מסכת אותה יחזרו וישננו שוב ושוב ללא הרף, עד שתהיה המסכת שגורה על פיהם מתחילתה עד סופה, ומונחת בכיסם באופן ברור ומסודר, באופן שאם ישאלנו אדם אל יגמגם אלא יאמר לו מיד.

במכשירי 'נדרים פלוס' שבבתי הכנסת. פרטים מדויקים יותר על זמני וצורת המבחן, יפורסמו אי"ה בשבוע הבא בגיליונו, ובהודעות מיוחדות שיישלחו לכלל הנרשמים.

ההיענות מצד הציבור היתה חסרת תקדים, ועוררה התרגשות עזה בקרב ראשי 'היכלי החתם סופר',

כאשר אלפים-אלפים מכלל העדות והמגזרים, מכל שכבות הגיל ומכל קצווי תבל, זקנים עם נערים, נרשמו למבצע ובחרו לעצמם מסכת.

כל מסכת - עולם מלא

המושג של 'מסכת עולם הבא' התקדש כידוע בפי ישרים ובשפתי צדיקים, אשר ראו בכך ענין נשגב, כאשר לצד חובת לימוד וידיעת כל חלקי התורה, ענין גדול יש שיהיה לו לכל יהודי לכל הפחות מסכת אחת השגורה בפיו, על פי המובא בתיקוני זוהר שכל מסכת שאדם בקי בה ויורש אותה, הריהו זוכה כנגדו לעולם מלא, וז"ל הוזה"ק (הקדמה דף י"ד): 'וכל מאן דזכה להלכה חד ירית עלמא חד' (מי שזכה בהלכה אחת יורש עולם אחד), 'כל שכן מאן דזכה למסכת חדא או לתרין או לשיתין' (מכל שכן מי שזכה למסכת אחת או לשתיים או לשישים מסכתות), 'דכל מסכת מטרונתא איהי בגרמה, זכאה איהו מאן דירית לה בהאי עלמא' [משום שכל מסכת גבירה היא בפני עצמה ואשרי למי שירש אותה בעולם הזה].

מתן שכרה בצידה

כלל המשתתפים במבחן האדיר שיתקיים בערב ראש חודש אדר, ייכנסו להגרלת ענק בו על 15 כרטיסי טיסה לליזענסק, לציונו של רביה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ביו"כ באדר, ועוד פרסים כספיים יקרי ערך.

כמו כן, לקראת תחילת חודש אלול תינתן אפשרות נוספת לאלו אשר עדיין לא נבחנו, לערוך מבחן נוסף, וכן אלו שכבר נבחנו בערב ראש חודש אדר יוכלו להיבחן שוב לקראת חודש אלול, ובין כל הנבחנים הללו תתקיים הגרלה נוספת על 15 כרטיסי טיסה לפרשבורג, לציונו של רביה"ק החתם סופר זי"ע, ועוד פרסים כספיים יקרי ערך.

ימים אחרונים להרשמה

יודגש שגם מי שעדיין לא נרשם עד כה למבצע המיוחד, יכול עדיין להירשם למבצע בימים אלו, הימים האחרונים טרם נעילת השלב הראשון של המבצע לחורף תשפ"ו. ניתן להירשם בעמדות נדרים פלוס בקטגוריית 'היכל התם סופר'. או באימייל: A0733258665@GMAIL.COM. כמו"כ ניתן להרשם גם אצל הנציגים בישיבות ובכוללים.

בזאת תבחנו

כאמור, מבצע זה יגיע לשיאו בערב ראש חודש אדר הבעל"ט, ביום זה יזכו כל אותם 'בני עולם הבא', שנרשמה למבצע מסכת עולם הבא, להיבחן על המסכת שלהם במבחן מקיף על כל המסכת, גמרא ורש"י. מטעם מערכת 'היכל החתם סופר' נמסר כי את המבחנים יוכלו לקיים במבחן בכתב-יד במקומים מיוחדים בבני ברק ובירושלים (כפי שיפורסם בימים הקרובים), או בצורה ממוחשבת

נפשות לצדיקים

במסגרת כלל הפעולות להפצת תורתו של רבינו החתם סופר זי"ע, והפעולות למעלת וזכות נשמתו הקדושה זי"ע, בחרו ב'היכל החתם סופר', להקדיש את המבצע המיוחד לעשות נחת רוח ועילוי נשמה לנשמת רבינו החתם סופר זי"ע, וכן לעילוי נשמות בניו הנשמות הטהורות שלא השאירו אחריהם זרע של קיימא: הילד יהודה לייב ז"ל, הכלה ריזל ע"ה, הג"ר יוסף יוזפא זצ"ל, והכלה אסתרל ע"ה,

גיליון מס' 634 פרשת יתרו
תשפ"ו שנה ארבע עשרה

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב
ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח
יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרו רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - דיני קדימה בשבעת המינים

סדר קדימה בשבעת המינים מן התורה

בברכות (מ"א א') אמרו כל המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה שנאמר ארץ חיטה וגו', ונשאל רבינו זצ"ל, לכאורה קשה איך שייך לומר שהפסוק בא לומר דיני קדימה באוכל של שבעת המינים לגבי הברכה הרי כל הברכה לפניו זה רק מדרבנן והדרשה בפסוק זה דאורייתא, א"כ איך דרשה דאורייתא בא לדבר של ברכה שלא קיים מדאורייתא, והשיב רבינו, עיקרו דאורייתא כמש"כ הצ"ח, (עזרת אליעזר ברכות שם, ועי' פנ"י שם, וכ' השואל לרבינו, האם אפשר לומר בס"ד חז"ל כשראו דיני חשיבות באכילת שבעת המינים מן התורה קבעו לפי"ז גם סדר הברכות לפי סדר החשיבות של התורה לגבי אכילת היום אחרי תקנת הברכה אין הכא נמי הפסוק בא לסדר הברכה וממילא לפי"ז יש להקדים גם צורת האכילה, והשיב רבינו, ג"כ נכון, ועי' גם בשיעורי מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ברכות שם שהקדימה גם באכילה, ועי' שו"ת חת"ס או"ח סי' קצ"ד ד"ה בקראי דלא נ"ל שיהיה זה סברא דאורייתא כי אם אסמכתא בעלמא, ועי' פמ"ג משב"ז סימן קס"ח סק"ח ש"כ כי העובר על הקדמת סדר ד' המינים מקרי עברינא ועובר על דין תורה, ואפשר בר נדיו ומכת מרדות עכ"ל).

סדר קדימה באכילה מלבד קדימה בברכה

כתב לי רבינו זצ"ל דמדינא ליכא דין קדימת שבעת המינים רק בברכת הפרי ולא באכילה אחר שכבר ברוך (וכ"כ בתורת חיים סי' ר"י סק"י ד"ה אמנם ועי' גם בשלמי תורה הל' ברכות אות ד' עמוד כ"ה בשם מרן הקה"י זצ"ל שהקדימה הוא רק בברכה ולא באכילה ועי' בשיח השדה ברכות מ"א א'), אמנם ראיתי מובא שאמר רבינו זצ"ל דיש ענין קדימה בשבעת המינים גם בסדר האכילה, אף כשא"צ כעת לברך, (וישמע משה ח"ד סי' ע"א וכע"ז השיב רבינו בעזרת אליעזר ברכות מ"א א' דע"ז מיירי הקדימה בקראי ורק מדרבנן למדו מכאן גם לסדר קדימת ברכות וכ"כ בשיעורי מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שם דיש דין קדימה באכילה הראשונה, והביאו שכ"כ החת"ס יומא ע"ח ב' ד"ה ודע, ועי' גם בחי' חת"ס החדש סוכה ו' א' ד"ה רש"י ובחי' יומא שם, דבודאי חיוב ברכה לפניו מדרבניהם, רק איכא נפק"מ מה"ת להקדים לכל מצות מעשיות כגון לגבי סדר הבאת ביכורים או הפרשת תרומות ומעשרות, שיש להקדים לפי סדר שבעת המינים, או אם יש לפניו לאכול סעודת מצוה ופירות אלו לפניו, דמצוה להקדים האכילה לפי סדרן בקרא, וחז"ל קבעו כן גם לענין ברכה דיש לברך עליהן כסדר הזה, ומבואר דבסתם אכילה ל"ש דין קדימה, ועי' בס' תורת חיים סי' ר"יא סק"י ד"ה אמנם דס"ל דאין קדימה רק בברכה, ועי' במשנ"ב סי' ר"יא סק"י דענין חביב לשעה וחביב, והביאו שכ"כ המשנה ברורה דמשמע מדברי הפוסקים דיתנהג כן יברך על המין שרגיל להיות תמיד חביב עליו ויטעום קצת ממנו ואח"כ יאכל המין שחפץ עכשיו לאכול ואחר גמר אכילתו יחזור לאכול המין הראשון, ועי' במקור הדיון ברבינו יונה מסכת ברכות כ"ח ב' ד"ה גמ' מחלוקת, ועי' בשבת ס"א א' ובמרומי שדה ד"ה עשיתו מכה. דפירש"י דטעה והקדים לנועל ימין שוב לא אנועל של שמאל, ומוכח דס"ל דכל שיש להקדים אחד על חבירו ולא הקדים, אסור לעשותה כלל, ובזה לא יא נראה כמו עובר על ההקדמה. וא"כ גם בברכות כן, שאם הקדים ברכת שהכל לבוא מיני מזונות, לא יאכל מיני מזונות אחריו עד שיברך בורא נפשות רבות, ועי' בגליון אהלי טהרות גליון רמ"ה עמוד ד' מרה"י הגר"ג אדלשטיין זצ"ל שסבר שהקדימה רק בברכה אבל אחר שטעה והקדים ברכת המאוחר כבר עבר הדיון ולא יועיל שימנע מאכילת מין המוקדם ואולי מיירי רק בקדימת ברכת העץ לשהכל ולא באכילה בסדר מין שבעה דילפי' הקדימה מקרא גם לענין אכילה).

דין כשחביב לו תאנה פה"א ותמר על איזה מברך

כתב רבינו זצ"ל בשיח השדה ברכות (מ"א א') ק"ל דברכותיהן שוות ז' מינין קודם לחביב, וכל הסמוך לארץ קודם, ונשאלתי היו לפניו תמר ותאנה ופה"א, וסדר חביבותן תאנה פה"א תמר, על איזה מהן יברך, ונראה פשוט דיברך על התמר, דהנה יל"ע למה תקנו בברכותיהן שוות דז' מינין קודם לחביב, ובאין שוות להיפך, ונראה הטעם דכשאדם צריך להודות על ב' דברים, יש להקדים מה שמרגיש טובה יותר גדולה אצלו, ולכן באין שוות חביב קודם, אבל בשוות הדואה א' על שניהן, רק איזה ליטול בידו לטעום קודם, בזה אמרו להקדים החשוב, ולפי"ז כאן פשיטא שצריך

להקדים ברכת התאנה שהיא החביבה ביותר, אלא שאוחז בידו התמר וטועמו קודם, והברכה של התמר הולך ג"כ על התאנה עכ"ל, (וכ"כ בשלמי תודה הל' ברכות אות ד' בשם מרן הקה"י זצ"ל שיקדים מין העץ וביאר שהקדימה היא בברכה ולא באכילה, ויברך תחילה על מין החביב אע"פ שלא אוכלו ראשון שטועם קודם מהתמר, דלגבי האכילה והתייחדות הברכה צריך לאכול קודם את האמור בפס' ראשון כי לגבי פה"ע החביב ה"ז קודם, אבל מ"מ עיקר הברכה צריכה להיות בפה"ע הגם שיאכל את הכתוב קודם שלא יאכלנו ראשון, ומרן הקה"י הוסיף דאפשר שענין חביב הוא רק אם גם יאכלנו קודם דאז התייחדות הברכה היה ע"ז אבל מסברא נראה לו יותר שאם למעשה בברכתו בירך את ה' על החביב יותר הרי זה קודם, ורבינו נקט דיש להקדים גם אכילת התאנה לפני האדמה, ונראה כאן דס"ל דיש קדימה גם באכילה אך נראה דשא"ה שהברכה מעיקרא על שניהם מחמת חביבות זה המין השני ואם אינו אוכלו בתר הכי ליכא מעלת חביב וכן ע"י משנ"ב סי' ר"י סק"י).

אכל פירות א"י עם פירות חו"ל

אם אכל גם פירות א"י וגם פירות מחו"ל יש לחתום ועל פירותיה כיון שהוא ברכה יותר חשובה וכוללת את הכל, (קובץ גליונות שמות תשע"ו וכן עי' ארחות רבינו ח"א עמוד קע"ב סט"ז שאמר אביו מרן הקה"י זצ"ל דחותם על הארץ ועל פירותיה משום דזו חתימה יותר חשובה ויש בכלל מאתים מנה ועי' בשי"ע סי' ר"ח ס"י, ובס' אלא ד"א של הלכה פכ"ג סי' מובא שפעם אחת רבינו אכל מפירות א"י ומפירות חו"ל והסתפק אם לברך על פירותיה כא"י או על הפירות חו"ל וחשב לפשוט לומר על הפירות משום דהלשון פירות היינו כל הפירות שאכלו ואע"פ שקאי על פירות חו"ל אבל לבסוף שאל את אביו מרן הקה"י זצ"ל והשיב לו שיברך על פירותיה כי כשמברך על פירות א"י זה כ"ש פירות חו"ל כי זה חשוב יותר והוסיף שחמיו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל השיב לו כמו אביו זצ"ל, ועי' בס' שמענו כן ראינו ח"א פ"ג סי"ג שאם הרוב של א"י בטל המיעוט לרוב ואומר על פירותיה).

ברך בו"נ על חצי זית ענב ותפוח ואכל עוד ענב

אם אכל חצי כזית ענב וחצי כזית תפוח ובירך בורא נפשות ואח"כ תוך כדי אכילת פרס אכל עוד חצי כזית ענב אינו מצטרף לברכת מעין ג' כיון דכבר בירך בורא נפשות, (שלמי תודה ברכות עמוד מ"ז אות ו' בשם רבינו זצ"ל ומרן הגר"א"ל שטימנן זצ"ל, וכתב שאמר רבינו זצ"ל שהברכה דבו"נ חתך את האכילה ותו לא יברך מעין ג' כשיאכל עוד חצי כזית ענב, והביא ראיה ממש"ב בחז"א סי' ל"ד סק"ד דמי שאכל כזית ובירך ואח"כ אכל עוד פת ונעשה שבע דתו לא מברך ברהמ"ז אף דמדאורייתא עדיין לא יצא כ"ש הכא שהלה הם ברכות דרבנן דתו לא יברך).

בענין מעלת דבש תמרים

כתב רבינו זצ"ל בטעמא דקרא בפרשת עקב (דברים ח' ה') ארץ חטה ושעורה ארץ זית שמן ודבש, שאין הכוונה על דבש היוצא מהתמרים אלא כל פרי מתוק נקרא בשם דבש וכיון שהתמרים מתוקים ביותר נקרא בשם דבש, ונשאל רבינו, הרי הפסוק ארץ חטה עוסק בשבח ומעלת שבעת המינים לדעת שמה שזכר כאן בפסוק רק הוא משבוע המינים ואם כדברי רבינו שכל פרי מתוק נקרא דבש והוא נכלל בפסוק א"כ יש יותר משבעת המינים ואם הכוונה לתמרים א"כ הדרא קושיא שה תורה לא תכתוב דבש כי אז טועים שהכוונה לכל הפירות המתוקים וצריכה לכתוב תמרים דוקא ולא דבש, והשיב רבינו, זה רק דרך רמז, עוד שאל מרבינו, גם אם דבש היוצא מהתמרים זה יזעה בעלמא, לכאורה זה רק בנוגע לברכה הראשונה שזה לא צורת הפרי עיקרו ולכן מברך שהכל אבל לגבי ברכה אחרונה של שבעת המינים מדוע שלא יברכו כשבעת המינים שהרי זכר דבש תמרים בפסוק, והשיב רבינו, כמדומה שלא נהגו כן, ושאל, עד כמה שבתורה זכר בפסוק דבש מעתה מי שיש לו דבש תמרים שזכר בפסוק שברכתו שהכל ויש לו עוד דבר שברכתו שהלה האם יש ענין לברך על הדבש תמרים שזכר בפסוק מפני מעלתו או יכול לברך שהכל על מה שרוצה, והשיב רבינו, יתכן, (עזרת אליעזר ברכות ל"ח א').

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☒ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשידי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,
יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה- 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה- 4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל על גדולי וחכמי הדורות!

פרק הסיים

לקראת סיום המדור הפופלארי 'שנים קדמוניות', ולבקשת הקוראים הרבים, הננו להביא את רשימת הרבנים שאודותם כתבנו בשנים האחרונות במדור זה.

וכפי שכבר כתבנו, אי"ה נשתדל מפעם לפעם להביא עוד מאמרים על רבנים שעוד לא כתבנו אודותם.

שנת תשפ"ב

פרשת מקץ - הגרמ"ש ברמן
פרשת ויחי - הגר"ר שלמה סובל
פרשת וארא - הגה"צ רבי שלמה בערודא
זצ"ל (כ"ז שבט)
פרשת בשלח - הגר"י אבוחצירא 'באבא סאלי' זצ"ל (ד' שבט)
פרשת תרומה - הגאון רבי יואל קלופט
זצ"ל (ט' אדר)
סילוקם של צדיקים. כאן נפטר רבינו הקדוש מרן רש"ח בהגר"י
פרשת כי תשא - הגרש"ז אוירבך זצ"ל (כ' אדר)
פרשת פקודי - הגר"ד פוברסקי ר"י פונביז (ו' אדר)
פרשת צו - שה"ת הגר"י ראזין זצ"ל 'הרוגז' ובער (י"א אדר)
פרשת שמני - הגר"ח זונפלד ז"ע (י"ט אדר"ב)
גליון פסח - הגה"צ ר"א לוינ' זצ"ל ומשפחתו (ט' ניסן)
פרשת קדושים - גיס רבינו הגר"ש ברום זצ"ל (ו' אייר)
פרשת אמור - מרן ה'בית הלוי' זצ"ל (ה' אייר)
פרשת בהר - הגר"מ פינשטיין זצ"ל (ט"ז אייר)
פרשת בחוקותי - הגר"מ סואלובצ'יק משוויץ (י"ט אייר)
פרשת במדבר - הגרא"י גרשנוביץ ובניו רא"י ר"מ
פרשת נשא חג השבועות - הגר"ז רוטברג (ח' סיון)
פרשת בהעלותך - הגר"ג נדל (ט"ז סיון)
פרשת קרח - הגר"ר פיין (כ"ה סיון)
פרשת חוקת - הגר"מ לפקוביץ (כ"ו סיון)
פרשת בלק - הגר"ח סרנא ר"י חבורן (ה' תמוז)
פרשת פנחס - בעל ה'פרדס' רבי אריה ליב אפשטיין (י"ג תמוז)
פרשת מטות - הגר"ח ש קרליץ (כ' תמוז)
פרשת מסעי - הגר"ש רוזובסקי ר"י פונביז (כ"ז תמוז)
פרשת דברים - הקשר המסתורי עם חכמי הקבלה והנסתר (ה' באב)
פרשת שופטים - מרן ה'אור שמח' (אלול)
פרשת כי תצא - בת רבינו הרבנית ח. שטינמן ע"ה (י"ג אלול)
פרשת כי תבוא - גאב"ד פונביז הגר"י"ש כהנמן זצ"ל (כ' אלול)
פרשת נצבים - הגר"י וסרמן ר"י אוהל יעקב (כ"ז אלול)
שנת תשפ"ג
פרשת נח - הגר"א גניחובסקי זצ"ל
פרשת לך לך - הגר"ד ווינעפלד גאב"ד טשעביץ (י' חשוון)
פרשת וירא - הגר"ר כץ ה'דגל ראובן' (י"ז חשוון)
פרשת חיי שרה - הגר"נצ שולמן (י"ח חשוון)
פרשת תולדות - הגרא"י ולדנברג 'צ'ץ אליעזר' (כ"ט חשוון)
פרשת ויצא - הגרא"ז מלצר (י"ד כסלו).
פרשת וישלח - שלושים לפטירת הגר"ח וואלקין
פרשת מקץ - הגר"צ פראנק (כ"א כסלו)
גליון חנוכה - הגרא"ל שטינמן זצ"ל (כ"ד כסלו).
פרשת ויגש - הגר"ח קרזווירט (ט"ו שבט)
פרשת ויחי - הגר"י מאיר (כ"ה שבט)

פרשת שמות - הגר"מ גורדון ר"י לומז'א (י"ג שבט)
פרשת וארא - מרן מהר"ל דיסקין (כ"ט שבט)
פרשת בא - הגר"ד מונק ה'פאת שדך' (ג' שבט)
פרשת בשלח - הגאון רבי דוד'ל פרנקל (ו' שבט)
פרשת יתרו - הגר"ב פינקל ר"י מיר (י"ח שבט)
פרשת משפטים - המגיד הגר"י גלינסקי (כ"ב שבט)
פרשת תרומה - הגר"י אדלשטיין (כ"ז שבט)
פרשת תרומה - הגר"מ לנדא זצ"ל מתלמידי החזו"א (ה' אדר)
פרשת ויק"פ - האחים רא"י ור"צ וולף
פרשת ויקרא - הגר"מ פינשטיין ה'אגרות משה'
גליון פסח - הגר"י שפירא מר"כ חזו"א
פרשת תזריע - הגר"מ וינטרוב זצ"ל (י"א ניסן)
פרשת אחר"ק - הגר"ש פ שטינברג
פרשת אמור - הגר"מ שפירא ר"י באר יעקב
פרשת בה"ב - רבינו ה'פרי מגדים' (י' אייר)
פרשת במדבר - הגר"ש בורשטיין ה'זאת ליעקב' (י"ח אייר)
פרשת נשא חג השבועות - תגובות אודות רש"י בורנשטיין
פרשת בהעלותך - הגר"ר בענגיס (ז' סיון)
פרשת שלח - רבינו חיים מוואלוזין (י"ד סיון)
פרשת קרח - רבינו שלמה קלוגר (ל' סיון)
פרשת חוקת - הגר"מ דייטש 'זיו הים' (כ"א סיון)
פרשת בלק - הגר"ר צבי כהן זצ"ל (ה' תמוז)
פרשת פנחס - רבינו ה'קובץ שיעורים' (י"א תמוז)
פרשת מט"מ - הגר"י אלישיב ז"ע (כ"ה תמוז)
פרשת דברים - מרן הגר"ח גרודז'ינסקי (ה' אב)
פרשת ואתחנן - מרן הגר"ח מברסקי ז"ע (כ"א אב)
פרשת כי תצא - הגר"א דושניצר (כ"ב אב)
פרשת כי תבוא - בת רבינו הרבנית ח. שטינמן ע"ה
פרשת כי נצבים וילך - הגר"ש קוסובסקי-שחור
שנת תשפ"ד
ר"ה וי"כ - הגר"י סואלובצ'יק (ערב וי"כ)
חג הסוכות - הגר"ר זלמן דרווי זצ"ל (ערב סוכות)
פרשת בראשית - הגר"נ קרליץ - (כ"ג תשרי)
פרשת נח - הגר"ר שלמה שמשון קרליץ
פרשת לך לך - 'שבעה' לרבי סנדר פרייזלר (ג' חשוון)
פרשת וירא - 'שבעה' להגר"מ אזרחי (י"א חשוון)
פרשת חיי שרה - אח החזו"א הגר"מ קרליץ ובנו רבי שמרי'
פרשת תולדות - הגר"ר נ.מ. קרליץ ובנו הגר"ר יהושע ת.
פרשת ויצא - אבי החזו"א הגר"ש קרליץ
פרשת וישלח - אחיי החזו"א - רבי יצחק זונדל ורבי משה הי"ד
פרשת וישב - הגרא"ל שטינמן זצ"ל (כ"ד כסלו)
פרשת מקץ - הגר"ר רבי בערל וינטרוב זצ"ל (י"ב כסלו)
פרשת ויגש - הגר"ר ישראל זלושנסקי זצ"ל

(י' טבת)
פרשת ויחי - הגאון רבי דוב זוכובסקי מלומז'א
פרשת שמות - הגרא"מ שך זצ"ל (ט"ז חשוון)
פרשת וארא - המשגיח רבי מתתיהו סלומון
פרשת בא - הגר"ר משה עוזר ובנו הגר"א, ר"י לומז'א
פרשת בשלח - הגר"ר אבא גרוסברד (כ"ו אב)
פרשת יתרו - הגר"ר שמחה קפלן זצ"ל, צפת (כ"ז טבת)
פרשת משפטים - 'שבעה' להגר"ר ברוך יוסברק ר"י בית מתתיהו
פרשת תרומה - הגר"ר יוסף ישראלזון זצ"ל (י' שבט)
פרשת תצוה - האדמו"ר רמ"י הגר מיוזניץ זצ"ל (כ' אדר)
פרשת כי תשא - הגר"מ שטיגל זצ"ל ר"י בית יוסף (י"א אדר)
פרשת ויקהל - הגר"ר יחזקאל ברטלר זצ"ל (י"ח אדר)
פרשת פקודי - 'שלושים' להגר"ר י.י. פוזן (ג' אדר)
פרשת ויקרא - הגר"נ טפלי, 'זכר נפתלי' (ג' אדר)
פרשת שמני - הגר"י קמיניצקי זצ"ל (כ"ט אדר) והגר"מ צביון
חודש ניסן - הגרא"צ טורצ'ין (י"ב ניסן)
פרשת קדושים - הגר"ר שמואל גרינמן זצ"ל
פרשת אמור - הגר"ר שמריהו גרינמן זצ"ל
פרשת בהר - הגר"ר חיים גרינמן זצ"ל
פרשת בחוקותי - המחותן הגר"מ אפשטיין זצ"ל (ט"ז אייר)
פרשת במדבר - נשא - הגר"ר פנחס דוד גרינמן זצ"ל
פרשת בהעלותך - מכתבים למערכת
פרשת שלח - הגר"מ גרינמן שליט"א
פרשת קרח, הגר"ר שרגא וילמן, והגר"ר מרדכי קרטמן
פרשת חוקת - רבינו ה'נודע ביהודה' (י"ז אייר)
פרשת בלק - הגר"ר שלמה כהן זצ"ל חתן ר"י הלפרין
פרשת פנחס - הגר"ר י"מ יוטקובסקי
פרשת מט"מ - הגאון רד"צ רוטשטיין
פרשת דברים חזון - הגר"ר נחמן לייכטנרג
פרשת שופטים - הגר"ר עקיבא טננבוים זצ"ל (ע"ב)
פרשת כי תצא - בת רבינו הרבנית ח. שטינמן ע"ה)
פרשת כי תבוא - הגאון רבי שבת' פרנקל זצ"ל מו"ל יד החזקה להרמב"ם (א' תשרי תשס"ה)
פרשת נצבים וילך - הגאון רבי שלמה נח קרול (ג' תשרי תשנ"ט)
שנת תשפ"ה
ראש השנה - הגיס הגר"ר שלמה אלישיב זצ"ל (כ"ז תשרי)
סוכות - הגר"ב צ' ברוך ר"י בית יוסף
פרשת נח - הגר"ב צ' במברגר זצ"ל משגיח דפונביז'
פרשת לך לך - המחנך הגר"ר סנדר פרייזלר
פרשת וירא - מרן הגרא"מ שך (ט"ז חשוון)
פרשת חיי שרה - המשגיח רנ"מ וואכטפולג זצ"ל
פרשת תולדות - הגר"ר מיכאל אריה שטיגל
פרשת ויצא - רבינו דוד בן זמרא הרב"ד זיע"א
פרשת וישלח - הגר"ר אריה אברהמס זצ"ל

פרשת וישב - הגר"ר יעקב פינקלשטיין-כפר אתא
פרשת מקץ - הגר"ר יהודה בויאר זצ"ל
פרשת ויחי - הר"ר אברהם דוד קורלנסקי ז"ל
פרשת שמות - הגר"מ ש ברמן מר"י פונביז'
פרשת וארא - הגה"צ ר"ז אידלמן
פרשת בא - המשגיח הגר"מ ע' טיקוצנסקי
פרשת בשלח - הגר"ר חנוך בהגר"מ ש ברמן
פרשת יתרו - הגר"א בורדיאנסקי זצ"ל (כ"ז שבט)
פרשת משפטים - הגיס הגר"ר אברהם אלישיב זצ"ל (כח שבט)
פרשת תרומה - הגר"ר יוסף ליס זצ"ל (א' אדר"ב)
פרשת תצוה - האדמו"ר הגר"י סופר מערלוי זצ"ל (י' אדר)
פרשת כי תשא - הגר"ר שכנא קולדצקי, והגר"ר זאב ברלין
פרשת ויקהל - רבינו יצחק אלחנן ספקטור מ'קובנא'
פרשת פקודי-הגר"ר טוביא ביליס זצ"ל, 'לדרמן'
פרשת שמני - הגר"ר אברהם רייסנר
פרשת תזריע - הגר"ר רבי יעקב הלפרין ובנו רבי נחום יואל
פרשת אחר"ק - בן הדוד הר"ר יצחק שוורץ
פרשת אמור - הצדיק רבי מרדכי הריס מירושלים
פרשת בה"ב - הגר"ב מנדלוזן אב"ד קוממיות
פרשת במדבר - אחות רבינו הרבנית ברמן ע"ה
פרשת בהעלותך - דוד רבינו הגר"ר אהרן יעקובוביץ
פרשת שלח - הגר"ר זרח שפירא
פרשת קרח - הגה"צ רבי שמואל הומינר
פרשת חוקת - הר"ר יחיאל לדרמן
פרשת בלק - האב"ד הגרא"ד לויין
פרשת מט"מ - רבינו הגרא"מ הורביץ, פינסק
פרשת דברים - הגר"ח ש לויין, והגר"ר יוסף דינקלס
פרשת שופטים - הגר"ר שמואל סלנט זצ"ל
פרשת כי תצא - בת רבינו הרבנית ח. שטינמן ע"ה
פרשת כי תבוא - הגר"י אברמסקי זצ"ל
פרשת נצבים - הגר"ר אברהם הלוי הורביץ
פרשת וילך - הגר"ר מנשה הקטן קליין זצ"ל
שנת תשפ"ו
פרשת נח - הגר"ר צבי אייזנשטיין זצ"ל
פרשת לך לך - הגר"א פליצ'נסקי זצ"ל
פרשת וירא - מרן ה'חתם סופר'
פרשת חיי שרה - הגר"נצ פינקל ר"י מיר
פרשת תולדות - המגיד הגר"ר אריה שכטר זצ"ל
פרשת ויצא - מרן הגר"י הורוויץ ה'סבא מנובהרדוק'
פרשת וישלח - רבינו המהרש"א ז"ע
פרשת וישב - הגר"נ גשטטר זצ"ל
פרשת ויגש - הגר"י יצחק הוטנר
פרשת ויחי - הגר"פ עפשטיין, והגר"ר קרלנשטיין
פרשת שמות - מרן הגר"ר סלנטר זצ"ל
פרשת וארא - זקני הר"ר יוסף יעקב גולדשטוף ז"ל
פרשת בא - רבינו ה'קצות החושן' -
פרשת בשלח - הגר"ר אליעזר אלפא זצ"ל

הברכה אחת היא לרבבות הקוראים כ"י שהאירו והעירו בעין יפה, הוסיפו והחכימו מאוצרותיהם הרבים, ויחד יכלנו להגיע עד הלום. תפילתנו שנזכה אי"ה לראות את הדברים רואים אור בספר מכורך ונאה.

הבנו !! הבנו!!! למדור החדש והמפתיע בשיבוץ הבא !!

מזוזק - מהכבים - מרתק - מעורר - מרומם - מגביה - ואהוב

(מערכת וארכיון "דברי שי"ח" שומרת לעצמה את כל הזכויות ואין להעתיק ללא רשות).